

ΔΗΜΟΣΙΕΣ ΣΥΜΒΑΣΕΙΣ ΕΓΓΡΑΦΟ ΚΑΘΟΔΗΓΗΣΗΣ ΓΙΑ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΕΣ

*για την αποφυγή των συχνότερων σφαλμάτων
κατά τις δημόσιες συμβάσεις έργων που
χρηματοδοτούνται από τα Ευρωπαϊκά
Διαρθρωτικά και Επενδυτικά Ταμεία*

***Η Άμεση Ευρώπη είναι μια υπηρεσία που σας βοηθά να βρείτε
απαντήσεις στα ερωτήματά σας για την Ευρωπαϊκή Ένωση***

Αριθμός δωρεάν τηλεφωνικής κλήσης (*):

00 800 6 7 8 9 10 11

(*) Οι πληροφορίες παρέχονται δωρεάν, και οι κλήσεις είναι γενικώς δωρεάν (ενδέχεται όμως κάποιες κλήσεις που πραγματοποιούνται μέσω ορισμένων τηλεπικοινωνιακών φορέων ή από τηλεφωνικούς θαλάμους ή ξενοδοχεία να χρεώνονται).

European Commission, Directorate-General for Regional and Urban policy
Competence centre Administrative Capacity Building; Solidarity Fund
Pascal Boijmans
Avenue de Beaulieu 1
1160 Brussels
BELGIUM
E-mail: regio-publication@ec.europa.eu
Internet: http://ec.europa.eu/regional_policy/index_en.cfm

Περισσότερες πληροφορίες για την Ευρωπαϊκή Ένωση παρέχονται από το διαδίκτυο (<http://europa.eu>).

Λουξεμβούργο: Υπηρεσία Εκδόσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, 2015

ISBN 978-92-79-51745-7
doi:10.2776/09426

© Ευρωπαϊκή Ένωση, 2015
Επιτρέπεται η αναπαραγωγή με αναφορά της πηγής.

Δημόσιες συμβάσεις -

**Έγγραφο καθοδήγησης για
επαγγελματίες
για την αποφυγή των συχνότερων
σφαλμάτων κατά τις δημόσιες συμβάσεις
έργων που χρηματοδοτούνται από τα
Ευρωπαϊκά Διαρθρωτικά και Επενδυτικά
Ταμεία**

**Έγγραφο καθοδήγησης για
επαγγελματίες
για την αποφυγή των συχνότερων
σφαλμάτων κατά τις δημόσιες
συμβάσεις έργων που
χρηματοδοτούνται από τα Ευρωπαϊκά
Διαρθρωτικά και Επενδυτικά Ταμεία**

ΔΗΛΩΣΗ ΑΠΟΠΟΙΗΣΗΣ ΕΥΘΥΝΗΣ

Το παρόν έγγραφο περιλαμβάνει καθοδήγηση σχετικά με τρόπους αποφυγής σφαλμάτων που παρατηρούνται συχνά κατά τις δημόσιες συμβάσεις έργων που συγχρηματοδοτούνται από τα Ευρωπαϊκά Διαρθρωτικά και Επενδυτικά Ταμεία. Στόχος του εγγράφου είναι να διευκολυνθεί η υλοποίηση των επιχειρησιακών προγραμμάτων και να ενθαρρυνθούν οι ορθές πρακτικές. Το έγγραφο δεν είναι νομικά δεσμευτικό, αλλά στόχος του είναι να παράσχει γενικές συστάσεις και βέλτιστες πρακτικές.

Οι έννοιες, οι ιδέες και οι λύσεις που προτείνονται στο έγγραφο καθοδήγησης ισχύουν με την επιφύλαξη των εθνικών νομοθεσιών και πρέπει να ερμηνευθούν και ενδεχομένως να προσαρμοστούν λαμβανομένου υπόψη του εθνικού νομικού πλαισίου.

Το παρόν έγγραφο καθοδήγησης ισχύει με την επιφύλαξη της ερμηνείας που ενδέχεται να δώσει στο μέλλον η Επιτροπή σε οποιαδήποτε διάταξη της εφαρμοστέας νομοθεσίας.

Πίνακας περιεχομένων

Πίνακας περιεχομένων	4
Γλωσσάριο ακρωνυμίων	6
Πρόλογος	7
Οδηγίες χρήσης του παρόντος εγγράφου καθοδήγησης	8
1. Προετοιμασία και σχεδιασμός	12
1.1 Προκαταρκτική διερεύνηση	12
1.2 Διαχείριση σύμβασης/έργου	17
1.3 Ανάπτυξη της επιχειρηματικής πρότασης	19
1.4 Επιλογή της διαδικασίας	20
1.5 Κατώτατα όρια και δημοσίευση	24
1.6 Λειτουργικές απαιτήσεις για τη δρομολόγηση διαδικασίας σύναψης συμβάσεων	26
2. Δημοσίευση	29
2.1 Δημοσίευση προκηρύξεων στην ΕΕ	29
2.2 Διαδικασίες και χρονοδιαγράμματα	31
2.2.1 Ελάχιστες προθεσμίες	31
2.2.2 Επιστευσμένη διαδικασία	33
2.3 Τεύχος δημοπράτησης	34
2.3.1 Καθορισμός των κριτηρίων επιλογής	34
2.3.2 Κατάρτιση ερωτηματολογίου προεπιλογής (ΕΠ)	35
2.3.3 Καθορισμός και στάθμιση κριτηρίων ανάθεσης	36
2.3.4 Πίνακας τιμολόγησης	37
2.3.5 Η σύμβαση	37
2.4 Συγγραφή υποχρεώσεων και πρότυπα	38
2.4.1 Κατάρτιση της συγγραφής υποχρεώσεων	38
2.4.2 Πρότυπα που πρέπει να χρησιμοποιούνται κατά την κατάρτιση της συγγραφής υποχρεώσεων	40
2.4.3 Κοινωνικά, δεοντολογικά και περιβαλλοντικά κριτήρια	40
2.4.4 Εναλλακτικές προσφορές	41
2.5 Παραλαβή του τεύχους δημοπράτησης και υποβολή προσφορών	41
2.6 Προσφυγή, επανόρθωση και ευθύνη	42
3. Υποβολή προσφορών και επιλογή προσφερόντων	47
3.1 Παράδοση των προσφορών σύμφωνα με τις οδηγίες	47

3.2 Συμμόρφωση με τις οδηγίες για την υποβολή προσφορών	47
3.3 Ασφαλής φύλαξη των εγγράφων του διαγωνισμού.....	48
3.4 Τελετή ανοίγματος προσφορών	48
4. Αξιολόγηση προσφορών	51
4.1 Χαμηλότερη τιμή.....	51
4.2 Η πλέον συμφέρουσα από οικονομική άποψη προσφορά (ΠΣΟΑΠ)	51
4.3 Αντιμετώπιση των ασυνήθιστα χαμηλών προσφορών	52
4.4 Διευκρινίσεις	52
4.5 Διαπραγματεύσεις μετά την υποβολή προσφορών	53
4.6 Απόφαση της επιτροπής αξιολόγησης	53
5. Ανάθεση	56
5.1 Γνωστοποίηση ανάθεσης.....	56
5.2 Ανασταλτική προθεσμία και ενημέρωση των προσφερόντων	56
6. Εκτέλεση της σύμβασης.....	58
6.1 Σχέση προμηθευτή/εργολήπτη	58
6.2 Τροποποιήσεις της σύμβασης	58
6.3 Ολοκλήρωση της σύμβασης	58
ΔΕΣΜΕΣ ΕΡΓΑΛΕΙΩΝ	62
ΔΕΣΜΗ ΕΡΓΑΛΕΙΩΝ 1 – ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΗ ΠΡΟΤΑΣΗ	63
ΔΕΣΜΗ ΕΡΓΑΛΕΙΩΝ 2 – ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΚΙΝΔΥΝΟΥ ΚΑΙ ΕΚΤΑΚΤΗΣ ΑΝΑΓΚΗΣ	65
ΔΕΣΜΗ ΕΡΓΑΛΕΙΩΝ 3 – ΠΡΟΚΑΘΟΡΙΣΜΕΝΑ ΣΗΜΕΙΑ ΕΠΑΝΕΞΕΤΑΣΗΣ	69
ΔΕΣΜΗ ΕΡΓΑΛΕΙΩΝ 4 – ΚΑΤΑΡΤΙΣΗ ΚΑΤΑΛΟΓΟΥ ΕΠΙΚΡΑΤΕΣΤΕΡΩΝ ΠΡΟΣΦΕΡΟΝΤΩΝ	71
ΔΕΣΜΗ ΕΡΓΑΛΕΙΩΝ 5 – ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΚΡΙΤΗΡΙΩΝ ΕΠΙΛΟΓΗΣ ΚΑΙ ΦΑΣΗ ΕΠΙΛΟΓΗΣ	73
ΔΕΣΜΗ ΕΡΓΑΛΕΙΩΝ 6 – ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΤΩΝ ΚΡΙΤΗΡΙΩΝ ΑΝΑΘΕΣΗΣ ΚΑΙ ΦΑΣΗ ΑΝΑΘΕΣΗΣ	77
ΔΕΣΜΗ ΕΡΓΑΛΕΙΩΝ 7 – ΣΥΓΓΡΑΦΗ ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΩΝ.....	87
ΔΕΣΜΗ ΕΡΓΑΛΕΙΩΝ 8 – ΤΡΟΠΟΠΟΙΗΣΗ ΤΩΝ ΣΥΜΒΑΣΕΩΝ.....	94
ΔΕΣΜΗ ΕΡΓΑΛΕΙΩΝ 9 – ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΣΗΜΕΙΩΝ ΕΛΕΓΧΟΥ ΣΥΜΜΟΡΦΩΣΗΣ	99
ΔΕΣΜΗ ΕΡΓΑΛΕΙΩΝ 10 – ΧΡΗΣΙΜΟΙ ΣΥΝΔΕΣΜΟΙ	103
Συντάκτες	105

Γλωσσάριο ακρωνυμίων

ΑΑ: αναθέτουσα αρχή

ΓΔ GROW: Γενική Διεύθυνση Εσωτερικής Αγοράς, Βιομηχανίας, Επιχειρηματικότητας και ΜΜΕ

ΓΔ ENV: Γενική Διεύθυνση Περιβάλλοντος

ΕΔΕΤ: Ευρωπαϊκά Διαρθρωτικά και Επενδυτικά Ταμεία

ΕΕ: Ευρωπαϊκή Ένωση

ΕΠ: ερωτηματολόγιο προεπιλογής

Επίσημη Εφημερίδα της ΕΕ: Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΜΜΕ: μικρομεσαίες επιχειρήσεις

ΠΔ: προκήρυξη διαγωνισμού

ΠΠ: προκαταρκτική προκήρυξη

ΠΣΟΑΠ: πλέον συμφέρουσα από οικονομική άποψη προσφορά

ΣΔΙΤ: σύμπραξη δημόσιου και ιδιωτικού τομέα

ΣΠΤ: σχέση ποιότητας/τιμής

SIMAP: σύστημα πληροφόρησης για τις δημόσιες συμβάσεις (από τα γαλλικά: Système d'information sur les Marchés Publics)

Πρόλογος

Οι δημόσιες συμβάσεις αποτελούν βασική πτυχή των δημόσιων επενδύσεων: τονώνουν την οικονομική ανάπτυξη στην Ευρώπη και αποτελούν σημαντικό στοιχείο για την ενίσχυση της ενιαίας αγοράς. Οι δημόσιες συμβάσεις έχουν μεγάλη σημασία - αντιπροσωπεύουν περίπου το 19% του ΑΕΠ της ΕΕ και αποτελούν μέρος της καθημερινής μας ζωής. Οι δημόσιες διοικήσεις αγοράζουν αγαθά και υπηρεσίες για τους πολίτες τους: αυτό πρέπει να γίνεται με τον πλέον αποτελεσματικό τρόπο. Οι δημόσιες συμβάσεις προσφέρουν επίσης ευκαιρίες στις επιχειρήσεις και, με τον τρόπο αυτό, ενθαρρύνουν τις ιδιωτικές επενδύσεις και συμβάλλουν στην ανάπτυξη και στην απασχόληση επιτόπου. Τέλος, οι δημόσιες συμβάσεις διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο στη διοχέτευση των ευρωπαϊκών διαρθρωτικών και επενδυτικών ταμείων.

Εκτιμάται ότι περίπου το 48% των πόρων των ευρωπαϊκών διαρθρωτικών και επενδυτικών ταμείων δαπανώνται μέσω δημόσιων συμβάσεων. Στα κράτη μέλη, τα έργα που συγχρηματοδοτούνται από τα ταμεία της ΕΕ, πρέπει να είναι σύμφωνα με τους εφαρμοστέους κανόνες για τις δημόσιες συμβάσεις, οι οποίοι εξασφαλίζουν την οικονομική αποδοτικότητα των πόρων και τον θεμιτό ανταγωνισμό στην αγορά. Η διαφάνεια και η ακεραιότητα στις σχετικές διαδικασίες είναι επίσης αναγκαίες για τη διατήρηση της εμπιστοσύνης των πολιτών προς την κρατική εξουσία.

Για όλους τους ανωτέρω λόγους, η ορθή και συνεκτική εφαρμογή των κανόνων για τις δημόσιες συμβάσεις έχει ως αποτέλεσμα οφέλη από άποψη αποτελεσματικότητας και αποδοτικότητας για όλους — για τις δημόσιες διοικήσεις σε εθνικό και περιφερειακό επίπεδο, για τις επιχειρήσεις και για τους πολίτες. Βοηθά όλους μας να αξιοποιήσουμε όσο το δυνατόν καλύτερα τις δημόσιες επενδύσεις και να εξασφαλιστεί το μέγιστο όφελος από τα ταμεία της ΕΕ. Ωστόσο, τα στοιχεία δείχνουν ότι σημαντικό τμήμα του γενικού συνόλου παρατυπιών στις δαπάνες από ταμεία της ΕΕ οφείλεται σε εσφαλμένη εφαρμογή των κανόνων της ΕΕ για τις δημόσιες συμβάσεις.

Σκοπός του παρόντος εγγράφου είναι να παράσχει καθοδήγηση στους δημόσιους υπαλλήλους που ασχολούνται με τη διαχείριση των ευρωπαϊκών διαρθρωτικών και επενδυτικών ταμείων (ΕΔΕΤ), βοηθώντας τους να αποφεύγουν τα συχνά σφάλματα και να ακολουθούν βέλτιστες πρακτικές κατά τη διεξαγωγή των διαδικασιών δημόσιων συμβάσεων. Αν και δεν παρέχει νομική ερμηνεία των οδηγιών της ΕΕ, το έγγραφο αποτελεί χρήσιμο εργαλείο καθοδήγησης των επαγγελματιών που ασχολούνται με τις δημόσιες συμβάσεις στους τομείς τους οποίους σημειώνονται τα συνηθέστερα σφάλματα, παρέχοντας πρακτικές συμβουλές σχετικά με τον τρόπο αποφυγής τους, καθώς και για τον τρόπο αντιμετώπισης κάθε κατάστασης. Το παρόν έγγραφο παραθέτει επίσης ορισμένες ορθές πρακτικές, πραγματικά παραδείγματα, διευκρινίσεις επί συγκεκριμένων θεμάτων, περιπτωσιολογικές μελέτες και υποδείγματα. Τέλος, η παρουσίαση, που περιλαμβάνει προειδοποιήσεις και διαδραστικά στοιχεία με συνδέσμους προς τα σχετικά νομοθετικά κείμενα και άλλα χρήσιμα έγγραφα, αποσκοπεί στο να διευκολύνει τη χρήση του παρόντος εγχειριδίου.

Το παρόν έγγραφο καθοδήγησης αποτελεί μέρος της δράσης προτεραιότητας της Επιτροπής να βοηθήσει τα κράτη μέλη να ενισχύσουν τη διοικητική τους ικανότητα, με τη βελτίωση του τρόπου επένδυσης και διαχείρισης των ταμείων της ΕΕ. Πρόκειται για τον καρπό των κοινών προσπάθειών των υπηρεσιών της Επιτροπής, σε διαβούλευση με την Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων. Θα θέλαμε να ευχαριστήσουμε όλους τους εμπλεκόμενους στην προετοιμασία του.

Ελπίζουμε ότι αυτό το έγγραφο καθοδήγησης θα προσφέρει χρήσιμη υποστήριξη.

Κορίνα Κρέτσου, Επίτροπος
Περιφερειακή πολιτική

Ελζμπιέτα Μπιενκόφσκα, Επίτροπος
Εσωτερική αγορά, βιομηχανία, επιχειρηματικότητα και
ΜΜΕ

Οδηγίες χρήσης του παρόντος εγγράφου καθοδήγησης

Σε ποιον απευθύνεται το παρόν έγγραφο καθοδήγησης;

Το παρόν έγγραφο καθοδήγησης απευθύνεται κυρίως σε αρμόδιους για δημόσιες συμβάσεις υπαλλήλους των αναθετουσών αρχών, οι οποίοι είναι υπεύθυνοι για τον σχεδιασμό και την εκτέλεση σύμφωνων με τους κανόνες και αποδοτικών συμβάσεων δημόσιων έργων, προμηθειών ή υπηρεσιών με καλή σχέση ποιότητας/τιμής. Το έγγραφο καθοδήγησης, και ιδίως ο κατάλογος σημείων ελέγχου που περιέχεται στη [δέσμη εργαλείων 9](#), μπορεί να φανεί χρήσιμο στις διαχειριστικές αρχές κατά τη διενέργεια ελέγχων σχετικά με τις δημόσιες συμβάσεις που εκτελούνται από δικαιούχους επιχορηγήσεων της ΕΕ.

Διάρθρωση του εγγράφου καθοδήγησης

Το παρόν έγγραφο αποτελείται από δύο μέρη:

- **τις κατευθυντήριες οδηγίες** που είναι διαρθρωμένες γύρω από τα έξι στάδια της διαδικασίας δημόσιων συμβάσεων, από τον σχεδιασμό έως την εκτέλεση της σύμβασης, στις οποίες επισημαίνονται ζητήματα που χρήζουν προσοχής και δυνητικά σφάλματα που πρέπει να αποφεύγονται, με συνδέσμους προς μια αναλυτική δέσμη εργαλείων·
- **τη δέσμη εργαλείων** που περιλαμβάνει έγγραφα στα οποία αναλύονται εις βάθος συγκεκριμένα θέματα και παρέχονται παραδείγματα ορθών πρακτικών σχετικά με τις ενέργειες που ενδείκνυνται και τις ενέργειες που δεν ενδείκνυνται κατά τη διάρκεια του κύκλου της διαδικασίας σύναψης σύμβασης.

Από πρακτική άποψη, η διαδικασία σύναψης σύμβασης αποτελείται από έξι στάδια:

1. Προετοιμασία και σχεδιασμός
2. Δημοσίευση
3. Υποβολή προσφορών και επιλογή προσφερόντων
4. Αξιολόγηση προσφορών
5. Ανάθεση της σύμβασης
6. Εκτέλεση της σύμβασης.

Το έγγραφο καθοδήγησης παρέχει βοήθεια στους αρμόδιους για τις δημόσιες συμβάσεις υπαλλήλους αναλύοντας όλα τα στάδια της διαδικασίας, συμπεριλαμβανομένου του εξαιρετικά σημαντικού σταδίου του σχεδιασμού, και επισημαίνοντας στην πορεία τους τομείς στους οποίους σημειώνονται τα περισσότερα σφάλματα, καθώς και τρόπους αποφυγής αυτών. Στο τέλος κάθε ενότητας περιλαμβάνεται κατάλογος με τα συνηθέστερα σφάλματα και παρέχονται παραδείγματα. Όπου υπάρχουν επιπλέον πόροι, μέσω της δέσμης εργαλείων ή άλλων χρήσιμων εγγράφων που είναι διαθέσιμα στο διαδίκτυο, παρέχεται υπερσύνδεσμος.

Το έγγραφο καθοδήγησης καλύπτει χρηματοδοτούμενες από την ΕΕ συμβάσεις έργων, προμηθειών και υπηρεσιών, όπως αναφέρονται στην οδηγία 2004/18/ΕΚ¹. Η οδηγία, τα εφαρμοστέα κατώτατα όρια και τα ερμηνευτικά έγγραφα σχετικά με συγκεκριμένα ζητήματα [όπως το έγγραφο με τίτλο «Framework Contracts and Procurement below the thresholds» (Συμβάσεις πλαίσιο και συμβάσεις που δεν υπερβαίνουν τα κατώτατα όρια)] διατίθενται στον δικτυακό τόπο της ΕΕ – βλέπε [δέσμη εργαλείων 10](#).

Επεξήγηση των συμβόλων

Σε ολόκληρο το έγγραφο καθοδήγησης χρησιμοποιούνται τα ακόλουθα σύμβολα για την επισήμανση τομέων καίριας σημασίας:

Προσοχή! Με το σύμβολο αυτό επισημαίνεται ένα στάδιο στο οποίο σημειώνονται τα συνηθέστερα και σοβαρότερα σφάλματα.

Προειδοποίηση! Με αυτό το σύμβολο επισημαίνεται τομέας που εγκυμονεί κινδύνους και πρέπει να λαμβάνεται υπόψη προκειμένου να εξασφαλίζεται η οικονομία, η αποδοτικότητα και η αποτελεσματικότητα κατά τη διαδικασία σύναψης σύμβασης.

Βοήθεια! Πρόκειται για τομέα στον οποίο παρέχονται πρόσθετοι πόροι μέσω της δέσμης εργαλείων ή μέσω συνδέσμων προς άλλα έγγραφα.

Έργα, προμήθειες ή υπηρεσίες;

Η οδηγία 2004/18/ΕΚ ισχύει για τρία είδη δημόσιων συμβάσεων: δημόσιες συμβάσεις έργων, προμηθειών και υπηρεσιών. Οι δημόσιες συμβάσεις έργων είναι δημόσιες συμβάσεις που έχουν ως αντικείμενο είτε την εκτέλεση, είτε συγχρόνως τη μελέτη και την εκτέλεση εργασιών που αφορούν μία από τις δραστηριότητες που προσδιορίζονται στο παράρτημα Ι της οδηγίας 2004/18/ΕΚ. Ως «έργο» νοείται το αποτέλεσμα ενός συνόλου οικοδομικών εργασιών ή εργασιών πολιτικού μηχανικού που προορίζεται να πληροί αυτό καθαυτό μια οικονομική ή τεχνική λειτουργία, όπως μια οδός ή μια μονάδα επεξεργασίας λυμάτων. Οι δημόσιες συμβάσεις προμηθειών είναι δημόσιες συμβάσεις που έχουν ως αντικείμενο την αγορά, τη χρηματοδοτική μίσθωση, τη μίσθωση ή τη μίσθωση-πώληση, με ή χωρίς δικαίωμα αγοράς, προϊόντων, όπως οχήματα ή ηλεκτρονικοί υπολογιστές. Οι δημόσιες συμβάσεις υπηρεσιών είναι δημόσιες συμβάσεις, πλην των δημόσιων συμβάσεων έργων ή προμηθειών, που έχουν ως αντικείμενο την παροχή των υπηρεσιών που αναφέρονται στο παράρτημα ΙΙ της οδηγίας 2004/18/ΕΚ, όπως συμβουλευτικές υπηρεσίες ή υπηρεσίες κατάρτισης.

Διαχείριση συμβάσεων έναντι διαχείρισης έργων

Κάθε αναθέτουσα αρχή έχει τις δικές της διαδικασίες και τους δικούς της τρόπους οργάνωσης της διαχείρισης έργων και συμβάσεων. Στο πλαίσιο της χρηματοδότησης από τα ΕΔΕΤ, οι συμβάσεις ανατίθενται ως τμήμα ενός έργου που λαμβάνει στήριξη από την ΕΕ και το οποίο μπορεί να εκτελείται μέσω ενιαίας σύμβασης ή και όχι. Για τα έργα που βασίζονται σε πολλαπλές συμβάσεις απαιτείται προσεκτικός συντονισμός. Σε πολλές, συχνά ιδιαίτερα προβλεπόμενες, ανασκοπήσεις σχετικά με τα αίτια της αποτυχημένης πορείας μιας σύμβασης συνάγεται το συμπέρασμα ότι ο κακός σχεδιασμός, ιδίως στην αρχή της διαδικασίας σύναψης

¹ Οδηγία 2004/18/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 31ης Μαρτίου 2004, περί συντονισμού των διαδικασιών σύναψης δημόσιων συμβάσεων έργων, προμηθειών και υπηρεσιών (ΕΕ L 134 της 30.4.2004, σ. 114).

σύμβασης, είναι η αιτία για τα σφάλματα που σημειώνονται. Ως αποτέλεσμα, οι αναθέτουσες αρχές προσλαμβάνουν ολοένα συχνότερα ειδικούς διαχειριστές έργων, οι οποίοι αναλαμβάνουν πολύπλοκες και υψηλής αξίας δημόσιες συμβάσεις που ενέχουν κινδύνους, και αυτό θεωρείται βέλτιστη πρακτική. Έτσι, οι αρχές και οι πρακτικές της ορθής διαχείρισης έργων και συμβάσεων συγχωνεύονται. Στο παρόν έγγραφο καθοδήγησης ο όρος διαχείριση έργου χρησιμοποιείται σε ορισμένες περιπτώσεις ως συνώνυμος με τον όρο διαχείριση σύμβασης.

Συμμόρφωση με τους εσωτερικούς κανόνες και την εθνική νομοθεσία

Η συμμόρφωση κάθε δημοσίου υπαλλήλου που συμμετέχει σε διαδικασία σύναψης σύμβασης με την εθνική νομοθεσία και με τους εσωτερικούς κανόνες του οργανισμού του, καθώς και με τους κανόνες της ΕΕ, αποτελεί ασφαλώς επιτακτική ανάγκη. Αυτό ισχύει τόσο για τις συμβάσεις που υπερβαίνουν όσο και για εκείνες που δεν υπερβαίνουν τα κατώτατα όρια για δημοσίευση στην Επίσημη Εφημερίδα της ΕΕ.

Το παρόν έγγραφο χαρακτηρίζεται «έγγραφο καθοδήγησης». Προορίζεται να παράσχει πρακτική βοήθεια σε υπαλλήλους που συμμετέχουν στη διαδικασία σύναψης συμβάσεων ούτως ώστε να αποφεύγουν τα συνηθέστερα σφάλματα και δημοσιονομικές διορθώσεις². Δεν αποτελεί οδηγό χρήσης όσον αφορά τη συμμόρφωση με τις απαιτήσεις που ορίζονται στην οδηγία 2004/18/ΕΚ. Σε καμία περίπτωση δεν συνιστά οριστική νομική ερμηνεία του δικαίου της ΕΕ. Το παρόν έγγραφο καθοδήγησης προορίζεται να αποτελέσει βοήθημα και όχι υποκατάστατο των εσωτερικών κανόνων και διαδικασιών. Ελλείψει ισοδύναμου εθνικού ή ειδικού για το εκάστοτε ταμείο εγγράφου καθοδήγησης, οι διαχειριστικές αρχές μπορούν να υιοθετήσουν οικειοθελώς το έγγραφο ως μέσο καθοδήγησης των δικαιούχων επιχορηγήσεων της ΕΕ.

Οι νέες οδηγίες της ΕΕ για τις δημόσιες προμήθειες

Οι νέες οδηγίες για τις δημόσιες προμήθειες³ εκδόθηκαν τον Φεβρουάριο του 2014 και τα κράτη μέλη έχουν διορίσει έως τον Απρίλιο του 2016 για να τις μεταφέρουν στο εθνικό τους δίκαιο (εκτός από τα σημεία που αφορούν τις ηλεκτρονικές προμήθειες για τα οποία η προθεσμία έχει οριστεί για τον Σεπτέμβριο του 2018).

² ² Ο όρος «δημοσιονομικές διορθώσεις» καλύπτει τα μέτρα που λαμβάνονται από την Επιτροπή ή από ένα κράτος μέλος με σκοπό τον αποκλεισμό από τη συγχρηματοδότηση που προέρχεται από τον προϋπολογισμό της ΕΕ δαπανών που δεν πληρούν τις προϋποθέσεις της χρηματοδότησης λόγω παρατυπιών. Βλέπε τις κατευθυντήριες γραμμές για τον καθορισμό των δημοσιονομικών διορθώσεων τις οποίες πρέπει να πραγματοποιεί η Επιτροπή σχετικά με δαπάνες που χρηματοδοτούνται από την Ένωση στο πλαίσιο της επιμερισμένης διαχείρισης, σε περιπτώσεις μη συμμόρφωσης με τους κανόνες περί δημόσιων συμβάσεων· οι κατευθυντήριες γραμμές εγκρίθηκαν με την απόφαση C(2013) 9527 της Επιτροπής της 19ης Δεκεμβρίου 2013 και διατίθενται στην ακόλουθη διεύθυνση:

http://ec.europa.eu/regional_policy/index.cfm/en/information/publications/cocof-guidance-documents/2013/commission-decision-of-19122013-on-the-setting-out-and-approval-of-the-guidelines-for-determining-financial-corrections-to-be-made-by-the-commission-to-expenditure-financed-by-the-union

³ Οδηγία 2014/24/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 26ης Φεβρουαρίου 2014, σχετικά με τις δημόσιες προμήθειες και την κατάργηση της οδηγίας 2004/18/ΕΚ, οδηγία 2014/23/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 26ης Φεβρουαρίου 2014, σχετικά με την ανάθεση συμβάσεων παραχώρησης και οδηγία 2014/25/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 26ης Φεβρουαρίου 2014, σχετικά με τις προμήθειες φορέων που δραστηριοποιούνται στους τομείς του ύδατος, της ενέργειας, των μεταφορών και των ταχυδρομικών υπηρεσιών και την κατάργηση της οδηγίας 2004/17/ΕΚ).

Περισσότερες πληροφορίες σχετικά με τις νέες οδηγίες διατίθενται στη διεύθυνση:
http://ec.europa.eu/internal_market/publicprocurement/modernising_rules/reform_proposals/index_en.htm.

1. Προετοιμασία και σχεδιασμός

Σκοπός του σταδίου αυτού είναι ο σχεδιασμός μιας αξιόπιστης διαδικασίας για την παράδοση των απαιτούμενων έργων, υπηρεσιών ή προμηθειών.

Γενικότερα, μια ανταγωνιστική διαδικασία προσφορών που διεξάγεται με ανοιχτό, αντικειμενικό και διαφανή τρόπο συμβάλλει στην επίτευξη της βέλτιστης σχέσης τιμής και ποιότητας στις δημόσιες συμβάσεις. Αυτό είναι σύμφωνο με τις αρχές της Συνθήκης ΕΕ και την οδηγία 2004/18/ΕΚ. Στις βασικές αρχές που πρέπει να τηρούνται κατά τη σύναψη δημοσίων συμβάσεων περιλαμβάνονται: η μη εισαγωγή διακρίσεων, η ίση μεταχείριση, η διαφάνεια, η αμοιβαία αναγνώριση, η αναλογικότητα, η ελεύθερη παροχή υπηρεσιών και η ελευθερία εγκατάστασης των δυνητικών προσφερόντων. Με την οδηγία 2004/18/ΕΚ επιβάλλονται νομικές υποχρεώσεις στους δημόσιους οργανισμούς όσον αφορά τη δημοσίευση συμβάσεων η αξία των οποίων υπερβαίνει ορισμένα κατώτατα όρια.

Αυτό το πρώτο στάδιο της διαδικασίας έχει καίρια σημασία και επηρεάζει κάθε μελλοντική δραστηριότητα που αφορά τη σύμβαση. Εάν αυτό το τμήμα της διαδικασίας διεξαχθεί ορθά, τότε και τα υπόλοιπα θα κυλήσουν απρόσκοπτα, ενώ ισχύει και το αντίστροφο. Συμβαίνει συχνά η αναθέτουσα αρχή (ΑΑ) είτε να υποτιμά το στάδιο σχεδιασμού της διαδικασίας είτε να μην το εκτελεί καθόλου. Οι διαχειριστικές αρχές και οι ελεγκτές ενδέχεται να εξετάσουν αυτό το στάδιο λεπτομερώς για να διασφαλίσουν ότι οι επιχορηγήσεις δαπανήθηκαν με ορθό τρόπο και ότι η ΑΑ εκπλήρωσε δεόντως τις υποχρεώσεις της.

Ανάλογα με το μέγεθος και την πολυπλοκότητα της σύμβασης, αυτό το στάδιο της διαδικασίας μπορεί να διαρκέσει μήνες πριν από την προβλεπόμενη δημοσίευση της προκήρυξης του διαγωνισμού. Ο άρτιος σχεδιασμός ελαχιστοποιεί τον κίνδυνο να απαιτηθούν τροποποιήσεις ή διαφοροποιήσεις στη σύμβαση. Τα μεγαλύτερα (και πιθανώς τα πιο δαπανηρά) και τα συνηθέστερα σφάλματα όσον αφορά τις συμβάσεις απορρέουν από ανεπαρκή σχεδιασμό. Για μεγαλύτερης κλίμακας δημόσια σχέδια ή προγράμματα πρέπει να εξετάζεται το ενδεχόμενο εισαγωγής σταδίου διεξαγωγής μελέτης σκοπιμότητας και διαλογής/διερεύνησης, καθώς και εκστρατειών ενημέρωσης του κοινού και δημόσιων διαβουλεύσεων. Βλέπε επίσης [δέσμη εργαλείων 10](#).

 Ο σχεδιασμός έχει καίρια σημασία. Εάν η ΑΑ σφάλνει σε αυτό το στάδιο της διαδικασίας, είναι πολύ πιθανό να ακολουθήσουν περαιτέρω σφάλματα και προβλήματα. Πολλά λάθη μπορούν να αποδοθούν στον ανεπαρκή σχεδιασμό. Στο στάδιο αυτό συνιστάται η εκπόνηση τυποποιημένων υποδειγμάτων για την επικοινωνία με τους προσφέροντες, η καταγραφή των σημαντικών αποφάσεων (δηλ. η καταγραφή των πληροφοριών που είναι γνωστές στο στάδιο αυτό, των διαθέσιμων επιλογών και της αιτιολόγησης της προτιμώμενης επιλογής) και η ύπαρξη κανόνων όσον αφορά τον σχεδιασμό, τη διενέργεια και τον έλεγχο των διαδικασιών σύναψης συμβάσεων.

1.1 Προκαταρκτική διερεύνηση

Οι ακόλουθες ενέργειες και τα κατωτέρω ζητήματα πρέπει να εξετάζονται ευθύς εξαρχής. Τα παρακάτω στοιχεία δεν ιεραρχούνται κατά προτεραιότητα.

Συμμετοχή βασικών ενδιαφερόμενων μερών: Η αναγνώριση των (εξωτερικών) ενδιαφερόμενων μερών αποτελεί πτυχή ζωτικής σημασίας μιας σύμβασης και είναι σημαντικό για την επιτυχία της σύμβασης τα μέρη αυτά να αναγνωρίζονται και να τυγχάνουν ορθής

μεταχείρισης. Τα ενδιαφερόμενα μέρη μπορεί να είναι ιδιώτες, ομάδες ή υποομάδες πελατών (συμπεριλαμβανομένων εσωτερικών πελατών), καταναλωτές/χρήστες ή άλλα μέρη (π.χ. θυγόμενες επιχειρήσεις κοινής ωφελείας) που διατηρούν συμφέροντα στη σύμβαση. Καθώς η σύμβαση προχωρά και το σημείο εστίασής της μεταβάλλεται, ενδέχεται να μεταβάλλονται και τα ενδιαφερόμενα μέρη και οι ανάγκες τους. Η διαβούλευση με τον καταναλωτή/χρήστη και άλλα ενδιαφερόμενα μέρη είναι εξίσου σημαντική με τη διαβούλευση με την αγορά και πρέπει οι δύο αυτές πτυχές της διαβούλευσης να συνδέονται μεταξύ τους. Η διαβούλευση με τα ενδιαφερόμενα μέρη παρέχει τη δυνατότητα σε αυτά να έχουν λόγο στην ειδικότερη διαμόρφωση της σύμβασης.

⚠ Η μη αναγνώριση της ανάγκης συμμετοχής των (εξωτερικών) ενδιαφερόμενων μερών αποτελεί σύνηθες σημείο κριτικής πολλών συμβάσεων και αυτό έχει συχνά αρνητικό αντίκτυπο στην επιτυχία της σύμβασης, συμβάλλοντας ορισμένες φορές στην αύξηση του κόστους για τη διόρθωση παραλείψεων ή σφαλμάτων. Ωστόσο, η καίριας σημασίας συμμετοχή και οι σχετικές διαβουλεύσεις δεν πρέπει να θέτουν σε κίνδυνο την ανεξαρτησία της διαδικασίας λήψης αποφάσεων της ΑΑ και/ή να δημιουργούν καταστάσεις δυνητικής σύγκρουσης συμφερόντων και να οδηγούν σε παραβίαση των αρχών της ίσης μεταχείρισης και της διαφάνειας· οι παρατηρήσεις των ενδιαφερόμενων μερών δεν πρέπει να επηρεάζουν την ουσία και τον στόχο της διαδικασίας σύναψης συμβάσεων.

Προσδιορισμός και αξιολόγηση των αναγκών: Ποιο είναι το αντικείμενο της σύμβασης και για ποιον λόγο προκηρύσσεται αυτή; Ποια στοιχεία είναι υποχρεωτικά και ποια προαιρετικά; Ποιο είναι το κυριότερο κίνητρο για την εν λόγω σύμβαση; Ποιοι είναι οι βασικοί παράγοντες επιτυχίας; Ποια είναι τα επιδιωκόμενα αποτελέσματα; Είναι απαραίτητη η σύναψη σύμβασης για αυτό το έργο/αυτή την υπηρεσία/προμήθεια; Ποιος υποστηρίζει ότι είναι απαραίτητη; Τι περιθώρια υπάρχουν για την αγορά έτοιμων λύσεων; Η κριτική αξιολόγηση του σκεπτικού βάσει του οποίου πραγματοποιείται η αγορά συχνά διενεργείται καλύτερα στο πλαίσιο διαδραστικής συνεδρίασης ομάδας στην οποία συμμετέχουν όλα τα βασικά ενδιαφερόμενα μέρη.

Αξιολόγηση των επιλογών: Έχει διενεργηθεί αξιολόγηση των επιλογών προκειμένου να εξεταστούν διαφορετικοί τρόποι κάλυψης των αναγκών που έχουν προσδιοριστεί; Έχει π.χ. εξεταστεί το ενδεχόμενο αγοράς, χρηματοδοτικής μίσθωσης ή μίσθωσης του αντικειμένου της σύμβασης; Πρέπει να χρησιμοποιηθεί παραδοσιακή σύμβαση ή σύμπραξη δημόσιου-ιδιωτικού τομέα (ΣΔΙΤ); Μήπως πρέπει να αναζητηθεί μια καινοτόμος λύση για την κάλυψη των αναγκών;

Προϋπολογισμός και χρηματοδότηση: Η κατάρτιση ρεαλιστικού προϋπολογισμού προκειμένου να αποφέρει μια σύμβαση τα επιδιωκόμενα αποτελέσματα και στη συνέχεια η εξασφάλιση των κεφαλαίων για τη χρηματοδότησή της είναι μία ακόμη δραστηριότητα καίριας σημασίας. Η δραστηριότητα αυτή πρέπει να βασίζεται σε ένα σαφές φάσμα απαιτήσεων και σε επίκαιρες πληροφορίες όσον αφορά τις τιμές της αγοράς. Ανάλογα με τη φύση της σύμβασης, πρέπει να περιλαμβάνεται κατάλληλο αποθεματικό έκτακτης ανάγκης. Ο προϋπολογισμός και το αποθεματικό έκτακτης ανάγκης πρέπει να επανεξετάζονται σε κρίσιμα στάδια καθ' όλη τη διάρκεια ζωής της σύμβασης. Το κόστος του κύκλου ζωής μπορεί να λαμβάνεται υπόψη στο σημείο αυτό, ως μέθοδος για την εκτίμηση του αναγκαίου προϋπολογισμού.

Δυνατότητα οικονομικής κάλυψης: Διαθέτει η ΑΑ τον προϋπολογισμό για τη σύμβαση όπως έχει εκτιμηθεί επί του παρόντος; Η δυνατότητα οικονομικής κάλυψης σχετίζεται επίσης με το γεγονός ότι το κόστος της σύμβασης μπορεί να αυξηθεί σε σημείο που να υπερβαίνει τον διαθέσιμο προϋπολογισμό, περίπτωση που πρέπει να αντιμετωπίζεται μέσω σχεδίων έκτακτης ανάγκης.

Σχέση ποιότητας/τιμής: Με ποιον τρόπο θα καταδείξει η ΑΑ τη σχέση ποιότητας/τιμής; Πόσο ακριβής είναι η εκτίμηση των δαπανών; Ποιοι είναι οι απαιτούμενοι πόροι για την εκτέλεση της σύμβασης; Ποιο είναι το αναμενόμενο κόστος του κύκλου ζωής; Υπάρχουν άλλες οικονομικές επιπλοκές/επιπλοκές όσον αφορά τους πόρους (για παράδειγμα, πρόσθετη συντήρηση, λειτουργικές δαπάνες ή ειδικές άδειες);

Καθορισμός σημείων αναφοράς: Πρέπει να ορίζεται σειρά προκαθορισμένων σημείων αναφοράς που θα καταδεικνύουν τι θεωρείται αποδεκτή προσφορά, δηλ. να καταρτίζεται εκ των προτέρων από την ΑΑ μια βέλτιστη θεωρητική προσφορά. Αυτό είναι χρήσιμο στις περιπτώσεις που λαμβάνονται προσφορές σε ασυνήθιστα χαμηλές τιμές, δεδομένου ότι υπάρχει η υποχρέωση να ζητείται από τον προσφέροντα εξήγηση για τα τμήματα εκείνα της προσφοράς που κρίνονται ασυνήθιστα χαμηλά. Η προσφορά μπορεί να απορριφθεί εάν οι εξηγήσεις του προσφέροντος δεν τεκμηριώνονται κατά τρόπο τέτοιο ώστε η ΑΑ να πειστεί ότι ο προσφέρων μπορεί να εκτελέσει τη σύμβαση (βλέπε επίσης [ενότητα 3.2](#)). Αυτό πρέπει να εξετάζεται στο στάδιο που προηγείται της σύναψης της σύμβασης ούτως ώστε να διασφαλίζεται ότι έχουν συγκεντρωθεί τα απαραίτητα δεδομένα.

Επιτευξιμότητα: Περιπτώσεις στις οποίες παρατηρούνται συχνά σφάλματα είναι εκείνες όπου η ΑΑ υποθέτει ότι η αγορά μπορεί να εκτελέσει μια σύμβαση χωρίς να συμβουλευτεί την αγορά σχετικά με τις προτάσεις της. Δεν είναι επιτεύξιμες όλες οι συμβάσεις. Τα προβλήματα μπορεί να συνδέονται με την τεχνολογική ωριμότητα, την υπερκορεσμένη ζήτηση ή με μη αποδεκτά επίπεδα μεταφοράς κινδύνου. Μπορεί η αγορά να ανταποκριθεί στις απαιτήσεις της σύμβασης; Επιδιώκει η ΑΑ κάτι που υπερβαίνει τις (τρέχουσες) δυνατότητες της αγοράς; Είναι τα χρονοδιαγράμματα ρεαλιστικά;

Έρευνα αγοράς: Για τον προσδιορισμό του αντικειμένου που πρόκειται να αγοραστεί και την εκτίμηση του κόστους, και πριν από την κατάρτιση κριτηρίων επιλογής και ανάθεσης στο πλαίσιο της διαδικασίας σύναψης σύμβασης, είναι συχνά χρήσιμο οι αγοραστές να έχουν κατανοήσει την αγορά. Από την έρευνα αγοράς μπορούν να συγκεντρωθούν πληροφορίες σχετικά με τη διαθεσιμότητα προϊόντων ή υπηρεσιών που πληρούν τις απαιτήσεις της ΑΑ, καθιστώντας δυνατό τον προσδιορισμό της πλέον κατάλληλης προσέγγισης για τη σύναψη της σύμβασης. Η διενέργεια διαλόγου με την αγορά πριν από την έναρξη της διαδικασίας σύναψης σύμβασης μπορεί να βοηθήσει στον εντοπισμό καινοτόμων λύσεων ή νέων προϊόντων ή υπηρεσιών που ενδέχεται να μην γνώριζε η δημόσια αρχή. Μπορεί επίσης να βοηθήσει την αγορά στην εκπλήρωση των κριτηρίων που θα εφαρμοστούν στη διαδικασία σύναψης σύμβασης, παρέχοντας πληροφορίες σχετικά με τις αναμενόμενες απαιτήσεις της δημόσιας αρχής. Ωστόσο, η προσέγγιση της αγοράς πρέπει να γίνεται με τέτοιο τρόπο ώστε να διασφαλίζεται η τήρηση των αρχών της διαφάνειας και της ισότιμης μεταχείρισης, αποφεύγοντας την γνωστοποίηση προνομιακών πληροφοριών και/ή προνομιακών θέσεων της αγοράς. Στην περίπτωση που ένας υποψήφιος ή προσφέρων ή μια επιχείρηση που συνδέεται με υποψήφιο ή προσφέροντα παρέχει συμβουλές στην ΑΑ ή μετέχει στην προετοιμασία της διαδικασίας σύναψης σύμβασης, η ΑΑ πρέπει να λάβει τα κατάλληλα μέτρα ώστε να διασφαλίσει ότι δεν προκύπτει στρέβλωση του ανταγωνισμού από τη συμμετοχή του εν λόγω υποψήφιου ή προσφέροντος, προκειμένου να αποφευχθεί ο αποκλεισμός του από τη

διαδικασία υποβολής προσφορών (βλέπε συνεκδικασθείσες υποθέσεις C-21/03 και C-34/03, *Fabricom SA κατά Βελγικού Δημοσίου*).

Οι προεμπορικές δημόσιες συμβάσεις⁴ (ΠΕΔΣ) και η διαδικασία ανταγωνιστικού διαλόγου, που εισήχθησαν με την οδηγία 2004/18/EK, παρέχουν μεγαλύτερες δυνατότητες συμμετοχής των δημόσιων αρχών στον διάλογο με την αγορά.

- ❑ Από ορθές πρακτικές προκύπτει ότι η έρευνα της αγοράς 6-12 μήνες πριν από τη δημοσίευση της προκήρυξης διαγωνισμού (ΠΔ) μπορεί να αποδειχτεί εξαιρετικά χρήσιμη.
- ❑ Βλέπε σύνδεσμο προς την ιστοσελίδα του Ψηφιακού Θεματολογίου για την Ευρώπη σχετικά με τις δημόσιες συμβάσεις στον τομέα της καινοτομίας: [δέσμη εργαλείων 10](#)
- ❑ Βλέπε σύνδεσμο προς την ιστοσελίδα της πλατφόρμας για τις δημόσιες συμβάσεις στον τομέα της καινοτομίας (PPI): [ΔΕΣΜΗ ΕΡΓΑΛΕΙΩΝ 10 – ΧΡΗΣΙΜΟΙ ΣΥΝΔΕΣΜΟΙ](#)

Καθορισμός του αντικειμένου της σύμβασης / ενιαίο έργο / δημοσίευση ως ενιαία σύμβαση ή σε τμήματα:

Το πρώτο βήμα είναι να οριστεί σαφώς το αντικείμενο της σύμβασης.

Το δεύτερο βήμα είναι να οριστεί αν το αντικείμενο της σύμβασης αποτελεί ενιαίο έργο, κατά την έννοια του άρθρου 1 παράγραφος 2 στοιχείο β) της οδηγίας 2004/18/EK και της νομολογίας – βλέπε υποθέσεις C-16/98, *Επιτροπή κατά Γαλλίας*, C-574/10 *Επιτροπή κατά Γερμανίας*, T-358/08 *Ισπανία κατά Επιτροπής* και T-384/10, *Ισπανία κατά Επιτροπής*.

Το τρίτο βήμα είναι να καθοριστεί αν η σύμβαση υπερβαίνει το κατώτατο όριο για δημοσίευση στην Επίσημη Εφημερίδα της ΕΕ. Ειδικότερα, η ΑΑ δεν πρέπει να προβαίνει σε τεχνητή κατάτμηση μεγαλύτερων έργων/προμηθειών/υπηρεσιών σε μικρότερες μονάδες με σκοπό να αποφύγει την εφαρμογή αυτών των κατώτατων ορίων. Όσον αφορά τα έργα, πρέπει όλες οι επιμέρους συμβάσεις να συνενώνονται, όταν μεταξύ τους υπάρχει λειτουργική και χρονική σχέση. Εν γένει, εάν όλες οι συμβάσεις αφορούν το ίδιο αντικείμενο, οι αξίες τους πρέπει να αθροίζονται. Εάν το άθροισμα των αξιών υπερβαίνει τα κατώτατα όρια, οι συμβάσεις πρέπει να δημοσιεύονται στην Επίσημη Εφημερίδα της ΕΕ. Τα συνεργατικά έργα με περισσότερους από έναν εταίρους πρέπει να λαμβάνουν υπόψη τις απαιτήσεις που συνδέονται με τις δημόσιες συμβάσεις σε επίπεδο έργου, δηλ. όχι σε επίπεδο μεμονωμένου εταίρου. [βλέπε [ενότητα 1.5](#) σχετικά με την τεχνητή κατάτμηση των συμβάσεων]

Αφού ολοκληρωθούν οι ανωτέρω ενέργειες, η ΑΑ μπορεί να αποφασίσει αν θα προβεί στη σύναψη μίας μόνο σύμβασης ή αν θα τη διαιρέσει σε τμήματα. Η ύπαρξη μίας μόνο σύμβασης μπορεί να οδηγήσει σε οικονομίες κλίμακας και εύρους· επιπλέον, είναι ευκολότερη η διαχείρισή της από την ΑΑ. Το μειονέκτημα έγκειται στο ότι τα υψηλά οικονομικά ή τεχνικά κριτήρια που ορίζονται για τους προσφέροντες μπορεί να μειώσουν ή να εξαλείψουν τη συμμετοχή στην αγορά μικρότερων ή περισσότερο εξειδικευμένων εργοληπτών. Το πλεονέκτημα της διαίρεσης της σύμβασης σε τμήματα είναι ότι ανοίγει τον ανταγωνισμό σε

⁴ Ανακοίνωση της Επιτροπής «Προ-εμπορικές δημόσιες συμβάσεις: προώθηση της καινοτομίας για την εξασφάλιση βιώσιμων και ποιοτικών δημόσιων υπηρεσιών στην Ευρώπη», COM(2007) 799 της 14/12/2007.

περισσότερους δυνητικούς προσφέροντες. Το μειονέκτημα είναι ότι επειδή υπάρχουν περισσότερες συμβάσεις είναι δυσκολότερη η διαχείρισή τους από την ΑΑ.

Οι αποφάσεις σχετικά με το αντικείμενο της σύμβασης και τον τρόπο με τον οποίο θα δημοσιευτεί πρέπει να είναι δικαιολογημένες και ενδέχεται να υποβληθούν σε εξέταση κατά τη διάρκεια ελέγχων του έργου. Βλέπε περισσότερα στη [δέσμη εργαλείων 7 & 9](#) και στην [ενότητα 1.5](#).

Πλαίσια: Οι συμφωνίες-πλαίσια χρησιμοποιούνται ευρέως σε ορισμένα κράτη μέλη. Η συμφωνία-πλαίσιο είναι ένας γενικός όρος για τις συμφωνίες με παρόχους που περιέχουν όρους σύμφωνα με τους οποίους μπορούν να πραγματοποιηθούν συγκεκριμένες αγορές (call-off) καθ' όλη τη διάρκεια ισχύος της συμφωνίας. Η ίδια η συμφωνία-πλαίσιο δεν συνιστά σύμβαση, αλλά η σύναψη σύμβασης για τη θέσπιση συμφωνίας-πλαισίου υπόκειται στους κανόνες περί δημόσιων συμβάσεων της ΕΕ.

Οι συμφωνίες-πλαίσια μπορούν να εφαρμοστούν σε όλα τα είδη συμβάσεων. Ωστόσο, αυτό δεν σημαίνει ότι αποτελούν την καταλληλότερη μέθοδο για την ανάθεση όλων των συμβάσεων. Ως εκ τούτου, η ΑΑ πρέπει να αξιολογεί την καταλληλότητα της χρήσης της συμφωνίας-πλαισίου λαμβάνοντας υπόψη τα πλεονεκτήματα και τα μειονεκτήματα αυτής ως προς τις συνθήκες της αγοράς στην οποία απευθύνεται. Η χρήση συμφωνιών-πλαισίων είναι καταλληλότερη για συμβάσεις που καλύπτουν καθιερωμένες και επαναλαμβανόμενες ανάγκες, όταν το ποσό των αναγκών και το ακριβές χρονικό σημείο στο οποίο θα προκύψουν δεν είναι γνωστά εκ των προτέρων.

Οι συμφωνίες-πλαίσια μπορούν να αποφέρουν σημαντικές εξοικονομήσεις χρόνου, κόστους των προϊόντων και πόρων. Εάν υπάρχει πρόθεση σύναψης συμφωνίας-πλαισίου, τότε στο τεύχος δημοπράτησης πρέπει να αναφέρονται τουλάχιστον οι όροι για την περίοδο ισχύος της σύμβασης, τον αριθμό των προμηθευτών προϊόντων/υπηρεσιών και τη μέθοδο παραγγελίας, όπως απαιτείται βάσει του άρθρου 32 παράγραφοι 3 και 4 και του παραρτήματος VII της οδηγίας 2004/18/ΕΚ. Ιστορικά στοιχεία σχετικά με τους όγκους αποτελούν καίριας σημασίας παράγοντα για τη σύναψη όλων των συμβάσεων αλλά πολύ περισσότερο για τη σύναψη συμφωνιών-πλαισίων. Όσο μεγαλύτερη βεβαιότητα μπορεί να δοθεί σε έναν προμηθευτή σχετικά με τον αναμενόμενο όγκο των παραγγελιών, τόσο πιθανότερο είναι να είναι σε θέση να υποβάλει προσφορές με ανταγωνιστικές τιμές.

 Βλέπε σύνδεσμο προς το επεξηγηματικό σημείωμα της ΓΔ GROW για τις συμφωνίες-πλαίσια: [δέσμη εργαλείων 10](#)

Χρονοδιάγραμμα: Στο στάδιο του σχεδιασμού πρέπει να καταρτίζεται ρεαλιστικό χρονοδιάγραμμα για ολόκληρη τη διαδικασία σύναψης σύμβασης, συμπεριλαμβανομένων δυνητικών διαδικασιών επανόρθωσης, έως την ανάθεση της σύμβασης και το στάδιο της εκτέλεσης. Τα υπεραισιόδοξα χρονοδιαγράμματα αποτελούν συχνό φαινόμενο και οδηγούν σε σφάλματα στις φάσεις εκτέλεσης που έπονται. Για παράδειγμα, ενδέχεται να οδηγήσουν σε αποτυχία της διαδικασίας σύναψης της σύμβασης ή σε σοβαρά προβλήματα κατά την εκτέλεση, λόγω μη ρεαλιστικών περιόδων προετοιμασίας των προσφορών μειώνοντας ως εκ τούτου τον αριθμό των προσφορών και επηρεάζοντας αρνητικά την ποιότητά τους.

Η σύναψη δημόσιων συμβάσεων έργων, προμηθειών ή υπηρεσιών που περιλαμβάνουν επιχορηγήσεις από τα ΕΔΕΤ πραγματοποιείται συχνά στο πλαίσιο ενός μεγαλύτερου, χρηματοδοτούμενου μέσω επιχορηγήσεων από την ΕΕ έργου το οποίο μπορεί να εκτελεστεί μέσω του συντονισμού αρκετών συμβάσεων. Καθυστερήσεις σε μία σύμβαση μπορεί να

έχουν επιπτώσεις στην εκτέλεση των άλλων συμβάσεων. Ο χρόνος έγκρισης και καταβολής των επιχορηγήσεων μπορεί να έχει αντίκτυπο στην έγκριση των προϋπολογισμών και στη γενικότερη διαδικασία ανάθεσης των συμβάσεων, και αυτό είναι κάτι που πρέπει να λαμβάνεται υπόψη από την ΑΑ. Οι επιχορηγήσεις μέσω της ΕΕ ενδέχεται επίσης να έχουν επιπτώσεις στις προθεσμίες όσον αφορά την επιλεξιμότητα των δαπανών της σύμβασης και, κατά συνέπεια, στην επιστροφή τους.

1.2 Διαχείριση σύμβασης/έργου

Οργάνωση έργου και πόροι: Ο σχεδιασμός της οργάνωσης της σύμβασης εξαρτάται από το μέγεθος και την πολυπλοκότητά της, καθώς και από τους κινδύνους που αυτή ενέχει. Για όλες τις συμβάσεις, ανεξαρτήτως μεγέθους ή πολυπλοκότητας, απαιτείται τουλάχιστον ένας αρμόδιος για τις δημόσιες συμβάσεις υπάλληλος, ο οποίος ενδέχεται επίσης να είναι ο διαχειριστής σύμβασης/έργου ή εμπειρογνώμονας που εντάσσεται στην ομάδα με σκοπό τη διαχείριση συγκεκριμένων διαδικασιών (κάτι που συνιστάται για πολύπλοκες συμβάσεις, συμβάσεις που ενέχουν κίνδυνο ή συμβάσεις υψηλής αξίας). Οι ρόλοι και οι αρμοδιότητες κατά τη διάρκεια της διαδικασίας σύναψης σύμβασης πρέπει να καθορίζονται σαφώς στους οδηγούς λειτουργίας της ΑΑ. Ανάλογα με τον προβλεπόμενο αριθμό και την πολυπλοκότητα των συμβάσεων, μπορεί να χρειαστεί να ενταχθούν στην ομάδα εξωτερικοί ειδικοί σύμβουλοι για συγκεκριμένες πτυχές της διαδικασίας σύναψης της σύμβασης, όπως ζητήματα νομικού χαρακτήρα.

Έλεγχοι και προκαθορισμένα σημεία επανεξέτασης: Διάφορα εργαλεία και τεχνικές διαχείρισης έργου μπορούν να χρησιμοποιηθούν για να συνδράμουν στον έλεγχο και στη διαχείριση του έργου, όπως ο έλεγχος των εγγράφων και τα αρχεία καταγραφής ζητημάτων. Αυτά τα εργαλεία και οι τεχνικές αποτελούν τη λειτουργία διασφάλισης του έργου στο πλαίσιο της οργάνωσής του. Η χρήση προκαθορισμένων σημείων είναι μια δυναμική τεχνική διαχείρισης έργου η οποία εφαρμόζεται ολοένα περισσότερο σε πιο πολύπλοκες συμβάσεις. Ο μηχανισμός επανεξέτασης προκαθορισμένων σημείων των δημοσίων συμβάσεων είναι μια διαδικασία ελέγχου που μπορεί να χρησιμοποιεί η ΑΑ για να διασφαλίζει ότι οι δραστηριότητες που απαρτίζουν κάθε στάδιο της σύμβασης έχουν ολοκληρωθεί με επιτυχία προτού δώσει έγκριση για μετάβαση στο επόμενο στάδιο. Η επανεξέταση προκαθορισμένων σημείων των δημοσίων συμβάσεων πρέπει να πραγματοποιείται σε κομβικά σημεία του συνολικού κύκλου ζωής της σύμβασης. Η επίσημη επανεξέταση προκαθορισμένων σημείων χρησιμοποιείται κυρίως για συμβάσεις υψηλού κινδύνου/μεγάλης πολυπλοκότητας/υψηλής αξίας.

 Βλέπε δέσμη εργαλείων 3 για τη χρήση των προκαθορισμένων σημείων

Ανθρώπινοι πόροι: Έχουν διατεθεί επαρκείς ανθρωπίνους πόροι για την εκτέλεση της σύμβασης; Υπάρχουν διαθέσιμα άτομα με κατάλληλο προφίλ για να συμμετάσχουν στην επιτροπή αξιολόγησης της ΑΑ, καθώς και άτομα με ικανότητες διαχείρισης έργου, ικανότητες ως προς τη σύναψη συμβάσεων, νομικές, οικονομικές, τεχνικές, ελεγκτικές και άλλες δεξιότητες; Ποιος θα αναλάβει την τελική ευθύνη για βασικές αποφάσεις και για την κατανομή των προϋπολογισμών; Έχει το συγκεκριμένο άτομο εντοπιστεί, ενημερωθεί και αποδεχτεί τον ρόλο του κυρίου της σύμβασης/του έργου; Εάν η σύμβαση είναι περίπλοκη ή ενέχει υψηλό κίνδυνο κόστους πρέπει να εξετάζεται το ενδεχόμενο σύστασης επιτροπής συντονισμού για την εποπτεία της σύμβασης. Η επιτροπή συντονισμού θα εγκρίνει όλες τις βασικές αποφάσεις και θα αποτελείται από άτομα που δεν μετέχουν στην παράδοση της σύμβασης αυτή καθαυτή.

Επιτροπή αξιολόγησης: Αποτελεί βέλτιστη πρακτική η σύσταση επιτροπής αξιολόγησης αμέσως μετά τη λήψη της απόφασης για τη δρομολόγηση της διαδικασίας σύναψης της σύμβασης ούτως ώστε να διασφαλίζεται ότι η διαδικασία αυτή διενεργείται με τον πλέον επαγγελματικό τρόπο και με τη συμμετοχή προσωπικού που διαθέτει όλα τα αναγκαία προσόντα εξαρχής. Η επιτροπή πρέπει να διαθέτει μια μόνιμη βασική ομάδα μελών. Τα άτομα που είναι αρμόδια για τη σύναψη της σύμβασης και για οικονομικά και νομικά ζητήματα πρέπει να είναι μόνιμα μέλη. Το μέλη του τεχνικού προσωπικού εξαρτώνται από το είδος της σύμβασης. Η επιτροπή πρέπει ιδανικά να απαρτίζεται από μέλη που διαθέτουν πείρα σε καθέναν από τους τομείς της που εξετάζονται κατά τη διαδικασία. Πρόεδρος της επιτροπής αυτής είναι συχνά ο διαχειριστής του έργου/της σύμβασης και η επιτροπή υπόκειται σε κανόνες και διαδικασίες που έχουν ως αποτέλεσμα μια ισορροπημένη απόφαση η οποία προκύπτει από τις επιμέρους αξιολογήσεις των μελών της. Σε ορισμένα κράτη μέλη, μόνον η ΑΑ (μονομελής/συλλογικό όργανο) διαθέτει αρμοδιότητα λήψης αποφάσεων σχετικά με τα ανωτέρω. Είναι επίσης δυνατό να υπάρχουν εκπρόσωποι από εξωτερικές οργανώσεις των οποίων τα συμφέροντα συνδέονται με το αποτέλεσμα της σύμβασης, οι οποίοι διορίζονται με δέοντα τρόπο από την ΑΑ. Οι αποφάσεις πρέπει να βασίζονται αποκλειστικά στα δημοσιευμένα κριτήρια και να είναι αποδεδειγμένα απαλλαγμένες από πολιτικές και τυχόν άλλες αθέμιτες επιρροές. Το έργο της επιτροπής αξιολόγησης πρέπει να καταγράφεται (τουλάχιστον μέσω του καταλόγου συμμετεχόντων και της σύνοψης των συνομιλιών/των πρακτικών των συνεδριάσεων).

Ακεραιότητα και σύγκρουση συμφερόντων: Η έννοια της σύγκρουσης συμφερόντων καλύπτει τουλάχιστον οποιαδήποτε κατάσταση κατά την οποία μέλη του προσωπικού της ΑΑ ή παρόχου υπηρεσιών σύναψης συμβάσεων ενεργούντος εξ ονόματος της ΑΑ τα οποία συμμετέχουν στη διεξαγωγή της διαδικασίας σύναψης σύμβασης ή μπορούν να επηρεάσουν την έκβασή της έχουν, άμεσα ή έμμεσα, χρηματοοικονομικό, οικονομικό ή άλλο προσωπικό συμφέρον που θα μπορούσε να εκληφθεί ως στοιχείο που θίγει την αμεροληψία και την ανεξαρτησία τους στο πλαίσιο της διαδικασίας σύναψης σύμβασης.

Απαγορεύεται στους δημοσιονομικούς παράγοντες και σε κάθε άλλο πρόσωπο που συμμετέχει στην εκτέλεση και στη διαχείριση του προϋπολογισμού, συμπεριλαμβανομένων των σχετικών προπαρασκευαστικών πράξεων, και στον λογιστικό ή άλλο έλεγχο, να προβαίνουν σε οποιαδήποτε ενέργεια από την οποία είναι δυνατόν να προκύψει σύγκρουση μεταξύ των συμφερόντων τους και των συμφερόντων της Ένωσης. Σύγκρουση συμφερόντων υπάρχει όταν η αμερόληπτη και αντικειμενική άσκηση των καθηκόντων δημοσιονομικού παράγοντα ή άλλου προσώπου υπονομεύεται από οικογενειακούς ή συναισθηματικούς λόγους ή από πολιτικούς ή εθνικούς δεσμούς, από οικονομικό συμφέρον ή οποιαδήποτε σύμπτωση συμφερόντων με τον δικαιούχο.

Βέλτιστες πρακτικές είναι οι ακόλουθες:

- κάθε μέλος της επιτροπής αξιολόγησης υπογράφει έντυπο δήλωσης μη ύπαρξης σύγκρουσης συμφερόντων (αν και δεν περιλαμβάνεται τέτοια υποχρέωση στην οδηγία 2004/18/ΕΚ). Όποιος εγκυμονεί κίνδυνο σύγκρουσης συμφερόντων δεν πρέπει να αναλαμβάνει οποιονδήποτε ρόλο στη διαδικασία σύναψης της σύμβασης.
- πρέπει να εφαρμόζονται συστήματα, να διενεργούνται έλεγχοι και να παρέχεται κατάρτιση ώστε να διασφαλίζεται ότι όλοι οι βασικοί παράγοντες που είναι σε θέση να επηρεάσουν τις αποφάσεις σχετικά με το πεδίο εφαρμογής ή την ανάθεση μιας σύμβασης έχουν συναίσθηση της ευθύνης τους να ενεργούν με αμεροληψία και ακεραιότητα, και πρέπει να έχουν υπογράψει δήλωση μη ύπαρξης σύγκρουσης συμφερόντων. Κατά την έναρξη της διαδικασίας σύναψης σύμβασης πρέπει να ζητείται από την επιτροπή αξιολόγησης να δηλώσει τυχόν υφιστάμενη ή πιθανή

σύγκρουση συμφερόντων. Αυτές οι δηλώσεις πρέπει να καταγράφονται και να τηρούνται στον φάκελο της σύμβασης. Κάθε ΑΑ πρέπει να διαθέτει επαρκείς διαδικασίες για τον σκοπό αυτό.

- Ζητείται από τους προσφέροντες να δηλώσουν τυχόν σύγκρουση συμφερόντων (καθώς και τυχόν σύγκρουση συμφερόντων με τους συγγενείς των προσφερόντων) κατά την υποβολή των προσφορών τους. Αυτή η δήλωση αποτελεί ελάχιστη προϋπόθεση που ορίζεται στο τεύχος δημοπράτησης.

Για περισσότερες πληροφορίες, βλέπε την απόφαση στην υπόθεση C-538/13, *eVigilo*, όπου ορίζεται ότι η ΑΑ οφείλει να προσδιορίζει την ύπαρξη ενδεχόμενων περιπτώσεων σύγκρουσης συμφερόντων και να λαμβάνει ενδεδειγμένα μέτρα για την πρόληψη, τον εντοπισμό και την αντιμετώπιση των περιπτώσεων αυτών (βλέπε ειδικότερα σκέψεις 42 έως 44 της εν λόγω υπόθεσης).

Στις νέες οδηγίες ορίζεται η έννοια της σύγκρουσης συμφερόντων και αναφέρεται ως καταρχήν λόγος αποκλεισμού.

Η OLAF έχει εκπονήσει έναν πρακτικό οδηγό με τίτλο «Identifying conflicts of interests in public procurement procedures for structural actions» (Εντοπισμός συγκρούσεων συμφερόντων στις διαδικασίες σύναψης δημόσιων συμβάσεων για διαρθρωτικές δράσεις). Πρόσβαση στον οδηγό αυτό παρέχεται στο προσωπικό των κρατών μελών.

❌ **Η ανακάλυψη μη δηλωθείσας σύγκρουσης συμφερόντων ενδέχεται να δημιουργήσει αμφιβολίες για την αμεροληψία της διαδικασίας σύναψης σύμβασης και να οδηγήσει σε δημοσιονομικές διορθώσεις.**

✅ **Βλέπε σύνδεσμο προς τις αρχές του ΟΟΣΑ για την ακεραιότητα κατά τη σύναψη δημόσιων συμβάσεων: [σύνδεσμος](#)**

✅ **Για περισσότερες λεπτομέρειες σχετικά με τα μέτρα καταπολέμησης της απάτης και της διαφθοράς, βλέπε άρθρο 125 του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1303/2013 στη [δέσμη εργαλείων 10](#)**

Τεκμηρίωση και τήρηση αρχείων: Η τεκμηρίωση ολόκληρης της διαδικασίας σύναψης σύμβασης και η αιτιολόγηση όλων των βασικών αποφάσεων αποτελεί πολύ σημαντική προϋπόθεση προκειμένου να διασφαλιστεί στη συνέχεια η δυνατότητα επαλήθευσης ή ελέγχου της κανονικότητας των δαπανών. Τα συστήματα καταγραφής πληροφοριών μπορεί να είναι χειροκίνητα ή ηλεκτρονικά ή μεικτά, αλλά επικρατεί τάση για εξ ολοκλήρου ηλεκτρονική επεξεργασία και αποθήκευση κατά τρόπο ώστε να διασφαλίζεται η διαφάνεια της λήψης των αποφάσεων. Η ΑΑ πρέπει να τηρεί αρχείο των διαδικασιών που εφαρμόζει για τη σύναψη συμβάσεων, καθώς και κάθε σχετική τεκμηρίωση που θα καλύπτει όλα τα έγγραφα όλων των συμμετεχόντων στη διαδικασία.

1.3 Ανάπτυξη της επιχειρηματικής πρότασης

Επιχειρηματική πρόταση: Η επιχειρηματική πρόταση πρέπει να περιλαμβάνει τη αιτιολόγηση για την εκτέλεση της σύμβασης και τα οφέλη που πρόκειται να αποκομιστούν. Η ΑΑ πρέπει να μεριμνά ώστε η επιχειρηματική πρόταση να καταρτίζεται από το τμήμα που υποβάλλει το αίτημα για σύναψη σύμβασης και να εγκρίνεται από τη διοίκηση του εν λόγω τμήματος. Σε περίπτωση συμβάσεων προμηθειών που ενέχουν πολύ υψηλό κίνδυνο, ο κύριος του έργου μπορεί να χρειαστεί να παραπέμψει την επιχειρηματική πρόταση στην εταιρική ομάδα διαχείρισης του οργανισμού. Για προμήθειες υψηλής αξίας, η επιχειρηματική πρόταση πρέπει να περιλαμβάνει μητρώο κινδύνων.

❏ Βλέπε [δέσμη εργαλείων 1](#) για κατάλογο σημείων ελέγχου της επιχειρηματικής πρότασης.

Σχεδιασμός έκτακτης ανάγκης, διαχείριση κινδύνου και σχέδια κλιμάκωσης: Ποιοι είναι οι βασικοί κίνδυνοι και πώς θα κατανεμηθούν; Η διαχείρισή τους μπορεί/πρέπει να γίνεται μέσω της σύμβασης; Ποιες θα είναι οι επιπτώσεις τυχόν αδυναμίας διαχείρισής τους; Ο διαχειριστής της σύμβασης/του έργου πρέπει να προβαίνει σε αξιολόγηση κινδύνου για το σύνολο της σύμβασης και να καταρτίζει κατάλληλα σχέδια έκτακτης ανάγκης και κλιμάκωσης. Ο διαχειριστής της σύμβασης/του έργου πρέπει να διασφαλίζει την κατάρτιση σχεδίου έκτακτης ανάγκης κατά τα αρχικά στάδια του κύκλου ζωής της σύμβασης, καθώς και την ένταξή του στο μητρώο κινδύνων. Το σχέδιο πρέπει να ορίζει: τις ρυθμίσεις που πρέπει να τεθούν σε εφαρμογή σε περίπτωση ματαίωσης του έργου, μη έγκαιρης ολοκλήρωσής του ή αποτυχίας στη φάση εκτέλεσης· την αρμοδιότητα παροχής χρηματοδότησης έκτακτης ανάγκης· και τις απαιτούμενες ενέργειες για την ενεργοποίηση του σχεδίου.

❏ Βλέπε [δέσμη εργαλείων 2](#) για την ανάπτυξη μητρώου κινδύνων και σχεδίου έκτακτης ανάγκης

1.4 Επιλογή της διαδικασίας

Η απόφαση σχετικά με τη διαδικασία που θα χρησιμοποιηθεί είναι καίριας και στρατηγικής σημασίας και επηρεάζει ολόκληρη τη διαδικασία σύναψης σύμβασης. Η απόφαση πρέπει να λαμβάνεται και να δικαιολογείται στο στάδιο του σχεδιασμού.

Υπάρχουν αρκετές επιλογές, τρεις εκ των οποίων αναφέρονται κατωτέρω.

- **Ανοιχτή:** Πρόκειται για διαδικασία στο πλαίσιο της οποίας όλοι οι πάροχοι που ενδιαφέρονται για τη σύμβαση και που ανταποκρίθηκαν σε δημοσίευση μπορούν να υποβάλουν προσφορά. Όλες οι προσφορές αυτού του είδους πρέπει να εξετάζονται χωρίς διαδικασία προεπιλογής. Η επιλογή και η αξιολόγηση πραγματοποιούνται μετά την υποβολή των προσφορών.
- **Κλειστή:** Πρόκειται για διαδικασία με δύο στάδια κατά την οποία μπορούν να υποβάλουν προσφορές μόνον οι πάροχοι που έχουν προσκληθεί. Η επιλογή και η κατάρτιση καταλόγου επικρατέστερων υποψηφίων πραγματοποιείται συνήθως με βάση ερωτηματολόγιο προεπιλογής (ΕΠ). Στην οδηγία ορίζεται ελάχιστος αριθμός πέντε υποψηφίων. Η ΑΑ μπορεί να επιβάλει όριο στον ανώτατο αριθμό υποψηφίων για μια συγκεκριμένη διαδικασία.
- **Με διαπραγμάτευση/ανταγωνιστικού διαλόγου:** Στην περίπτωση αυτή, ο οργανισμός μπορεί, υπό ορισμένες ειδικές συνθήκες, να διαπραγματευτεί τους όρους μιας σύμβασης με έναν ή περισσότερους προμηθευτές της επιλογής του. Κανονικά, η διαπραγμάτευση/ο διάλογος δεν πρέπει να πραγματοποιείται με λιγότερους από τρεις υποψηφίους, υπό την προϋπόθεση ότι υπάρχει επαρκής αριθμός υποψηφίων. Οι υποψήφιοι με τους οποίους πραγματοποιείται ανταγωνιστικός διάλογος μπορούν να επιλέγονται μέσω κλειστής διαδικασίας.

Οι ανοιχτές ή κλειστές διαδικασίες αποτελούν τις συνήθεις μεθόδους σύναψης συμβάσεων για έργα, υπηρεσίες ή προμήθειες επαναλαμβανόμενης φύσεως. Μεταξύ των δύο, η ανοιχτή διαδικασία χρησιμοποιείται περισσότερο όταν ο ανταγωνισμός περιορίζεται σε λίγους υποψηφίους, με τις προδιαγραφές να είναι ενδεχομένως σύνθετες και με απαίτηση για τεχνική εμπειρογνώμοσύνη. Η κλειστή διαδικασία χρησιμοποιείται γενικά όπου παρατηρείται υψηλός βαθμός ανταγωνισμού (αρκετοί δυνητικοί προσφέροντες) στην αγορά, όπως υπηρεσίες καθαριότητας, εξοπλισμός ΤΠ, συντήρηση ή έπιπλα και η ΑΑ επιθυμεί να καταρτίσει

κατάλογο επικρατέστερων υποψηφίων. Ως πρώτο βήμα, οι απαιτήσεις της ΑΑ παρατίθενται σε δημοσιευόμενη προκήρυξη διαγωνισμού (στην Επίσημη Εφημερίδα της ΕΕ εφόσον υπερβαίνει τα σχετικά κατώτατα όρια) και ζητείται από τους δυνητικούς προσφέροντες να εκφράσουν ενδιαφέρον. Οι σχετικές πληροφορίες που πρέπει να υποβληθούν μπορεί να αναφέρονται στην προκήρυξη διαγωνισμού ή μπορεί να ζητηθούν μέσω αναλυτικού ερωτηματολογίου προεπιλογής (ΕΠ) που αποστέλλεται στα ενδιαφερόμενα μέρη. Το δεύτερο βήμα περιλαμβάνει την έκδοση του τεύχους δημοπράτησης και η πρόσκληση υποβολής προσφορών αποστέλλεται μόνο στους προεπιλεγμένους υποψηφίους που θεωρείται ότι διαθέτουν το απαιτούμενο επίπεδο επαγγελματικής, τεχνικής και οικονομικής πείρας και ικανότητας.

Τα πλεονεκτήματα και τα μειονεκτήματα της ανοιχτής και της κλειστής διαδικασίας συνοψίζονται στον ακόλουθο πίνακα.

ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ	Πλεονεκτήματα:	Μειονεκτήματα:
ΑΝΟΙΧΤΗ	• ιδιαίτερα ανταγωνιστική εξαιτίας του απεριόριστου αριθμού προσφορών· • όλα τα έγγραφα από τους προσφέροντες λαμβάνονται την ίδια στιγμή για αξιολόγηση, δηλ. εξοικονόμηση χρόνου· • τόσο τα κριτήρια επιλογής όσο και τα κριτήρια ανάθεσης αναφέρονται εκ των προτέρων στην προκήρυξη της σύμβασης· • ταχύτητα της διαδικασίας· • λιγότερες πιθανότητες υποβολής προσφυγών για επανόρθωση, δεδομένου ότι οι ενέργειες και οι αποφάσεις της ΑΑ συνδέονται αποκλειστικά με μια ενιαία διαδικασία· • ευκολότερη αιτιολόγηση της απόφασης καθώς σημείο εστίασης αποτελεί αποκλειστικά η ανάθεση·	• η διαδικασία μπορεί να φαίνεται χρονοβόρα καθώς όλες οι συμμορφούμενες προσφορές πρέπει να εξεταστούν από την αναθέτουσα αρχή. Αυτό μπορεί να οδηγήσει σε καθυστέρηση της διαδικασίας ανάθεσης· • ένταση χρήσης πόρων για την ΑΑ και τους προσφέροντες,
ΚΛΕΙΣΤΗ	• περιορισμένος αριθμός προσφορών προς αξιολόγηση και, συνεπώς, μικρότερη ένταση πόρων για την επιτροπή αξιολόγησης/ΑΑ· • δυνατότητα περιορισμού της συμμετοχής αποκλειστικά σε φορείς της αγοράς με υψηλό επίπεδο ειδικευσης (στην περίπτωση πολύπλοκων συμβάσεων για τις οποίες η προετοιμασία προσφοράς εμπεριέχει σημαντικό κόστος, ο περιορισμός του αριθμού των προσφερόντων μέσω προεπιλογής μπορεί να καταστήσει τη διαδικασία υποβολής προσφορών ελκυστικότερη, δεδομένου ότι η πιθανότητα ανάληψης της σύμβασης είναι υψηλότερη για τους προεπιλεγμένους προσφέροντες σε σχέση με μια ανοιχτή διαδικασία).	• μικρότερος ανταγωνισμός εξαιτίας του περιορισμένου αριθμού προσφερόντων· • περισσότερες δυνατότητες για προσφυγές επανόρθωσης δεδομένου ότι οι ενέργειες και οι αποφάσεις της ΑΑ συνδέονται με διαδικασία σε δύο στάδια· • δυσκολότερη, υψηλότερες απαιτήσεις διαφάνειας.

Η **διαδικασία με διαπραγμάτευση** μπορεί να χρησιμοποιηθεί μόνο σε εξαιρετικές περιπτώσεις όπως ορίζεται στην οδηγία 2004/18/EK. Σε κάθε περίπτωση η χρήση της διαδικασίας πρέπει να δικαιολογείται. Η ΑΑ πρέπει να διασφαλίζει την ισότιμη μεταχείριση των προσφερόντων. Το βάρος της απόδειξης των περιστάσεων που επιτρέπουν τη χρήση της διαδικασίας με διαπραγμάτευση φέρει η ΑΑ.

Στην οδηγία 2004/18/EK προβλέπονται δύο είδη διαδικασίας με διαπραγμάτευση:

- 1) διαδικασία με διαπραγμάτευση με προηγούμενη δημοσίευση προκήρυξης διαγωνισμού (άρθρο 30 της οδηγίας 2004/18/EK):

οι ΑΑ δημοσιεύουν και διαπραγματεύονται τους όρους της σύμβασης. Η εν λόγω διαδικασία περιλαμβάνει την υποβολή επίσημων προσφορών από τρεις τουλάχιστον υποψηφίους (προεπιλεγμένους με βάση τα ίδια κριτήρια με εκείνα της κλειστής διαδικασίας που περιγράφηκε ανωτέρω, υπό την προϋπόθεση ότι υπάρχουν τουλάχιστον τρεις υποψήφιοι που πληρούν τα ελάχιστα κριτήρια) και τη διαπραγμάτευση των τελικών όρων στο πλαίσιο ανταγωνιστικής διαδικασίας. Αυτή η διαδικασία μπορεί να χρησιμοποιηθεί:

- όταν η φύση της απαίτησης δεν επιτρέπει τη συνολική τιμολόγηση·
- όταν δεν είναι εφικτός ο προσδιορισμός των απαιτήσεων για μια υπηρεσία με επαρκή ακρίβεια ώστε οι προσφέροντες να είναι σε θέση να ανταποκριθούν με κοστολογημένες προσφορές·
- όταν απαιτούνται έργα που εκτελούνται αποκλειστικά για σκοπούς έρευνας, δοκιμών ή ανάπτυξης και όχι με σκοπό την εξασφάλιση κερδοφορίας ή την ανάκτηση του ερευνητικού και αναπτυξιακού κόστους· και
- σε περίπτωση που ανοιχτή, κλειστή διαδικασία ή διαδικασία ανταγωνιστικού διαλόγου δεν προσελκύσει κανονικές και αποδεκτές προσφορές (**μη κανονικές προσφορές** κατά την έννοια του άρθρου 30 παράγραφος 1 στοιχείο α) της οδηγίας 2004/18/EK είναι προσφορές που δεν συμμορφώνονται με το τεύχος δημοπράτησης, ή που ελήφθησαν με καθυστέρηση ή για τις οποίες υπάρχουν ενδείξεις αθέμιτης σύμπραξης ή διαφθοράς ή οι οποίες έχει κριθεί από την αναθέτουσα αρχή ότι είναι ασυνήθιστα χαμηλές. **Απαράδεκτες προσφορές** κατά την έννοια του άρθρου 30 παράγραφος 1 στοιχείο α) της οδηγίας 2004/18/EK είναι προσφορές που δεν γίνονται αποδεκτές σύμφωνα με εθνικές διατάξεις οι οποίες συνάδουν με τα άρθρα 4, 24, 25, 27 και το κεφάλαιο VII (π.χ. προσφορές που υποβλήθηκαν από προσφέροντες που δεν διαθέτουν τα απαιτούμενα προσόντα)).

Οι ΑΑ δεν χρειάζεται να δημοσιεύσουν προκήρυξη διαγωνισμού εφόσον συμπεριλάβουν στη διαδικασία με διαπραγμάτευση όλους, και μόνο, τους προσφέροντες που πληρούν τα κριτήρια των άρθρων 45 έως 52 της οδηγίας 2004/18/EK, υπό την προϋπόθεση ότι οι αρχικοί όροι της σύμβασης δεν τροποποιούνται ουσιωδώς·

- 2) διαδικασία με διαπραγμάτευση χωρίς προηγούμενη δημοσίευση προκήρυξης διαγωνισμού (άρθρο 31 της οδηγίας 2004/18/EK):

οι ΑΑ διαπραγματεύονται, χωρίς δημοσίευση, τους όρους της σύμβασης απευθείας με ένα ή περισσότερα μέρη. Η εν λόγω διαδικασία απομακρύνεται από τις βασικές αρχές του ανοιχτού χαρακτήρα, της διαφάνειας και του ανταγωνισμού και χρησιμοποιείται σε

πολύ εξαιρετικές περιστάσεις. Το βάρος της απόδειξης των περιστάσεων που επιτρέπουν τη χρήση της διαδικασίας με διαπραγμάτευση φέρει η ΑΑ.

Οι κυριότερες περιπτώσεις στις οποίες μπορεί να χρησιμοποιηθεί αυτή η διαδικασία είναι:

- περιπτώσεις εξαιρετικά επείγοντος χαρακτήρα που δικαιολογούνται από απρόβλεπτες περιστάσεις. Η διαδικασία αυτή αφορά περιπτώσεις κατεπείγουσας ανάγκης τις οποίες η ΑΑ δεν θα μπορούσε να έχει προβλέψει από την αρχή της διαδικασίας σύναψης σύμβασης και οι οποίες δεν αποδίδονται σε ενέργειες της ΑΑ (όπως φυσικές καταστροφές, πλημμύρες...).
- για συμπληρωματικά έργα/υπηρεσίες/προμήθειες που δικαιολογούνται από απρόβλεπτες περιστάσεις οι οποίες θα είχαν προκύψει ακόμη και αν η ΑΑ είχε προετοιμάσει το έργο και/ή τους όρους αναφοράς με συνετό τρόπο (βλέπε υποθέσεις T-540/10 και T-235/11, *Ισπανία κατά Επιτροπής*).
- όταν, για τεχνικούς ή καλλιτεχνικούς λόγους ή λόγω της ύπαρξης ειδικών ή αποκλειστικών δικαιωμάτων, υπάρχει ένας μόνο πιθανός προμηθευτής ή πάροχος υπηρεσιών.
- όταν μια ανοικτή ή κλειστή διαδικασία δεν έχει προσελκύσει καμία προσφορά ή καμία κατάλληλη προσφορά – (υπό την προϋπόθεση ότι όλοι όσοι υπέβαλαν προσφορές συμπεριλαμβάνονται στις διαπραγματεύσεις και ότι οι προδιαγραφές της απαίτησης δεν τροποποιούνται ουσιαδώς. **Καμία κατάλληλη προσφορά** κατά την έννοια του άρθρου 31 παράγραφος 1 στοιχείο α) της οδηγίας 2004/18/EK είναι προσφορές που δεν μπορούν να χρησιμοποιηθούν, που είναι άσχετες με τη σύμβαση, που είναι σαφές ότι δεν είναι σε θέση να καλύψουν τις ανάγκες και τις απαιτήσεις της αναθέτουσας αρχής όπως προσδιορίζονται στο τεύχος δημοπράτησης, βλέπε υπόθεση C-250/07, *Επιτροπή κατά Ελλάδας*).
- κατά την επέκταση υφιστάμενων συμβάσεων και επαναλαμβανόμενων συμβάσεων που υπόκεινται σε ορισμένους όρους και
- για την αγορά προμηθειών, υπό ιδιαίτερα ευνοϊκούς όρους, είτε από έναν προμηθευτή που έπαυσε οριστικά τις εμπορικές του δραστηριότητες, είτε από τους συνδίκους ή τους εκκαθαριστές μιας πτώχευσης, ενός δικαστικού συμβιβασμού ή ανάλογης νομικής ή κανονιστικής διαδικασίας.

Η χρήση των διαδικασιών αυτών αποκλίνει από τους γενικούς κανόνες και, ως εκ τούτου, πρέπει να δικαιολογείται. Οι ΑΑ πρέπει να διασφαλίζουν ότι οι ακριβείς περιστάσεις που δικαιολογούν τη διαπραγμάτευση, όπως ορίζονται στην οδηγία, υφίστανται πριν από τη λήψη της απόφασης σχετικά με τη χρήση της εν λόγω διαδικασίας. Έχει καίρια σημασία να δικαιολογείται κάθε πρόταση χρήσης της διαδικασίας με διαπραγμάτευση μέσω αναλυτικής αναφοράς στην οδηγία. Εάν υπάρχουν αμφιβολίες, συνιστάται να λαμβάνονται νομικές συμβουλές (με γραπτό αρχείο αυτών). Ας σημειωθεί ότι οι όροι «εξαιρέσεις» και «επείγουσα ανάγκη» ερμηνεύονται περιοριστικά. Το βάρος της απόδειξης των περιστάσεων που επιτρέπουν τη χρήση της διαδικασίας με διαπραγμάτευση φέρει η ΑΑ.

Στόχος της διαδικασίας **ανταγωνιστικού διαλόγου** είναι να παρασχεθεί ένας ορισμένος βαθμός ευελιξίας κατά τη σύναψη συμβάσεων για «ιδιαίτερα πολύπλοκα» έργα, κατάσταση που μπορεί να προκύψει σε περίπτωση που η ΑΑ δεν είναι αντικειμενικά σε θέση:

- να καθορίσει τα τεχνικά μέσα που είναι ικανά να ικανοποιήσουν τις ανάγκες ή τους στόχους της και/ή

- να προσδιορίσει τη νομική και/ή χρηματοοικονομική οργάνωση ενός έργου.

Παραδείγματος χάριν, αυτή η διαδικασία μπορεί να χρησιμοποιηθεί για έργα που δεν έχουν παρασχεθεί/κατασκευαστεί στο παρελθόν, όπως πολύπλοκα νέα συστήματα ΤΠ, έργα ΣΔΙΤ, διαχείριση υποδομών ή εγκαταστάσεων (βλέπε άρθρο 1 παράγραφος 11 στοιχείο γ) της οδηγίας 2004/18/ΕΚ). Το βάρος της απόδειξης των περιστάσεων που επιτρέπουν τη χρήση της διαδικασίας αυτής φέρει η ΑΑ.

Τεχνικά πολύπλοκος χαρακτήρας υπάρχει όταν η ΑΑ δεν είναι σε θέση να καθορίσει τα μέσα για την ικανοποίηση των αναγκών της και/ή τα μέσα με τα οποία θα μπορέσει να επιτύχει τους στόχους της. Μπορεί να προκύψουν δύο περιπτώσεις: είτε να μην είναι η ΑΑ σε θέση να καθορίσει τα τεχνικά μέσα που θα χρησιμοποιηθούν προκειμένου να επιτευχθεί η προβλεπόμενη λύση (σπάνια)· είτε να μην είναι η ΑΑ σε θέση να καθορίσει ποια από τις πιθανές λύσεις θα ήταν η καταλληλότερη για την ικανοποίηση των αναγκών της (συχνότερη). Και στις δύο περιπτώσεις, η συγκεκριμένη σύμβαση πρέπει να θεωρηθεί ιδιαίτερα πολύπλοκη. Στις περιπτώσεις αυτές, η ΑΑ μπορεί να εξετάσει το ενδεχόμενο να αποδεχτεί εναλλακτικές προσφορές. Για περισσότερες πληροφορίες, βλέπε ενότητα [2.4.4](#) και [δέσμη εργαλείων 7](#).

Οικονομικά ή νομικά πολύπλοκος χαρακτήρας μπορεί να προκύψει σε έργα που περιλαμβάνουν σύνθετη και διαρθρωμένη χρηματοδότηση, η οικονομική και νομική οργάνωση της οποίας δεν μπορεί να καθοριστεί εκ των προτέρων. Τέτοιου είδους πολύπλοκος χαρακτήρας προκύπτει πολύ συχνά σε σχέση με έργα ΣΔΙΤ.

1.5 Κατώτατα όρια και δημοσίευση

Το κριτήριο βάσει του οποίου καθορίζεται κατά πόσον μια σύμβαση υπόκειται στους κανόνες της ΕΕ για τις δημόσιες συμβάσεις (και συνεπώς απαιτείται δημοσίευση και διαδικασίες υποβολής προσφορών σε επίπεδο ΕΕ) συνδέεται με τη χρηματική αξία της. Εάν η αξία της σύμβασης υπερβαίνει ένα ορισμένο κατώτατο όριο (το οποίο τροποποιείται ανά διετία), τότε πρέπει να τηρηθούν οι διατάξεις της οδηγίας 2004/18/ΕΚ. Ο υπολογισμός της εκτιμώμενης αξίας της σύμβασης μπορεί να γίνει βάσει στατιστικών στοιχείων σχετικά με τις πωλήσεις από τωρινούς ή παλαιότερους προμηθευτές. Για παράδειγμα, η ΑΑ υπολογίζει τις μηνιαίες δαπάνες ανά δωδεκάμηνη προμήθεια/υπηρεσία για συνολική περίοδο 4 ετών - από το συνολικό ποσό της σύμβασης καθορίζεται αν ισχύει η οδηγία ή εθνικοί κανονισμοί περί δημόσιων συμβάσεων. Για περισσότερες πληροφορίες, βλέπε άρθρο 9 της οδηγίας 2004/18/ΕΚ.

Οι πιο πρόσφατες τιμές των κατώτατων ορίων διατίθενται στην ακόλουθη διεύθυνση: http://ec.europa.eu/internal_market/publicprocurement/rules/current/index_en.htm

Για **μεικτές συμβάσεις** που συνδυάζουν έργα, προμήθειες και/ή υπηρεσίες σε μια ενιαία σύμβαση, η αρχή που εφαρμόζεται είναι ότι το σχετικό κατώτατο όριο για τα έργα, τις προμήθειες ή τις υπηρεσίες πρέπει να καθορίζεται με γνώμονα τον βασικό σκοπό της σύμβασης. Το κυριότερο πρόβλημα αφορά μεικτές συμβάσεις για έργα και υπηρεσίες, καθώς αυτό που καθορίζει τον βασικό σκοπό της σύμβασης δεν είναι η αξία κάθε πτυχής της σύμβασης αλλά το αντικείμενο της σύμβασης (βλέπε σκέψη 48 της υπόθεσης C-145/08, *Κλαμπ Οτέλ Λουτράκι και λοιποί κατά Εθνικού Συμβουλίου Ραδιοτηλεόρασης κ.ά.* και σκέψεις 23 έως 26 της υπόθεσης C--331/92 *Gestión Hotelera Internacional κατά Comunidad Autónoma de Canarias κ.ά.*). Σε περίπτωση αμφιβολιών, οι ΑΑ πρέπει να αναζητούν εξειδικευμένες συμβουλές σχετικά με τους κανόνες που πρέπει να εφαρμόζονται στις μεικτές συμβάσεις (και, κατά γενικό κανόνα, στον τομέα των δημόσιων συμβάσεων πρέπει πάντα να επιδεικνύεται ο μεγαλύτερος δυνατός βαθμός προσοχής).

Σε περίπτωση υπέρβασης των ανώτατων ορίων, είναι υποχρεωτική η δημοσίευση στην Επίσημη Εφημερίδα της ΕΕ. Πρόσθετες επιλογές μέσων για δημοσίευση εξαρτώνται από τη στρατηγική που ακολουθείται για τη σύναψη της σύμβασης. Δημοσιεύσεις στην Επίσημη Εφημερίδα της ΕΕ μπορούν να υποβάλλονται ηλεκτρονικά, σε έντυπη μορφή ή μέσω φαξ και σε τυποποιημένο μορφότυπο· η Επίσημη Εφημερίδα της ΕΕ δημοσιεύεται αποκλειστικά σε ηλεκτρονική μορφή. Σε περίπτωση συμβάσεων που δεν υπερβαίνουν τα κατώτατα όρια της ΕΕ αλλά παρουσιάζουν δυνητικό διασυνοριακό ενδιαφέρον, η ασφαλέστερη οδός για την αποφυγή τυχόν κινδύνων παρατυπιών και πιθανών δημοσιονομικών διορθώσεων είναι η δημοσίευση της σύμβασης στην Επίσημη Εφημερίδα της ΕΕ, σε εθνικό δικτυακό τόπο για τις δημόσιες συμβάσεις ή σε γνωστό ιστότοπο για τις δημόσιες συμβάσεις.

❌ Η μη δημοσίευση συγκαταλέγεται στα πλέον σοβαρά σφάλματα. Εάν υπάρχουν αμφιβολίες, συνιστάται η δημοσίευση στην Επίσημη Εφημερίδα της ΕΕ ως τρόπος διασφάλισης του ανταγωνισμού σε ολόκληρη την ΕΕ.

Τεχνητή κατάτμηση των συμβάσεων είναι η κατάτμηση συμβάσεων που συμβάλλουν στην επίτευξη του ίδιου στόχου σε μικρότερες συμβάσεις για την αποφυγή των κατώτατων ορίων για δημοσίευση στην Επίσημη Εφημερίδα της ΕΕ – βλέπε άρθρο 9 παράγραφος 3 της οδηγίας 2004/18/ΕΚ [βλέπε [ενότητα 1.1](#) - Καθορισμός του αντικειμένου της σύμβασης / ενιαίο έργο / δημοσίευση ως ενιαία σύμβαση ή κατά τμήματα]. Η οδηγία αυτή εφαρμόζεται σε όλες τις δημόσιες συμβάσεις (η σύμβαση συνίσταται σε όλα τα μέρη (τμήματα) που είναι αναγκαία για την εκπλήρωση του σκοπού της) που έχουν ως αντικείμενό τους προμήθειες, έργα και υπηρεσίες η εκτιμώμενη αξία των οποίων είναι ίση ή υπερβαίνει τα καθορισμένα κατώτατα όρια. Τα χαρακτηριστικά που καθορίζουν το είδος της διαδικασίας που πρέπει να χρησιμοποιηθεί και τις διαφορές νομικές υποχρεώσεις είναι τα εξής:

- ο σκοπός της σύμβασης (έργο, προμήθεια ή υπηρεσία)· και
- η αξία της σύμβασης (χωρίς ΦΠΑ).

Για παράδειγμα, εάν η ΑΑ πρέπει να βάψει ένα κτίριο με 10 δωμάτια, δεν μπορεί να διαιρέσει τη σύμβαση σε 10 ή λιγότερες (π.χ. 6) συμβάσεις και να τις αναθέσει χωρίς διαγωνισμό. Οι υπηρεσίες/προμήθειες αυτές ή τα έργα αυτά πρέπει να αποκτηθούν όλα μαζί προκειμένου να δημιουργηθεί ένα λειτουργικό σύνολο, και πρέπει να υπολογιστούν στο συγκεκριμένο παράδειγμα για τη συνολική αξία των 10 συμβάσεων. Η συνολική αξία καθορίζει κατά πόσον για τη διαδικασία υποβολής προσφορών πρέπει να τηρηθούν οι διατάξεις της οδηγίας 2004/18/ΕΚ.

❌ Η τεχνητή κατάτμηση των συμβάσεων ώστε να μην υπερβαίνουν τα κατώτατα όρια της ΕΕ για δημοσίευση είναι παράνομη.

Διαχωρισμός σε φάσεις: Η ΑΑ μπορεί να διαιρεί τη σύμβαση σε φάσεις, υπό την προϋπόθεση ότι αυτό αναφέρεται στο τεύχος δημοπράτησης και ότι η διαδικασία υποβολής προσφορών είναι δίκαιη, ανοιχτή και διαφανής. Όσον αφορά τα έργα, πρέπει όλες οι επιμέρους συμβάσεις να συνενώνονται, όταν μεταξύ τους υπάρχει λειτουργική και χρονική σχέση. Εν γένει, εάν όλες οι συμβάσεις υπηρετούν τον ίδιο σκοπό, οι αξίες τους πρέπει να αθροίζονται. Για παράδειγμα, ένα οδικό έργο που συνδέει την πόλη x με την πόλη ψ μπορεί να διαχωριστεί σε αρκετές φάσεις (φάση 1 από το σημείο xx ως το σημείο σύνδεσης ψψ, η οποία ακολουθείται από τη φάση 2 από το σημείο σύνδεσης ψψ έως...) και σε αντίστοιχες συμβάσεις εάν για την εκτέλεσή του απαιτείται μεγάλο χρονικό διάστημα.

1.6 Λειτουργικές απαιτήσεις για τη δρομολόγηση διαδικασίας σύναψης συμβάσεων

Στο τέλος του σταδίου του σχεδιασμού, πρέπει να έχουν εκπληρωθεί οι ακόλουθες βασικές λειτουργικές απαιτήσεις για τη δρομολόγηση της διαδικασίας σύναψης σύμβασης.

- Η συγκέντρωση τυχόν δεδομένων/πληροφοριών που είναι απαραίτητα για τον ποσοτικό προσδιορισμό της συγγραφής υποχρεώσεων (συμπεριλαμβανομένων τυχόν απαιτήσεων σχετικά με τη βάση δεδομένων ΤΠΕ).
- Η προετοιμασία της συγγραφής υποχρεώσεων (αυτό θα πρέπει να περιλαμβάνει τη διαβούλευση με τους πελάτες/χρήστες και άλλα ενδιαφερόμενα μέρη, την κατάρτιση της συγγραφής υποχρεώσεων και την έγκριση της τελικής συγγραφής υποχρεώσεων),
- Ο καθορισμός τυχόν πρόσθετων απαιτήσεων πρέπει να γίνεται χωριστά από τις βασικές απαιτήσεις (π.χ. οι βασικές απαιτήσεις είναι τετράθυρα αυτοκίνητα και οι πρόσθετες απαιτήσεις είναι πεντάθυρα αυτοκίνητα). Τυχόν πρόσθετες και ενισχυμένες απαιτήσεις πρέπει επίσης να εξετάζονται χωριστά κατά την κατάρτιση των πινάκων τιμολόγησης (ή καταστάσεων ποσοτήτων) αλλά πρέπει να υπολογίζονται μαζί με τις βασικές απαιτήσεις για την εκτίμηση του συνολικού όγκου της σύμβασης (π.χ. ο αριθμός των τετράθυρων συν τον αριθμό των πεντάθυρων αυτοκινήτων που αποκτήθηκαν).
- Υπολογισμός ρεαλιστικής εκτίμησης του κόστους της σύμβασης πριν από την υποβολή προσφορών.
- Επιβεβαίωση ότι τα επίπεδα και τα πρότυπα που προσδιορίζονται είναι διαχειρίσιμα με τον διαθέσιμο προϋπολογισμό.
- Διαβούλευση με την αγορά σχετικά με την προτεινόμενη συγγραφή υποχρεώσεων, τις προτάσεις σύναψης συμβάσεων, τις απαιτήσεις υποβολής προσφορών και τα χρονοδιαγράμματα.
- Σύγκριση των προτεινόμενων επιπέδων και προτύπων έναντι παρόμοιων διατάξεων αλλού.

Συνήθη σφάλματα που οδηγούν σε δημοσιονομικές διορθώσεις κατά το στάδιο του σχεδιασμού:

1. Απευθείας ανάθεση σύμβασης με ανεπαρκή αιτιολόγηση της μη δημοσίευσης προκήρυξης διαγωνισμού

Παράδειγμα: Η προκήρυξη της σύμβασης δεν δημοσιεύτηκε σύμφωνα με τους σχετικούς κανόνες (π.χ. δημοσίευση στην Επίσημη Εφημερίδα της ΕΕ όταν αυτό απαιτείται από την οδηγία 2004/18/ΕΚ ή τους εθνικούς κανόνες) και η σύμβαση ανατέθηκε απευθείας χωρίς καθόλου ανταγωνισμό.

Τρόπος αποφυγής: Ο υπολογισμός της αξίας της σύμβασης πρέπει να είναι μια γνήσια εκ των προτέρων εκτίμηση. Επισημαίνεται ότι οι μέθοδοι υπολογισμού επεξηγούνται στο άρθρο 9 της οδηγίας 2004/18/ΕΚ. Ο απλούστερος τρόπος αποφυγής αυτού του σφάλματος είναι η δημοσίευση προκήρυξης για όλες τις συμβάσεις που υπερβαίνουν τα σχετικά ενωσιακά ή εθνικά κατώτατα όρια για το είδος της εν λόγω σύμβασης.

Σύμφωνα με το άρθρο 9 της οδηγίας 2004/18/ΕΚ:

όταν πρόκειται για δημόσιες συμβάσεις προμηθειών ή υπηρεσιών οι οποίες έχουν περιοδικό χαρακτήρα ή οι οποίες προβλέπεται να ανανεωθούν μέσα σε συγκεκριμένο χρονικό διάστημα, λαμβάνεται ως βάση για τον υπολογισμό της εκτιμώμενης αξίας της σύμβασης:

α) είτε η συνολική πραγματική αξία των διαδοχικών συμβάσεων του ιδίου τύπου οι οποίες συνήφθησαν κατά το προηγούμενο δωδεκάμηνο ή οικονομικό έτος, αναπροσαρμοσμένη, ει δυνατόν, προκειμένου να ληφθούν υπόψη ενδεχόμενες μεταβολές ως προς τις ποσότητες ή την αξία τους κατά τους δώδεκα μήνες που έπονται της αρχικής σύμβασης·

β) είτε η εκτιμώμενη συνολική αξία των διαδοχικών συμβάσεων που συνήφθησαν κατά το δωδεκάμηνο που έπεται της πρώτης παράδοσης ή κατά τη διάρκεια του οικονομικού έτους, εφόσον αυτό υπερβαίνει τους δώδεκα μήνες.

Για τις συμβάσεις υπηρεσιών που δεν αναφέρουν συνολική τιμή:

α) στην περίπτωση συμβάσεων ορισμένου χρόνου και εφόσον η διάρκειά τους είναι ίση ή μικρότερη από 48 μήνες: η συνολική εκτιμώμενη αξία για όλη την αντίστοιχη διάρκεια·

β) στην περίπτωση συμβάσεων αορίστου χρόνου ή διάρκειας μεγαλύτερης των 48 μηνών: η μηνιαία αξία πολλαπλασιασμένη επί 48.

2. Τεχνητή κατάτμηση των συμβάσεων έργων/υπηρεσιών/προμηθειών.

Παράδειγμα: Ένα έργο ή μια προτεινόμενη αγορά ορισμένης συνολικής ποσότητας προμηθειών και/ή υπηρεσιών διαιρείται τεχνητά σε αρκετές συμβάσεις με πρόθεση να επιτευχθεί η αξία κάθε σύμβασης να μην υπερβαίνει τα κατώτατα όρια που ορίζονται στην οδηγία 2004/18/EK, δηλαδή αποφεύγεται σκόπιμα η δημοσίευση της σύμβασης στην Επίσημη Εφημερίδα της ΕΕ για το σύνολο των έργων, των υπηρεσιών ή των προμηθειών που περιλαμβάνονται στη σύμβαση.

Τρόπος αποφυγής: Πρέπει να διασφαλίζεται ότι λαμβάνεται υπόψη η πραγματική εμβέλεια και αξία του έργου και ότι ο υπολογισμός γίνεται ορθά σύμφωνα με το άρθρο 9 της οδηγίας 2004/18/EK. Η αξία των επιμέρους τμημάτων πρέπει να αθροίζεται ούτως ώστε να καθορίζεται αν η συνολική αξία υπερβαίνει τα κατώτατα όρια της οδηγίας.

3. Περιπτώσεις που δεν δικαιολογούν τη χρήση της εξαιρετικής διαδικασίας με διαπραγμάτευση με ή χωρίς προηγούμενη δημοσίευση προκήρυξης διαγωνισμού.

Παράδειγμα: Μια ΑΑ αναθέτει δημόσια σύμβαση μέσω διαδικασίας με διαπραγμάτευση, αλλά η ΑΑ δεν μπορεί να αποδείξει ότι η εν λόγω διαδικασία ήταν δικαιολογημένη.

Τρόπος αποφυγής: Η διαδικασία με διαπραγμάτευση μπορεί να χρησιμοποιηθεί μόνο κατ' εξαίρεση σε πολύ ειδικές περιστάσεις που προβλέπονται στα άρθρα 30 και 31 της οδηγίας 2004/18/EK. Προτού προχωρήσετε σε εφαρμογή της διαδικασίας, μελετήστε προσεκτικά την οδηγία όσον αφορά τις ειδικές περιστάσεις υπό τις οποίες μπορούν να χρησιμοποιηθούν οι διαδικασίες με διαπραγμάτευση και συμβουλευθείτε τις εθνικές αρχές δημόσιων συμβάσεων εάν έχετε οποιαδήποτε αμφιβολία. Στο άρθρο 30 αναφέρεται αναλυτικά η χρήση της διαδικασίας με διαπραγμάτευση με προηγούμενη δημοσίευση προκήρυξης διαγωνισμού. Στο άρθρο 31 αναφέρεται αναλυτικά η χρήση της διαδικασίας με διαπραγμάτευση χωρίς προηγούμενη δημοσίευση προκήρυξης διαγωνισμού. Η χρήση της διαδικασίας με διαπραγμάτευση συνιστά απόκλιση από τους γενικούς κανόνες. Οι ΑΑ πρέπει να διασφαλίζουν ότι συντρέχουν οι συγκεκριμένες συνθήκες που δικαιολογούν τη διαπραγμάτευση, όπως ορίζονται στην οδηγία, και συνιστάται εντόνως στις ΑΑ να τεκμηριώνουν τους λόγους για τους οποίους επιλέγεται η διαδικασία με διαπραγμάτευση.

4. i) Δυσανάλογα κριτήρια επιλογής που εισάγουν διακρίσεις και ii) κριτήρια ανάθεσης που δεν έχουν σχέση με το αντικείμενο της σύμβασης

Παράδειγμα: i) Περιπτώσεις στις οποίες μπορεί να αποδειχθεί ότι τα ελάχιστα επίπεδα ικανότητας που έχουν καθοριστεί για μια συγκεκριμένη σύμβαση είναι δυσανάλογα με το αντικείμενο της σύμβασης, ή ότι εισάγουν διακρίσεις δημιουργώντας έτσι αδικαιολόγητους φραγμούς για τους προσφέροντες. Στα παραδείγματα συγκαταλέγονται ο ορισμός χρηματοοικονομικών κριτηρίων σε υπερβολικά υψηλό επίπεδο (δυσανάλογο) ή η απαίτηση εγγραφής των εμπειρογνομόνων σε εθνικό φορέα και η μη αναγνώριση ισοδύναμων προσόντων από άλλα κράτα μέλη.

ii) Χρήση κριτηρίου ανάθεσης όπως ο αριθμός των προηγούμενων συμβάσεων που έχουν ολοκληρωθεί με τη συγκεκριμένη αναθέτουσα αρχή. Αυτό δεν συνδέεται με το αντικείμενο της σύμβασης και θα μπορούσε επίσης να θεωρηθεί ότι εισάγει διακρίσεις διότι ενδέχεται να ευνοεί τοπικές εταιρείες που έχουν περισσότερες πιθανότητες να είναι σε θέση να πληρούν αυτό το κριτήριο.

Τρόπος αποφυγής: Πριν από τη δημοσίευση της προκήρυξης του διαγωνισμού, η ΑΑ πρέπει να ελέγχει ότι τα κριτήρια επιλογής και ανάθεσης και η σχετική μεθοδολογία είναι αναλογικά και δεν εισάγουν διακρίσεις. Επισημαίνεται ότι στα άρθρα 44 έως 53 της οδηγίας 2004/18/EK καθορίζονται οι απαιτήσεις όσον αφορά τα κριτήρια επιλογής και ανάθεσης. Στις [δέσμες εργαλείων 5 και 6](#) παρέχονται συμβουλές σχετικά με τρόπους ορθής χρήσης των κριτηρίων.

5. Σφάλματα / λάθη κατά την παραγγελία σε συμφωνία-πλαίσιο

Παράδειγμα: Η ΑΑ μιας συμφωνίας-πλαισίου με περισσότερους προμηθευτές προέβη σε απευθείας παραγγελία αποφασίζοντας η ίδια τον προμηθευτή από τη συμφωνία-πλαίσιο. Οι προμηθευτές δεν ιεραρχήθηκαν βάσει της αρχικής αξιολόγησης των προσφορών.

Τρόπος αποφυγής: Η ΑΑ πρέπει να ιεραρχεί τους προμηθευτές βάσει των κριτηρίων ανάθεσης που καθορίζονται στο τεύχος δημοπράτησης και με αρίθμηση ως εξής: 1,2,3,4 κ.λπ. Καταρχάς, η ΑΑ πρέπει να ορίζει κατώτατο όριο για την απευθείας παραγγελία από τον υπ' αριθμόν ένα προμηθευτή (για παράδειγμα, παραγγελίες κάτω από 30 000 ευρώ). Εάν ο υπ' αριθμόν ένα προμηθευτής δεν μπορεί να καλύψει τις ανάγκες (κάτι που γίνεται δεκτό από την ΑΑ μόνο σε σπάνιες δικαιολογημένες περιπτώσεις), η παραγγελία περνά στον προμηθευτή υπ' αριθμό δύο, κ.ο.κ. Κατά δεύτερον, η ΑΑ ορίζει ότι παραγγελίες που υπερβαίνουν το κατώτατο όριο που έχει οριστεί για τις απευθείας παραγγελίες θα ανατίθενται κατόπιν σύντομου διαγωνισμού στον οποίο θα συμμετέχουν όλοι οι προμηθευτές της συμφωνίας-πλαισίου και θα βασίζεται στο αρχικό τεύχος δημοπράτησης και στα αρχικά κριτήρια ανάθεσης. Στο άρθρο 32 της οδηγίας 2004/18/EK ορίζονται οι απαιτήσεις όσον αφορά τις συμφωνίες-πλαίσια.

Πραγματικά παραδείγματα

Τεχνητή κατάτμηση ή «σαλαμοποίηση» με σκοπό την αποφυγή εφαρμογής της οδηγίας 2004/18/EK

Παράδειγμα 1: Από τον έλεγχο σχεδίου σύναψης σύμβασης έργου για την κατασκευή δημόσιου κτιρίου αποκαλύφθηκε η ύπαρξη πολλών τμημάτων της σύμβασης που περιλάμβαναν ποσά ελάχιστα χαμηλότερα του κατώτατου ορίου της οδηγίας, χωρίς σαφή τεχνική αιτιολόγηση. Όλα αυτά τα τμήματα είχαν αποτελέσει αντικείμενο διαδικασίας υποβολής προσφορών σε τοπικό επίπεδο, χωρίς να ληφθεί υπόψη το συνολικό ποσό των τμημάτων το οποίο υπερέβαινε κατά πολύ το κατώτατο όριο.

Παράδειγμα 2: Οι εργασίες ενός έργου διαιρέθηκαν τεχνητά σε μία σύμβαση που αποτέλεσε αντικείμενο διαδικασίας υποβολής προσφορών, το ποσό της οποίας ήταν κατά 1% χαμηλότερο από το κατώτατο όριο της οδηγίας, και σε μία σύμβαση για την εκτέλεση «ίδιων» έργων η οποία εκτελέστηκε απευθείας από την ΑΑ.

2. Δημοσίευση

Σκοπός του σταδίου αυτού είναι η προσέλκυση προσφορών σε ανταγωνιστικές τιμές για τη σύναψη συμβάσεων τα αποτελέσματα των οποίων θα καλύψουν τις ανάγκες της ΑΑ.

2.1 Δημοσίευση προκηρύξεων στην ΕΕ

Βασική πτυχή του δικαίου της ΕΕ για τις δημόσιες συμβάσεις είναι ότι όλες οι συμβάσεις που υπερβαίνουν ένα ορισμένο κατώτατο όριο πρέπει να δημοσιεύονται σε τυποποιημένο σε επίπεδο ΕΕ μορφότυπο στην Επίσημη Εφημερίδα της ΕΕ, ούτως ώστε οι οικονομικοί φορείς όλων των κρατών μελών να έχουν τη δυνατότητα να υποβάλλουν προσφορές για συμβάσεις στις απαιτήσεις των οποίων θεωρούν ότι μπορούν να ανταποκριθούν. Η προκαταρκτική προκήρυξη (ΠΠ) ειδοποιεί την αγορά για μελλοντικές συμβάσεις, η προκήρυξη διαγωνισμού (ΠΔ) δρομολογεί συγκεκριμένη διαδικασία σύναψης συμβάσεων και η γνωστοποίηση ανάθεσης ενημερώνει την αγορά για την έκβαση συγκεκριμένης διαδικασίας.

Τα τυποποιημένα έντυπα που χρησιμοποιούνται στο πλαίσιο της ευρωπαϊκής διαδικασίας δημόσιων συμβάσεων είναι προσβάσιμα μέσω διαδικτύου στο [eNotices](#). Όλες οι προκηρύξεις που υποβάλλονται στην Επίσημη Εφημερίδα της ΕΕ πρέπει να χρησιμοποιούν ένα τυποποιημένο λεξιλόγιο. Το Κοινό Λεξιλόγιο για τις Δημόσιες Συμβάσεις (Common Procurement Vocabulary, CPV) είναι ένα σύστημα ταξινόμησης αποτελούμενο από οκτώ ψηφία (και από ένα ένατο για επαλήθευση), το οποίο περιγράφει όλες τις αγορές έργων, υπηρεσιών και προμηθειών. Οι κωδικοί CPV είναι προσβάσιμοι στο διαδίκτυο μέσω του ιστότοπου του SIMAP – βλέπε [δέσμη εργαλείων 10](#).

Προκαταρκτική προκήρυξη (ΠΠ): Η δημοσίευση ΠΠ δεν είναι υποχρεωτική. Ωστόσο, η δημοσίευσή της στην αρχή του έτους καθιστά δυνατή τη χρήση συντετμημένων προθεσμιών για την υποβολή προσφορών. Η ΠΠ δημιουργήθηκε ώστε να μπορούν οι ΑΑ να ενημερώνουν την αγορά σχετικά με όλες τις επικείμενες συμβάσεις, παραδείγματος χάριν των επόμενων έξι μηνών ή του επόμενου έτους. Πιο πρόσφατα ωστόσο, οι ΑΑ άρχισαν να χρησιμοποιούν την

ΠΠ για συγκεκριμένες συμβάσεις. Είναι σημαντικό να παρέχεται ενημέρωση για τυχόν άλλες προτεινόμενες συμβάσεις υπηρεσιών, έργων ή προμηθειών με όρια περίπου ίσα ή μεγαλύτερα των κατώτατων ορίων της ΕΕ, οι οποίες έχουν προγραμματιστεί από την ΑΑ για την ίδια περίπου χρονική περίοδο. Η ΠΠ για το επόμενο έτος μπορεί να ανακοινώνεται τον Νοέμβριο/Δεκέμβριο αλλά πρέπει να δημοσιεύεται τουλάχιστον 52 ημέρες, και κατά μέγιστον 12 μήνες, πριν από τη δημοσίευση της συγκεκριμένης σύμβασης.

Προκήρυξη διαγωνισμού (ΠΔ): Εάν η σύμβαση υπερβαίνει το κατώτατο όριο της ΕΕ (και εμπίπτει συνεπώς στο πεδίο εφαρμογής της οδηγίας 2004/18/ΕΚ), η δημοσίευση ΠΔ είναι υποχρεωτική. Με τη δημοσίευση της προκήρυξης, δεν μπορούν καταρχήν να πραγματοποιούνται ουσιώδεις αλλαγές στο βασικό περιεχόμενο, όπως οι τεχνικές απαιτήσεις, ο όγκος, τα χρονοδιαγράμματα, τα κριτήρια επιλογής και ανάθεσης και οι όροι της σύμβασης, παρά μόνον εάν ακυρωθεί η διαδικασία σύναψης σύμβασης. Είναι καίριας σημασίας το περιεχόμενο των εν λόγω προκηρύξεων να είναι ακριβές (και να συμμορφώνεται με τις απαιτήσεις της συγγραφής υποχρεώσεων). Σε περίπτωση αλλαγών ήσσονος σημασίας στη φάση υποβολής προσφορών, οι αλλαγές αυτές πρέπει υποχρεωτικά να δημοσιεύονται στην Επίσημη Εφημερίδα της ΕΕ. Επίσης, συνιστάται η παράταση της προθεσμίας υποβολής προσφορών.

Στην οδηγία 2004/18/ΕΚ προβλέπεται η δυνατότητα αποστολής διορθωτικού επί των δημοσιευμένων πληροφοριών/εντύπων μέσω του εντύπου αριθ. 14 - διορθωτικά, το οποίο έχει δημιουργηθεί από την Υπηρεσία Εκδόσεων της ΕΕ–TED. Στο άρθρο 51 της νέας οδηγίας 2014/24/ΕΕ επίσης προβλέπεται η δημοσίευση διορθωτικού. Επιπλέον, τα κράτη μέλη έχουν λάβει σχέδιο των νέων τυποποιημένων εντύπων για τη δημοσίευση πληροφοριών σχετικά με τις δημόσιες συμβάσεις, το οποίο περιλαμβάνει το έντυπο αριθ. 14 (διορθωτικά) για τη δημοσίευση διορθωτικού.

✘ **Εκτός από πολύ ειδικές περιπτώσεις, η μη δημοσίευση της ΠΔ για σύμβαση αξίας μεγαλύτερης των κατώτατων ορίων θεωρείται παραβίαση των κανόνων της ΕΕ περί δημόσιων συμβάσεων και μπορεί να οδηγήσει σε δημοσιονομικές διορθώσεις. Η συμμόρφωση με τις απαιτήσεις της οδηγίας 2004/18/ΕΚ περί δημοσίευσης εξασφαλίζεται όταν όλες οι πληροφορίες που απαιτούνται βάσει του τυποποιημένου εντύπου παρέχονται με σαφή και ακριβή τρόπο.**

Πρόσθετες προκηρύξεις: Η αγορά πρέπει πάντα να ενημερώνεται για οποιαδήποτε αλλαγή στα έγγραφα και στις προκηρύξεις (όπως, για παράδειγμα, την ημερομηνία παραλαβής των προσφορών) μέσω της δημοσίευσης πρόσθετης προκήρυξης (καθώς και μέσω της ενημέρωσης όλων όσων έχουν εκδηλώσει ενδιαφέρον για τη σύμβαση). Εάν η ΑΑ επιφέρει ουσιώδεις αλλαγές στις τεχνικές προδιαγραφές, στα κριτήρια επιλογής και ανάθεσης και/ή στους όρους της σύμβασης, η διαδικασία πρέπει να ακυρωθεί. Στη νέα οδηγία 2014/24/ΕΕ γίνεται διάκριση μεταξύ της ουσιώδους τροποποίησης και της αλλοίωσης της φύσης της συνολικής σύμβασης.

2.2 Διαδικασίες και χρονοδιαγράμματα

2.2.1 Ελάχιστες προθεσμίες

Η επιλογή της διαδικασίας πρέπει να πραγματοποιείται και να δικαιολογείται στο στάδιο του σχεδιασμού. Για τις δημόσιες συμβάσεις που υπερβαίνουν τα σχετικά κατώτατα όρια, χρησιμοποιούνται συχνότερα οι ανοιχτές και οι κλειστές διαδικασίες.

Ανεξαρτήτως της διαδικασίας που επιλέγεται, η διαδικασία αυτή ρυθμίζεται αυστηρά όσον αφορά το χρονοδιάγραμμα, την επικοινωνία και την τεκμηρίωση. Το πρόγραμμα πρέπει να συμμορφώνεται με τα χρονοδιαγράμματα που ορίζονται στην οδηγία 2004/18/ΕΚ (βλέπε πίνακα κατωτέρω για τις προθεσμίες υποβολής των προσφορών).

Ελάχιστες προθεσμίες

(σε αριθμό ημερών από την ημερομηνία αποστολής προς δημοσίευση στην Επίσημη Εφημερίδα της ΕΕ)

		Ανοιχτή διαδικασία	Κλειστή διαδικασία	
		Προσφορές	Αιτήσεις	Προσφορές
ΧΩΡΙΣ ΠΠ	Συνήθης διαδικασία	52	37	40
	Ηλεκτρονική προκήρυξη	45		
	Ηλεκτρονική πρόσβαση	47	30	35
	Ηλεκτρονική προκήρυξη και πρόσβαση	40		
ΜΕ ΠΠ	Συνήθης διαδικασία	36	37	36
	Ηλεκτρονική προκήρυξη	29	30	31
	Ηλεκτρονική πρόσβαση	31		
	Ηλεκτρονική προκήρυξη και πρόσβαση	24		

Το χρονοδιάγραμμα και τα βήματα της **ανοιχτής διαδικασίας** έχουν ως εξής:

- Η ελάχιστη προθεσμία παραλαβής των προσφορών ανέρχεται σε 52 ημέρες από την ημερομηνία αποστολής της προκήρυξης. Η εν λόγω περίοδος μπορεί να μειωθεί

συνολικά κατά 12 ημέρες (ήτοι στις 40 ημέρες) εάν η ΠΔ διαβιβάζεται ηλεκτρονικώς και η ΑΑ παρέχει πλήρη ηλεκτρονική πρόσβαση στα έγγραφα. Η ίδια περίοδος μπορεί να μειωθεί στις 36 ημέρες από την ημερομηνία αποστολής της ΠΔ εάν έχει δημοσιευτεί ΠΠ τουλάχιστον 52 ημέρες και κατά μέγιστον 12 μήνες πριν από την ημερομηνία αποστολής της ΠΔ. Σε περίπτωση ηλεκτρονικής αποστολής των προκηρύξεων, η ΠΠ πρέπει να περιλαμβάνει τις ίδιες πληροφορίες με την ΠΔ εφόσον οι εν λόγω πληροφορίες είναι διαθέσιμες την περίοδο εκείνη (για παράδειγμα, όγκος σύμβασης, κριτήρια επιλογής και ανάθεσης και διάρκεια σύμβασης). Όλες οι απαντήσεις στις ερωτήσεις των προσφερόντων πρέπει να είναι ανώνυμες και να αποστέλλονται σε όλα τα ενδιαφερόμενα μέρη το αργότερο έξι ημέρες πριν από την εκπνοή της προθεσμίας υποβολής των προσφορών (άρθρο 39 της οδηγίας 2004/18/ΕΚ). Οι διευκρινίσεις που παρέχονται στους προσφέροντες δεν πρέπει να συνεπάγονται τροποποίηση της αρχικής συγγραφής υποχρεώσεων (συμπεριλαμβανομένων των κριτηρίων επιλογής και ανάθεσης). Για τη διασφάλιση πλήρους διαφάνειας πριν από την υποβολή των προσφορών, όλες οι διευκρινίσεις πρέπει να δημοσιεύονται στον ιστότοπο της αναθέτουσας αρχής ώστε να είναι διαθέσιμες σε όλους τους δυνητικούς προσφέροντες.

- Μετά την ανάθεση σύμβασης, πρέπει να αποστέλλεται στην Επίσημη Εφημερίδα της ΕΕ γνωστοποίηση ανάθεσης σύμβασης εντός 48 ημερών από την ανάθεση.

Το χρονοδιάγραμμα και τα βήματα της **κλειστής διαδικασίας** έχουν ως εξής:

- Η ελάχιστη προθεσμία παραλαβής των αιτήσεων συμμετοχής ανέρχεται σε 37 ημέρες από την ημερομηνία αποστολής της προκήρυξης (το διάστημα αυτό μπορεί να μειωθεί στις 30 ημέρες σε περίπτωση ηλεκτρονικής προκήρυξης).
- Εφόσον το επιθυμεί, η ΑΑ μπορεί να μειώσει τον αριθμό των προσφερόντων σε αυτή τη διαδικασία σε τουλάχιστον πέντε. Ωστόσο, η ΑΑ δεν είναι υποχρεωμένη να θέσει ελάχιστο όριο εάν δεν έχει σκοπό να το εφαρμόσει.
- Στη συνέχεια, η ΑΑ πρέπει να επιλέξει τους υποψηφίους που θα προσκληθούν να υποβάλουν προσφορές βάσει ενός ερωτηματολογίου προεπιλογής (ΕΠ) (βλέπε [δέσμη εργαλείων 10](#) που περιλαμβάνει σύνδεσμο για το ΕΠ).
- Έπειτα πρέπει να αποσταλούν στους υποψηφίους γραπτές προσκλήσεις υποβολής προσφορών, παρέχοντας ελάχιστη προθεσμία 40 ημερών από την ημερομηνία αποστολής της πρόσκλησης για την παραλαβή των προσφορών. Η περίοδος αυτή μπορεί να μειωθεί στις 35 ημέρες εάν παρέχεται πλήρης ηλεκτρονική πρόσβαση στο τεύχος δημοπράτησης.
- Εάν έχει δημοσιευτεί ηλεκτρονικά ΠΠ εντός ελάχιστου διαστήματος 52 ημερών και μέγιστου διαστήματος 12 μηνών πριν από την ημερομηνία αποστολής της ΠΔ, η προθεσμία υποβολής των προσφορών μπορεί να μειωθεί στις 31 ημέρες. Η ΠΠ πρέπει να περιλαμβάνει τις ίδιες πληροφορίες με την ΠΔ εφόσον οι εν λόγω πληροφορίες είναι διαθέσιμες την περίοδο εκείνη (για παράδειγμα, όγκος σύμβασης, κριτήρια ανάθεσης και διάρκεια σύμβασης).
- Όλες οι απαντήσεις στις ερωτήσεις των προσφερόντων πρέπει να είναι ανώνυμες και να αποστέλλονται σε όλα τα ενδιαφερόμενα μέρη το αργότερο έξι ημέρες πριν από την εκπνοή της προθεσμίας υποβολής των προσφορών (άρθρο 39 της οδηγίας 2004/18/ΕΚ).
- Μετά την ανάθεση της σύμβασης, πρέπει να αποστέλλεται στην Επίσημη Εφημερίδα της ΕΕ γνωστοποίηση ανάθεσης σύμβασης εντός 48 ημερών από την ανάθεση.

Το χρονοδιάγραμμα και τα βήματα της **διαδικασίας με διαπραγμάτευση κατόπιν δημοσίευσης ΠΔ** έχουν ως εξής:

- Η ελάχιστη προθεσμία παραλαβής των αιτήσεων συμμετοχής ανέρχεται σε 37 ημέρες από την ημερομηνία αποστολής της προκήρυξης (όχι της αρχικής ανεπιτυχούς προκήρυξης).
- Όλες οι απαντήσεις στις ερωτήσεις των προσφερόντων πρέπει να είναι ανώνυμες και να αποστέλλονται σε όλα τα ενδιαφερόμενα μέρη το αργότερο έξι ημέρες πριν από την εκπνοή της προθεσμίας υποβολής των προσφορών (άρθρο 39 της οδηγίας 2004/18/ΕΚ).
- Μετά την ημερομηνία αυτή, η ΑΑ μπορεί να διαπραγματευτεί με έναν ή περισσότερους προσφέροντες.
- Μετά την ανάθεση της σύμβασης, πρέπει να αποστέλλεται στην Επίσημη Εφημερίδα της ΕΕ γνωστοποίηση ανάθεσης σύμβασης εντός 48 ημερών.

Εάν η χρήση της ανωτέρω διαδικασίας είναι δικαιολογημένη, η ΑΑ υποχρεούται να δημοσιεύσει στην Επίσημη Εφημερίδα της ΕΕ ΠΔ (στην οποία θα επισημαίνεται ότι η ΑΑ προτίθεται να χρησιμοποιήσει την εν λόγω διαδικασία), μόνο εφόσον έχει παραλάβει μη κανονικές προσφορές ή προσφορές που απορρίφθηκαν κατόπιν αξιολόγησης που διενεργήθηκε σε συνέχεια είτε της ανοικτής είτε της κλειστής διαδικασίας και έχει αποφασίσει να μην διαπραγματευτεί με όλους τους προσφέροντες. Εάν η ΑΑ αποφασίσει να διαπραγματευτεί με όλους τους προσφέροντες, δεν απαιτείται η δημοσίευση ΠΔ στην Επίσημη Εφημερίδα.

Διαδικασία ανταγωνιστικού διαλόγου: Η διαδικασία αυτή θεσπίστηκε για «ιδιαίτερα πολύπλοκες συμβάσεις» και μπορεί να χρησιμοποιηθεί μόνο σε εξαιρετικές περιστάσεις. Είναι κατάλληλη για συμβάσεις προμηθειών, υπηρεσιών και έργων στις περιπτώσεις που δεν είναι δυνατή η ανάθεση της σύμβασης με τη χρήση της ανοικτής ή της κλειστής διαδικασίας και οι περιστάσεις δεν επιτρέπουν τη χρήση της διαδικασίας διαπραγμάτευσης. Πρόκειται σε κάθε περίπτωση για μια ανταγωνιστική διαδικασία υποβολής προσφορών στο πλαίσιο της οποίας ως βάση για την ανάθεση της σύμβασης μπορεί να χρησιμοποιηθεί μόνο η πλέον οικονομικά συμφέρουσα προσφορά. Η διαδικασία ανταγωνιστικού διαλόγου χρησιμοποιείται για πολλές συμβάσεις σύμπραξης δημόσιου-ιδιωτικού τομέα.

2.2.2 Επισπευσμένη διαδικασία

Με την επισπευσμένη διαδικασία παρέχεται η δυνατότητα σε μια ΑΑ να επισπεύσει τόσο την κλειστή διαδικασία όσο και τη διαδικασία με διαπραγμάτευση σύμφωνα με το άρθρο 38 παράγραφος 8 της οδηγίας 2004/18/ΕΚ. Η διαδικασία αυτή μπορεί να χρησιμοποιηθεί όταν λόγοι επείγουσας ανάγκης καθιστούν αδύνατη την τήρηση των ελάχιστων προθεσμιών που προβλέπονται για τις κλειστές διαδικασίες και τις διαδικασίες με διαπραγμάτευση.

Στις περιπτώσεις αυτές, πρέπει να δημοσιεύεται ΠΔ στην Επίσημη Εφημερίδα της ΕΕ και η ΑΑ πρέπει να παραθέτει στην προκήρυξη αυτή τους αντικειμενικούς λόγους που δικαιολογούν τη χρήση της «επισπευσμένης διαδικασίας». Η προθεσμία υποβολής των αιτήσεων συμμετοχής δεν μπορεί να είναι μικρότερη των 15 (αντί των 37) ημερών από την ημερομηνία αποστολής της ΠΔ για δημοσίευση, ή των 10 ημερών εάν η προκήρυξη εστάλη με ηλεκτρονικά μέσα. Η προθεσμία παραλαβής των προσφορών ανέρχεται σε 10 ημέρες εάν η ΑΑ χρησιμοποιεί την επισπευσμένη διαδικασία ενώ τυχόν συμπληρωματικές πληροφορίες που ζητούνται από τους προσφέροντες σχετικά με το τεύχος δημοπράτησης πρέπει να γνωστοποιούνται το αργότερο τέσσερις ημέρες πριν από την εκπνοή της προθεσμίας για την παραλαβή των προσφορών.

Βάσει της οδηγίας 2004/18/EK, η επισπευσμένη διαδικασία δεν μπορεί να χρησιμοποιηθεί στο πλαίσιο της ανοικτής διαδικασίας, όμως η νέα οδηγία 2014/24/ΕΕ επιτρέπει τη χρήση της διαδικασίας του επείγοντος στην ανοικτή διαδικασία. Η επισπευσμένη διαδικασία έχει επανειλημμένως αποτελέσει αντικείμενο κατάχρησης και η ΑΑ πρέπει να είναι σε θέση να δικαιολογεί τη χρήση της.

Η επισπευσμένη διαδικασία δεν πρέπει να συγχέεται με τη διαδικασία διαπραγμάτευσης χωρίς δημοσίευση ΠΔ βάσει κατεπείγουσας ανάγκης οφειλόμενης σε απρόβλεπτα γεγονότα σύμφωνα με το άρθρο 31 παράγραφος 1 στοιχείο γ) της οδηγίας 2004/18/EK, για την οποία δεν απαιτείται η δημοσίευση ΠΔ. Οι περιστάσεις που επικαλούνται οι ΑΑ για την αιτιολόγηση της κατεπείγουσας ανάγκης δεν πρέπει να απορρέουν από δική τους ευθύνη.

2.3 Τεύχος δημοπράτησης

Πέραν των συνήθων πληροφοριών (τιμή, παράδοση, ημερομηνία υποβολής προσφορών, κ.ά.), το τεύχος δημοπράτησης πρέπει να περιέχει επίσης τις ακόλουθες πληροφορίες:

- παραπομπή στη δημοσιευμένη ΠΔ·
- περαιτέρω ανάπτυξη των κριτηρίων επιλογής και ανάθεσης της σύμβασης που ορίζονται στην ΠΔ·
- γλώσσα στην οποία πρέπει να συνταχθεί η προσφορά.

✗ Οι ΑΑ δεν πρέπει να αλλάζουν τα κριτήρια επιλογής ή ανάθεσης μετά τη δημοσίευση της ΠΔ, παρά μόνο μέσω της δημοσίευσης διορθωτικού. Η επιτροπή αξιολόγησης πρέπει να λαμβάνει υπόψη μόνον τα δημοσιευμένα κριτήρια.

Κατά τον αρχικό σχεδιασμό του τεύχους δημοπράτησης, πρέπει να λαμβάνονται υπόψη τα ακόλουθα βήματα και ζητήματα.

2.3.1 Καθορισμός των κριτηρίων επιλογής

Όπως και για πολλά άλλα ζητήματα συμβάσεων, είναι σημαντικό η ΑΑ να λαμβάνει εγκαίρως αποφάσεις σχετικά με τη διαδικασία επιλογής, ιδανικά στο στάδιο του σχεδιασμού, και σε κάθε περίπτωση πριν από την έκδοση οποιασδήποτε προκήρυξης και πριν από τη δοκιμή της μεθοδολογίας. Σκοπός είναι η σύμβαση να ανατίθεται στον προσφέροντα που μπορεί να την εκτελέσει. Η μεθοδολογία επιλογής των προσφερόντων πρέπει να είναι διαφανής. Συνιστάται η δημιουργία προσυμφωνημένου μηχανισμού βαθμολόγησης που θα είναι διαφανής σε περίπτωση διατύπωσης αντίρρησης. Η ΑΑ μπορεί να επιθυμεί να λάβει εγγυήσεις σχετικά με τη χρηματοοικονομική, τεχνική και διοικητική ικανότητα, τα θέματα υγείας, ασφάλειας και περιβάλλοντος ή τα κοινωνικά κριτήρια.

Στο στάδιο της επιλογής σημειώνονται διάφορα συνήθη σφάλματα. Η ΑΑ δεν πρέπει ποτέ να στηρίζει την επιλογή υποψηφίων/προσφερόντων στην επιθυμία της να έχει τοπικούς ή εθνικούς προμηθευτές καθώς αυτό εισάγει διακρίσεις και αντιβαίνει στις θεμελιώδεις αρχές της Συνθήκης της ΕΕ. Οι πληροφορίες που αναζητεί η ΑΑ σε αυτό το στάδιο πρέπει να είναι αναλογικές και συναφείς προς το αντικείμενο της σύμβασης. Για παράδειγμα, οι χρηματοοικονομικές και ασφαλιστικές απαιτήσεις δεν πρέπει να ορίζονται σε δυσανάλογα υψηλά επίπεδα, με αποτέλεσμα να αποκλείονται αυτόματα κατά τα λοιπά απόλυτα κατάλληλοι αιτούντες, ή (στις περισσότερες περιπτώσεις) οι εν λόγω απαιτήσεις δεν πρέπει να ορίζονται χωρίς να λαμβάνονται υπόψη οι πραγματικές επιπτώσεις αυτών των επιπέδων. Σύνηθες παράδειγμα αποτελεί η περίπτωση που οι ΑΑ θέτουν δυσανάλογα υψηλές απαιτήσεις όσον

αφορά τον κύκλο εργασιών/τις πωλήσεις ή τον αριθμό/αξία των απαιτούμενων έργων αναφοράς. Σύμφωνα με τη βέλτιστη πρακτική που ακολουθείται γενικώς, ο ετήσιος κύκλος εργασιών των προσφερόντων δεν πρέπει να ορίζεται σε επίπεδο που υπερβαίνει το διπλάσιο της αξίας της σύμβασης. Η εν λόγω απαίτηση δεν προβλέπεται στην οδηγία 2004/18/EK αλλά ορίζεται στο άρθρο 58 της νέας οδηγίας 2014/24/ΕΕ. Η απαίτηση αυτή μπορεί να αρθεί εάν για τις προμήθειες/υπηρεσίες ή τα έργα απαιτείται να διαθέτει ο προσφέρων μεγάλη χρηματοοικονομική και τεχνική επάρκεια λόγω του υψηλού κινδύνου που συνεπάγεται, παραδείγματος χάριν, η παράδοση, η ποιότητα ή η τιμή του προϊόντος.

Όλα τα κριτήρια επιλογής πρέπει να είναι αναλογικά και συναφή για την αξιολόγηση της ικανότητας του προσφέροντος να εκτελέσει τη σύμβαση.

✘ Οποιοδήποτε κριτήριο θα μπορούσε να ερμηνευθεί ως μεροληπτικό ή δυσανάλογο δεν είναι αποδεκτό σύμφωνα με την οδηγία 2004/18/EK και μπορεί να οδηγήσει σε δημοσιονομικές διορθώσεις. Οι ουσιώδεις αλλαγές σε κριτήρια επιλογής που έχουν ήδη καθοριστεί δεν είναι αποδεκτές. Μετά τη δημοσίευση γίνονται δεκτές μόνο αλλαγές ήσσονος σημασίας στα βασικά κριτήρια επιλογής, όπως αλλαγές στη διατύπωση ή στη διεύθυνση για την υποβολή αιτήσεων. Οι αλλαγές σε απαιτήσεις όπως η χρηματοοικονομική επάρκεια (ετήσια έσοδα ή ίδια κεφάλαια), ο αριθμός των συστάσεων ή η ασφαλιστική κάλυψη θεωρούνται ουσιώδεις αλλαγές και απαιτούν παράταση της προθεσμίας υποβολής ή ακύρωση της διαδικασίας.

⚠ Πολλές ΑΑ συγχέουν το στάδιο της επιλογής (και τα κριτήρια επιλογής) με το στάδιο της αξιολόγησης (κριτήρια ανάθεσης). Υπενθυμίζεται ότι η διαδικασία σύναψης συμβάσεων αποτελείται από δύο στάδια – την επιλογή (των προσφερόντων) και την αξιολόγηση (των προσφορών). Τα δύο αυτά στάδια διαφέρουν και δεν πρέπει να συγχέονται. Σκοπός κατά το στάδιο της επιλογής είναι η επιλογή των προσφερόντων που είναι ικανοί να φέρουν εις πέρας το έργο. Στο στάδιο της αξιολόγησης αξιολογείται η καλύτερη προσφορά που έχει υποβληθεί από τους επιλεγέντες προσφέροντες. Συνιστάται ιδιαίτερα ο καθορισμός κατάλληλων κριτηρίων επιλογής και ανάθεσης στο στάδιο του σχεδιασμού.

📄 Βλέπε [δέσμη εργαλείων 5](#) για περισσότερες πληροφορίες σχετικά με τα κριτήρια επιλογής

2.3.2 Κατάρτιση ερωτηματολογίου προεπιλογής (ΕΠ)

Εάν στο πλαίσιο της κλειστής διαδικασίας, της διαδικασίας με διαπραγμάτευση ή της διαδικασίας ανταγωνιστικού διαλόγου προβλέπεται η κατάρτιση καταλόγου των επικρατέστερων προσφερόντων, ο κατάλογος αυτός πρέπει να καταρτίζεται με δίκαιο και διαφανή (και τεκμηριωμένο) τρόπο και με γνώμονα την ίση μεταχείριση όλων των προσφερόντων. Οι πληροφορίες που παρέχονται από τους προσφέροντες και χρησιμοποιούνται για την επιλογή μπορούν να ληφθούν σε τυποποιημένη μορφή μέσω ενός ΕΠ. Το ΕΠ μπορεί να καλύπτει ερωτήματα και απαιτήσεις τεκμηρίωσης για όλα τα κριτήρια επιλογής σύμφωνα με τα άρθρα 44 έως 52 της οδηγίας 2004/18/EK.

Πρέπει να εξασφαλίζεται μέσω ελέγχων ότι το προς συμπλήρωση ΕΠ δεν αντιβαίνει στους κανόνες περί διαφάνειας και ίσης μεταχείρισης. Η ΠΔ που δημοσιεύεται στην Επίσημη Εφημερίδα της ΕΕ και/ή το τεύχος δημοπράτησης πρέπει πάντοτε να αναφέρουν ότι ένα από

τα κριτήρια επιλογής θα είναι οι πληροφορίες που δηλώνει ο αιτών στο ΕΠ. Με τον τρόπο αυτό, καθίσταται δυνατό να λαμβάνονται υπόψη οι πληροφορίες που παρέχονται μέσω του ΕΠ. Σε περίπτωση που χρησιμοποιείται σύστημα βαθμολόγησης ή σταθμίσεις, πρέπει στην ΠΔ και στο τεύχος δημοπράτησης να περιλαμβάνεται πλήρης περιγραφή τους. Τα τυποποιημένα ερωτηματολόγια (ΕΠ) πρέπει να διατίθενται είτε από την υπηρεσία εταιρικών προμηθειών της ΑΑ είτε από το εθνικό γραφείο προμηθειών.

❖ **Βλέπε δέσμη εργαλείων 4 σχετικά με τα ΕΠ και τους καταλόγους επικρατέστερων υποψηφίων**

2.3.3 Καθορισμός και στάθμιση κριτηρίων ανάθεσης

Η αξιολόγηση των προσφορών που υποβάλλονται αποτελεί ζωτικό τμήμα της διαδικασίας σύναψης δημόσιων συμβάσεων και για τον λόγο αυτό πρέπει να διασφαλίζεται η ορθότητα του αποτελέσματος και ο δίκαιος και διαφανής χαρακτήρας του τρόπου λήψης της σχετικής απόφασης.

Τα κριτήρια ανάθεσης των συμβάσεων είναι:

- είτε αποκλειστικά η χαμηλότερη τιμή· είτε
- η πλέον συμφέρουσα από οικονομική άποψη προσφορά (**ΠΣΟΑΠ**).

Εάν χρησιμοποιείται η μέθοδος ΠΣΟΑΠ, πρέπει να επισημαίνονται αναλυτικά στην ΠΔ ή στο τεύχος δημοπράτησης όλα τα κριτήρια που πρόκειται να χρησιμοποιηθούν. Η γνωστοποίηση του συστήματος βαθμολόγησης ή των σταθμίσεων που χρησιμοποιούνται, πέραν της μεθοδολογίας αξιολόγησης, στην προκήρυξη του διαγωνισμού ή στο τεύχος δημοπράτησης θεωρείται βέλτιστη πρακτική.

Η αξιολόγηση των προσφορών πρέπει:

- να βασίζεται σε κριτήρια ανάθεσης που έχουν σταθμιστεί κατά τρόπο ώστε να αντικατοπτρίζεται η σημασία/προτεραιότητά τους και εστιάζουν στις απαιτήσεις της συγγραφής υποχρεώσεων (όχι στάθμιση με βάση τη χαμηλότερη τιμή)·
- να είναι συναφής με το αντικείμενο της σύμβασης·
- να βασίζεται κατά προτίμηση σε ένα μοντέλο που λαμβάνει υπόψη την ισορροπία μεταξύ της τιμής και της ποιότητας και έχει ως κυρίαρχο κριτήριο την τιμή εκφρασμένη σε %. Πρέπει να εξασφαλίζεται ότι η σχέση ποιότητας/τιμής αντικατοπτρίζει τις απαιτήσεις της σύμβασης·
- να έχει εξασφαλίσει την έγκριση των κριτηρίων ανάθεσης και του μοντέλου αξιολόγησης (συμπεριλαμβανομένων των σταθμίσεων του κάθε κριτηρίου)· και
- να διενεργείται από επιτροπή αξιολόγησης με επαρκή και σχετική στελέχωση που θα διαθέτει την απαιτούμενη πείρα και τις απαραίτητες τεχνικές δεξιότητες και γνώσεις.

Η επιτροπή αξιολόγησης πρέπει να διαθέτει μέλη με συναφή επαγγελματική πείρα. Εναλλακτικά, μπορούν να χρησιμοποιούνται άλλα εξειδικευμένα μέλη του προσωπικού της ΑΑ ως σύμβουλοι χωρίς δικαίωμα ψήφου. Συνιστάται η επαφή με τα άτομα αυτά να γίνεται το συντομότερο δυνατόν ώστε να εξασφαλίζεται η διαθεσιμότητά τους.

Η θέσπιση κριτηρίων ανάθεσης που είναι κατάλληλα για μια συγκεκριμένη σύμβαση πρέπει να εξετάζεται προσεκτικά κατά το στάδιο του σχεδιασμού. Τα κριτήρια ανάθεσης πρέπει να απαριθμούνται κατά σειρά σπουδαιότητας (με τις αντίστοιχες σταθμίσεις, κατά περίπτωση), για παράδειγμα: τιμή 50%, ποιότητα 30%, εξυπηρέτηση 20%.

❖ **Βλέπε δέσμη εργαλείων 6 σχετικά με τα κριτήρια ανάθεσης**

2.3.4 Πίνακας τιμολόγησης

Το είδος της σύμβασης επηρεάζει τα έγγραφα τιμολόγησης που πρέπει να καταρτιστούν. Για παράδειγμα, στις συμβάσεις κατασκευής είναι σύνηθες να προστίθεται ένας τιμοκατάλογος ή, ακόμη περισσότερο, μια κατάσταση ποσοτήτων. Σε κάθε περίπτωση, το έγγραφο τιμολόγησης πρέπει να συνδέεται με τη συγγραφή υποχρεώσεων. Η κατάρτιση αναλυτικού «υποδείγματος» προσφοράς σε εσωτερικό επίπεδο βάσει του εγγράφου τιμολόγησης και της συγγραφής υποχρεώσεων θεωρείται βέλτιστη πρακτική. Επιτρέπει στην ΑΑ να προσδιορίζει άμεσα τις περιπτώσεις τιμολόγησης στις οποίες οι προσφέροντες έχουν εντοπίσει σφάλμα στα έγγραφα (δίνοντας ως εκ τούτου «χαμηλή» τιμή προσφοράς), το οποίο μπορούν να εκμεταλλευτούν (ως προς το κόστος) σε μεταγενέστερο στάδιο εφόσον τους ανατεθεί η σύμβαση. Αυτό συμβάλλει επίσης στο να διαπιστώνεται κατά πόσον υπάρχουν σφάλματα στο τεύχος δημοπράτησης, παραδείγματος χάριν, κατά πόσον ένας ή περισσότεροι προσφέροντες προφανώς παρανόησαν την απαίτηση, όπως προκύπτει από το γεγονός ότι οι τιμές που υπέβαλαν είναι ασυνήθιστα χαμηλές. Σε περίπτωση υποβολής ασυνήθιστα χαμηλής προσφοράς, ένα υπόδειγμα προσφοράς με ακριβείς τιμές που θα χρησιμοποιείται ως σημείο αναφοράς, μπορεί να είναι κρίσιμης σημασίας για την αιτιολόγηση της απόρριψης της εν λόγω προσφοράς (όμως, μια ασυνήθιστα χαμηλή προσφορά μπορεί να απορριφθεί μόνον αφού η ΑΑ ζητήσει από τον προσφέροντα να δικαιολογήσει την εν λόγω προσφορά και αφού εξετάσει τη σχετική αιτιολόγηση).

2.3.5 Η σύμβαση

Το σχέδιο της σύμβασης πρέπει να επισυνάπτεται στο τεύχος δημοπράτησης ούτως ώστε όλοι οι προσφέροντες να υποβάλλουν τις προσφορές τους σε ισότιμη βάση. Στις ανοιχτές και κλειστές διαδικασίες δεν πρέπει να διεξάγονται διαπραγματεύσεις σχετικά με τις λεπτομέρειες της σύμβασης αφού έχει ληφθεί απόφαση ως προς την επιλεγείσα προσφορά (κάτι τέτοιο θα παραβίαζε την αρχή της ίσης μεταχείρισης). Σύμφωνα με τη βέλτιστη πρακτική, μια ορθά διατυπωμένη σύμβαση περιλαμβάνει διατάξεις για την ετήσια τιμαριθμική προσαρμογή, τη ρύθμιση, τα παραπτώματα, την ευθύνη και τις υποχρεώσεις εμπιστευτικότητας. Η σύμβαση πρέπει να είναι δίκαιη και ισορροπημένη από πλευράς επιμερισμού του κινδύνου. Συγκεκριμένα, πρέπει να αποφεύγονται οι ρήτρες ή οι συμβατικοί όροι που μεταθέτουν στον εργολήπτη κινδύνους που είναι πέρα από τον έλεγχό του, καθώς οι εν λόγω ρήτρες ή όροι μπορούν να περιορίσουν τον αριθμό των προσφορών, να επηρεάσουν σε μεγάλο βαθμό την τιμή ή να οδηγήσουν σε συμβατικές διαφορές. Το τεύχος δημοπράτησης μαζί με τα παραρτήματά του, καθώς και οι προτάσεις του αναδόχου για την τήρηση αυτών, πρέπει να μεταφέρονται στην τελική σύμβαση σύμφωνα με την οποία θα εκτελεστεί η σύμβαση.

Βλέπε συνδέσμους προς τη δέσμη εργαλείων 10

Επίλυση διαφορών: Η σύμβαση πρέπει να περιλαμβάνει διατάξεις σχετικά με μηχανισμούς επίλυσης διαφορών. Πρέπει πάντοτε να εξετάζεται το ενδεχόμενο της διαμεσολάβησης. Οι τυποποιημένες συμβάσεις συχνά περιλαμβάνουν ρήτρες προαίρεσης για τη διευθέτηση των διαφορών (και για πολλά άλλα ζητήματα τα οποία μπορεί να μην έλαβε αρχικά υπόψη της η ΑΑ, όπως τα δικαιώματα διανοητικής ιδιοκτησίας). Η ΑΑ πρέπει επίσης να έχει επαρκείς γνώσεις για το δίκαιο των συμβάσεων και συγκεκριμένα για τις αποζημιώσεις. Σε αντίθετη περίπτωση, πρέπει να αναζητεί κατάλληλες νομικές συμβουλές.

Ρήτρες τροποποίησης της σύμβασης:

Ο γενικός κανόνας προβλέπει ότι για την τροποποίηση σύμβασης απαιτείται νέα διαδικασία σύναψης συμβάσεων. Μόνο σε εξαιρετικές περιστάσεις, σύμφωνα με το άρθρο 31 της οδηγίας 2004/18/ΕΚ, μπορεί να χρησιμοποιηθεί η διαδικασία με διαπραγμάτευση για την

τροποποίηση της σύμβασης. Ο τρόπος με τον οποίο μια σύμβαση αντιμετωπίζει την ανάγκη τροποποίησης είναι ένας τομέας καίριας σημασίας. Η πρόβλεψη της δυνατότητας τροποποίησης της σύμβασης, δηλαδή οι περιστάσεις και τα όρια της τροποποίησης όσον αφορά το κόστος και το πεδίο εφαρμογής, πρέπει να εξετάζεται διεξοδικά στο στάδιο του σχεδιασμού. Στη συνέχεια, πρέπει να συμπεριλαμβάνονται κατάλληλες διατάξεις στο τεύχος δημοπράτησης και στα έγγραφα της σύμβασης.

Στην νέα οδηγία 2014/24/ΕΕ αναφέρεται το επίπεδο των εγκρίσεων που απαιτούνται για την τροποποίηση της σύμβασης, καθώς και η έκταση των αλλαγών που επιτρέπεται να πραγματοποιηθούν χωρίς τη διεξαγωγή νέας διαδικασίας σύναψης σύμβασης. Βασική αρχή είναι ότι κάθε τροποποίηση της αρχικής διαδικασίας σύναψης σύμβασης που μεταβάλλει ουσιαστικά το αντικείμενο της σύμβασης σε επίπεδο αξίας, χρονοδιαγράμματος ή πεδίου εφαρμογής, σε βαθμό που μπορεί να αλλάξει το αποτέλεσμα της αρχικής διαδικασίας, πρέπει να αντιμετωπίζεται ως «ουσιώδης» και να υπόκειται σε νέα διαδικασία σύναψης σύμβασης που θα αφορά συμπληρωματικά έργα ή υπηρεσίες. Η αρχική σύμβαση μπορεί να προβλέπει το ενδεχόμενο προαιρετικών συμπληρωματικών έργων, υπηρεσιών ή προμηθειών και να ζητεί την παροχή των σχετικών τιμών κατά το στάδιο της υποβολής προσφορών. Το άρθρο 72 της οδηγίας 2014/24/ΕΕ εξηγεί τους λόγους. Βλέπε [6.2 Τροποποιήσεις της σύμβασης](#) και [δέσμη εργαλείων 8](#).

2.4 Συγγραφή υποχρεώσεων και πρότυπα

2.4.1 Κατάρτιση της συγγραφής υποχρεώσεων

Η συγγραφή υποχρεώσεων είναι το σημαντικότερο έγγραφο στη διαδικασία σύναψης συμβάσεων. Στη συγγραφή υποχρεώσεων πρέπει να περιγράφονται οι προς παροχή υπηρεσίες/προμήθειες/έργα, τα επίπεδα, τα πρότυπα και οι εισροές μαζί με τα απαιτούμενα αποτελέσματα/υλοποιήσεις. Κατά την κατάρτισή της πρέπει να λαμβάνεται υπόψη το γεγονός ότι επηρεάζει άμεσα το κόστος.

Μια άρτια καταρτισμένη συγγραφή υποχρεώσεων πρέπει:

- να περιγράφει με ακρίβεια τις απαιτήσεις·
- να είναι εύκολα κατανοητή τόσο από τους προσφέροντες όσο και από τα ενδιαφερόμενα μέρη·
- να περιλαμβάνει σαφώς καθορισμένες, επιτεύξιμες και μετρήσιμες εισροές, εκροές και αποτελέσματα·
- να μην αναφέρεται σε εμπορικά σήματα ή σε απαιτήσεις που περιορίζουν τον ανταγωνισμό (ή, εάν γίνεται αναφορά σε εμπορικά σήματα, να περιλαμβάνεται ο όρος «ή ισοδύναμο»)·
- να παρέχει επαρκώς λεπτομερείς πληροφορίες βάσει των οποίων οι προσφέροντες μπορούν να υποβάλουν ρεαλιστικές προσφορές·
- να προσδιορίζει τυχόν πρόσθετες ή ενισχυμένες απαιτήσεις χωριστά, οι οποίες όμως να υπολογίζονται συνολικά·
- να λαμβάνει υπόψη (στο μέτρο του δυνατού) τις απόψεις της ΑΑ, των πελατών/χρηστών, των λοιπών ενδιαφερόμενων μερών καθώς και τις ιδέες/παρατηρήσεις της αγοράς·
- να καταρτίζεται από άτομα που διαθέτουν επαρκείς γνώσεις, είτε πρόκειται για εμπειρογνώμονες της ΑΑ είτε για εξωτερικούς εμπειρογνώμονες·

- να καταρτίζεται με τρόπο ώστε να λαμβάνονται υπόψη τα κριτήρια προσβασιμότητας για τα άτομα με αναπηρίες ή ο σχεδιασμός για όλους τους χρήστες εφόσον η σύμβαση προορίζεται για χρήση από φυσικά πρόσωπα, είτε πρόκειται για το ευρύ κοινό είτε για το προσωπικό της ΑΑ·
- να εγκρίνεται από την επιτροπή αξιολόγησης και/ή από τα ανώτατα διοικητικά στελέχη της ΑΑ ανάλογα με τους σχετικούς εσωτερικούς κανόνες·
- να περιλαμβάνει τουλάχιστον τα εξής (για τις συγγραφές υποχρεώσεων έργων): περιγραφή τεχνικών εργασιών, τεχνική έκθεση, δέσμη σχεδιασμού (σχέδια μελέτης, υπολογισμοί μελέτης, σχέδια εφαρμογής), παραδοχές και κανονισμούς, κατάσταση ποσοτήτων (κατά περίπτωση), τιμοκατάλογο εργασιών και χρονοδιάγραμμα προγράμματος.

Πλέον, σύμφωνα με τις βέλτιστες πρακτικές, οι ΑΑ περιλαμβάνουν λεπτομερή στοιχεία σχετικά με τον προϋπολογισμό της σύμβασης στο τεύχος δημοπράτησης προκειμένου η τελευταία να χαρακτηρίζεται από όσο το δυνατόν περισσότερη διαφάνεια. Ωστόσο, ο προϋπολογισμός πρέπει να είναι ρεαλιστικός όσον αφορά τα απαιτούμενα έργα, τις υπηρεσίες ή τις προμήθειες. Επιπλέον, στην πράξη, η κατάρτιση προϋπολογισμού για μια σύμβαση που θα ανατεθεί αποδίδοντας στο κριτήριο της ποιότητας υψηλή στάθμιση, όπως στην περίπτωση της παροχής επαγγελματικών υπηρεσιών, σημαίνει ότι ο προϋπολογισμός που θα υποβάλουν οι περισσότεροι προσφέροντες θα είναι ίσος ή ελαφρώς μικρότερος από τον ανακοινθέντα προϋπολογισμό. Υπάρχει πάντοτε η δυνατότητα διεξαγωγής ανοιχτού διαγωνισμού χωρίς τη γνωστοποίηση προϋπολογισμού, όμως στο τεύχος δημοπράτησης πρέπει να αναφέρεται ότι η ΑΑ διατηρεί το δικαίωμα να μην προχωρήσει στην ανάθεση εάν δεν λάβει οικονομικά προσιτές προσφορές (ή για οποιονδήποτε άλλο αντικειμενικό λόγο). Η ΑΑ πρέπει να ορίσει τουλάχιστον μια μη δημοσιευμένη μέγιστη αποδεκτή τιμή προτού προκηρύξει τη διαδικασία σύναψης συμβάσεων. Η διατύπωση της συγγραφής υποχρεώσεων πρέπει να είναι ακριβής. Η χρήση συγκεκριμένων εμπορικών σημάτων και προϊόντων αντιβαίνει στους κανόνες περί δίκαιου και ανοιχτού ανταγωνισμού. Εάν δεν μπορεί να αποφευχθεί αυτή η διατύπωση, πρέπει να προστίθεται ο όρος «ή ισοδύναμο» και κάθε «ισοδύναμη» προσφορά που υποβάλλεται να αξιολογείται με δίκαιο τρόπο.

Η ανεπαρκής κατάρτιση της συγγραφής υποχρεώσεων αποτελεί συχνά την αιτία μεταγενέστερων τροποποιήσεων της σύμβασης λόγω του ότι δεν αντικατοπτρίζει την πραγματική έκταση της προτεινόμενης σύμβασης. Σε περίπτωση προσθήκης σημαντικής ποσότητας «συμπληρωματικών» έργων στη σύμβαση (μέσω τροποποιήσεων/μεταβολών) μετά την υπογραφή της, διογκώνεται τόσο το μέγεθος όσο και το κόστος της σύμβασης, σε σύγκριση με την εξ αρχής προβλεπόμενη σύμβαση. Στην περίπτωση αυτή, η ανάθεση των εν λόγω έργων στον υφιστάμενο εργολήπτη, χωρίς τη διεξαγωγή νέας διαδικασίας υποβολής προσφορών, συνεπάγεται παραβίαση των διατάξεων περί δίκαιου και ανοιχτού ανταγωνισμού καθώς η σύμβαση δεν θα μοιάζει πλέον με εκείνη που είχε δημοσιευτεί αρχικά. Τα συμπληρωματικά έργα μπορούν να ελαχιστοποιηθούν εάν ο σχεδιασμός της διαδικασίας σύναψης συμβάσεων διεξαχθεί με επαγγελματικό τρόπο και η συγγραφή υποχρεώσεων συνταχθεί από εμπειρογνώμονες. Συνιστάται η ΑΑ να ιεραρχεί τα έργα και να παρέχει επαρκή χρόνο για την εξέταση όλων των ζητημάτων και των κινδύνων, με τη συμμετοχή, εφόσον χρειάζεται, εσωτερικών ή εξωτερικών εμπειρογνομόνων στον σχεδιασμό της συγγραφής υποχρεώσεων και της σύμβασης.

2.4.2 Πρότυπα που πρέπει να χρησιμοποιούνται κατά την κατάρτιση της συγγραφής υποχρεώσεων

Βασικός κανόνας είναι ότι η διαδικασία σύναψης συμβάσεων πρέπει να ορίζεται με αναφορά στα σχετικά ευρωπαϊκά πρότυπα. Εάν δεν υφίστανται ευρωπαϊκά πρότυπα, η ΑΑ πρέπει να αντιμετωπίζει τα προϊόντα άλλων κρατών μελών ως προϊόντα που έχουν ισοδύναμες επιδόσεις με τα εθνικά. Ως εκ τούτου, η ΑΑ είναι υποχρεωμένη να χρησιμοποιεί:

- ένα εθνικό πρότυπο με το οποίο εφαρμόζεται ένα ευρωπαϊκό πρότυπο·
- ευρωπαϊκές τεχνικές εγκρίσεις· ή
- μια κοινή τεχνική προδιαγραφή, π.χ. για ενιαία εφαρμογή σε όλα τα κράτη μέλη·
- σε κάθε περίπτωση πρέπει να προστίθεται η μνεία «ή ισοδύναμο».

✘ **Η συγγραφή υποχρεώσεων είναι το πλέον σημαντικό έγγραφο που επηρεάζει τη συνολική ποιότητα και ανταγωνιστικότητα της διαδικασίας σύναψης σύμβασης. Κάθε όρος που μπορεί να ερμηνευθεί ως μεροληπτικός, ιδίως σε βάρος προσφερόντων από άλλες χώρες, ή που απαιτεί αγαθά τα οποία μόνον ένας προμηθευτής (ή προμηθευτές από μία μόνο χώρα) μπορεί να παραδώσει δεν είναι αποδεκτός.**

⚠ **Στη συγγραφή υποχρεώσεων πρέπει να χρησιμοποιείται ο όρος «ή ισοδύναμο» για να αποφεύγεται ο περιορισμός του ανταγωνισμού**

✚ **Βλέπε [δέσμη εργαλείων 7](#) για περισσότερες συμβουλές σχετικά με την κατάρτιση της συγγραφής υποχρεώσεων**

2.4.3 Κοινωνικά, δεοντολογικά και περιβαλλοντικά κριτήρια

Ολοένα περισσότερο οι ΑΑ χρησιμοποιούν τις δημόσιες συμβάσεις για να επιτύχουν στόχους που δεν αφορούν αποκλειστικά τη σχέση ποιότητας/τιμής. Οι στόχοι αυτοί μπορεί να περιλαμβάνουν κριτήρια που σχετίζονται με το περιβάλλον⁵, την τοπική οικονομία (όπως η πρόσληψη νέων ατόμων ή ατόμων που βρίσκονται εκτός της αγοράς εργασίας για μεγάλο χρονικό διάστημα), καθώς και κοινωνικές ή δεοντολογικές αξίες. Ενώ η επίτευξη των στόχων αυτών μπορεί νομίμως να επιδιώκεται μέσω των δημόσιων συμβάσεων, πρέπει να υπάρχει μέριμνα ώστε τυχόν ειδικές διατάξεις να συμμορφώνονται με την οδηγία 2004/18/EK και τους εθνικούς κανόνες προκειμένου να διασφαλίζεται η δίκαιη και ίση μεταχείριση των προσφερόντων. Οι νέες οδηγίες της ΕΕ για τις δημόσιες συμβάσεις είναι πολύ πιο σαφείς όσον αφορά τον τρόπο ενσωμάτωσης των εν λόγω παραμέτρων στη διαδικασία σύναψης συμβάσεων. Βλέπε επίσης υπόθεση C-225/98, *Επιτροπή κατά Γαλλίας* («Nord-Pas-de-Calais»), υπόθεση C-19/00, *SIAC Construction Ltd κατά County Council of the County of Mayo*, υπόθεση C-448/01, *EVN AG και Wienstrom GmbH κατά Republik Österreich*, υπόθεση C-368/10, *Ευρωπαϊκή Επιτροπή κατά Βασιλείου των Κάτω Χωρών*, υπόθεση C-513/99, *Concordia Bus Finland Oy Ab, πρώην Stagecoach Finland Oy Ab, κατά Helsingin kaupunki*

⁵ Η Επιτροπή έχει αναπτύξει κριτήρια για τις πράσινες δημόσιες συμβάσεις σχετικά με περισσότερες από 20 ομάδες προϊόντων, τα περισσότερα εκ των οποίων είναι διαθέσιμα σε όλες τις γλώσσες της ΕΕ, βλέπε: http://ec.europa.eu/environment/gpp/eu_gpp_criteria_en.htm

και HKL-Bussiliikenne και υπόθεση 31/87, Gebroeders Beentjes BV κατά Staat der Nederlanden.

- ❑ **Βλέπε διάφορα σχετικά ζητήματα στον ιστότοπο της ΓΔ Εσωτερικής Αγοράς, Βιομηχανίας, Επιχειρηματικότητας και ΜΜΕ: [σύνδεσμος](#)**
- ❑ **Βλέπε ειδικά περιβαλλοντικά κριτήρια στον ιστότοπο της ΓΔ Περιβάλλοντος: [σύνδεσμος](#)**

2.4.4 Εναλλακτικές προσφορές

Οι προσφέροντες καλούνται να υποβάλουν τις προσφορές τους βάσει του τεύχους δημοπράτησης που έχει καταρτιστεί. Εάν ληφθεί στρατηγική απόφαση σύμφωνα με την οποία η ΑΑ θα είναι διατεθειμένη να εξετάσει, πέραν των προσφορών που υποβάλλονται βάσει του τεύχους δημοπράτησης, μια πρόσθετη εναλλακτική προσφορά (μια εναλλακτική λύση που δεν αναφέρεται στην αρχική συγγραφή υποχρεώσεων), στο τεύχος δημοπράτησης πρέπει να ορίζονται ελάχιστες απαιτήσεις για την εν λόγω εναλλακτική προσφορά. Στην περίπτωση αυτή, τα κριτήρια ανάθεσης πρέπει να λαμβάνουν υπόψη τη δυνατότητα υποβολής εναλλακτικών προσφορών, πέραν εκείνων που ορίζονται στο τεύχος δημοπράτησης. Δεν πρόκειται για εύκολο έργο καθώς απαιτεί από την επιτροπή αξιολόγησης να διαθέτει την κατάλληλη τεχνική εμπειρογνωμοσύνη ενώ η δυνατότητα αυτή πρέπει να αντιμετωπίζεται και να συμφωνείται κατά το στάδιο του σχεδιασμού της διαδικασίας σύναψης συμβάσεων. Βλέπε περισσότερα στην ενότητα 1.4 Τεχνική πολυπλοκότητα

- ❑ **Βλέπε ενότητα σχετικά με τις εναλλακτικές προσφορές στη [δέσμη εργαλείων 7](#)**

2.5 Παραλαβή του τεύχους δημοπράτησης και υποβολή προσφορών

Η ΑΑ πρέπει να παρέχει στους προσφέροντες εύλογο χρονικό διάστημα τόσο για την παραλαβή του τεύχους δημοπράτησης όσο και για την υποβολή των προσφορών – τηρώντας τουλάχιστον τις ελάχιστες προθεσμίες που ορίζονται στο άρθρο 38 της οδηγίας 2004/18/ΕΚ. Οι ελάχιστες προθεσμίες μπορούν, κατά περίπτωση, να παραταθούν εφόσον χρειαστεί, παραδείγματος χάριν λόγω του πολύπλοκου αντικειμένου της σύμβασης. Μπορεί να επιβάλλεται χρέωση για την παραλαβή του τεύχους δημοπράτησης η οποία όμως δεν πρέπει να είναι δυσανάλογη. Σύμφωνα με τη βέλτιστη πρακτική, το τεύχος δημοπράτησης πρέπει να διατίθεται δωρεάν και να μπορεί να καταφορτωθεί από τους σχετικούς ιστότοπους. Οι προσφορές πρέπει να υποβάλλονται γραπτώς, είτε αυτοπροσώπως είτε ταχυδρομικά. Σε περίπτωση ηλεκτρονικής υποβολής προσφορών, που θα καθίσταται όλο και περισσότερο κανόνας, πρέπει να προβλέπονται ορισμένες διασφαλίσεις σχετικά με την εμπιστευτικότητα και τη βεβαίωση παραλαβής. Οι ηλεκτρονικές υπογραφές πρέπει επίσης να γίνονται αποδεκτές. Οι προσφορές πρέπει να υποβάλλονται με τη μέθοδο που ορίζεται στο τεύχος δημοπράτησης. Το χρονοδιάγραμμα πρέπει να λαμβάνει υπόψη την πολυπλοκότητα της σύμβασης. Συγκεκριμένα, για πολύπλοκες συμβάσεις μελέτης/κατασκευής ή συμπράξεων δημόσιου-ιδιωτικού τομέα (ΣΔΙΤ), είναι αρκετά σύνηθες να υπάρχουν διαστήματα προετοιμασίας των προσφορών διάρκειας τεσσάρων έως έξι μηνών.

- ❌ **Οι βραχείες προθεσμίες μπορούν να ερμηνευτούν ως φραγμός στον ανταγωνισμό.**
- ❌ **Οι υψηλές, δυσανάλογες χρεώσεις για την παραλαβή των τευχών δημοπράτησης επίσης μπορούν να ερμηνευτούν ως φραγμός στον ανταγωνισμό.**

2.6 Προσφυγή, επανόρθωση και ευθύνη

Η οδηγία 89/665/ΕΟΚ για τον συντονισμό των νομοθετικών, κανονιστικών και διοικητικών διατάξεων περί της εφαρμογής των διαδικασιών προσφυγής στον τομέα της σύναψης κρατικών προμηθειών και δημόσιων έργων, όπως τροποποιήθηκε από την οδηγία 2007/66/ΕΚ (η λεγόμενη οδηγία για τις διαδικασίες προσφυγής), επιδιώκει να εξασφαλίσει σε προμηθευτές και εργολήπτες τη δυνατότητα προσφυγής σχετικά με διάφορα ζητήματα, καθώς και τη δυνατότητα ανάληψης δράσης σχετικά με εικαζόμενες ανεπάρκειες μιας ΑΑ. Στα μέσα επανόρθωσης περιλαμβάνονται η αναστολή αποφάσεων που λαμβάνονται από τις ΑΑ, η ακύρωση παράνομων αποφάσεων, συμπεριλαμβανομένης της ίδιας της σύμβασης, και η χορήγηση αποζημίωσης στους εργολήπτες. Επιπλέον, η αδυναμία συμμόρφωσης με την οδηγία για τις διαδικασίες προσφυγής μπορεί να επηρεάσει δυσμενώς τη χορήγηση τυχόν μελλοντικών επιχορηγήσεων της ΕΕ προς τον οργανισμό, ή να οδηγήσει στην ανάκτηση των ήδη καταβληθεισών επιχορηγήσεων. Επίσης, η αδυναμία τήρησης των κανόνων για τις δημόσιες συμβάσεις μπορεί να οδηγήσει σε οικονομικές συνέπειες, μεταξύ άλλων για την ΑΑ και τα μέλη του προσωπικού της, τα οποία μπορεί να ευθύνονται προσωπικά σε ορισμένες δικαιοδοσίες. Προβλέπεται η δυνατότητα αναζήτησης νομικών συμβουλών για τη διαχείριση προσφυγών, εφόσον απαιτηθεί.

Συνήθη σφάλματα που οδηγούν σε δημοσιονομικές διορθώσεις στο στάδιο της πρόσκλησης υποβολής προσφορών:

1. Ανεπαρκής προσδιορισμός του αντικειμένου της σύμβασης που οδηγεί σε μεταγενέστερες παράτυπες τροποποιήσεις της σύμβασης

Παράδειγμα: Λόγω της ανεπαρκούς περιγραφής στην προκήρυξη διαγωνισμού και/ή στη συγγραφή υποχρεώσεων, οι δυνητικοί προσφέροντες/υποψήφιοι δεν μπορούν να προσδιορίσουν το αντικείμενο της σύμβασης. Για παράδειγμα, η συγγραφή υποχρεώσεων αναφέρει απλώς τον όρο «έπιπλα» ή «αυτοκίνητα» χωρίς να διευκρινίζει για τι είδους έπιπλα ή αυτοκίνητα η ΑΑ προκηρύσσει διαγωνισμό.

Τρόπος αποφυγής: Ο συντάκτης (ή οι συντάκτες) της συγγραφής υποχρεώσεων πρέπει να διαθέτει επαρκείς δεξιότητες ώστε να μπορεί να προσδιορίζει επακριβώς το περιεχόμενο της σύμβασης και πρέπει να ενθαρρύνει τη συμμετοχή άλλων ενδιαφερόμενων μερών για τον σκοπό αυτό. Ωστόσο, η συγγραφή υποχρεώσεων πρέπει να συντάσσεται με ουδέτερο τρόπο και να περιλαμβάνει σαφή περιγραφή των απαιτήσεων του αντικειμένου της σύμβασης χωρίς καμία μεροληπτική αναφορά σε συγκεκριμένα εμπορικά σήματα ή πρότυπα. Οι σχετικές απαιτήσεις περιγράφονται στο άρθρο 23 της οδηγίας 2004/18/ΕΚ. Για περισσότερη βοήθεια σχετικά με τη σύνταξη της συγγραφής υποχρεώσεων βλέπε [δέσμη εργαλείων 7](#)

2. Μη δημοσίευση της προκήρυξης διαγωνισμού

Παράδειγμα: Η ΠΔ δεν δημοσιεύτηκε σύμφωνα τους σχετικούς κανόνες, π.χ. δημοσίευση στην Επίσημη Εφημερίδα της ΕΕ εφόσον αυτό απαιτείται βάσει της οδηγίας 2004/18/ΕΚ ή δημοσίευση βάσει των εθνικών κανόνων για συμβάσεις που δεν υπερβαίνουν τα κατώτατα όρια.

Τρόπος αποφυγής: Έλεγχος της αξίας της σύμβασης που προσδιορίζεται στην επιχειρηματική πρόταση με γνώμονα τις διατάξεις του άρθρου 9 της οδηγίας 2004/18/ΕΚ. Εάν η αξία της σύμβασης υπερβαίνει τα οικονομικά κατώτατα όρια απαιτείται δημοσίευση ΠΔ στην Επίσημη Εφημερίδα της ΕΕ.

3. Μη συμμόρφωση με τις ελάχιστες προθεσμίες για την παραλαβή των προσφορών και των αιτήσεων συμμετοχής

Παράδειγμα: Οι προθεσμίες για την παραλαβή των προσφορών (ή των αιτήσεων συμμετοχής) είναι συντομότερες από τις προθεσμίες που προβλέπονται στην οδηγία 2004/18/EK.

Τρόπος αποφυγής: Αυτό συμβαίνει όταν η ΑΑ δεν παρέχει στους προσφέροντες επαρκή χρόνο για να δηλώσουν συμμετοχή. Το άρθρο 39 της οδηγίας 2004/18/EK καθορίζει τις προθεσμίες για την παραλαβή των προσφορών και των αιτήσεων συμμετοχής (βλέπε πίνακα στην ενότητα 2.2.1). Πριν από τη δημοσίευση της προκήρυξης, η ΑΑ πρέπει να λαμβάνει υπόψη τις προθεσμίες αυτές και να ορίζει ρεαλιστικά χρονοδιαγράμματα στο στάδιο του σχεδιασμού. Σε περίπτωση χρήσης των συντετμημένων προθεσμιών λόγω δημοσίευσης ΠΠ, πρέπει να διασφαλίζεται ότι η ΠΠ περιλαμβάνει όλες τις πληροφορίες που απαιτούνται και για την ΠΔ, περιλαμβανόμενων των κριτηρίων επιλογής και ανάθεσης, εφόσον είναι διαθέσιμα τη δεδομένη χρονική στιγμή. Η μη δημοσίευση παράτασης στην Επίσημη Εφημερίδα της ΕΕ, η οποία έχει αποκλειστικό σκοπό την ενημέρωση των προσφερόντων που έχουν ήδη λάβει το τεύχος δημοπράτησης, μπορεί να οδηγήσει στην άνιση μεταχείριση των δυνητικών προσφερόντων που δεν έχουν ενημερωθεί για την παράταση.

4. Μη δημοσίευση της παράτασης προθεσμιών για την παραλαβή των προσφορών ή των αιτήσεων συμμετοχής

Παράδειγμα: Οι προθεσμίες για την παραλαβή των προσφορών (ή των αιτήσεων συμμετοχής) παρατάθηκαν χωρίς να γίνει δημοσίευση σύμφωνα με τους σχετικούς κανόνες (δηλαδή, δημοσίευση στην Επίσημη Εφημερίδα της ΕΕ εάν η διαδικασία σύναψης δημόσιας σύμβασης καλύπτεται από την οδηγία 2004/18/EK).

Τρόπος αποφυγής: Κάθε παράταση προθεσμίας πρέπει να δημοσιεύεται στην Επίσημη Εφημερίδα της ΕΕ, όσον αφορά τις συμβάσεις για τις οποίες απαιτείται δημοσίευση της ΠΔ σύμφωνα με τα άρθρα 2, 35 και 38 της οδηγίας 2004/18/EK.

5. Μη αναφορά των κριτηρίων επιλογής και/ή ανάθεσης (και της στάθμισης) στην προκήρυξη του διαγωνισμού ή στη συγγραφή υποχρεώσεων

Παράδειγμα: Η ΠΔ και/ή η συγγραφή υποχρεώσεων δεν παραθέτουν τα κριτήρια επιλογής και ανάθεσης (συμπεριλαμβανομένης της στάθμισης) ή δεν δίνουν επαρκείς λεπτομέρειες σχετικά με αυτά, κατά παράβαση του άρθρου 44 παράγραφος 2 και/ή του άρθρου 53 παράγραφος 2 της οδηγίας 2004/18/EK.

Τρόπος αποφυγής: Τα κριτήρια επιλογής και ανάθεσης (και η στάθμιση) πρέπει να παρατίθενται στην ΠΔ καθώς και στη συγγραφή υποχρεώσεων ή σε άλλα έγγραφα του τεύχους δημοπράτησης. Η χρήση καταλόγων σημείων ελέγχου και τυποποιημένων προκηρύξεων διαγωνισμού και τευχών δημοπράτησης/συγγραφών υποχρεώσεων μπορούν να αποτρέψουν ένα τέτοιο ενδεχόμενο.

6. Παράνομα και/ή μεροληπτικά κριτήρια επιλογής είτε στην ΠΔ ή στο τεύχος δημοπράτησης

Παράδειγμα: Περιπτώσεις στις οποίες οι φορείς αποτρέπονται από την υποβολή προσφορών λόγω παράνομων κριτηρίων επιλογής που προσδιορίζονται στην ΠΔ ή στο τεύχος δημοπράτησης, κατά παράβαση του άρθρου 2 και του άρθρου 44 παράγραφος 1 της οδηγίας 2004/18/EK. Για παράδειγμα, η υποχρέωση διατήρησης γραφείου ή εκπροσώπου στη χώρα ή

στην περιοχή, η υποχρέωση προηγούμενης εμπειρίας στη χώρα ή στην περιοχή, η υποχρέωση εξασφάλισης ετήσιων εσόδων ύψους 10 εκατομμυρίων ευρώ –ακόμη και αν η αξία της σύμβασης ανέρχεται μόλις στο 1 εκατομμύριο ευρώ–, η υποχρέωση ύπαρξης συστάσεων από τουλάχιστον 5 δημόσιους φορείς για παρόμοιες συμβάσεις π.χ. συμβάσεις καθαρισμού.

Τρόπος αποφυγής: Τα κριτήρια επιλογής δεν πρέπει να είναι δυσανάλογα ή άδικο για τους οικονομικούς φορείς άλλων κρατών μελών. Στις παραπάνω περιπτώσεις, η ΑΑ πρέπει να ορίσει εύλογη απαίτηση όσον αφορά το ύψος των ετήσιων εσόδων και δεν μπορεί να κάνει διάκριση μεταξύ μιας δημόσιας και μιας ιδιωτικής σύστασης. Σε περίπτωση αμφιβολίας, πρέπει να ζητούνται νομικές συμβουλές. Για περαιτέρω καθοδήγηση βλέπε Δέσμες εργαλείων 5 έως 9.

7. Τεχνικές προδιαγραφές που εισάγουν διακρίσεις

Παράδειγμα: Καθορισμός τεχνικών προδιαγραφών για την προμήθεια εξοπλισμού μέσω του προσδιορισμού συγκεκριμένου εμπορικού σήματος, χωρίς δυνατότητα «ισοδύναμου», ή διατύπωση εξατομικευμένων προδιαγραφών είτε σκοπίμως είτε ακουσίως προς όφελος συγκεκριμένων προμηθευτών. Αυτό συνιστά παραβίαση του άρθρου 23 παράγραφοι 2 και 8 της οδηγίας 2004/18/EK. Αυτό συμβαίνει ορισμένες φορές όταν το άπειρο προσωπικό που είναι υπεύθυνο για την εκπόνηση των τεχνικών προδιαγραφών για ένα στοιχείο εξοπλισμού αντιγράφει απλώς τις προδιαγραφές απευθείας από το φυλλάδιο ενός συγκεκριμένου κατασκευαστή χωρίς να αντιλαμβάνεται ότι αυτό ενδέχεται να περιορίσει τον αριθμό των εταιρειών που θα είναι σε θέση να προμηθεύσουν το συγκεκριμένο στοιχείο εξοπλισμού.

Τρόπος αποφυγής: Σε κάθε περίπτωση πρέπει να χρησιμοποιείται ο όρος «ή ισοδύναμο» όταν η αναφορά συγκεκριμένου εμπορικού σήματος είναι αναπόφευκτη. Πρέπει να εξασφαλίζεται ότι η εκπόνηση των προδιαγραφών δεν συνίσταται στην απλή αντιγραφή των τεχνικών προδιαγραφών ενός συγκεκριμένου κατασκευαστή και ότι οι προδιαγραφές είναι επαρκώς ευρείες ώστε να εγγυώνται τον γνήσιο ανταγωνισμό μεταξύ διαφόρων προμηθευτών. Βλέπε δέσμη εργαλείων 7.

8. Δυσανάλογα κριτήρια επιλογής:

Παράδειγμα: Η επιβολή υποχρέωσης στους προσφέροντες να παρέχουν συστάσεις από προηγούμενα έργα των οποίων η αξία και η εμπέλεια είναι σημαντικά υψηλότερες από τη σύμβαση για την οποία έχει προκηρυχθεί διαγωνισμός. Αυτό συνιστά δυσανάλογη υποχρέωση και μπορεί να οδηγήσει στον άσκοπο περιορισμό του αριθμού των προσφερόντων, κατά παράβαση του άρθρου 44 παράγραφος 2 της οδηγίας 2004/18/EK.

Τρόπος αποφυγής: Πρέπει να διασφαλίζεται ότι οι συστάσεις που ζητούνται αφορούν έργα παρόμοιας φύσεως και μεγέθους με εκείνα για τα οποία προκηρύσσεται διαγωνισμός.

9. Διαδικασία με διαπραγμάτευση χωρίς αιτιολόγηση (με ή χωρίς προηγούμενη ΠΔ)

Παράδειγμα: Η ΑΑ αναθέτει μια δημόσια σύμβαση μέσω διαδικασίας με διαπραγμάτευση, με ή χωρίς προηγούμενη δημοσίευση ΠΔ, αλλά η διαδικασία αυτή δεν δικαιολογείται από τις σχετικές διατάξεις.

Τρόπος αποφυγής: Η περίπτωση αυτή συνιστά θεμελιώδη παράβαση των κανόνων περί δίκαιου και ανοικτού ανταγωνισμού – η απόφαση σχετικά με την επιλογή της διαδικασίας πρέπει πάντοτε να δικαιολογείται στην επιχειρηματική πρόταση. Επισημαίνεται ότι στα άρθρα 30 και 31 της οδηγίας 2004/18/EK καθορίζονται οι πολύ περιορισμένες περιπτώσεις στις οποίες είναι δυνατή, κατ' εξαίρεση, η χρήση της διαδικασίας με διαπραγμάτευση καθώς και οι σχετικές απαιτήσεις που δικαιολογούν τη χρήση της, οι οποίες είναι εξαιρετικά

περιοριστικές, ιδίως ως προς τη διαδικασία με διαπραγμάτευση χωρίς προηγούμενη δημοσίευση. Η ΑΑ φέρει το βάρος της απόδειξης των περιστάσεων που επιτρέπουν τη χρήση της διαδικασίας αυτής.

10. Επιλογή που εισάγει διακρίσεις (π.χ. προσδιορισμός εθνικών προτύπων/προσόντων χωρίς αναγνώριση «ισοδύναμων» προτύπων/προσόντων)

Παράδειγμα: Περιπτώσεις στις οποίες οι φορείς αποτρέπονται από την υποβολή προσφορών λόγω παράνομων κριτηρίων επιλογής που προσδιορίζονται στην ΠΔ ή στο τεύχος δημοπράτησης, κατά παράβαση του άρθρου 2 και του άρθρου 44 παράγραφοι 1 και 2 της οδηγίας 2004/18/ΕΚ. . Για παράδειγμα, η υποχρέωση αναγνώρισης του πιστοποιητικού επαγγελματικών ικανοτήτων/προσόντων από φορέα της χώρας της ΑΑ κατά τον χρόνο υποβολής των προσφορών θα συνιστούσε διάκριση σε βάρος των αλλοδαπών προσφερόντων καθώς θα ήταν δύσκολο για εκείνους να συμμορφωθούν προς την εν λόγω υποχρέωση κατά τον χρόνο υποβολής των προσφορών.

Τρόπος αποφυγής: Η ΑΑ οφείλει να αναγνωρίζει τα ισοδύναμα πρότυπα/προσόντα με τη χρήση του όρου «ή ισοδύναμο». Η καταχώριση και η αναγνώριση των προσόντων συχνά πραγματοποιούνται μετά την προθεσμία υποβολής των προσφορών. Για περισσότερες συμβουλές βλέπε Δέσμες εργαλείων 5 και 6.

11. Σύγκριση των κριτηρίων επιλογής και ανάθεσης

Παράδειγμα: Περιπτώσεις στις οποίες η ΑΑ χρησιμοποιεί την προηγούμενη πείρα ενός φορέα από παρόμοια σύμβαση τόσο ως κριτήριο επιλογής όσο και ως κριτήριο ανάθεσης. Αυτό συνιστά παραβίαση των άρθρων 44 και/ή 53 της οδηγίας 2004/18/ΕΚ.

Τρόπος αποφυγής: Η προηγούμενη πείρα από παρόμοια σύμβαση δεν πρέπει να χρησιμοποιείται ως κριτήριο ανάθεσης καθώς σχετίζεται με την ικανότητα του προσφέροντος να εκτελέσει τη σύμβαση και η ικανότητα αυτή πρέπει να αξιολογείται κατά το στάδιο της επιλογής και όχι της ανάθεσης. Μόνο τα κριτήρια που συνδέονται άμεσα με το αντικείμενο της σύμβασης μπορούν να χρησιμοποιούνται κατά το στάδιο της ανάθεσης.

Πραγματικά παραδείγματα**Χρήση παράνομων και/ή μεροληπτικών κριτηρίων τοπικού περιεχομένου**

Παράδειγμα 1: Ανάθεση. Στο πλαίσιο ενός διαγωνισμού προβλεπόταν η απαίτηση «να υπάρχει ήδη ο εξοπλισμός» κατά τον χρόνο υποβολής της προσφοράς. Η στάθμιση αυτής της απαίτησης ήταν άνω του 30% σύμφωνα με τα κριτήρια ανάθεσης.

Παράδειγμα 2: Επιλογή. Στις απαιτήσεις του διαγωνισμού αναφερόταν ότι οι εργολήπτες που υπέβαλαν προσφορά έπρεπε να απασχολούν μηχανικό που είναι εγγεγραμμένος στο Εθνικό Επιμελητήριο Μηχανικών της χώρας κατά τον χρόνο υποβολής των προσφορών, γεγονός που περιόριζε σημαντικά τον διεθνή ανταγωνισμό. Η απαίτηση αυτή δεν έπρεπε να είχε οριστεί για την ημερομηνία υποβολής των προσφορών αλλά σε μεταγενέστερο στάδιο της διαδικασίας σύναψης συμβάσεων (π.χ. πριν από την υπογραφή της σύμβασης). Θα μπορούσε να αναφέρεται ως όρος της σύμβασης.

Μη συμμόρφωση με τις ελάχιστες προθεσμίες παραλαβής των προσφορών και των αιτήσεων συμμετοχής

Παράδειγμα 3: Οι κατευθυντήριες γραμμές σχετικά με τις δημοσιονομικές διορθώσεις ορίζουν ότι η δημοσιονομική διόρθωση πρέπει να πραγματοποιείται όταν το χρονικό περιθώριο που παρέχεται για την απόκτηση του τεύχους δημοπράτησης είναι μικρότερο του 80% της προθεσμίας που καθορίζεται για την υποβολή των προσφορών. Κάθε χρονικός περιορισμός ως προς τη διαθεσιμότητα του τεύχους δημοπράτησης πρέπει να αξιολογείται με βάση τα ανωτέρω, ιδίως σε περίπτωση συντόμευσης της προθεσμίας υποβολής των προσφορών λόγω ηλεκτρονικής δημοσίευσης της ΠΔ ή της δημοσίευσης ΠΠ. Εάν, για οποιονδήποτε λόγο, η αναθέτουσα αρχή δεν καταστήσει το τεύχος δημοπράτησης διαθέσιμο εντός 10 ημερών πριν από την προθεσμία υποβολής των προσφορών, αυτό μπορεί να θεωρηθεί ότι συνιστά αδικαιολόγητο περιορισμό της διαθεσιμότητας του τεύχους δημοπράτησης. Για παράδειγμα, η συντόμευση της συνήθους προθεσμίας υποβολής προσφορών σε ανοιχτό διαγωνισμό από 52 σε 45 ημέρες λόγω της ηλεκτρονικής δημοσίευσης του τεύχους δημοπράτησης, με αποτέλεσμα τη συντόμευση της προθεσμίας παραλαβής του φακέλου στις 10 ημέρες (δηλαδή 45 ημέρες - 10 ημέρες = 35 ημέρες $35/45 = 77\%$), μπορεί να οδηγήσει σε δημοσιονομική διόρθωση καθώς η περίοδος κατά την οποία ο φάκελος καθίσταται διαθέσιμος αντιστοιχεί σε λιγότερο από το 80% της προθεσμίας για την υποβολή προσφορών.

3. Υποβολή προσφορών και επιλογή προσφερόντων

Σκοπός του σταδίου υποβολής και επιλογής είναι να εξασφαλίζεται ότι οι συμβατές προσφορές παραλαμβάνονται και επιλέγονται σύμφωνα με τους κανόνες και τα κριτήρια που ορίζονται στο τεύχος δημοπράτησης.

⚠ Συνιστάται η επικοινωνία με τους προσφέροντες πριν από την υποβολή των προσφορών να πραγματοποιείται μόνο γραπτώς. Οι ίδιες πληροφορίες πρέπει να αποστέλλονται σε όλους τους προσφέροντες. Οι απαντήσεις σε τυχόν ερωτήσεις που θέτουν οι προσφέροντες πρέπει να είναι ανώνυμες και να γνωστοποιούνται σε όλους τους προσφέροντες με σαφείς καταληκτικές ημερομηνίες (για την υποβολή ερωτήσεων και απαντήσεων). Η επικοινωνία με τους προσφέροντες μετά την προθεσμία υποβολής των προσφορών περιορίζεται στην παροχή διευκρινίσεων σχετικά με την προσφορά μόνο στο πλαίσιο της ανοιχτής και της κλειστής διαδικασίας. Τυχόν συζήτηση σχετικά με την ουσία μιας προσφοράς δεν επιτρέπεται (και μπορεί να ερμηνευτεί ως διαπραγμάτευση).

3.1 Παράδοση των προσφορών σύμφωνα με τις οδηγίες

Ο χρόνος και ο τόπος παράδοσης των προσφορών καθορίζεται στην προκήρυξη. Η επιτροπή αξιολόγησης και/ή η αναθέτουσα αρχή εξετάζει και αποφασίζει επί των αιτημάτων των προσφερόντων για παράταση της προθεσμίας. Εάν αποφασιστεί παράταση της προθεσμίας υποβολής των προσφορών πρέπει να ενημερωθούν αμέσως και εγγράφως όλοι οι προσφέροντες και να αποσταλεί γνωστοποίηση στην Επίσημη Εφημερίδα της ΕΕ και στον σχετικό ιστότοπο ούτως ώστε να ενημερωθούν όλοι οι δυνητικοί προσφέροντες για τη νέα προθεσμία, σε περίπτωση που ενδιαφέρονται να υποβάλουν προσφορά δεδομένης της παράτασης της προθεσμίας. Αυτό αφορά επίσης τυχόν προσφέροντες που έχουν ήδη υποβάλει προσφορά και επιθυμούν να υποβάλουν προσφορά προς αντικατάσταση της προηγούμενης με βάση τη νέα προθεσμία. Τυχόν παράταση της προθεσμίας από την ΑΑ πρέπει να δικαιολογείται και η διαδικασία πρέπει να διεξάγεται με ανοιχτό και διαφανή τρόπο. Μια παράταση προθεσμίας μπορεί να δικαιολογηθεί, για παράδειγμα, εάν η ΑΑ χρειάζεται περισσότερο χρόνο για να απαντήσει σε ερώτημα προσφέροντος.

Στην πρόσκληση υποβολής προσφορών πρέπει να ορίζεται με σαφήνεια ο τόπος υποβολής των προσφορών (όνομα, διεύθυνση, αριθμός γραφείου) και να αναφέρεται σαφώς ότι δεν θα εξετάζονται οι προσφορές που δεν υποβάλλονται σύμφωνα με τις οδηγίες. Ο προσφέρων οφείλει να διασφαλίσει ότι η υποβολή πραγματοποιείται σύμφωνα με την πρόσκληση υποβολής προσφορών. Οι προσφέροντες πρέπει να ενημερώνονται ότι οι φάκελοι των προσφορών πρέπει να φέρουν το όνομα του αποστολέα καθώς και το όνομα, τη διεύθυνση και τον αριθμό γραφείου της ΑΑ μαζί με την ακόλουθη ένδειξη: «Να ανοιχτεί μόνον από τον αρμόδιο για τις δημόσιες συμβάσεις υπάλληλο (όνομα).»

3.2 Συμμόρφωση με τις οδηγίες για την υποβολή προσφορών

Βασικό καθήκον της επιτροπής αξιολόγησης είναι ο έλεγχος της συμμόρφωσης όλων των προσφορών. Με άλλα λόγια, η επιτροπή αξιολόγησης διασφαλίζει ότι οι προσφέροντες έχουν ακολουθήσει κατά γράμμα τις σχετικές οδηγίες. Σε αντίθετη περίπτωση, οι προσφορές πρέπει

να απορρίπτονται αμέσως ως μη συμμορφούμενες και ο προσφέρων πρέπει να ενημερώνεται για τους λόγους της απόρριψης. Η απόρριψη και ο λόγος (ή οι λόγοι) πρέπει να καταγράφονται. Αυτό είναι σημαντικό καθώς οι προσφέροντες αντιλαμβάνονται ότι η αδυναμία συμμόρφωσης οδηγεί σε απόρριψη και σε περιττή απώλεια των πολύτιμων πόρων τους.

3.3 Ασφαλής φύλαξη των εγγράφων του διαγωνισμού

Η αναθέτουσα αρχή οφείλει να εφαρμόζει σύστημα για την εμπιστευτική και ασφαλή φύλαξη των προσφορών (συμπεριλαμβανομένων των προσφορών που υποβάλλονται ηλεκτρονικά). Συνιστάται επίσης οι ΑΑ να εκδίδουν αποδεικτικά παραλαβής για τις προσφορές που κατατίθενται αυτοπροσώπως. Η κατάρτιση καταλόγου εισερχόμενων προσφορών (αριθμός, ώρα) και η παροχή αποδεικτικού στους προσφέροντες προς επιβεβαίωση της παραλαβής θεωρούνται βέλτιστες πρακτικές.

3.4 Τελετή ανοίγματος προσφορών

Πολλές ΑΑ πραγματοποιούν επίσημη τελετή για το άνοιγμα των προσφορών, κάτι που συνιστάται ως ορθή πρακτική. Το σύστημα που ακολουθείται διαφέρει από χώρα σε χώρα. Τουλάχιστον δύο άτομα της επιτροπής αξιολόγησης πρέπει να είναι παρόντα για να καταγράφουν τα λεπτομερή στοιχεία της προσφοράς. Μέλη του κοινού μπορούν να προσκαλούνται στην τελετή. Όλες οι μη συμμορφούμενες προσφορές πρέπει να απορρίπτονται.

3.5 Επιλογή, ελάχιστες απαιτήσεις και συμπληρωματική τεκμηρίωση

Εάν μια προσφορά δεν πληροί τις απαιτήσεις επιλογής/ελάχιστες απαιτήσεις πρέπει να απορρίπτεται. Στο στάδιο αυτό, η ΑΑ μπορεί μόνο να ζητεί από τους προσφέροντες να επιβεβαιώσουν ορισμένες πληροφορίες ή να διευκρινίσουν αντιφατικές πληροφορίες, εάν για παράδειγμα κάποια στοιχεία έχουν ασαφή διατύπωση ή είναι προφανώς λάθος. Το άρθρο 51 της οδηγίας 2004/18/ΕΚ ορίζει τα εξής: «Συμπληρωματική τεκμηρίωση και πληροφορίες: Η αναθέτουσα αρχή μπορεί να καλεί τους οικονομικούς φορείς να συμπληρώνουν ή να διευκρινίζουν τα πιστοποιητικά και έγγραφα που υπέβαλαν». Η αναθέτουσα αρχή έχει τη διακριτική ευχέρεια να ζητεί συμπληρωματικές πληροφορίες από τους προσφέροντες για τη διασφάλιση του μέγιστου ανταγωνισμού, υπό τον όρο ότι οι εν λόγω συμπληρωματικές πληροφορίες δεν οδηγούν σε μεταβολή της προσφοράς. Για παράδειγμα, η αναθέτουσα αρχή μπορεί να ζητήσει ένα συγκεκριμένο έγγραφο (π.χ. ένα πιστοποιητικό που έχει ήδη εκδοθεί) το οποίο ο προσφέρων αμέλησε να επισυνάψει στην προσφορά του. Ωστόσο, στη συνέχεια, η αναθέτουσα αρχή είναι υποχρεωμένη να αντιμετωπίσει όλους τους προσφέροντες ισότιμα (ζητώντας συμπληρωματική τεκμηρίωση από όλους τους προσφέροντες των οποίων ο φάκελος πρέπει να συμπληρωθεί). Οι διευκρινίσεις δεν πρέπει να θεωρούνται διαπραγματεύσεις. Τα εκ παραδρομής σφάλματα και τα αριθμητικά ή ορθογραφικά λάθη θα γίνονται δεκτά ως συμπληρωματικά έγγραφα ή διευκρινίσεις. Οι ουσιαστικές μεταβολές ή τροποποιήσεις της προσφοράς δεν επιτρέπονται. Αφού αξιολογήσει τυχόν συμπληρωματικές πληροφορίες που έχουν ζητηθεί, η επιτροπή αξιολόγησης προβαίνει στην αξιολόγηση όλων των συμμορφούμενων προσφορών.

 Η διαδικασία επιλογής περιγράφεται στη [δέσημη εργαλείων 5](#)

Συνήθη σφάλματα που οδηγούν σε δημοσιονομικές διορθώσεις κατά το στάδιο της υποβολής και της επιλογής:

1. Αποκλεισμός υποψηφίων/προσφερόντων με χρήση παράνομων κριτηρίων επιλογής κατά παράβαση των άρθρων 2 και 44 της οδηγίας 2004/18/EK.

Τρόπος αποφυγής: Ο καλύτερος σχεδιασμός και έλεγχος των κριτηρίων επιλογής και της μεθοδολογίας αξιολόγησης σε συνδυασμό με τη δυνατότητα επανεξέτασης σε προκαθορισμένα σημεία από την επιτροπή αξιολόγησης ή την ΑΑ θα βοηθήσει στην εξάλειψη τέτοιου είδους σφαλμάτων. Για πολύπλοκες συμβάσεις, οι ΑΑ μπορούν να προσλαμβάνουν ειδικούς συμβούλους. Βλέπε [δέσμη εργαλείων 5](#).

2. Άνιση μεταχείριση των προσφερόντων

Παράδειγμα: Στη διάρκεια της διαδικασίας επιλογής, η επιτροπή αξιολόγησης δεν ζητεί διευκρινίσεις από όλους τους προσφέροντες για παραλείψεις που αφορούν τις ίδιες πτυχές των προσφορών τους. Για παράδειγμα, το να ζητήσει η επιτροπή αξιολόγησης από έναν προσφέροντα να προσκομίσει φορολογική ενημερότητα η οποία προφανώς παραλήφθηκε από την προσφορά του, χωρίς να το ζητήσει από άλλον προσφέροντα, συνιστά άνιση μεταχείριση και παραβιάζει τα άρθρα 2 και 44 (επιλογή) της οδηγίας 2004/18/EK.

Τρόπος αποφυγής: Πρέπει να διασφαλίζεται ότι όλα τα αιτήματα για διευκρινίσεις ή για συμπληρωματικά έγγραφα σχετικά με τα κριτήρια επιλογής απευθύνονται σε όλους τους σχετικούς προσφέροντες σε ισότιμη βάση.

3. Αποδοχή προσφερόντων που έπρεπε να είχαν αποκλειστεί στο στάδιο επιλογής

Παράδειγμα: Έχουν παρατηρηθεί περιπτώσεις προσφερόντων που έπρεπε να είχαν αποκλειστεί καθώς δεν πληρούσαν ένα συγκεκριμένο κριτήριο επιλογής, οι οποίοι όμως έγιναν δεκτοί για αξιολόγηση από την επιτροπή αξιολόγησης. Σε ορισμένους μάλιστα, ανατέθηκε και η σύμβαση. Πρόκειται σαφώς για άνιση μεταχείριση και συνιστά παραβίαση των άρθρων 2 και 44 της οδηγίας 2004/18/EK.

Τρόπος αποφυγής: Πρέπει να λαμβάνεται μέριμνα για την ύπαρξη μηχανισμού ποιοτικού ελέγχου εντός της επιτροπής αξιολόγησης ώστε να εξασφαλίζεται η επανεξέταση, τουλάχιστον του προσφέροντος που επιλέγεται, προκειμένου να επιβεβαιωθεί ότι η προσφορά πληροί όλα τα κριτήρια επιλογής.

4. Τροποποίηση των κριτηρίων επιλογής μετά το άνοιγμα των προσφορών, με αποτέλεσμα την εσφαλμένη απόρριψη προσφερόντων

Παράδειγμα: Τα κριτήρια επιλογής τροποποιήθηκαν κατά το στάδιο της αξιολόγησης, με αποτέλεσμα να απορριφθούν προσφέροντες που θα έπρεπε να είχαν γίνει δεκτοί αν είχαν τηρηθεί τα δημοσιευμένα κριτήρια.

Τρόπος αποφυγής: Η τροποποίηση των κριτηρίων επιλογής κατόπιν της υποβολής των προσφορών είναι παράνομη και συνιστά παραβίαση των άρθρων 2 και 44 της οδηγίας 2004/18/EK.

5. Έλλειψη αντικειμενικών κριτηρίων επιλογής για τη μείωση του αριθμού των αιτούντων

Παράδειγμα: Σε μια περιορισμένη διαδικασία ή διαδικασία διαπραγμάτευσης με δημοσίευση ΠΔ, δεν παρατέθηκαν αντικειμενικά κριτήρια επιλογής και ως εκ τούτου δεν είναι σαφές με ποιον τρόπο η ΑΑ θα μειώσει τον αριθμό των αιτούντων που καλούνται να υποβάλουν προσφορά βάσει του άρθρου 1 παράγραφος 11 στοιχείο β) της οδηγίας 2004/18/EK. Για παράδειγμα, η ΑΑ πρέπει να επιλέξει τουλάχιστον πέντε υποψηφίους που θα συμμετάσχουν στην τελική διαδικασία υποβολής προσφορών. Ως εκ τούτου, η αναθέτουσα αρχή

υποχρεούται να καθορίζει αντικειμενικά κριτήρια επιλογής που δεν εισάγουν διακρίσεις ούτως ώστε οι υποψήφιοι να γνωρίζουν με ποια κριτήρια θα αξιολογηθούν.

Τρόπος αποφυγής: Πρέπει να καταρτίζονται διαφανή και αντικειμενικά κριτήρια επιλογής, παραδείγματος χάριν τα υψηλότερα ετήσια έσοδα της τελευταίας τριετίας τα οποία σχετίζονται με το αντικείμενο της σύμβασης, ή τρεις εμπειρίες με αντικείμενο πιο κοντά σε αυτό της σύμβασης (βάσει αξιολόγησης και απόφασης της ΑΑ). Εάν δεν παρατίθενται αντικειμενικά κριτήρια, η διαδικασία επιλογής είναι παράνομη και συνιστά παραβίαση των άρθρων 2 και 44 της οδηγίας 2004/18/ΕΚ.

4. Αξιολόγηση προσφορών

Σκοπός του σταδίου αυτού είναι η επιλογή του προσφέροντος στον οποίο θα ανατεθεί η σύμβαση μέσω της αυστηρής εφαρμογής των δημοσιευμένων κριτηρίων ανάθεσης.

✘ Σε καμία περίπτωση δεν επιτρέπεται η τροποποίηση των κριτηρίων ανάθεσης ή της μεθοδολογίας αξιολόγησης στο μέσον της διαδικασίας σύναψης συμβάσεων

4.1 Χαμηλότερη τιμή

Κατά το στάδιο σχεδιασμού της διαδικασίας σύναψης σύμβασης, η ΑΑ αποφασίζει σχετικά με τη μέθοδο αξιολόγησης που θα ακολουθήσει και αυτό πρέπει να επισημαίνεται με σαφήνεια τόσο στην ΠΔ όσο και στο τεύχος δημοπράτησης. Η επιλογή της χαμηλότερης τιμής είναι η πλέον διαφανής επιλογή (και στην περίπτωση αυτή είναι δύσκολο για τους προσφέροντες να διατυπώσουν αντίρρηση ως προς την απόφαση). Ωστόσο, η ποιότητα λαμβάνεται υπόψη μόνο στο πλαίσιο των ελάχιστων απαιτήσεων ποιότητας που ορίζονται στη συγγραφή υποχρεώσεων. Ως εκ τούτου, η χαμηλότερη τιμή ενδείκνυται υπό τον όρο ότι οι τεχνικές προδιαγραφές μπορούν να καθοριστούν εκ των προτέρων από την ΑΑ και, συνεπώς, πρέπει να είναι οι ίδιες σε όλες τις προτάσεις.

4.2 Η πλέον συμφέρουσα από οικονομική άποψη προσφορά (ΠΣΟΑΠ)

Η ΠΣΟΑΠ εξελίσσεται στην πλέον δημοφιλή μέθοδο αξιολόγησης καθώς οι αναθέτουσες αρχές αποκτούν ολοένα περισσότερες δεξιότητες για την εφαρμογή της. Οι ΑΑ πρέπει να είναι σε θέση να διεξάγουν την αξιολόγηση με βάση την τιμή και την ποιότητα, τις τεχνικές δυνατότητες και τα λειτουργικά χαρακτηριστικά. Αντίστοιχα, οι προσφέροντες πρέπει να κατανοούν τον τρόπο με τον οποίο θα καταρτίσουν την προσφορά τους βάσει των παραπάνω. Για τον εκ των προτέρων καθορισμό των τεχνικών προδιαγραφών, τον έλεγχο των προτάσεων βάσει των κριτηρίων αυτών, και την αξιολόγηση των προσφορών βάσει της τιμής και της ποιότητας απαιτούνται υψηλά επίπεδα τεχνικής επάρκειας. Εάν η ΑΑ δεν διαθέτει τις σχετικές δεξιότητες, απαιτείται κατάρτιση καθώς και στήριξη από εμπειρογνώμονες που είναι ανεξάρτητοι από τους προσφέροντες. Στο πλαίσιο αξιολόγησης βάσει της ΠΣΟΑΠ, μπορεί (και μάλιστα πρέπει, κατά περίπτωση, να ενθαρρύνεται) να περιλαμβάνονται κριτήρια σχετικά με περιβαλλοντικά και/ή κοινωνικά ζητήματα καθώς και με τις λειτουργικές δαπάνες.

✘ Σε περίπτωση που πρόκειται να χρησιμοποιηθεί η ΠΣΟΑΠ, λεπτομερή στοιχεία σχετικά με όλα τα κριτήρια (καθώς και την προτεινόμενη μεθοδολογία αξιολόγησης) πρέπει να περιλαμβάνονται – κατά σειρά σπουδαιότητας – είτε στην ΠΔ είτε στο τεύχος δημοπράτησης είτε και στα δύο.

⚠ Για τον καθορισμό κριτηρίων ΠΣΟΑΠ σε πολύπλοκες συμβάσεις απαιτούνται σημαντικές τεχνικές δεξιότητες και οι ΑΑ μπορεί να χρειαστεί να απευθυνθούν σε εξωτερικούς εμπειρογνώμονες. Μπορούν επίσης να χρησιμοποιούνται τεχνικοί σύμβουλοι ως μέλη χωρίς δικαίωμα ψήφου στις επιτροπές αξιολόγησης, αλλά είναι σημαντικό να μην προκύπτουν

καταστάσεις σύγκρουσης συμφερόντων μεταξύ αυτών και των δυνητικών προσφερόντων.

❑ **Βλέπε δέσμη εργαλείων 6 σχετικά με την αξιολόγηση των προσφορών, συμπεριλαμβανομένης της ΠΣΟΑΠ και της βαθμολόγησης**

4.3 Αντιμετώπιση των ασυνήθιστα χαμηλών προσφορών

Πρόκειται για ένα ζήτημα που συνεπάγεται ορισμένες δυσκολίες για τις ΑΑ. Προτού η ΑΑ αποφασίσει να απορρίψει μια προσφορά την οποία κρίνει ως «ασυνήθιστα χαμηλή», οφείλει να καθορίσει τι θεωρεί «ασυνήθιστα χαμηλή προσφορά» για όλες τις προσφορές! Η ΑΑ πρέπει πρώτα να ζητήσει από τον προσφέροντα να αποσαφηνίσει για ποιον λόγο η προσφορά του είναι τόσο χαμηλή και κατά πόσον υπάρχουν ιδιαίτερες περιστάσεις που δικαιολογούν τη χαμηλή προσφορά, όπως καινοτόμες τεχνικές λύσεις ή ειδικές συνθήκες που καθιστούν δυνατή την απόκτηση προμηθειών με ευνοϊκούς όρους. Αφού εξετάσει την αιτιολόγηση που παρέχεται από τον προσφέροντα, η ΑΑ πρέπει να αποφασίσει αν θα απορρίψει ή θα αποδεχτεί την προσφορά του. Η ΑΑ είναι υποχρεωμένη να ζητεί αιτιολόγηση για την ασυνήθιστα χαμηλή προσφορά σε κάθε περίπτωση και όχι μόνο όταν τίθεται θέμα απόρριψης της προσφοράς.

Αυτό πρέπει να αντιμετωπίζεται πρωτίστως κατά το στάδιο του σχεδιασμού της διαδικασίας σύναψης σύμβασης. Πρέπει να τίθεται το ερώτημα «Πώς θα αντιμετωπίσουμε περιπτώσεις λήψης μίας ή περισσότερων ασυνήθιστα χαμηλών προσφορών;» Μια ασυνήθιστα χαμηλή προσφορά μπορεί να υποδηλώνει σφάλμα στη συγγραφή υποχρεώσεων ή μια εσφαλμένη εκτίμηση της συνολικής αξίας της σύμβασης. Ενδέχεται ο προσφέρων να έχει παρανοήσει τη συγγραφή υποχρεώσεων ή η συγγραφή υποχρεώσεων να μην έχει καταρτιστεί ορθά (και ως εκ τούτου να υπάρχει κίνδυνος εκμετάλλευσης μόλις υπογραφεί η σύμβαση).

4.4 Διευκρινίσεις

Κατά τη διεξαγωγή ανοιχτής ή κλειστής διαδικασίας, η ΑΑ μπορεί να ζητεί διευκρινίσεις από τους προσφέροντες για θέματα που αφορούν τις προσφορές τους. Ωστόσο, δεν μπορεί να προβαίνει σε διαπραγματεύσεις σχετικά με τις εν λόγω προσφορές. Τα αιτήματα αυτά μπορούν να αφορούν μόνο ήσσονος σημασίας διευκρινίσεις σχετικά με πληροφορίες που έχουν ήδη υποβληθεί από τους προσφέροντες.

Σε ορισμένες περιπτώσεις, η ΑΑ υποχρεούται να ζητήσει από έναν προσφέροντα να συμπληρώσει τα υποβληθέντα έγγραφα ή να παράσχει διευκρινίσεις σχετικά με αυτά. Η εν λόγω υποχρέωση ισχύει όταν το κείμενο του προσφέροντος είναι ασαφές και από τις περιστάσεις, τις οποίες γνωρίζει η αναθέτουσα αρχή, προκύπτει ότι η εν λόγω ασάφεια μπορεί εύκολα να εξηγηθεί ή να εξαλειφθεί. Στην περίπτωση αυτή, οι διαδικασίες της ΑΑ που θα οδηγούσαν στον αποκλεισμό του προσφέροντος χωρίς προηγούμενο αίτημα για διευκρινίσεις ή για υποβολή συμπληρωματικών εγγράφων θα έρχονταν σε αντίθεση με την αρχή της χρηστής διακυβέρνησης.

Βλέπε υπόθεση C-599/10, *SAG ELV Slovensko*, στην οποία αποφασίστηκε ότι η ΑΑ «μπορεί να ζητεί εγγράφως από τους υποψηφίους να διευκρινίσουν την προσφορά τους χωρίς ωστόσο να απαιτεί ή να δέχεται οποιαδήποτε τροποποίηση της προσφοράς αυτής». Η ΑΑ «οφείλει να επιφυλάσσει ίση και σύννομη μεταχείριση προς όλους τους υποψηφίους, ώστε να μην δημιουργείται η υπόνοια ότι η αίτηση παροχής διευκρινίσεων [...] έχει αδικαιολόγητα ευνοϊκές ή δυσμενείς συνέπειες για τον ή τους υποψηφίους τους οποίους αφορά η αίτηση αυτή». Βλέπε επίσης σκέψεις 45 και 46 της απόφασης στην υπόθεση C-42/13, *Cartiera dell'Adda*.

❌ **Οι διευκρινίσεις δεν πρέπει να οδηγούν στη μεταβολή της ήδη υποβληθείσας προσφοράς όσον αφορά ουσιώδεις πληροφορίες, μεταξύ άλλων σε θέματα τιμών, ποιότητας και εξυπηρέτησης. Κάθε επικοινωνία με τους προσφέροντες πρέπει να τεκμηριώνεται πλήρως.**

4.5 Διαπραγματεύσεις μετά την υποβολή προσφορών

Στις κλειστές ή ανοιχτές διαδικασίες δεν επιτρέπονται οι διαπραγματεύσεις, και ο αρμόδιος για τις δημόσιες συμβάσεις υπάλληλος οφείλει να μεριμνά για τη μη διαπραγμάτευση των όρων της σύμβασης με τους προσφέροντες, καθώς τυχόν αλλαγές μπορούν να οδηγήσουν σε ακύρωση της διαδικασίας αξιολόγησης. Σε περίπτωση που είναι σαφές ότι υπάρχει αριθμητικό σφάλμα στην τιμή της προσφοράς, η ΑΑ μπορεί να επικοινωνήσει με τον προσφέροντα προκειμένου να διευκρινιστεί και να διορθωθεί η τιμή της προσφοράς.

4.6 Απόφαση της επιτροπής αξιολόγησης

Ο πρόεδρος της επιτροπής αξιολόγησης πρέπει να μεριμνά για την παρουσίαση των αποτελεσμάτων της αξιολόγησης των προσφορών στη διευθύνουσα επιτροπή (εφόσον έχει συσταθεί τέτοια επιτροπή). Πρέπει να εκπονείται και να τηρείται στον φάκελο της σύμβασης πλήρης και εκτενής έκθεση σχετικά με τη διαδικασία και τα αποτελέσματα των συνεδριάσεων της επιτροπής αξιολόγησης. Οι εκθέσεις αξιολόγησης των προσφορών πρέπει να είναι σαφείς και επαρκώς λεπτομερείς ώστε να καταδεικνύουν τον τρόπο με τον οποίο ελήφθη η απόφαση ανάθεσης της σύμβασης.

Τα συνηθέστερα σφάλματα που οδηγούν σε δημοσιονομικές διορθώσεις κατά το στάδιο της αξιολόγησης:

1. Τροποποίηση των κριτηρίων ανάθεσης μετά το άνοιγμα των προσφορών, με αποτέλεσμα την εσφαλμένη αποδοχή προσφορών

Παράδειγμα: Τα κριτήρια ανάθεσης τροποποιήθηκαν και ως εκ τούτου η αξιολόγηση πραγματοποιήθηκε βάσει μη δημοσιευμένων κριτηρίων. Αυτό συμβαίνει ορισμένες φορές όταν η επιτροπή αξιολόγησης θεσπίζει επιμέρους κριτήρια κατά τη διάρκεια της αξιολόγησης.

Τρόπος αποφυγής: Σε περίπτωση που τα κριτήρια ανάθεσης πρέπει να τροποποιηθούν μετά τη δημοσίευση της ΠΔ, η ΑΑ πρέπει είτε να ακυρώσει τη διαδικασία σύναψης της σύμβασης και να δρομολογήσει νέα ή να εκδώσει διορθωτικό και πιθανώς να παρατείνει την προθεσμία υποβολής προσφορών. Η τροποποίηση των κριτηρίων ανάθεσης μετά την προθεσμία υποβολής των προσφορών συνιστά παραβίαση των άρθρων 2 και 53 της οδηγίας 2004/18/EK.

2. Έλλειψη διαφάνειας/ισότιμης μεταχείρισης κατά την αξιολόγηση

Παράδειγμα: Η βαθμολογία κάθε προσφοράς είναι ασαφής, δεν δικαιολογείται, δεν διέπεται από διαφάνεια ή δεν έχει καταγραφεί πλήρως ή δεν υφίσταται έκθεση αξιολόγησης ή η έκθεση αξιολόγησης δεν περιέχει όλα τα στοιχεία που απαιτούνται ώστε να καταδειχθεί ο τρόπος με τον οποίο ελήφθη η απόφαση ανάθεσης της σύμβασης σε συγκεκριμένο προσφέροντα. Σύμφωνα με το άρθρο 43 της οδηγίας 2004/18/EK, απαιτείται από τις ΑΑ να διατηρούν επαρκείς πληροφορίες για κάθε σύμβαση με τις οποίες να είναι δυνατή, σε μεταγενέστερο στάδιο, η αιτιολόγηση των αποφάσεων που ελήφθησαν σχετικά με την επιλογή των οικονομικών φορέων και την ανάθεση των συμβάσεων.

Τρόπος αποφυγής: Η περίπτωση αυτή συνιστά παραβίαση των άρθρων 2, 43 και 53 της οδηγίας 2004/18/EK. Ο πρόεδρος της επιτροπής αξιολόγησης οφείλει να διασφαλίζει ότι στην αξιολόγηση των προσφορών κάθε βαθμολογία συνοδεύεται από γραπτή αιτιολόγηση. Οι βαθμολογίες και οι παρατηρήσεις για κάθε προσφέροντα πρέπει να αποστέλλονται γραπτώς στον προσφέροντα και να περιλαμβάνονται στην έκθεση αξιολόγησης.

3. Μη δηλωθείσα σύγκρουση συμφερόντων

Παράδειγμα: Έπειτα από αναφορά καταγγέλλοντος δυσλειτουργιών, αποκαλύφθηκε ότι ένα μέλος της επιτροπής αξιολόγησης συνδεόταν με έναν από τους προσφέροντες, χωρίς αυτό να έχει δηλωθεί. Αυτό συνιστά παραβίαση του άρθρου 2 της οδηγίας 2004/18/EK, όπως ερμηνεύεται στην υπόθεση C-538/13, *e-Vigilo*.

Τρόπος αποφυγής: Όλα τα μέλη της επιτροπής αξιολόγησης πρέπει να έχουν υπογράψει δήλωση μη ύπαρξης σύγκρουσης συμφερόντων. Επιπλέον, η ΑΑ πρέπει να χρησιμοποιεί χωριστές τεχνικές δεικτών έγκαιρης ενημέρωσης ή εξόρυξης δεδομένων για τον εντοπισμό και τη διερεύνηση πιθανών σχέσεων μεταξύ του προσωπικού της ΑΑ και των προσφερόντων οι οποίες δεν έχουν δηλωθεί.

4. Τροποποίηση προσφοράς κατά την αξιολόγηση

Παράδειγμα: Η ΑΑ επέτρεψε σε έναν προσφέροντα να τροποποιήσει την προσφορά του κατά το στάδιο της αξιολόγησης των προσφορών μέσω της υποβολής συμπληρωματικών ουσιαστών πληροφοριών.

Τρόπος αποφυγής: Αυτό συνιστά παραβίαση του άρθρου 2 και του άρθρου 44 παράγραφος 1 της οδηγίας 2004/18/EK. Ο αρμόδιος για τις δημόσιες συμβάσεις υπάλληλος και ο πρόεδρος της επιτροπής αξιολόγησης πρέπει να διασφαλίζουν ότι αξιολογούνται μόνον οι πληροφορίες που υποβάλλονται μαζί με την προσφορά.

5. Διαπραγμάτευση κατά τη διάρκεια της διαδικασίας ανάθεσης

Παράδειγμα: Στο πλαίσιο ανοικτής ή κλειστής διαδικασίας, η ΑΑ προέβη σε διαπραγματεύσεις με τον προσφέροντα (ή τους προσφέροντες) κατά το στάδιο της αξιολόγησης, με αποτέλεσμα την ουσιαστική τροποποίηση των αρχικών όρων της ΠΔ ή της συγγραφής υποχρεώσεων (π.χ. σημαντική αλλαγή του πεδίου του έργου ή της τιμής της σύμβασης).

Τρόπος αποφυγής: Αυτό δεν επιτρέπεται βάσει του άρθρου 2 της οδηγίας 2004/18/EK. Κάθε διευκρίνιση ή επικοινωνία με τους προσφέροντες μετά την υποβολή των προσφορών πρέπει να γίνεται γραπτώς. Εάν η ΑΑ έχει αμφιβολίες ως προς τη σαφήνεια του τεύχους δημοπράτησης πρέπει να εξετάσει το ενδεχόμενο της εκ νέου διεξαγωγής της διαδικασίας σύναψης σύμβασης βάσει αναθεωρημένης συγγραφής υποχρεώσεων.

6. Απορρίψη ασυνήθιστα χαμηλών προσφορών χωρίς αιτιολόγηση

Παράδειγμα: Οι προσφορές μοιάζουν να είναι ασυνήθιστα χαμηλές σε σχέση με τα αγαθά, τα έργα ή τις υπηρεσίες που ζητούνται αλλά η ΑΑ, προτού απορρίψει τις προσφορές αυτές, δεν ζητεί γραπτώς διευκρινίσεις που θεωρεί συναφείς σχετικά με τα επιμέρους στοιχεία της προσφοράς. Ορισμένες ΑΑ χρησιμοποιούν ένα σημείο αναφοράς ελάχιστης τιμής προσφοράς, η οποία συνήθως υπολογίζεται με χρήση μαθηματικού τύπου, και απορρίπτουν αυτομάτως τις προσφορές που είναι κάτω από αυτό το όριο αναφοράς χωρίς να ζητούν από τους προσφέροντες να δικαιολογήσουν τις χαμηλές προσφορές τους. Αυτό δεν επιτρέπεται βάσει του άρθρου 55 της οδηγίας 2004/18/EK.

Τρόπος αποφυγής: Πολλές ΑΑ αντιμετωπίζουν αυτή την κατάσταση, η οποία μπορεί να

αποφευχθεί μέσω του προσεκτικού σχεδιασμού πριν από τη σύναψη των συμβάσεων, μεταξύ άλλων με τον καθορισμό τιμών αναφοράς. Η ΑΑ πρέπει να δίνει στους προσφέροντες τη δυνατότητα να δικαιολογούν τις χαμηλές προσφορές τους χωρίς να τους αποκλείει αυτομάτως. Η ΑΑ είναι υποχρεωμένη να ζητεί γραπτή αιτιολόγηση από τον προσφέροντα στην οποία να διευκρινίζονται οι λόγοι της χαμηλής προσφοράς.

Πραγματικά παραδείγματα

Σύγκρουση συμφερόντων κατά την αξιολόγηση των προσφορών

Μετά την ανάθεση μιας σύμβασης, αποκαλύφθηκε ότι η σύζυγος του προέδρου της επιτροπής αξιολόγησης της ΑΑ ήταν ανώτερο στέλεχος στην εταιρεία του προσφέροντος στον οποίο ανατέθηκε η σύμβαση. Η ΑΑ δεν διέθετε κατευθυντήριες γραμμές ή πρωτόκολλα για την αντιμετώπιση αυτής της ξεκάθαρης περίπτωσης σύγκρουσης συμφερόντων.

Σημαντικός περιορισμός του πεδίου εφαρμογής της σύμβασης στο πλαίσιο της διαδικασίας σύναψης συμβάσεων

Μετά τη φάση της προεπιλογής για ένα έργο με εκτιμώμενο κόστος 600 εκατομμύρια ευρώ, αποφασίστηκε να περιοριστεί το πεδίο εφαρμογής της σύμβασης, με αποτέλεσμα να καθοριστεί νέα τιμή για τη σύμβαση η οποία ανερχόταν στα 60 εκατομμύρια ευρώ· ωστόσο, ο κατάλογος των προεπιλεγέντων προσφερόντων διατηρήθηκε. Αυτό οδήγησε σε περιορισμό του ανταγωνισμού, καθώς τα κριτήρια προεπιλογής δεν ήταν αναλογικά προς το περιορισμένο πεδίο εφαρμογής, γεγονός που απαιτούσε τη διενέργεια νέας διαδικασίας. Ενδεχομένως να είχαν εκδηλώσει ενδιαφέρον και άλλοι προσφέροντες εάν γνώριζαν την πραγματική αξία του έργου.

Σημαντική μεταβολή του πεδίου εφαρμογής της σύμβασης κατά τη διάρκεια της διαδικασίας σύναψης συμβάσεων

Ο ασαφής ορισμός του αντικείμενου της σύμβασης οδήγησε σε αλλεπάλληλες τροποποιήσεις σε όλη τη διάρκεια της διαδικασίας σύναψης συμβάσεων, με την έλλειψη σαφήνειας της αρχικής ΠΔ να χρησιμοποιείται ως δικαιολογία για τη σημαντική επέκταση του πεδίου εφαρμογής της σύμβασης ώστε να συμπεριλάβει υπηρεσίες που αρχικά δεν καλύπτονταν.

5. Ανάθεση

5.1 Γνωστοποίηση ανάθεσης

Αφού η ΑΑ αποφασίσει σε ποιον θα αναθέσει τη σύμβαση, όλοι οι προσφέροντες πρέπει να ενημερωθούν σχετικά με το αποτέλεσμα. Μετά την εκπνοή της ανασταλτικής προθεσμίας (βλέπε κατωτέρω), και υπό τον όρο ότι δεν έχει υποβληθεί καμία προσφυγή, η σύμβαση μπορεί να υπογραφεί. Εντός 48 ημερών από την υπογραφή της σύμβασης, η ΑΑ πρέπει να αποστείλει γνωστοποίηση ανάθεσης σύμβασης στην Επίσημη Εφημερίδα της ΕΕ προς δημοσίευση (ακόμη και αν δεν υπήρξε καμία ανταπόκριση στη δημοσίευση της προκήρυξης στην Επίσημη Εφημερίδα).

✘ Η μη δημοσίευση της γνωστοποίησης ανάθεσης είναι σχετικά σύννηθες σφάλμα, το οποίο μπορεί να αντιμετωπιστεί με τη χρήση καταλόγων σημείων ελέγχου και τη διενέργεια ελέγχων σε βασικά στάδια. Μόλις διαπιστωθεί ότι δεν έχει δημοσιευθεί γνωστοποίηση ανάθεσης, ακόμη και μετά την πάροδο της προθεσμίας των 48 ημερών, οι ΑΑ οφείλουν να μεριμνήσουν για την άμεση δημοσίευση αυτής.

5.2 Ανασταλτική προθεσμία και ενημέρωση των προσφερόντων

Η οδηγία για τις διαδικασίες προσφυγής 89/665/ΕΟΚ, όπως τροποποιήθηκε από την οδηγία 2007/66/ΕΚ (βλέπε επίσης [ενότητα 2.6](#) σχετικά με την προσφυγή, την επανόρθωση και την ευθύνη), ορίζει απαίτηση ανασταλτικής προθεσμίας για προσφυγές κατά των αποφάσεων ανάθεσης σύμβασης που λαμβάνονται από τις ΑΑ. Πρέπει να αποστέλλονται σε όλους τους συμμετέχοντες ενημερωτικές επιστολές («επιστολές ανασταλτικής προθεσμίας») σχετικά με την απόφαση ανάθεσης της σύμβασης στις οποίες να δηλώνεται ότι η σύμβαση θα ανατεθεί μετά τη λήξη της εν λόγω προθεσμίας (όχι λιγότερο από 10 ημερολογιακές ημέρες).

Η επιστολή ανασταλτικής προθεσμίας ενημερώνει τον υποψήφιο για την απόφαση που ελήφθη σύμφωνα με το άρθρο 41 της οδηγίας 2004/18/ΕΚ και αναφέρει με σαφήνεια την επακριβή ανασταλτική προθεσμία που ισχύει σύμφωνα με τις διατάξεις του εθνικού δικαίου για τη μεταφορά της οδηγίας για τις διαδικασίες προσφυγής.

Η ΑΑ μπορεί ανά πάσα στιγμή να αποφασίσει να ακυρώσει διαδικασία σύναψης συμβάσεων, παρέχοντας σχετική αιτιολόγηση. Η ακύρωση διαδικασίας πρέπει να κοινοποιείται σε όλους τους προσφέροντες. Βέλτιστη πρακτική είναι να περιλαμβάνονται στην εν λόγω κοινοποίηση πληροφορίες σχετικά με το χρονοδιάγραμμα της νέας διαδικασίας.

⚠ Αμέσως μόλις ανατεθεί μια σύμβαση, η ΑΑ πρέπει να αποθηκεύσει και να αρχειοθετήσει όλα τα έγγραφα που αφορούν το στάδιο της αξιολόγησης των προσφορών, συμπεριλαμβάνοντας όλες τις προσφορές που ελήφθησαν, καθώς και την έκθεση της επιτροπής αξιολόγησης.

Συνήθη σφάλματα που οδηγούν σε δημοσιονομικές διορθώσεις κατά το στάδιο ανάθεσης της σύμβασης:

1. Διαπραγμάτευση της σύμβασης

Παράδειγμα: Η ΑΑ διαπραγματεύεται το πεδίο εφαρμογής της σύμβασης με τον ανάδοχο, και συμφωνούν είτε να διευρύνουν είτε να περιορίσουν το πεδίο εφαρμογής και την αξία της

δημοσιευμένης σύμβασης. Τα ουσιώδη στοιχεία της ανάθεσης της σύμβασης περιλαμβάνουν ενδεικτικά την τιμή, τη φύση των εργασιών, την περίοδο ολοκλήρωσης, τους όρους πληρωμής και τα χρησιμοποιούμενα υλικά. Είναι πάντοτε απαραίτητο να διενεργείται κατά περίπτωση ανάλυση σχετικά με το τι θεωρείται ουσιώδες στοιχείο.

Τρόπος αποφυγής: Το συγκεκριμένο είδος διαπραγμάτευσης συνιστά παραβίαση του άρθρου 2 της οδηγίας 2004/18/EK και απαγορεύεται καθώς μεταβάλλει τη φύση της δημοσιευμένης σύμβασης, γεγονός που σημαίνει ότι οι υπόλοιποι προσφέροντες δεν είχαν τη δυνατότητα να υποβάλουν προσφορά για την «τροποποιημένη» σύμβαση. Εάν η ΑΑ διαπιστώσει, πριν από την υπογραφή της σύμβασης, ότι πρέπει να επαναπροσδιοριστεί το πεδίο εφαρμογής της, πρέπει να ακυρώσει τη διαδικασία και να προκηρύξει νέα διαδικασία έτσι ώστε τα ενδιαφερόμενα μέρη να έχουν άλλη μια ευκαιρία να υποβάλουν προσφορά για την τροποποιημένη σύμβαση. Αυτό ισχύει τόσο σε περίπτωση σημαντικής διεύρυνσης όσο και σε περίπτωση σημαντικού περιορισμού του πεδίου εφαρμογής της σύμβασης.

Πραγματικό παράδειγμα

Διαπραγμάτευση τιμής με τον προσφέροντα που έχει υποβάλει τη χαμηλότερη προσφορά σε ανοιχτή διαδικασία

Μολονότι η τιμή της επιλεγείσας προσφοράς στο πλαίσιο ανοιχτής διαδικασίας ήταν εντός της εκτίμησης προϋπολογισμού της ΑΑ, η ΑΑ κάλεσε τον προσφέροντα να διαπραγματευτούν περαιτέρω μείωση της τιμής της προσφοράς.

Τρόπος αποφυγής: Αυτό το είδος διαπραγμάτευσης δεν είναι νόμιμο στο πλαίσιο της ανοιχτής ή της κλειστής διαδικασίας. Η διαπραγμάτευση με έναν μόνο προσφέροντα μπορεί να χρησιμοποιηθεί μόνο σε εξαιρετικές περιπτώσεις σύμφωνα με το άρθρο 31.

6. Εκτέλεση της σύμβασης

Σκοπός του συγκεκριμένου σταδίου της διαδικασίας είναι η διασφάλιση της ικανοποιητικής εκτέλεσης της σύμβασης σύμφωνα με το αποτέλεσμα της διαδικασίας σύναψης συμβάσεων.

6.1 Σχέση προμηθευτή/εργολήπτη

Στην πρώτη συνάντηση με τον ανάδοχο πρέπει να καθορίζεται η σχέση μεταξύ των μερών, συμπεριλαμβανομένης της συχνότητας των συναντήσεων, της συμμετοχής σε αυτές, των πρακτικών, των εκθέσεων προόδου και των σχεδίων κλιμάκωσης. Σε όλη τη διάρκεια του σταδίου εκτέλεσης της σύμβασης, η ΑΑ πρέπει να πραγματοποιεί τακτικές συναντήσεις με τον ανάδοχο για να διασφαλίζει την εκτέλεση της σύμβασης και να μεριμνά για την τακτική παρακολούθηση και παροχή παρατηρήσεων σχετικά με τη διαδικασία με σκοπό την αποφυγή συγκρούσεων. Είναι ζωτικής σημασίας οι ρόλοι και οι αρμοδιότητες των μερών να συμφωνούνται αμοιβαία και να γίνονται κατανοητοί πριν από την υπογραφή της σύμβασης.

6.2 Τροποποιήσεις της σύμβασης

Ο καλός σχεδιασμός, η εμπειριστατωμένη και αξιόπιστη συγγραφή υποχρεώσεων και η κατάρτιση άρτια σχεδιασμένης σύμβασης από μια επιμελή ΑΑ, ελαχιστοποιούν την ανάγκη τροποποιήσεων της σύμβασης ή σύναψης συμβάσεων για συμπληρωματικά έργα/υπηρεσίες/προμήθειες κατά το στάδιο της εκτέλεσης.

❌ Οι τροποποιήσεις των συμβάσεων και η χρήση της διαδικασίας με διαπραγμάτευση για την ανάθεση συμπληρωματικών έργων σε υφιστάμενο εργολήπτη, χωρίς να προηγηθεί διαδικασία υποβολής προσφορών για τα εν λόγω έργα ή υπηρεσίες, είναι ένα από τα συνηθέστερα και σοβαρότερα σφάλματα. Στις περισσότερες περιπτώσεις, εάν απαιτούνται σημαντικά συμπληρωματικά έργα/υπηρεσίες πρέπει να προκηρύσσεται νέα διαδικασία σύναψης σύμβασης. Οι μοναδικές εξαιρέσεις σε αυτό τον γενικό κανόνα προβλέπονται στο άρθρο 31 της οδηγίας 2004/18/ΕΚ. Ωστόσο, το άρθρο 31, καθώς συνιστά απόκλιση από τον γενικό κανόνα σύμφωνα με τον οποίο τα συμπληρωματικά έργα/υπηρεσίες πρέπει να αποτελούν αντικείμενο νέας διαδικασίας σύναψης σύμβασης, πρέπει να εφαρμόζεται μόνο σε εξαιρετικές περιστάσεις και να δικαιολογείται. Το βάρος της απόδειξης των περιστάσεων που επιτρέπουν τη χρήση της διαδικασίας αυτής φέρει η ΑΑ. Το ζήτημα αυτό εξετάζεται πολύ προσεκτικά στο πλαίσιο των ελέγχων.

➕ Βλέπε [δέσμη εργαλείων 8](#) σχετικά με τις τροποποιήσεις σύμβασης

6.3 Ολοκλήρωση της σύμβασης

Κατά την ολοκλήρωση της σύμβασης είναι σημαντικό να πραγματοποιείται συνεδρίαση επανεξέτασης ώστε να αξιολογείται το αποτέλεσμα της εκτέλεσης της σύμβασης βάσει των αρχικών προσδοκιών. Ιδιαίτερη προσοχή πρέπει να δίνεται στην κοινοποίηση της επιτυχούς έκβασης και στην αναγνώριση των ατόμων που συνέβαλαν σε αυτήν, καθώς και στην άντληση διδαγμάτων από τα προβλήματα που αντιμετωπίστηκαν και τους κινδύνους που προέκυψαν. Ορισμένα από τα ερωτήματα που πρέπει να τίθενται στο πλαίσιο της επανεξέτασης του έργου:

- Πετύχαμε αυτό που επιδιώκαμε;
- Πετύχαμε αυτό που πραγματικά χρειαζόμασταν;
- Υφίσταται διαφορά μεταξύ των δύο;
- Μπορούμε να εξηγήσουμε τη διαφορά μεταξύ των δύο;
- Αντιλαμβανόμαστε πώς αυτό θα επηρεάσει τη διαχείριση όσον αφορά τη σύναψη συμβάσεων στο μέλλον;
- Αντλήσαμε διδάγματα που ενδέχεται να επηρεάσουν μελλοντικές συμβάσεις/έργα;

Συνήθη σφάλματα που οδηγούν σε δημοσιονομικές διορθώσεις κατά το στάδιο εκτέλεσης:

1. Μείωση του πεδίου εφαρμογής της σύμβασης

Παράδειγμα: Η σύμβαση ανατέθηκε σύμφωνα με την οδηγία 2004/18/EK, αλλά στη συνέχεια περιορίστηκε το πεδίο εφαρμογής της. Κατά την εκτέλεση της σύμβασης, η ΑΑ και ο εργολήπτης συμφώνησαν να περιορίσουν σημαντικά το πεδίο εφαρμογής των εργασιών και αντίστοιχα την τιμή της σύμβασης. Καθώς αυτό οδήγησε σε σημαντική μεταβολή της σύμβασης, είναι πιθανόν άλλες μικρότερες εταιρείες να είχαν θελήσει να υποβάλουν προσφορά για την εν λόγω σύμβαση μειωμένου μεγέθους. Μόλις έγινε γνωστό το μειωμένο μέγεθος της σύμβασης, η ΑΑ όφειλε να ακυρώσει την αρχική διαδικασία σύναψης σύμβασης και να διενεργήσει άλλη διαδικασία με βάση τα νέα δεδομένα.

Τρόπος αποφυγής: Αυτό θα μπορούσε να συνιστά παραβίαση του άρθρου 2 της οδηγίας 2004/18/EK και είναι καλύτερο να αποφεύγεται κατά το στάδιο του σχεδιασμού μέσω της συμμετοχής όλων των ενδιαφερόμενων μερών στην επανεξέταση του πεδίου εφαρμογής και των κινδύνων, συμπεριλαμβανομένης της διαθεσιμότητας επαρκούς προϋπολογισμού. Εάν ο περιορισμός του πεδίου εφαρμογής είναι ουσιώδης, το πεδίο της σύμβασης πρέπει να επαναπροσδιοριστεί και η ΑΑ πρέπει να ακυρώσει τη σύμβαση και να διενεργήσει νέο διαγωνισμό έτσι ώστε τα ενδιαφερόμενα μέρη να έχουν άλλη μια ευκαιρία να υποβάλουν προσφορά για την αναθεωρημένη σύμβαση.

2. Ανάθεση συμβάσεων για συμπληρωματικά έργα ή υπηρεσίες χωρίς διαγωνισμό και ελλείψει δικαιολογημένης κατεπείγουσας ανάγκης οφειλόμενης σε απρόβλεπτες περιστάσεις

Παράδειγμα: Η κύρια σύμβαση ανατέθηκε σύμφωνα με τις σχετικές διατάξεις, αλλά στη συνέχεια ανατέθηκαν μία ή περισσότερες συμβάσεις έργων/υπηρεσιών/αγαθών για συμπληρωματικές εργασίες ή υπηρεσίες (έστω και αν δεν επισημοποιήθηκαν εγγράφως) οι οποίες δεν συμμορφώνονταν με τις διατάξεις της οδηγίας 2004/18/EK, δηλαδή, με τις διατάξεις που αφορούν τις διαδικασίες με διαπραγμάτευση χωρίς δημοσίευση για λόγους κατεπείγουσας ανάγκης, οφειλόμενης σε απρόβλεπτα γεγονότα.

Τρόπος αποφυγής: Αυτό δεν επιτρέπεται βάσει του άρθρου 31 παράγραφος 1 στοιχείο γ) της οδηγίας 2004/18/EK στην περίπτωση που δεν υφίσταται αιτιολόγηση της «κατεπείγουσας ανάγκης». Το στάδιο του σχεδιασμού πρέπει να εκτελείται με άρτιο τρόπο και όλοι οι κίνδυνοι πρέπει να λαμβάνονται υπόψη κατά την προετοιμασία του τεύχους δημοπράτησης.

3 Ανάθεση συμπληρωματικών έργων/προμηθειών/υπηρεσιών που υπερβαίνουν τα όρια που καθορίζονται στις σχετικές διατάξεις

Παράδειγμα: Η κύρια σύμβαση ανατέθηκε σύμφωνα με την οδηγία 2004/18/EK, αλλά στη συνέχεια ανατέθηκαν στον ίδιο εργολήπτη, χωρίς διαγωνισμό, μία ή περισσότερες συμβάσεις για συμπληρωματικά έργα ή υπηρεσίες, η συνολική αξία των οποίων υπερέβαινε το 50% της αξίας της αρχικής σύμβασης.

Τρόπος αποφυγής: Ακόμη και αν τα συμπληρωματικά έργα/υπηρεσίες είναι όντως απρόβλεπτα, το άρθρο 31 παράγραφος 4 στοιχείο α) της οδηγίας 2004/18/EK θέτει σε αυτά όριο 50% της αρχικής αξίας της σύμβασης.

Κατά πρώτο λόγο, ο καλύτερος σχεδιασμός του έργου θα συμβάλει στην αποφυγή της ανάγκης για συμπληρωματικά έργα/υπηρεσίες. Δεύτερον, μπορούν να ενσωματώνονται εξαρχής στις συμβάσεις μέτρα έκτακτης ανάγκης για την αντιμετώπιση φυσιολογικών αποκλίσεων από τη σύμβαση. Ωστόσο, ο σκοπός των μέτρων έκτακτης ανάγκης πρέπει να προσδιορίζεται επακριβώς από την αρχή της σύμβασης. Υπάρχουν επίσης διατάξεις στο άρθρο 31 σχετικά με τη δυνατότητα ανάθεσης συμπληρωματικών έργων/υπηρεσιών στον υφιστάμενο εργολήπτη όταν αυτά συνίστανται στην επανάληψη παρόμοιων έργων/υπηρεσιών.

Επιπλέον, στη διάρκεια της εκτέλεσης της σύμβασης, η αναθέτουσα αρχή πρέπει να παρακολουθεί προσεκτικά τα εν λόγω συμπληρωματικά έργα ή υπηρεσίες ώστε να διασφαλίζει ότι πληρούν τις προϋποθέσεις του άρθρου 31. Σε αντίθετη περίπτωση, η αναθέτουσα αρχή πρέπει να σχεδιάσει τη διεξαγωγή διαγωνισμού για αυτά εγκαίρως ώστε να αποφευχθούν άσκοπες καθυστερήσεις στην εκτέλεση της σύμβασης.

Πραγματικό παράδειγμα

Η χρονική περίοδος για την εκτέλεση υφιστάμενης σύμβασης υπηρεσιών για την επίβλεψη σύμβασης έργου (στον τομέα των μεταφορών), με όρια μεγαλύτερα των κατώτατων ορίων της ΕΕ, παρατάθηκε απευθείας από την ΑΑ και τον υφιστάμενο επιβλέποντα μηχανικό, χωρίς δημοσίευση προκήρυξης για την παροχή των εν λόγω συμπληρωματικών υπηρεσιών. Αυτό είχε ως αποτέλεσμα την αύξηση της αρχικής τιμής της σύμβασης κατά ποσοστό μεγαλύτερο του 40%. Η ΑΑ θεώρησε ότι η παράταση της διάρκειας ισχύος της σύμβασης επίβλεψης οφειλόταν σε απρόβλεπτες περιστάσεις και ως εκ τούτου επιτρεπόταν από την οδηγία 2004/18/ΕΚ. Η καθυστέρηση στη σύμβαση έργου για την κατασκευή δρόμου οφειλόταν στις καθυστερήσεις που αντιμετώπισε η αναθέτουσα αρχή κατά την απόκτηση των απαιτούμενων εκτάσεων από τους ιδιοκτήτες γης. Μεγάλο μέρος των εκτάσεων δεν είχε αποκτηθεί κατά τον χρόνο έναρξης της σύμβασης έργου για την κατασκευή του δρόμου ενώ σημειώθηκαν περαιτέρω σημαντικές καθυστερήσεις λόγω της ισχυρής αντίστασης των ιδιοκτητών που αρνούνταν να πουλήσουν τις εκτάσεις τους και κίνησαν χρονοβόρες νομικές διαδικασίες για να εμποδίσουν τις προσπάθειες της ΑΑ να αποκτήσει τις εν λόγω εκτάσεις.

Στην περίπτωση αυτή, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή δεν δέχτηκε ότι οι περιστάσεις που δικαιολογούσαν τη χρήση της διαδικασίας με διαπραγμάτευση χωρίς προηγούμενη δημοσίευση μπορούσαν να θεωρηθούν «απρόβλεπτες». Μια επιμελής ΑΑ θα είχε προβλέψει ότι ορισμένοι ιδιοκτήτες γης θα αντιστέκονταν στις απόπειρες αγοράς των εκτάσεών τους και έπρεπε συνεπώς να λάβει μέτρα για να εξασφαλίσει ότι θα έχει στην κατοχή της όλες τις απαιτούμενες εκτάσεις πριν από την έναρξη των εργασιών. Όταν στη συνέχεια κατέστη σαφές ότι υπήρχαν μεγάλες καθυστερήσεις για την απόκτηση των εκτάσεων, έπρεπε, στο στάδιο εκείνο, να προβλέψει ότι θα απαιτούνταν συμπληρωματικές υπηρεσίες επίβλεψης και να αποφασίσει να συνάψει χωριστή σύμβαση για τις εν λόγω υπηρεσίες με τη διενέργεια νέου διαγωνισμού.

ΔΕΣΜΕΣ ΕΡΓΑΛΕΙΩΝ

ΔΕΣΜΗ ΕΡΓΑΛΕΙΩΝ 1 – ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΗ ΠΡΟΤΑΣΗ

Περιγραφή δέσμης εργαλείων:

Παροχή εμπορικά ορθής βάσης για την έναρξη συγκεκριμένης διαδικασίας σύναψης σύμβασης και παροχή εγγράφων τεκμηρίωσης των αποφάσεων που λαμβάνονται στην αρχή της διαδικασίας αυτής.

Συνήθη σφάλματα:

Ορισμένες φορές, αυτό απλώς δεν γίνεται. Πραγματοποιείται εκτίμηση των αναγκών και δρομολογείται διαδικασία χωρίς να τεκμηριώνεται το σκεπτικό για συγκεκριμένες επιλογές και η ύπαρξη κατάλληλων εγκρίσεων. Οι πολύπλοκες συμβάσεις απαιτούν σημαντικό χρόνο και προσπάθεια. Έχει καίρια σημασία κάθε απόφαση για τη δρομολόγηση συγκεκριμένης δημόσιας σύμβασης να βασίζεται σε ενδελεχή και ολοκληρωμένη εκτίμηση των σχετικών ζητημάτων και των διαθέσιμων επιλογών. Οι διαδικασίες σύναψης σύμβασης που βασίζονται σε ανεπαρκή έρευνα και μη ελεγμένες παραδοχές δεν επιτυγχάνουν τους επιδιωκόμενους στόχους.

Ορθή πρακτική:

Η ΑΑ πρέπει να εκπονεί επιχειρηματική πρόταση (πάντα αναλογική προς το μέγεθος και την πολυπλοκότητα του έργου· σε περίπτωση μικρότερων έργων δεν είναι ανάγκη να καλύπτεται κάθε πτυχή) στην οποία παρατίθεται σαφές σκεπτικό σχετικά με τους λόγους για τους οποίους πρέπει να συναφθεί η σύμβαση και καταδεικνύεται ότι έχουν εξεταστεί βασικές πτυχές του σχεδιασμού.

Σκοπός της επιχειρηματικής πρότασης είναι να υπάρξει σαφές σκεπτικό για την προτεινόμενη πορεία δράσης καταδεικνύοντας ότι το έργο/η σύμβαση:

- καλύπτει τις ανάγκες του οργανισμού·
- υπόκειται στην καταλληλότερη διαδικασία υποβολής προσφορών·
- είναι επιτεύξιμο/η·
- είναι οικονομικά προσιτό/ή·
- αποτελεί ορθή εμπορική συμφωνία· και
- είναι βιώσιμο/η.

Η επιχειρηματική πρόταση πρέπει να καλύπτει:

- τα οφέλη που θα αποκομιστούν/τα προβλήματα που θα επιλύσει το έργο·
- το προβλεπόμενο χρονοδιάγραμμα·
- την αιτιολόγηση του έργου·
- το εκτιμώμενο κόστος και τη διαθεσιμότητα προϋπολογισμού·
- τον προϋπολογισμό για τα απαιτούμενα υλικά και τις απαιτούμενες ποσότητες·
- το εργατικό δυναμικό και τις επιπτώσεις για πελάτες/χρήστες· και
- τους βασικούς κινδύνους.

Μια επιχειρηματική πρόταση πρέπει να εγκρίνεται στο κατάλληλο επίπεδο ιεραρχίας εντός της ΑΑ ως προς τον απαιτούμενο προϋπολογισμό, στο πλαίσιο του σταδίου του σχεδιασμού της σύμβασης και ασφαλώς πριν από την έναρξη της διαδικασίας σύναψης σύμβασης αυτής καθαυτής.

Το σύννηθες περιεχόμενο/ο συνήθης κατάλογος σημείων ελέγχου μιας επιχειρηματικής πρότασης πρέπει να καλύπτει:

1. ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΚΑΤΑΛΛΗΛΟΤΗΤΑ

- ευθυγράμμιση των παραδοτέων με τα εσωτερικά σχέδια και στρατηγικές·
- συνυπολογισμός των εξωτερικών στρατηγικών·
- στόχοι έργου/σύμβασης·
- βασικά οφέλη που θα αποκομίστούν·
- βασικοί κίνδυνοι που έχουν εντοπιστεί·
- καίριοι παράγοντες επιτυχίας και τρόπος μέτρησής τους·
- κύρια ενδιαφερόμενα μέρη.

2. ΕΚΤΙΜΗΣΗ ΕΠΙΛΟΓΩΝ

- κατάλογος των επιλογών που υποβλήθηκαν σε εκτίμηση·
- υψηλού επιπέδου ανάλυση κόστους/ωφελείας·
- μη οικονομικά οφέλη·
- προτιμώμενη επιλογή και σκεπτικό επιλογής·
- προτιμώμενη ομαδοποίηση και σκεπτικό επιλογής·
- είναι διαθέσιμη η προτιμώμενη επιλογή μέσω ήδη συναφθείσας σύμβασης;

3. ΕΜΠΟΡΙΚΕΣ ΠΤΥΧΕΣ

- επιλογές άντλησης πόρων και σκεπτικό επιλογής·
- στρατηγική σύναψης σύμβασης και σκεπτικό προσέγγισης.

4. ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΠΡΟΣΙΤΟΣ ΧΑΡΑΚΤΗΡΑΣ

- διαθέσιμη χρηματοδότηση και πόροι·
- περιγραφή εκτίμησης κόστους·
- κόστος κύκλου ζωής.

5. ΕΠΙΤΕΥΞΙΜΟΤΗΤΑ

- υψηλού επιπέδου σχέδιο των καθηκόντων και χρονοδιάγραμμα εκτέλεσης της σύμβασης.

ΔΕΣΜΗ ΕΡΓΑΛΕΙΩΝ 2 – ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΚΙΝΔΥΝΟΥ ΚΑΙ ΕΚΤΑΚΤΗΣ ΑΝΑΓΚΗΣ

Περιγραφή δέσμης εργαλείων:

Παροχή βάσης για την εκτίμηση των κινδύνων συγκεκριμένου έργου/συγκεκριμένης σύμβασης που θα αποφέρει τα αναμενόμενα οφέλη σε διαρκή βάση και παροχή εγγράφων τεκμηρίωσης για τους κινδύνους που αξιολογούνται και τις δράσεις που αναλαμβάνονται καθ' όλη τη διάρκεια ζωής της σύμβασης. Τυποποιημένοι κατάλογοι σημείων ελέγχου για την κατάρτιση σχεδίου αξιολόγησης του μητρώου κινδύνων και λήψης μέτρων έκτακτης ανάγκης, που οι ΑΑ μπορούν να προσαρμόσουν στα δικά τους υποδείγματα, και διαδικασίες που περιγράφονται στη συνέχεια.

Συνήθη σφάλματα:

Οι πολύπλοκες συμβάσεις απαιτούν σημαντικό χρόνο και προσπάθεια. Έχει καίρια σημασία η αιτιολόγηση του σκεπτικού για μια συγκεκριμένη πορεία δράσης και η συνεχής εκτίμηση των κινδύνων που ενέχει ένα έργο/μία σύμβαση. Για πολλά έργα υψηλού και πολύ υψηλού κινδύνου δεν προβλέπονται κατάλληλες ρυθμίσεις έκτακτης ανάγκης για κινδύνους που επισημαίνονται ως υψηλοί στο μητρώο κινδύνου, συμπεριλαμβανομένου του προσδιορισμού των κονδυλίων έκτακτης ανάγκης του προϋπολογισμού. Το κυριότερο σφάλμα των διαχειριστών είναι ότι δεν εκτελούν αυτή τη λειτουργία, λόγω έλλειψης δεξιοτήτων ή άγνοιας της ανάγκης για ένα τέτοιο στάδιο της διαδικασίας.

Ορθή πρακτική:

Η ΑΑ πρέπει να διασφαλίζει τη δημιουργία μητρώου κινδύνου και την κατάρτιση αντίστοιχου σχεδίου έκτακτης ανάγκης κατά τα πρώτα στάδια του κύκλου ζωής του έργου/της σύμβασης, καθώς και την τακτική επικαιροποίησή τους σε καίρια στάδια του κύκλου ζωής του έργου/της σύμβασης, συμπεριλαμβανομένης έκθεσης διαχείρισης των υψηλών και των αναδυόμενων κινδύνων. Η καλή διαχείριση κινδύνου μειώνει το ενδεχόμενο ματαίωσης διαδικασιών, την ανάγκη τροποποίησης της σύμβασης κατά τη διάρκεια της εκτέλεσής της και τον κίνδυνο δημοσιονομικών διορθώσεων σε επιχορηγήσεις της ΕΕ.

Η εκτίμηση κινδύνου πρέπει:

- να είναι σε θέση να εντοπίζει και να ποσοτικοποιεί όλους τους κινδύνους που σχετίζονται με το έργο·
- να περιλαμβάνει την κατανομή της ανάληψης της ευθύνης για τους επιμέρους κινδύνους·
- να περιλαμβάνει μητρώο κινδύνου·
- να αποτελεί αναπόσπαστο τμήμα του μηχανισμού επανεξέτασης σε προκαθορισμένα σημεία (όπου χρησιμοποιείται). Βλέπε [δέσμη εργαλείων 3](#)· και
- να περιλαμβάνει ανάθεση αρμοδιοτήτων για:
 - την προετοιμασία του μητρώου κινδύνου· και
 - την παρακολούθηση και επανεξέταση του μητρώου σε τακτική βάση.

Η εκτίμηση κινδύνου απαρτίζεται από έξι στοιχεία, συγκεκριμένα τα ακόλουθα:

- εντοπισμός δυνητικών προβλημάτων και των αιτίων τους·
- εκτίμηση της πιθανότητας εμφάνισης του κινδύνου (υψηλή/μέση/χαμηλή)·
- εκτίμηση του αντίκτυπου στην επιχείρηση και τη φήμη της, σε περίπτωση που προκύψουν οι κίνδυνοι που έχουν εντοπιστεί (υψηλός/μέσος/χαμηλός)·

- αξιολόγηση του σχετικού κόστους και των σχετικών οφελών των εναλλακτικών στρατηγικών ελαχιστοποίησης των κινδύνων· και λήψη απόφασης σχετικά με το αν θα ακολουθηθούν·
- εντοπισμός του μέρους που είναι το πλέον ικανό να διαχειριστεί τον κίνδυνο·
- χάραξη στρατηγικών (με χρονοδιαγράμματα και αρμοδιότητες) για τη διαχείριση των κινδύνων.

Στα ερωτήματα που πρέπει να λαμβάνονται υπόψη για κάθε επιμέρους κίνδυνο περιλαμβάνονται τα ακόλουθα.

- Ποιος είναι ο πλέον ικανός να ελέγξει συμβάντα που μπορεί να οδηγήσουν στην εμφάνιση του κινδύνου;
- Ποιος μπορεί να ελέγξει τον κίνδυνο εφόσον προκύψει;
Είναι προτιμότερη η άμεση συμμετοχή της ΑΑ στον έλεγχο του κινδύνου;
- Ποιος πρέπει να είναι υπεύθυνος για τη διαχείριση κινδύνου που δεν μπορεί να ελεγχθεί;
- Εάν ο κίνδυνος μεταφερθεί στον εργολήπτη, είναι πιθανό να μειωθεί το συνολικό κόστος για την ΑΑ;
- Θα είναι σε θέση ο φορέας που θα επωμισθεί τον κίνδυνο να αναλάβει τις πλήρεις συνέπειες σε περίπτωση που προκύψει ο κίνδυνος;
- Θα μπορούσε να έχει ως αποτέλεσμα τη μεταφορά διαφορετικών κινδύνων στην ΑΑ (π.χ. αυξημένη τιμή της σύμβασης);
- Θα είναι η μεταφορά του κινδύνου νομικά ασφαλής;

Πρέπει να καταρτίζεται ειδικό μητρώο κινδύνου ανά σύμβαση. Κατά τη διαμόρφωση του μητρώου κινδύνου, η ΑΑ πρέπει να λαμβάνει υπόψη τους ακόλουθους παράγοντες:

- την αντιστοιχία με το εταιρικό μητρώο κινδύνου του οργανισμού·
- τις προτεραιότητες του επιχειρηματικού τομέα – μέσω επανεξέτασης των μελλοντικών σχεδίων και συνάντησης με εκπροσώπους του επιχειρηματικού τομέα·
- τον σχεδιασμό της συνέχισης των επιχειρηματικών δραστηριοτήτων·
- την αλληλεξάρτηση με άλλες συμβάσεις – ποιες δυνητικές επιπτώσεις μπορεί να προκύψουν εάν α) τυχόν αδυναμία εκτέλεσης της σύμβασης Χ έχει αντίκτυπο στη σύμβαση Ψ ή β) εάν δεν υπάρξει συντονισμός μεταξύ των συμβάσεων·
- πτυχές σχετικές με τα βασικά προϊόντα – όπως περιλαμβάνονται στη σχετική συγγραφή υποχρεώσεων (π.χ. για παροχή επίπλων – κίνδυνοι για τη φήμη της επιχείρησης λόγω αγοράς ξυλείας από μη βιώσιμες πηγές)·
- την κρισιμότητα των στοιχείων ενεργητικού – η εκτίμηση κινδύνου που εστιάζει στα στοιχεία ενεργητικού έχει ιδιαίτερη σημασία για συμβάσεις που αφορούν τη διαχείριση υποδομών ζωτικής σημασίας, π.χ. συντήρηση εξοπλισμού·
- την περίοδο κινητοποίησης – διευκόλυνση της απρόσκοπτης μεταφοράς από προσωρινές σε νέες συμβατικές ρυθμίσεις·
- τις επιδόσεις αναφοράς – εκτίμηση του υφιστάμενου επιπέδου στο οποίο παρέχεται η υπηρεσία – είτε εσωτερικά είτε από τρίτο εργολήπτη.

Κατά τη διάρκεια ζωής της σύμβασης, ο διαχειριστής της σύμβασης πρέπει να παρακολουθεί τους κινδύνους διαρκώς και να επισημαίνει εγκαίρως τυχόν προβλήματα που προκύπτουν. Πολλοί κίνδυνοι συνδέονται με την αδυναμία του εργολήπτη να εκτελέσει τη σύμβαση, ή την αδυναμία του να εξασφαλίσει το κατάλληλο επίπεδο ποιότητας. Σε αυτούς μπορεί να συγκαταλέγονται τα εξής:

- έλλειψη ικανότητας·
- μετακίνηση του βασικού προσωπικού του εργολήπτη σε άλλες θέσεις, με αποτέλεσμα τη μείωση της ποιότητας της παρεχόμενης υπηρεσίας·
- εστίαση της επιχειρηματικής δραστηριότητας του εργολήπτη σε άλλους τομείς μετά την ανάθεση της σύμβασης, μειώνοντας την προστιθέμενη αξία για την ΑΑ στο πλαίσιο της ρύθμισης·
- επιδείνωση της χρηματοοικονομικής κατάστασης του εργολήπτη μετά την ανάθεση της σύμβασης, η οποία θέτει εντέλει σε κίνδυνο την ικανότητά του να διατηρήσει τα συμφωνηθέντα επίπεδα παροχής της υπηρεσίας· και
- προβλήματα στην αλυσίδα εφοδιασμού του εργολήπτη.

Υπάρχουν άλλοι κίνδυνοι που συνδέονται με τη σύμβαση, οι οποίοι είναι εκτός του πεδίου ελέγχου του εργολήπτη. Σε αυτούς είναι πιθανόν να περιλαμβάνονται οι εξής:

- η ΑΑ δεν καθόρισε δεόντως τις απαιτήσεις εξ αρχής·
- η ζήτηση για την υπηρεσία είναι πολύ μεγαλύτερη από το αναμενόμενο και ο εργολήπτης δεν μπορεί να ανταποκριθεί·
- η ζήτηση για την υπηρεσία είναι υπερβολικά χαμηλή, το οποίο σημαίνει ότι χάνονται οικονομίες κλίμακας και το λειτουργικό κόστος είναι δυσανάλογα υψηλό·
- μεταφορά ή μετάθεση προσωπικού με ικανότητες «έξυπνου πελάτη» (το ίδιο ισχύει για τον εργολήπτη)·
- ανωτέρα βία: παράγοντες εκτός του ελέγχου του εργολήπτη που διαταράσσουν την εκτέλεση της σύμβασης, π.χ. μη προσβάσιμες εγκαταστάσεις λόγω φυσικής καταστροφής·
- θεμελιώδεις αλλαγές στις απαιτήσεις της ΑΑ, ενδεχομένως ως αποτέλεσμα αλλαγών στην πολιτική, που ανάγουν τη ρύθμιση σε υψηλότερη ή χαμηλότερη προτεραιότητα ή μεταβάλλουν το επίπεδο ζήτησης της υπηρεσίας· και
- αδυναμία της ΑΑ να ανταποκριθεί στις υποχρεώσεις της βάσει της σύμβασης.

Το σχέδιο έκτακτης ανάγκης πρέπει:

- να καθορίζει τις ρυθμίσεις έκτακτης ανάγκης που θα τεθούν σε εφαρμογή·
- να προσδιορίζει τον αρμόδιο για την εφαρμογή των ρυθμίσεων έκτακτης ανάγκης·
- να καθορίζει τις ρυθμίσεις εφαρμογής·
- να αποτελεί αναπόσπαστο τμήμα του εγγράφου έναρξης έργου και του σχεδίου μετάβασης και εκτέλεσης· και
- να περιλαμβάνεται στο τεύχος δημοπράτησης.

Τα βασικά στοιχεία του σχεδιασμού έκτακτης ανάγκης είναι:

- ο εντοπισμός των υπηρεσιών που πρέπει να διατηρηθούν σε συγκεκριμένες καταστάσεις – π.χ. βασικές επιχειρηματικές λειτουργίες·
- η κατάρτιση σχεδίου έκτακτης ανάγκης της επιχείρησης που καθορίζει τον τρόπο με τον οποίο θα συνεχίσει η επιχείρηση να παρέχει τις κρίσιμες υπηρεσίες της σε διάφορα σενάρια καταστροφών·
- ο προσδιορισμός των συνακόλουθων απαιτήσεων για τη συνέχιση της παροχής κάθε κρίσιμης υπηρεσίας που επιβάλλονται στην επιχείρηση·
- η πιθανή ανάπτυξη σχεδίων έκτακτης ανάγκης όσον αφορά τις υπηρεσίες (και τρόπων εξασφάλισης της συνέχισής τους)· και

- ο προσδιορισμός της χρηματοδότησης σε περίπτωση υπέρβασης του υφιστάμενου προϋπολογισμού.

ΔΕΣΜΗ ΕΡΓΑΛΕΙΩΝ 3 – ΠΡΟΚΑΘΟΡΙΣΜΕΝΑ ΣΗΜΕΙΑ ΕΠΑΝΕΞΕΤΑΣΗΣ

Περιγραφή δέσμης εργαλείων:

Τα προκαθορισμένα σημεία επανεξέτασης είναι ένας μηχανισμός επανεξέτασης των δημόσιων συμβάσεων σε καίρια σημεία της πορείας τους, πριν από τη λήψη βασικών αποφάσεων, μέσω του οποίου διευκολύνεται η μετάβαση από το ένα στάδιο στο επόμενο, και καθίσταται δυνατή, εάν χρειαστεί, η τροποποίηση ή ακόμη και η διακοπή της διαδικασίας. Σκοπός είναι η ένταξη σειράς «ελέγχων ορθότητας της διαδικασίας» στο χρονοδιάγραμμα του έργου/της σύμβασης: τα προκαθορισμένα σημεία επανεξέτασης είναι σχεδιασμένα κατά τρόπο ώστε να διασφαλίζουν ότι η σύναψη της σύμβασης γίνεται σε ορθή βάση, με καλό σχεδιασμό, ότι συμμετέχουν όλα τα συναφή ενδιαφερόμενα μέρη, ούτως ώστε να επιτυγχάνονται οι στόχοι. Ο μηχανισμός συμβάλλει επίσης στη διασφάλιση της συνέπειας της προσέγγισης που ακολουθείται μεταξύ διαφόρων συμβάσεων και έργων. Κάθε προκαθορισμένο σημείο συνίσταται σε σειρά ερωτημάτων που έχουν σχεδιαστεί με σκοπό να ελέγχεται η ορθότητα των αποφάσεων. Τα στοιχεία υποβάλλονται στην επιτροπή αξιολόγησης ή στην ΑΑ προκειμένου να καταδειχθεί ότι τα θέματα που καλύπτονται από τα ερωτήματα του συγκεκριμένου προκαθορισμένου σημείου έχουν καλυφθεί δεόντως, προτού επιτραπεί να περάσει η διαδικασία σύναψης σύμβασης στο επόμενο στάδιο. Ο ακόλουθος κατάλογος σημείων ελέγχου περιγράφει μια απλοποιημένη μορφή προκαθορισμένων σημείων επανεξέτασης.

Συνήθη σφάλματα:

Τα προκαθορισμένα σημεία επανεξέτασης των διαδικασιών σύναψης δημόσιων συμβάσεων (γενικός όρος) αποτελούν σχετικά πρόσφατη εισαγωγή στον τομέα των δημόσιων συμβάσεων, η οποία προέρχεται από τον τομέα της διαχείρισης έργου. Η χρήση τους ήταν το αποτέλεσμα διαφόρων ασκήσεων άντλησης διδαγμάτων (απαντώντας στην ερώτηση: *πώς συνέβη αυτό;*) από κρατικά κυρίως έργα που είχαν ιδιαίτερα κακή κατάληξη για διάφορους λόγους, με αποτέλεσμα να σημειωθούν σημαντικές υπερβάσεις κόστους ή χρόνου ή να μην παρασχεθούν τα αναμενόμενα οφέλη. Η αδυναμία θέσπισης σημείων διακοπής της διαδικασίας με «απαιτούμενη έγκριση/απόρριψη» έχει ως αποτέλεσμα την απώλεια πολύ σημαντικού μέρους ενός άρτια λειτουργικού συστήματος ελέγχου.

Ορθή πρακτική:

Το σκεπτικό της διαδικασίας επανεξέτασης σε προκαθορισμένα σημεία βασίζεται στη λογική της δοκιμής και της εξάλειψης όσο το δυνατόν περισσότερων εγγενών κινδύνων της διαδικασίας. Επιμένοντας ότι σε κάθε στάδιο της διαδικασίας («το προκαθορισμένο σημείο») η ΑΑ πρέπει να είναι πεπεισμένη για τους λόγους για τους οποίους μπορεί να γίνει η έναρξη του επόμενου σταδίου, οι κίνδυνοι αντιμετωπίζονται σε κατάλληλο χρόνο. Τυχόν αδυναμία να πειστεί η επιτροπή αξιολόγησης ή η ΑΑ σημαίνει ότι η διαδικασία σύναψης σύμβασης δεν θα προχωρήσει. Διατίθενται αρκετά συστήματα επανεξέτασης σε προκαθορισμένα σημεία.

Επίσημη διαδικασία επανεξέτασης σε προκαθορισμένα σημεία πρέπει να εφαρμόζεται μόνο για πολύπλοκα, σημαντικά από στρατηγική άποψη ή υψηλού κινδύνου έργα και πρέπει να διενεργείται αξιολόγησή της πριν από τη δρομολόγηση κάθε διαδικασίας σύναψης σύμβασης (βλέπε [δέσμη εργαλείων 2](#)). Για τα έργα που εμπίπτουν στην κατηγορία αυτή, πρέπει απαραίτητα να συγκροτείται επιτροπή αξιολόγησης ή ΑΑ η οποία δύναται να διενεργεί την επανεξέταση σε προκαθορισμένα σημεία. Αρχείο της διαδικασίας επανεξέτασης σε προκαθορισμένα σημεία πρέπει να τηρείται στον φάκελο του έργου.

Τα προκαθορισμένα σημεία

Ανάλογα με τη χρησιμοποιούμενη μορφή, μπορεί να υπάρχουν προκαθορισμένα σημεία επανεξέτασης. Στο ακόλουθο παράδειγμα παρουσιάζονται προκαθορισμένα σημεία:

Προκαθορισμένο σημείο 0 – Ολοκλήρωση του σχεδιασμού

Η εν λόγω επανεξέταση πρέπει να πραγματοποιείται στα πολύ αρχικά στάδια προκειμένου να επαληθεύεται ότι έχουν προβλεφθεί ρεαλιστικά, συνεκτικά και επιτεύξιμα ορόσημα για τη διαδικασία σύναψης σύμβασης.

- **Προκαθορισμένο σημείο 1 – Πεδίο εφαρμογής της σύμβασης και στρατηγική σύναψης σύμβασης**

Η εν λόγω επανεξέταση πρέπει να διενεργείται κατά την έναρξη του έργου, στην πρώτη συνεδρίαση της επιτροπής αξιολόγησης ή της ΑΑ, πριν από οποιαδήποτε δημοσίευση ή κατάρτιση εγγράφων του διαγωνισμού.

- **Προκαθορισμένο σημείο 2 – Κατάρτιση καταλόγου επικρατέστερων προσφερόντων**

Η παρούσα επανεξέταση πραγματοποιείται σε συνέχεια της αξιολόγησης των ερωτηματολογίων προεπιλογής, όταν έχουν συμφωνηθεί οι συστάσεις για την κατάρτιση καταλόγου των επικρατέστερων προσφερόντων και έχουν καταρτιστεί όλα τα έγγραφα του διαγωνισμού αλλά προτού κληθούν οι προσφέροντες να υποβάλουν προσφορά.

- **Προκαθορισμένο σημείο 3 – Αξιολόγηση προσφορών**

Η εν λόγω επανεξέταση πραγματοποιείται κατόπιν συμφωνίας ως προς τον προτιμώμενο προσφέροντα, αλλά πριν από την ανάθεση της σύμβασης· ή πριν από τη μετάβαση στην τελική φάση της διαδικασίας σύναψης σύμβασης, σε περίπτωση διαδικασίας δύο σταδίων.

- **Προκαθορισμένο σημείο 4 – Σύμβαση**

Η εν λόγω επανεξέταση πραγματοποιείται μετά την αξιολόγηση της προσφοράς στο δεύτερο στάδιο, αλλά πριν από την υπογραφή της σύμβασης.

ΔΕΣΜΗ ΕΡΓΑΛΕΙΩΝ 4 – ΚΑΤΑΡΤΙΣΗ ΚΑΤΑΛΟΓΟΥ ΕΠΙΚΡΑΤΕΣΤΕΡΩΝ ΠΡΟΣΦΕΡΟΝΤΩΝ

Περιγραφή δέσμης εργαλείων:

Η εν λόγω δέσμη εργαλείων περιγράφει τον τρόπο με τον οποίο μπορεί να χρησιμοποιηθεί ένα τυποποιημένο ερωτηματολόγιο προεπιλογής (ΕΠ) για την κατάρτιση καταλόγου επικρατέστερων αιτούντων στο πλαίσιο της κλειστής διαδικασίας, της διαδικασίας με διαπραγμάτευση και της διαδικασίας ανταγωνιστικού διαλόγου ή για την εξεύρεση πληροφοριών σχετικά με την ικανότητα του προσφέροντος στο πλαίσιο της ανοικτής διαδικασίας.

Σχετικό νομοθετικό πλαίσιο:

Άρθρα 44 έως 52, ιδίως 45 έως 48, της οδηγίας 2004/18/ΕΚ.

Συνήθη σφάλματα:

Τα βασικότερα σφάλματα που διαπράττουν οι αναθέτουσες αρχές είναι ότι:

- δεν ελέγχουν αν όλα τα ερωτήματα είναι συναφή (ή αναλογικά) για τη συγκεκριμένη διαδικασία σύναψη σύμβασης·
- προσθέτουν ερωτήματα χωρίς να σκεφτούν τις πιθανές απαντήσεις· ή
- δεν συμφωνούν εκ των προτέρων σχετικά με τη μεθοδολογία βαθμολόγησης ως επιτροπή αξιολόγησης.

Ορθή πρακτική:

Ο σχεδιασμός πριν από τη σύναψη της σύμβασης έχει καίρια σημασία για την αποφυγή των ανωτέρω σφαλμάτων. Προτείνεται να χρησιμοποιεί η ΑΑ ένα τυποποιημένο υπόδειγμα για τα ΕΠ, ώστε η χρήση τους να καταστεί περισσότερο φιλική προς τον χρήστη, είτε πρόκειται για την ΑΑ είτε για τους αιτούντες. Ως κριτήρια επιλογής επιτρέπεται να χρησιμοποιούνται αποκλειστικά τα κριτήρια που αφορούν την προσωπική κατάσταση, τη χρηματοοικονομική επάρκεια, τις τεχνικές ικανότητες, τη σχετική πείρα, την εμπειρογνωμοσύνη και τις ικανότητες των προσφερόντων που αναφέρονται στα άρθρα 45 έως 48 της οδηγίας 2004/18/ΕΚ.

Ένα ΕΠ πρέπει να καλύπτει ερωτήματα και απαιτήσεις σχετικά με:

- το προφίλ του οργανισμού·
- λόγους αποκλεισμού·
- την ασφάλιση·
- χρηματοοικονομικές πληροφορίες·
- την υγεία και την ασφάλεια·
- την ισότητα και την πολυμορφία·
- τις τεχνικές ικανότητες·
- τις συστάσεις·
- την εταιρική κοινωνική ευθύνη·
- την επιχείρηση· και
- τις τραπεζικές συστάσεις.

Οι ΑΑ μπορούν να επιλέξουν να καταρτίσουν κατάλογο επικρατέστερων προσφερόντων με περιορισμένο αριθμό κατάλληλων προσφερόντων αλλά αυτό πρέπει να αναφέρεται στην προκήρυξη του διαγωνισμού, στην οποία πρέπει να ορίζεται ο αριθμός ή το εύρος των υποψηφίων που θα συμπεριληφθούν στον κατάλογο. Ο κατάλογος των επικρατέστερων προσφερόντων που πληρούν τα ελάχιστα κριτήρια πρέπει να καταρτίζεται σύμφωνα με

διαφανείς κανόνες που δεν εισάγουν διακρίσεις, και τα κριτήρια πρέπει να γνωστοποιούνται στους υποψηφίους. Η οδηγία 2004/18/EK απαιτεί την πρόσκληση υποβολής προσφορών από ικανό αριθμό υποψηφίων ούτως ώστε να διασφαλίζεται επαρκής ανταγωνισμός, και υποδεικνύει ως ελάχιστο αριθμό τους πέντε υποψηφίους (υπό την προϋπόθεση ότι υπάρχουν τουλάχιστον πέντε αιτούντες που πληρούν τα κριτήρια προεπιλογής).

Η επιτροπή αξιολόγησης πρέπει να προβαίνει στις ακόλουθες ενέργειες κατά την κατάρτιση καταλόγου επικρατέστερων αιτούντων βάσει των ΕΠ.

- Για κάθε αιτούντα πρέπει να συμπληρώνεται «πίνακας αξιολόγησης υποψηφίων βάσει ΕΠ». Στον πίνακα αυτόν καταδεικνύεται το είδος των πληροφοριών που έχουν ζητηθεί και προβλέπεται ειδικός χώρος για βαθμολόγηση και παρατηρήσεις για κάθε ενότητα.
- Η προσέγγιση που θα ακολουθηθεί κατά τη βαθμολόγηση πρέπει να συμφωνηθεί από την επιτροπή αξιολόγησης προτού τα μέλη ξεκινήσουν τη βαθμολόγηση π.χ. πρέπει να αποφασιστεί αν θα βαθμολογούν μεμονωμένα ή ομαδικά και τον τρόπο με τον οποίο θα κατανέμονται οι βαθμοί. Εάν εφαρμόζεται η μέθοδος της μεμονωμένης βαθμολόγησης, τότε στο συγκεντρωτικό φύλλο των μεμονωμένων βαθμολογιών του πίνακα αξιολόγησης βάσει ΕΠ για κάθε αιτούντα πρέπει να περιλαμβάνεται η βαθμολογία κάθε επιμέρους μέλους της επιτροπής αλλά και η συνολική βαθμολογία. Εάν προτιμάται, η επιτροπή αξιολόγησης μπορεί να συμφωνήσει ότι θα βαθμολογεί ως ομάδα δίνοντας ενιαίο βαθμό αντί για τον μέσο όρο των επιμέρους βαθμολογιών. Ένα ενιαίο φύλλο ομαδικής βαθμολογίας ΕΠ πρέπει να χρησιμοποιείται για την επιλογή αυτή. Ο μηχανισμός βαθμολόγησης πρέπει να αναφέρεται στην προκήρυξη του διαγωνισμού και στο τεύχος δημοπράτησης και δεν είναι δυνατή η εκ των υστέρων τροποποίησή του.
- Όλοι οι αξιολογητές πρέπει να κατονομάζονται στο φύλλο βαθμολογίας.
- Όλοι οι αιτούντες πρέπει να αντιμετωπίζονται ισότιμα και η χρησιμοποιούμενη προσέγγιση όσον αφορά τη βαθμολόγηση πρέπει να είναι συνεπής, δίκαιη και να μην εισάγει διακρίσεις.
- Τα ΕΠ πρέπει να βαθμολογούνται αποκλειστικά με βάση τις πληροφορίες που περιέχονται σε αυτά και η επιτροπή αξιολόγησης δεν μπορεί να λαμβάνει υπόψη καμία άλλη πληροφορία που έχει ληφθεί με οποιονδήποτε τρόπο, συμπεριλαμβανομένων προσωπικών γνώσεων για τον αιτούντα ή πείρα σχετικά με αυτόν.
- Τα περιεχόμενα της βαθμολογίας της επιτροπής αξιολόγησης, μεμονωμένα ή συνολικά, δεν πρέπει να κοινοποιούνται σε κανέναν εκτός της εν λόγω επιτροπής.
- Όλα τα ερωτήματα πρέπει να απαντώνται είτε με ναι/όχι (επιλεξιμότητα) είτε με βαθμολογία ανάλογα με τα δημοσιευμένα κριτήρια επιλογής.
- Εάν ένας αιτών δεν ανταποκρίνεται σε προκαθορισμένους υποχρεωτικούς όρους, όπως ο ελάχιστος κύκλος εργασιών, η αίτηση πρέπει να αντιμετωπίζεται ως μη επιλέξιμη, και τα υπόλοιπα υποβληθέντα από τον υποψήφιο στοιχεία να μην υποβάλλονται σε αξιολόγηση.
- Κατά περίπτωση, ο κατάλογος επικρατέστερων υποψηφίων μπορεί να περιλαμβάνει όλους τους αιτούντες που πληρούν ή υπερβαίνουν ένα ορισμένο κατώτατο όριο για καθένα από τα βαθμολογούμενα κριτήρια.

Σύνδεσμος προς παράδειγμα ΕΠ στη [δέσμη εργαλείων 10](#)

ΔΕΣΜΗ ΕΡΓΑΛΕΙΩΝ 5 – ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΚΡΙΤΗΡΙΩΝ ΕΠΙΛΟΓΗΣ ΚΑΙ ΦΑΣΗ ΕΠΙΛΟΓΗΣ

Περιγραφή δέσμης εργαλείων:

Σκοπός της παρούσας δέσμης εργαλείων είναι να βοηθήσει τους επαγγελματίες κατά τον σχεδιασμό και την εκτέλεση μιας υψηλών προδιαγραφών διαδικασίας επιλογής των προσφερόντων. Στην πρώτη ενότητα παρέχονται συμβουλές σχετικά με τον σχεδιασμό των κριτηρίων επιλογής που ορίζονται στο τεύχος δημοπράτησης. Στη δεύτερη παρατίθενται οι βέλτιστες πρακτικές σχετικά με τρόπους εφαρμογής των κριτηρίων επιλογής για τον προσδιορισμό των πλέον κατάλληλων αιτήσεων ή επιλέξιμων προσφερόντων.

Σχετικό νομοθετικό πλαίσιο:

Άρθρα 44 έως 52 της οδηγίας 2004/18/EK.

Συνήθη σφάλματα:

Τα προτεινόμενα κριτήρια δεν σχετίζονται/δεν είναι αναλογικά προς το αντικείμενο της σύμβασης ή εισάγουν διακρίσεις. Συνήθη παραδείγματα κακών πρακτικών είναι τα ακόλουθα.

- Απαιτούμενο ελάχιστο ετήσιο εισόδημα 10 εκατ. ευρώ για σύμβαση ετήσιας αξίας 1 εκατ. ευρώ.
- Απαίτηση για συγκεκριμένα πρότυπα χωρίς αναφορά της φράσης «ή ισοδύναμο».
- Απαίτηση για αφύσικα υψηλό ή χαμηλό ποσοστό φερεγγυότητας που τείνει να ευνοεί ορισμένους φορείς.
- Έλλειψη σαφών αντικειμενικών κριτηρίων για την επιλογή των βέλτιστων προσφερόντων. Για παράδειγμα, εάν η ΑΑ ζητεί απλώς πείρα χωρίς να απαιτεί περισσότερα στοιχεία στις συστάσεις, όπως είδος σύμβασης και διάρκεια, όγκο και αποτέλεσμα.
- Απαίτηση εγκατάστασης τοπικού γραφείου κατά τον χρόνο υποβολής της προσφοράς (μπορεί να απαιτηθεί μόνο κατά την ημερομηνία ανάθεσης της σύμβασης).
- Απαίτηση καταχώρισης εταιρείας στο κράτος μέλος κατά τον χρόνο υποβολής της προσφοράς.
- Οι ΑΑ δεν πραγματοποιούν δοκιμαστική εφαρμογή των δύο σταδίων της διαδικασίας για να εξαλείψουν τυχόν δυνητικά προβλήματα κατά το στάδιο του σχεδιασμού.
- Οι ΑΑ συγχέουν συχνά δύο διαφορετικά στάδια της διαδικασίας. Εφόσον ολοκληρωθεί το στάδιο της επιλογής, η ΑΑ δεν μπορεί να επανέλθει σε αυτό. Υπάρχουν επίσης ορισμένα ζητήματα που μπορούν να καλυφθούν μόνο στο στάδιο της επιλογής (και ομοίως ορισμένα ζητήματα που μπορούν να καλυφθούν μόνο στο στάδιο της αξιολόγησης). Το άνοιγμα και η αξιολόγηση των εγγράφων συμμετοχής και των τεχνικών προσφορών (στάδιο επιλογής) προηγείται και το άνοιγμα και η αξιολόγηση των οικονομικών προσφορών (στάδιο ανάθεσης) έπεται.

Κριτήρια επιλογής:

Είναι σημαντικό να επισημανθεί ότι η επιλογή των οικονομικών φορέων και η ανάθεση της σύμβασης αποτελούν δύο διαφορετικές διαδικασίες κατά τη διαδικασία ανάθεσης μιας δημόσιας σύμβασης. Η επιλογή αφορά τον καθορισμό των οικονομικών φορέων που διαθέτουν τα αναγκαία προσόντα ώστε να εκτελέσουν τη σύμβαση που πρόκειται να ανατεθεί με βάση τα κριτήρια επιλογής που έχουν προκαθοριστεί από την ΑΑ. Πρέπει να λαμβάνονται

υπόψη όλα τα σχετικά κριτήρια επιλογής για μια συγκεκριμένη σύμβαση ώστε να διασφαλίζεται ότι μόνον εκείνοι οι οικονομικοί φορείς που είναι σε θέση να εκπληρώσουν τους όρους της σύμβασης θα επιλεγούν για να υποβληθούν σε αξιολόγηση κατά το στάδιο υποβολής των προσφορών τους. Τα κριτήρια επιλογής πρέπει:

- να συνάδουν με τις αρχές της Συνθήκης της ΕΕ, ιδίως τις αρχές της διαφάνειας, της ίσης μεταχείρισης και της αποφυγής των διακρίσεων·
- να είναι αναλογικά προς το μέγεθος και τη φύση της σύμβασης·
- να καθορίζονται λαμβάνοντας υπόψη τις ειδικές ανάγκες της κάθε διαδικασίας σύναψης σύμβασης και να είναι συναφή με τη συγκεκριμένη σύμβαση που πρόκειται να ανατεθεί. Δεν πρέπει να καθορίζονται με αφηρημένο τρόπο·
- πρέπει να σχεδιάζονται κατά τρόπο ώστε να μην αποτρέπεται η συμμετοχή οικονομικών φορέων, συμπεριλαμβανομένων των ΜΜΕ, που έχουν τη δυνατότητα να αποτελέσουν αποδοτικούς και αποτελεσματικούς παρόχους·
- πρέπει να διατυπώνονται με απλό τρόπο ώστε να γίνονται εύκολα κατανοητά από τους οικονομικούς φορείς· και
- τα κριτήρια επιλογής πρέπει να αναφέρουν πάντα τη φράση «ή ισοδύναμο» κατά τον προσδιορισμό των προτύπων, των εμπορικών σημάτων ή της προέλευσης οποιουδήποτε τύπου.

Πώς πρέπει να καταρτίζονται οι όροι για τα κριτήρια επιλογής;

Τα κριτήρια επιλογής που χρησιμοποιούνται εξαρτώνται από την ειδική φύση της σύμβασης. Βέλτιστη πρακτική αποτελεί η εκπόνησή τους ταυτόχρονα με την κατάρτιση της συγγραφής υποχρεώσεων. Γενικά, οι όροι για τα κριτήρια επιλογής θα εξετάζουν:

- την τεχνική αξία των παρεχόμενων έργων, προμηθειών ή υπηρεσιών· και
- την ικανότητα του προσφέροντος να ανταποκριθεί στους όρους της συγγραφής υποχρεώσεων, συμπεριλαμβανομένων τεχνικών και διαχειριστικών ικανοτήτων, οικονομικής βιωσιμότητας, συναφών δεξιοτήτων, πείρας και διαθεσιμότητας καίριας σημασίας προσωπικού.

Πότε πρέπει να καταρτίζονται οι όροι για τα κριτήρια επιλογής και τη μεθοδολογία;

- Οι όροι συμμετοχής στη διαδικασία σύναψης της σύμβασης και η μεθοδολογία πρέπει να ολοκληρώνονται και να εγκρίνονται κατά το στάδιο του σχεδιασμού της διαδικασίας, καθώς πρέπει να έχουν καταστεί σαφή κατά τον χρόνο δημοσίευσης της προκήρυξης του διαγωνισμού.

Η ΑΑ ζητεί:

- το εταιρικό ιστορικό – για παράδειγμα, ορισμό του εύρους των προϊόντων, έτη επιχειρηματικής δραστηριότητας, ρυθμός εναλλαγής του προσωπικού·
- τεκμηρίωση της τεχνικής ικανότητας – για παράδειγμα προηγούμενη πείρα, εξοπλισμός και σύνθεση του εργατικού δυναμικού·
- ελάχιστο ετήσιο εισόδημα, για παράδειγμα, 2 εκατ. ευρώ όταν η αξία της σύμβασης είναι 1 εκατ. ευρώ ετησίως (η μέγιστη απαίτηση όσον αφορά τον ετήσιο κύκλο εργασιών από τους οικονομικούς φορείς είναι το διπλάσιο του ποσού της σύμβασης, σύμφωνα με το άρθρο 58 της νέας οδηγίας 2014/24/ΕΕ. Στην οδηγία 2004/18/ΕΚ δεν περιλαμβάνονται συγκεκριμένες απαιτήσεις εκτός από τις αρχές της ίσης μεταχείρισης, της διαφάνειας, της αποφυγής των διακρίσεων και της αναλογικότητας)·

- βαθμός φερεγγυότητας κατ' έτος για την τελευταία τριετία (καθορισμός ελάχιστου επιπέδου π.χ. 25% και άνω).
- συστάσεις από παρόμοιες προηγούμενες συμβάσεις/έργα που εκτελέστηκαν κατά την τελευταία τριετία. Κάθε σύσταση πρέπει να είναι αναλυτική – ως γενικός κανόνας, τουλάχιστον δύο από τις συστάσεις πρέπει να είναι κατάλληλες για τη σύμβαση (ελάχιστη προϋπόθεση).
- έγκυρα πιστοποιητικά ασφάλισης – τεκμηρίωση της ισχύος της ασφάλισης (ομοίως, μπορεί να απαιτηθεί μόνο κατά τον χρόνο υπογραφής της σύμβασης).

Τα κριτήρια (ή οι μεθοδολογίες) που μπορούν να εφαρμοστούν για την επιλογή των οικονομικών φορέων που θα προσκληθούν να υποβάλουν προσφορά/να προβούν σε διαπραγματεύσεις/να διενεργήσουν διάλογο μεταξύ των οικονομικών φορέων που διαθέτουν τα κατάλληλα προσόντα πρέπει να είναι αντικειμενικά και να μην εισάγουν διακρίσεις και δεν μπορούν να υπερβαίνουν τα κριτήρια που ορίζονται στην οδηγία της ΕΕ αυτή καθαυτή.

Κοινές προσφορές

Ένας οικονομικός φορέας μπορεί να βασιστεί στους πόρους άλλων φορέων για να αποδείξει την οικονομική και χρηματοοικονομική επάρκειά του και/ή την τεχνική και/ή επαγγελματική του ικανότητα. Ένας οικονομικός φορέας μπορεί, κατά περίπτωση και σχετικά με συγκεκριμένη σύμβαση, να στηριχθεί στις δυνατότητες άλλων φορέων, ασχέτως της νομικής φύσης των δεσμών του με αυτούς. Στην περίπτωση αυτή, πρέπει να αποδείξει ότι θα έχει στη διάθεσή του τους αναγκαίους πόρους, παραδείγματος χάριν, με την προσκόμιση της σχετικής δέσμευσης των φορέων αυτών. Η δυνατότητα αυτή επιτρέπει στον οικονομικό φορέα να βασίζεται στους οικονομικούς και χρηματοοικονομικούς πόρους συνδεδεμένων φορέων καθώς και υπεργολάβων ή κάθε άλλης οντότητας που έχει όντως διαθέσει τους πόρους της στον οικονομικό φορέα. Μια κοινοπραξία οικονομικών φορέων μπορεί επίσης, υπό τους ίδιους όρους, να στηρίζεται στις δυνατότητες των μετεχόντων στην κοινοπραξία ή άλλων φορέων (άρθρο 47 παράγραφος 3 της οδηγίας 2004/18/ΕΚ). Σε περίπτωση που ο οικονομικός φορέας είναι μέλος κοινοπραξίας ή ομίλου οικονομικών φορέων, αρκεί να πληρούνται οι απαιτήσεις όσον αφορά την οικονομική και χρηματοοικονομική επάρκεια από την κοινοπραξία στο σύνολό της και όχι από κάθε επιμέρους μέλος της. Αυτή η δυνατότητα μπορεί επίσης να ενθαρρύνει τη συμμετοχή των ΜΜΕ στη διαδικασία σύναψης σύμβασης.

Επιλογή προσφερόντων

Η επιλογή προσφερόντων είναι η φάση του εντοπισμού των πλέον κατάλληλων αιτούντων ή προσφερόντων οι οποίοι θα θεωρηθούν επιλέξιμοι για την υποβολή προσφοράς ή θα μεταβούν στην τελική φάση αξιολόγησης στο πλαίσιο της ανοιχτής διαδικασίας.

Πώς πρέπει να αναπτυχθεί η μεθοδολογία επιλογής;

Η μεθοδολογία αξιολόγησης που θα χρησιμοποιηθεί εξαρτάται από τη φύση και την πολυπλοκότητα της σύμβασης. Η μεθοδολογία που θα επιλεγεί πρέπει να παρέχει τη δυνατότητα στην ΑΑ να καθορίζει αντικειμενικά και με διαφάνεια ποιος προσφέρων παρέχει τη βέλτιστη λύση από άποψη ικανότητας παροχής (επιλογή), εξετάζοντας:

- τη συμμόρφωση με τους όρους συμμετοχής (υποχρεωτικές απαιτήσεις) – απάντηση «ναι/όχι» ή «πληρούνται/δεν πληρούνται».

- τον βαθμό στον οποίο μια προσφορά πληροί τα ποιοτικά κριτήρια·
- το επίπεδο κινδύνου που συνδέεται με την επιλογή μιας συγκεκριμένης τιμής· και
- τα κριτήρια πρέπει να παρατίθενται (κατά σειρά προτεραιότητας) στα έγγραφα (συνήθως στη συγγραφή υποχρεώσεων) με σταθμίσεις (εφόσον υπάρχουν) καθώς και με τη μεθοδολογία αξιολόγησης.

Σε κάθε περίπτωση, στις ανοιχτές διαδικασίες, κάθε προσφορά που πληροί τα κριτήρια επιλογής πρέπει να αξιολογείται στη φάση της ανάθεσης, σύμφωνα με το άρθρο 44 παράγραφος 1 και το άρθρο 2 (αρχή της ίσης μεταχείρισης) της οδηγίας 2004/18/ΕΚ.

Πώς πρέπει να εφαρμόζεται η μεθοδολογία αριθμητικής βαθμολόγησης;

Στις κλειστές διαδικασίες, μετά τη διαλογή και τον αποκλεισμό των προσφερόντων που δεν συμμορφώνονται με τα ελάχιστα κριτήρια επιλογής, πραγματοποιείται ιεράρχηση βάσει αριθμητικής βαθμολογίας εάν ο αριθμός των αιτούντων πρέπει να μειωθεί προκειμένου να καταρτιστεί κατάλογος επικρατέστερων υποψηφίων. Η ΑΑ πρέπει να προσδιορίζει, στην προκήρυξη του διαγωνισμού ή στην πρόκληση επιβεβαίωσης ενδιαφέροντος, τα αντικειμενικά και χωρίς διακρίσεις κριτήρια ή κανόνες που προτίθεται να χρησιμοποιήσει, τον ελάχιστο αριθμό υποψηφίων που προβλέπει να καλέσει και, ενδεχομένως, τον μέγιστο αριθμό. Κατά τη βαθμολόγηση των αιτούντων, η απόφαση όσον αφορά τον βαθμό πρέπει πάντα να ακολουθείται από σχόλια αξιολόγησης ούτως ώστε να είναι εφικτή η ενημέρωση των αιτούντων σχετικά με το αποτέλεσμα.

Ορθές πρακτικές

Στην πράξη, ορθά κριτήρια επιλογής θεωρούνται τα ακόλουθα:

- η πλέον κατάλληλη πείρα με τις βέλτιστες συγκρίσιμες αναθέσεις·
- τα βέλτιστα ειδικά οικονομικά στοιχεία, όπως αυτά που αφορούν τη φερεγγυότητα·
- η εκπαίδευση και τα προσόντα του βασικού προσωπικού.

ΔΕΣΜΗ ΕΡΓΑΛΕΙΩΝ 6 – ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΤΩΝ ΚΡΙΤΗΡΙΩΝ ΑΝΑΘΕΣΗΣ ΚΑΙ ΦΑΣΗ ΑΝΑΘΕΣΗΣ

Περιγραφή δέσμης εργαλείων:

Η παρούσα δέσμη εργαλείων έχει ως στόχο να βοηθήσει τους επαγγελματίες κατά τον σχεδιασμό υψηλού επιπέδου κριτηρίων ανάθεσης στο τεύχος δημοπράτησης, καθώς και κατά τη διεξαγωγή της φάσης ανάθεσης.

Σχετικό νομοθετικό πλαίσιο:

Άρθρα 53 έως 55 της οδηγίας 2004/18/EK.

Συνήθη σφάλματα:

Τα πλέον συνήθη σφάλματα είναι η ανάμειξη των κριτηρίων επιλογής και ανάθεσης ή ο μη καθορισμός σαφούς σειράς απαιτήσεων. Συνήθη παραδείγματα κακών πρακτικών είναι τα ακόλουθα:

- Οι περιγραφές των κριτηρίων είναι υπερβολικά ασαφείς (όχι σαφώς καθορισμένες), καθορίζονται μόνο οι ελάχιστες απαιτήσεις και δεν συνδέονται με το αντικείμενο της σύμβασης – βλέπε σκέψη 34 της απόφασης στην υπόθεση C-340/02, *Επιτροπή κατά Γαλλίας*. Παραδείγματα κακών πρακτικών είναι τα ακόλουθα.
 - Η ποιότητα αξιολογείται:
 - με βάση τη διάρκεια ζωής του προϊόντος (υπερβολικά ασαφές σε περίπτωση που δεν υπάρχει σαφής ορισμός της διάρκειας ζωής του προϊόντος)·
 - με περίοδο εγγύησης 5 ετών (μόνο ελάχιστα κριτήρια, ασαφές, σύνδεση με το αντικείμενο της σύμβασης)·
 - με βάση το μπλε χρώμα (μόνο ελάχιστα κριτήρια)· ή
 - με βάση τα ανθεκτικά υλικά (υπερβολικά ασαφές σε περίπτωση που δεν παρέχεται σαφής ορισμός των ανθεκτικών υλικών).
 - Η υπηρεσία αξιολογείται:
 - με βάση τον χρόνο παράδοσης που πρέπει να είναι επτά ημέρες (μόνο ελάχιστα κριτήρια, ασαφές)·
 - με βάση την παροχή ουσιαστικών συμβουλευτικών υπηρεσιών (υπερβολικά ασαφές σε περίπτωση που δεν παρέχεται σαφής ορισμός της παροχής ουσιαστικών συμβουλευτικών υπηρεσιών)·
 - με βάση δυνατότητα παραγγελίας επί εικοσιτετραώρου βάσεως (σύνδεση με το αντικείμενο της σύμβασης)· ή
 - με βάση την κατάρτιση σχετικά με τη χρήση των προϊόντων (υπερβολικά ασαφές σε περίπτωση που δεν παρέχεται σαφής ορισμός της κατάρτισης).
- Δεν υπάρχει σύνδεση μεταξύ των κριτηρίων ανάθεσης και του αντικειμένου της σύμβασης.

- Υπερβολικά πολλά κριτήρια χωρίς να λαμβάνονται υπόψη το πεδίο εφαρμογής και οι ανάγκες της σύμβασης.
- Ανάμειξη των κριτηρίων επιλογής και των κριτηρίων ανάθεσης (δηλ. χρήση των κριτηρίων επιλογής ως κριτηρίων ανάθεσης (π.χ. προηγούμενη πείρα) ή εκ νέου χρήση κατά το στάδιο της ανάθεσης κριτηρίων που έχουν ήδη χρησιμοποιηθεί στο στάδιο της επιλογής.
- Χρήση μέσης τιμολόγησης, βάσει της οποίας οι προσφορές που βρίσκονται εγγύτερα στον μέσο όρο σε σχέση με όλες τις προσφορές λαμβάνουν περισσότερους βαθμούς από τις προσφορές που απέχουν περισσότερο από τον μέσο όρο. Παρότι η τιμή της προσφοράς αποτελεί αντικειμενικό κριτήριο που χρησιμοποιείται στο στάδιο της ανάθεσης, η χρήση αυτής της μεθοδολογίας μέσης τιμολόγησης συνιστά άνιση μεταχείριση των προσφερόντων, ιδίως εκείνων με έγκυρες αλλά χαμηλές προσφορές. Συνεπώς, η εν λόγω πρακτική δεν συνάδει με την οδηγία 2004/18/EK.

Συνήθη σφάλματα που προκύπτουν κατά τη φάση ανάθεσης είναι τα ακόλουθα:

- αδυναμία προσαρμογής των κριτηρίων και της μεθοδολογίας ανάθεσης στα ειδικά χαρακτηριστικά της σύμβασης·
- ανάμειξη των σταδίων επιλογής και αξιολόγησης της διαδικασίας·
- μη κοινοποίηση της μεθοδολογίας αξιολόγησης στο τεύχος δημοπράτησης υπό ορισμένες συνθήκες – βλέπε υπόθεση C-532/06, *Λιανάκης*·
- αριθμητικά σφάλματα κατά την άθροιση των βαθμολογιών και την ιεράρχηση των προσφορών·
- απόρριψη προσφορών επειδή κρίνονται υπερβολικά χαμηλές, μολονότι δεν καθορίστηκαν εκ των προτέρων κριτήρια ή μεθοδολογία για τον σκοπό αυτό, κατά παράβαση του άρθρου 55 της οδηγίας 2004/18/EK.

Καθορισμός των κριτηρίων ανάθεσης

Πότε πρέπει να καταρτίζονται τα κριτήρια και η μεθοδολογία ανάθεσης;

Τα κριτήρια και η μεθοδολογία ανάθεσης πρέπει να οριστικοποιούνται και να εγκρίνονται πριν από τη δημοσίευση της πρόσκλησης υποβολής προσφορών.

Πώς πρέπει να καταρτίζονται τα κριτήρια ανάθεσης;

Τα κριτήρια ανάθεσης χρησιμοποιούνται για την αξιολόγηση του βαθμού συμμόρφωσης μιας προσφοράς με τις απαιτήσεις της ΑΑ και κατ' επέκταση για την ικανότητα ιεράρχησης των προσφορών. Τα κριτήρια ανάθεσης που θα χρησιμοποιηθούν εξαρτώνται από την ειδική φύση της σύμβασης. Συνιστάται να εκπονούνται ταυτόχρονα με τη συγγραφή υποχρεώσεων.

Τα **κριτήρια ανάθεσης** πρέπει να εξετάζουν:

- τη συμμόρφωση με τους συμβατικούς όρους και προϋποθέσεις·
- την τεχνική αξία των παρεχόμενων αγαθών ή υπηρεσιών·
- το κόστος του κύκλου ζωής·
- τους κινδύνους ή τους περιορισμούς που συνδέονται με την προσφορά· και
- τυχόν ευρύτερα κοινωνικά οφέλη για τον οργανισμό (π.χ. ζητήματα περιβαλλοντικού χαρακτήρα).

Ορθή πρακτική:

Τα κριτήρια ανάθεσης (άρθρο 53 της οδηγίας 2004/18/EK) είναι τα κριτήρια που συνιστούν τη βάση επί της οποίας η ΑΑ επιλέγει την καλύτερη προσφορά –δηλ. την προσφορά που πληροί καλύτερα τις απαιτήσεις που ορίζονται στη συγγραφή υποχρεώσεων– και αναθέτει στη συνέχεια τη σύμβαση. Τα εν λόγω κριτήρια πρέπει να καθορίζονται εκ των προτέρων, κατά προτίμηση στο στάδιο του σχεδιασμού, και δεν πρέπει να θίγουν τον δίκαιο ανταγωνισμό.

Στο άρθρο 53 παράγραφος 1 ορίζεται ότι τα κριτήρια βάσει των οποίων μια ΑΑ αναθέτει δημόσιες συμβάσεις προμηθειών, έργων ή υπηρεσιών πρέπει να είναι είτε:

- α) **η πλέον συμφέρουσα από οικονομική άποψη προσφορά (ΠΣΟΑΠ)** – διάφορα κριτήρια που συνδέονται με το αντικείμενο της σύμβασης μπορούν να λαμβάνονται υπόψη για την ανάθεσή της, για παράδειγμα η ποιότητα, η τιμή, η τεχνική αξία, ο χρόνος παράδοσης και η εξυπηρέτηση μετά την πώληση· είτε
- β) **η χαμηλότερη τιμή** – η σύμβαση ανατίθεται αποκλειστικά με βάση τη χαμηλότερη τιμή.

Ορισμένες περιπτώσεις στις οποίες μπορεί να θεωρηθεί κατάλληλη η χρήση του κριτηρίου της χαμηλότερης τιμής είναι οι ακόλουθες.

- Συμβάσεις προμηθειών: για την αγορά απλών, τυποποιημένων, έτοιμων προς χρήση προϊόντων (για παράδειγμα, γραφικής ύλης), η τιμή αποτελεί συνήθως και κατά παράδοση τον μοναδικό παράγοντα στον οποίο βασίζεται η απόφαση ανάθεσης της σύμβασης.
- Συμβάσεις έργων: για έργα των οποίων οι μελέτες παρέχονται από την ΑΑ ή για έργα με προϋπάρχουσες μελέτες, είναι σύνηθες να χρησιμοποιείται η χαμηλότερη τιμή.
- Συμβάσεις υπηρεσιών: για ορισμένες υπηρεσίες (για παράδειγμα, υπηρεσίες καθαριότητας κτιρίων ή εκδοτικές υπηρεσίες), μια ΑΑ ενδέχεται να προτιμήσει να καθορίσει αναλυτικά τις συγκεκριμένες προδιαγραφές και στη συνέχεια να επιλέξει τη συμμορφούμενη προσφορά με τη χαμηλότερη τιμή.

Η **ΠΣΟΑΠ** χρησιμοποιείται όταν η οικονομική αποδοτικότητα μπορεί να υπολογιστεί ως σχέση μεταξύ τιμής και ποιότητας. Ο όρος «σχέση ποιότητας/τιμής» υποδηλώνει τον βέλτιστο συνδυασμό μεταξύ των διαφόρων κριτηρίων (σχετιζόμενων με το κόστος και μη) που πληρούν από κοινού τις απαιτήσεις της ΑΑ. Ωστόσο, τα στοιχεία που συνιστούν τον βέλτιστο συνδυασμό αυτών των ποικίλων κριτηρίων διαφέρουν μεταξύ συμβάσεων και εξαρτώνται από τα αποτελέσματα που επιδιώκει η ΑΑ.

Η χρήση της ΠΣΟΑΠ, εν αντιθέσει με το κριτήριο της χαμηλότερης τιμής, παρέχει σειρά πλεονεκτημάτων. Επιτρέπει στις ΑΑ να λαμβάνουν υπόψη ζητήματα ποιοτικής φύσεως. Το κριτήριο της ΠΣΟΑΠ χρησιμοποιείται συνήθως όταν η ποιότητα είναι σημαντική για την ΑΑ. Για τις απαιτήσεις εκείνες που συνοδεύονται από μακρά διάρκεια ζωής, παρέχεται στην ΑΑ η δυνατότητα να λαμβάνει υπόψη το κόστος του κύκλου ζωής της απαίτησης που αποτελεί αντικείμενο της σύμβασης (δηλ. το κόστος καθ' όλη τη διάρκεια ζωής του προϊόντος) και όχι μόνο το άμεσο κόστος αγοράς (ή την αρχική τιμή αγοράς) στο πλαίσιο των καθορισμένων προδιαγραφών.

Ορισμένες περιπτώσεις στις οποίες ενδέχεται να θεωρηθεί κατάλληλη η χρήση της **ΠΣΟΑΠ** είναι οι ακόλουθες.

- Συμβάσεις προμηθειών: για τις δημόσιες συμβάσεις προμηθειών που περιλαμβάνουν σημαντική και εξειδικευμένη τοποθέτηση και/ή συντήρηση προϊόντος και/ή δραστηριότητες κατάρτισης χρηστών, είναι σύνηθες η ανάθεση της σύμβασης να γίνεται με βάση το κριτήριο της ΠΣΟΑΠ. Για την ακρίβεια, για αυτό το είδος σύμβασης, η ποιότητα έχει συνήθως ιδιαίτερη σημασία.
- Συμβάσεις έργων: για έργα που σχεδιάζονται από τον προσφέροντα, χρησιμοποιείται συχνά το κριτήριο της ΠΣΟΑΠ.
- Συμβάσεις παροχής υπηρεσιών: για τις συμβάσεις παροχής συμβουλευτικών υπηρεσιών και γενικότερα υπηρεσιών διανοητικής φύσεως, η ποιότητα έχει συνήθως μεγάλη σημασία. Η πείρα έχει δείξει ότι κατά την ανάθεση συμβάσεων τέτοιου είδους υπηρεσιών, τα βέλτιστα αποτελέσματα από άποψη σχέσης ποιότητας/τιμής επιτυγχάνονται όταν χρησιμοποιείται το κριτήριο της ΠΣΟΑΠ.

Μια ΑΑ μπορεί να λάβει υπόψη διάφορα κριτήρια για τον προσδιορισμό της ΠΣΟΑΠ. Στο άρθρο 53 παράγραφος 1 της οδηγίας 2004/18/EK περιέχεται ενδεικτικός κατάλογος των εν λόγω κριτηρίων, που είναι τα ακόλουθα:

- τιμή
- ποιότητα
- τεχνική αξία
- αισθητικά και λειτουργικά χαρακτηριστικά
- περιβαλλοντικά χαρακτηριστικά
- κόστος λειτουργίας
- αποδοτικότητα
- εξυπηρέτηση μετά την πώληση και τεχνική συνδρομή
- ημερομηνία παράδοσης και προθεσμία παράδοσης ή εκτέλεσης.

Ωστόσο, μπορούν να προστεθούν άλλα κριτήρια ανάλογα με τη φύση της σύμβασης, για παράδειγμα προσόντα και συναφής πείρα του προσωπικού που προτείνεται για την εκτέλεση μιας σύμβασης παροχής υπηρεσιών (αλλά μόνο υπό τους όρους που καθορίζονται στην υπόθεση C-601/13, *Ambisig*).

Τα κριτήρια ανάθεσης δεν πρέπει να συγχέονται με τα κριτήρια επιλογής. Βάσει της οδηγίας 2004/18/EK, τα ίδια έγγραφα μπορούν να υποβληθούν τόσο κατά το στάδιο της επιλογής όσο και κατά το στάδιο της ανάθεσης μόνον εάν σκοπός είναι ο εντοπισμός της προσφοράς που παρουσιάζει την καλύτερη σχέση ποιότητας/τιμής (εφαρμόζεται κατά περίπτωση) και όχι η διαπίστωση της ικανότητας του προσφέροντος να εκτελέσει τη σύμβαση, η οποία έχει ήδη εξακριβωθεί κατά τη φάση της επιλογής. Εάν ένα κριτήριο χρησιμοποιηθεί ως κριτήριο επιλογής στη φάση της προεπιλογής, δεν μπορεί να χρησιμοποιηθεί εκ νέου ως κριτήριο ανάθεσης κατά τον ίδιο τρόπο. Βλέπε επίσης υπόθεση C-31/87, *Beentjes*· υπόθεση C-532/06, *Λιανάκης* και υπόθεση T-402/06, *Ισπανία κατά Επιτροπής*.

Στο άρθρο 67 της νέας οδηγίας 2014/24/ΕΕ παρέχονται πληροφορίες σχετικά με τα κριτήρια ανάθεσης.

Μια ΑΑ μπορεί επίσης να αποφασίσει να υποδιαιρέσει τα κριτήρια της ΠΣΟΑΠ σε επιμέρους κριτήρια. Τα επιμέρους κριτήρια υποδηλώνουν τους ειδικούς παράγοντες που λαμβάνονται

υπόψη από την ΑΑ στο πλαίσιο ενός συγκεκριμένου κριτηρίου. Τα κριτήρια/επιμέρους κριτήρια πρέπει (βλέπε για παράδειγμα υπόθεση C-513/99, *Concordia Bus*):

- να συνδέονται με το αντικείμενο της σύμβασης·
- να μην παρέχουν στον συντάκτη «απεριόριστη ελευθερία επιλογής»·
- να περιέχονται είτε στην προκήρυξη διαγωνισμού είτε στα έγγραφα της σύμβασης·
- να είναι μετρήσιμα και να καθορίζουν το εύρος κάθε κριτηρίου (περιθώρια ανταγωνισμού), συμπεριλαμβανομένης ελάχιστης και μέγιστης αποδεκτής τιμής για την ΑΑ·
- να είναι σχεδιασμένα και διατυπωμένα κατά τέτοιο τρόπο ώστε όλοι οι συμμετέχοντες να ερμηνεύουν τα κριτήρια με τον ίδιο τρόπο· και
- να συμμορφώνονται με τις θεμελιώδεις αρχές του δικαίου της ΕΕ, ιδίως τις αρχές της Συνθήκης ΕΕ (ίση μεταχείριση, διαφάνεια, αποφυγή των διακρίσεων, αναλογικότητα).

Ο καθορισμός των προς εφαρμογή κριτηρίων (και τυχόν επιμέρους κριτηρίων) πρέπει να γίνεται με τη δέουσα επιμέλεια στο στάδιο του σχεδιασμού και η χρήση τους κατά τη διαδικασία αξιολόγησης πρέπει να μπορεί να εφαρμόζεται σε διάφορες πιθανές προσφορές και συνδυασμούς κριτηρίων προκειμένου να διασφαλίζεται ότι επιτυγχάνεται η επιθυμητή σχέση ποιότητας/τιμής. Εάν δεν συμπεριληφθούν συναφή κριτήρια ή συμπεριληφθούν ακατάλληλα κριτήρια εκ παραδρομής ενδέχεται να μην επιλεγεί η προσφορά που παρέχει την καλύτερη σχέση ποιότητας/τιμής. Τα κριτήρια εν γένει θα βαθμολογούνται με χρήση συστήματος βαθμολόγησης ή «κανόνα βαθμολόγησης», βάσει του οποίου τα χρησιμοποιούμενα κριτήρια έχουν σταθμίσεις.

Επίσης, τα κριτήρια και τα επιμέρους κριτήρια πρέπει να διατυπώνονται με σαφή τρόπο ώστε οι προσφέροντες να έχουν μια σαφή, κοινή αντίληψή τους. Για παράδειγμα, για τον λόγο αυτό συνιστάται το κριτήριο «ποιότητα» να διαμορφώνεται με βάση ένα ή περισσότερα επιμέρους κριτήρια και το κάθε επιμέρους κριτήριο να διατυπώνεται με περιγραφή των ελάχιστων και μέγιστων επιπέδων του επιμέρους κριτηρίου. Ένας προσφέρων πρέπει, με βάση την περιγραφή που περιλαμβάνεται στο τεύχος δημοπράτησης, να αποφασίζει με ποιον τρόπο θα οργανώσει την προσφορά του ούτως ώστε να λάβει καλή βαθμολογία, και η προσφορά πρέπει να συμπληρώνεται από έγγραφα στα οποία θα διευκρινίζεται ο τρόπος με τον οποίο θα παράσχει ο προσφέρων την ποιότητα και την υπηρεσία.

Παραδείγματα επιμέρους κριτηρίων:

υπηρεσία:

- παράδοση (πρέπει να αναφέρονται το ελάχιστο και το μέγιστο επίπεδο)
- όροι πληρωμής (ελάχιστο και μέγιστο επίπεδο)

ποιότητα:

- υλικά (ελάχιστο και μέγιστο επίπεδο)
- χρώματα (ελάχιστο και μέγιστο επίπεδο)

Παραδείγματα κακών πρακτικών – τα «δεν πρέπει»	Παραδείγματα ορθών πρακτικών – τα «πρέπει»
1. Ο προμηθευτής πρέπει να προσφέρει ελάχιστο ωράριο λειτουργίας 8.00 έως 16.00 –να αναφερθεί το ωράριο λειτουργίας του προσφέροντας– το εκτεταμένο ωράριο λειτουργίας θα αξιολογηθεί θετικά (η ΑΑ δεν ορίζει τι θεωρείται εκτεταμένο ωράριο λειτουργίας, π.χ. εικοσιτέσσερις ώρες το εικοσιτετράωρο). 2. Η ΑΑ πρέπει να αναφέρει τον αριθμό των ημερών που μεσολαβούν μεταξύ παραγγελίας και παράδοσης – συντομότεροι χρόνοι παράδοσης θα αξιολογηθούν θετικά (οι συντομότεροι χρόνοι παράδοσης δεν ορίζονται από την αναθέτουσα αρχή, για παράδειγμα ο μέγιστος αριθμός ημερών και ο αριθμός των ημερών που θα σταθμιστεί θετικά) 3. Η ΑΑ πρέπει να αναφέρει αν προστίθεται επιπλέον κόστος για επείγουσες παραγγελίες (η ΑΑ πρέπει να αναφέρει εκτιμώμενο αριθμό «επείγουσών παραγγελιών» ανά έτος για τον υπολογισμό του κόστους). 4. Η ΑΑ πρέπει να αναφέρει τη διάρκεια ζωής των προϊόντων – η ελάχιστη διάρκεια ζωής είναι 2 έτη από την ημερομηνία παραγωγής (δεν ορίζεται προτιμώμενη διάρκεια ζωής από την ΑΑ). 5. Συμβατικές κυρώσεις: η χρήση συμβατικών κυρώσεων (δηλ. όσο υψηλότερη είναι η συμβατική κύρωση που προτίθεται να καταβάλει ο προσφέρων για καθυστερημένη εκτέλεση της σύμβασης, τόσο υψηλότερο βαθμό λαμβάνει) δεν ενθαρρύνεται ως κριτήριο ανάθεσης. Τέτοιου	1. Ο προμηθευτής πρέπει να προσφέρει ελάχιστο ωράριο λειτουργίας 8.00 έως τις 16.00 – ο προσφέρων να αναφέρει το <i>προσφερόμενο</i> ωράριο λειτουργίας – προσφερόμενο ωράριο λειτουργίας επί εικοσιτετράωρου βάσεως θα αξιολογηθεί και θα σταθμιστεί θετικά. (Ο ανταγωνισμός για τον προσφέροντα έγκειται τώρα στη λειτουργία από τις 16.00 και μετά και της λειτουργίας επί εικοσιτετράωρου βάσεως). 2. Ο προσφέρων πρέπει να αναφέρει τις ημέρες που μεσολαβούν μεταξύ παραγγελίας και παράδοσης – ο μέγιστος αριθμός είναι 12 ημέρες από την παραγγελία – προσφορά που αφορά παράδοση εντός 4 ημερών θα αξιολογηθεί και θα σταθμιστεί θετικά. (Ο ανταγωνισμός για τον προσφέροντα έγκειται τώρα μεταξύ 12 και 4 ημερών – δεν παρέχονται επιπλέον βαθμοί για χρόνο παράδοσης μικρότερο των 4 ημερών). Εναλλακτικά, το μοντέλο βαθμολόγησης μπορεί να καταρτιστεί και να δημοσιευτεί ως εξής: <4 ημέρες 5 βαθμοί 5-6 ημέρες 4 βαθμοί 7-8 ημέρες 3 βαθμοί 9-10 ημέρες 2 βαθμοί 11 ημέρες 1 βαθμός >12 ημέρες 0 βαθμοί 3. Ο προσφέρων αναφέρει αν προστίθεται επιπλέον κόστος για επείγουσες παραγγελίες. Ο εκτιμώμενος αριθμός «επείγουσών παραγγελιών» ανά έτος είναι 500. (Τώρα η ΑΑ μπορεί να υπολογίσει το συνολικό ετήσιο κόστος για τις επείγουσες παραγγελίες – το οποίο είναι διαφανές και σαφές). 4. Η διάρκεια ζωής των προσφερόμενων προϊόντων πρέπει να είναι τουλάχιστον (ελάχιστα κριτήρια) 2 έτη από την ημερομηνία παραγωγής. Η προσφερόμενη διάρκεια ζωής 5 ετών θα αξιολογηθεί και θα σταθμιστεί θετικά (ο ανταγωνισμός για τον προσφέροντα έγκειται τώρα μεταξύ 2 και 5 ετών όσον αφορά τη διάρκεια ζωής – δεν παρέχονται επιπλέον βαθμοί για διάρκεια ζωής άνω των 5 ετών).

είδους κυρώσεις πρέπει απλώς να προβλέπονται στους όρους της σύμβασης. 6. Ισότητα των φύλων: η ΑΑ δεν μπορεί να χρησιμοποιεί το φύλο ως κριτήριο ανάθεσης, για παράδειγμα δίνοντας βαθμούς σε σύμβαση παροχής υπηρεσίας με βάση τη σύνθεση της ομάδας εμπειρογνομόνων που προτείνεται από τον προσφέροντα ως προς το φύλο (αυτό συνιστά διάκριση και παράβαση των αρχών της Συνθήκης). 7. Πρόσθετες παροχές: η ΑΑ δεν πρέπει να χρησιμοποιεί «πρόσθετες παροχές» ως παράγοντα για την ανάθεση των συμβάσεων, για παράδειγμα δίνοντας επιπλέον βαθμούς στους προσφέροντες που παρέχουν δωρεάν τεμάχια επιπλέον των ζητηθέντων. 8. Μέση τιμή: η χρήση μέσης τιμολόγησης (π.χ. η χορήγηση περισσότερων βαθμών στις προσφορές που βρίσκονται εγγύτερα στον μέσο όρο του συνόλου των προσφορών που λαμβάνονται) δεν επιτρέπεται, καθώς δεν αποτελεί αντικειμενικό κριτήριο που να συνδέεται με το αντικείμενο της σύμβασης. 9. Επίπεδο υπεργολαβίας: η ΑΑ δεν πρέπει να χρησιμοποιεί το επίπεδο υπεργολαβίας για να περιορίσει τη χρήση της, π.χ. δίνοντας υψηλότερο βαθμό σε προσφέροντες που προτείνουν να μην χρησιμοποιήσουν υπεργολαβία σε σύγκριση με εκείνους που προτείνουν τη χρήση της. Οι ΑΑ δεν δικαιούνται να περιορίζουν το επίπεδο υπεργολαβίας που προτείνεται από προσφέροντα (το εν λόγω κριτήριο εμπίπτει στα κριτήρια επιλογής).	
--	--

Αξιολόγηση προσφορών και φάση ανάθεσης της σύμβασης

Στην παρούσα ενότητα περιγράφεται η μεθοδολογία για τη διενέργεια της αξιολόγησης των προσφορών στο πλαίσιο της διαδικασίας σύναψης σύμβασης.

Ποιες είναι οι διάφορες μέθοδοι αξιολόγησης που μπορούν να εφαρμοστούν;

Η μέθοδος αξιολόγησης που θα χρησιμοποιηθεί εξαρτάται από τη φύση και την πολυπλοκότητα της σύμβασης. Η επιλεγμένη μέθοδος πρέπει να παρέχει τη δυνατότητα στην επιτροπή αξιολόγησης να καθορίζει αντικειμενικά και με διαφανή τρόπο την προσφορά που παρέχει την καλύτερη σχέση ποιότητας/τιμής εξετάζοντας:

- τον βαθμό στον οποίο μια προσφορά πληροί τα ποιοτικά κριτήρια·
- το κόστος του κύκλου ζωής·
- το επίπεδο κινδύνου που συνδέεται με την επιλογή μιας συγκεκριμένης τιμής· και
- τα κριτήρια πρέπει να παρατίθενται (κατά σειρά προτεραιότητας) στα έγγραφα (συνήθως στη συγγραφή υποχρεώσεων) με σταθμίσεις (εφόσον υπάρχουν) και με τη μεθοδολογία βαθμολόγησης.

Οι κυριότερες μέθοδοι αξιολόγησης είναι:

A. Χαμηλότερη τιμή

Η μέθοδος της χαμηλότερης τιμής είναι χρήσιμη για απλές ή τυποποιημένες συμβάσεις. Περιλαμβάνει απλώς την επιλογή της προσφοράς με τη χαμηλότερη τιμή που πληροί όλους τους όρους συμμετοχής.

B. ΠΣΟΑΠ: Σχέση ποιότητας/τιμής – αριθμητική βαθμολογία

Η μέθοδος αυτή είναι χρήσιμη για την αξιολόγηση σχετικά πολύπλοκων αγορών στο πλαίσιο των οποίων τα ποιοτικά κριτήρια είναι όλα σχεδόν εξίσου σημαντικά. Μετά τη διαλογή και τον αποκλεισμό των προσφορών που δεν συμμορφώνονται με τους όρους συμμετοχής, για καθένα από τα επιθυμητά μη κοστολογικά ή ποιοτικά κριτήρια ανάθεσης δίνεται βαθμός (αριθμητική βαθμολογία), ανάλογα με το επίπεδο συμμόρφωσης. Οι βαθμολογίες συνδυάζονται για κάθε προσφορά ούτως ώστε να προκύψει ένας συνολικός βαθμός για την ποιότητα. Οι προσφορές ιεραρχούνται στη συνέχεια με βάση τον λόγο τιμής/ποιότητας.

Γ. ΠΣΟΑΠ: Μέθοδος σταθμισμένης βαθμολογίας

Η μέθοδος αυτή είναι χρήσιμη για την αξιολόγηση πολύπλοκων αγορών στο πλαίσιο των οποίων τα κριτήρια ανάθεσης έχουν διαφορετική σημασία. Μετά τη διαλογή και τον αποκλεισμό των προσφορών που δεν συμμορφώνονται με τους όρους συμμετοχής, κάθε κριτήριο λαμβάνει ποσοστιαία στάθμιση (με την άθροιση των κριτηρίων να δίνει ποσοστό 100%). Η στάθμιση που δίδεται σε κάθε κριτήριο πρέπει να αναφέρεται στο τεύχος δημοπράτησης και δεν μπορεί να διαφοροποιηθεί εκ των υστέρων. Η τιμή λαμβάνει αριθμητική στάθμιση ομοίως προς τα άλλα κριτήρια και προστίθεται για να προκύψει η συνολική βαθμολογία.

Δ. ΠΣΟΑΠ: Μέθοδος αριθμητικής βαθμολογίας

Αυτή η μέθοδος είναι χρήσιμη για την αξιολόγηση πολύπλοκων αγορών στο πλαίσιο των οποίων οι διάφοροι ποιοτικοί παράγοντες βαθμολογούνται σύμφωνα με σύστημα ταξινόμησης από το 0 έως το 5. Μετά τη διαλογή και τον αποκλεισμό των προσφορών που δεν συμμορφώνονται με τα κριτήρια επιλογής, για καθένα από τα ποιοτικά κριτήρια ανάθεσης δίνεται βαθμός, ανάλογα με το εκτιμώμενο επίπεδο συμμόρφωσης, για παράδειγμα χρησιμοποιώντας κλίμακα από 0 (απαράδεκτη) έως 5 (εξαιρετική). Η τιμή βαθμολογείται και θεωρείται μέρος της εκτίμησης της σχέσης ποιότητας/τιμής. Η φθηνότερη προσφορά λαμβάνει συνήθως βαθμό 100% και οι λοιποί προσφέροντες λαμβάνουν χαμηλότερο ποσοστό σύμφωνα με την αξία της προσφοράς τους με αναλογικό τρόπο. Οι βαθμολογίες αθροίζονται και στη συνέχεια πραγματοποιείται η εκτίμηση ποιότητας/τιμής συγκρίνοντας τις συνολικές βαθμολογίες, το κόστος του κύκλου ζωής και τους σχετικούς κινδύνους.

Επιτρέπεται η επικοινωνία με τους προσφέροντες κατά τη διάρκεια της φάσης της αξιολόγησης;

Κατά την αξιολόγηση των προσφορών, μπορούν να ζητούνται διευκρινίσεις από τους προσφέροντες, αλλά η αναθέτουσα αρχή πρέπει να διασφαλίζει την τήρηση της αρχής της ίσης μεταχείρισης και της αποφυγής των διακρίσεων. Είναι καλύτερα οι διευκρινίσεις να ζητούνται γραπτώς μέσω ανταλλαγής μηνυμάτων ηλεκτρονικού ταχυδρομείου, και να γίνεται παραπομπή σε συγκεκριμένη ενότητα της προσφοράς και το ερώτημα που τίθεται να είναι συγκεκριμένο. Πρέπει να αποφεύγονται ερωτήσεις που ουσιαστικά παρέχουν στον προσφέροντα τη δυνατότητα να υποβάλει οποιαδήποτε άλλη πρόσθετη πληροφορία ή να τροποποιήσει την προσφορά του, καθώς οποιαδήποτε αλλαγή μπορεί να έχει ως αποτέλεσμα την ακύρωση της διαδικασίας αξιολόγησης. Σε περίπτωση που είναι σαφές ότι η τιμή της προσφοράς περιλαμβάνει αριθμητικό σφάλμα, η ΑΑ μπορεί να επικοινωνήσει με τον προσφέροντα προκειμένου να διευκρινιστεί η εν λόγω τιμή.

Πώς θα καταλήξει η επιτροπή αξιολόγησης στην απόφασή της;

Η επιτροπή αξιολόγησης πρέπει να βαθμολογεί τις προσφορές μόνο με βάση τις πληροφορίες που περιέχονται σε αυτές και τυχόν ληφθείσες διευκρινίσεις. Κάθε άλλη πληροφορία που μπορεί να έχουν λάβει ήδη τα μέλη της επιτροπής, συμπεριλαμβανομένης της προσωπικής τους πείρας, δεν πρέπει να λαμβάνεται υπόψη.

Κάθε μέλος της επιτροπής αξιολόγησης πρέπει να δρομολογεί, να διενεργεί και να ολοκληρώνει μεμονωμένη αξιολόγηση κάθε προσφοράς. Οι αξιολογήσεις συνοψίζονται και η επιτροπή, ως σύνολο, καταλήγει σε μια βαθμολογία κοινής αποδοχής. Ενδέχεται τα μέλη της επιτροπής να μην καταλήγουν πάντα στα ίδια συμπεράσματα. Στις περιπτώσεις αυτές, η επιτροπή πρέπει να συζητά τυχόν επιμέρους διαφορές στον βαθμό του δυνατού. Οι συζητήσεις αυτές μπορεί να οδηγήσουν σε συναίνεση ή κάθε μέλος μπορεί να διατηρήσει την ανεξάρτητη άποψή του σχετικά με τη βαθμολογία που έδωσε, η οποία συμπεριλαμβάνεται στον μέσο όρο των άλλων αξιολογήσεων. Εφόσον οι μέθοδοι αυτές καταλήξουν σε αποτέλεσμα που κάποιο μέλος θεωρεί απαράδεκτο, το μέλος αυτό μπορεί να ζητήσει να σημειωθεί η άποψή του αυτή στην τελική έκθεση. Σε περίπτωση που τέτοιου είδους διαφορές βασίζονται σε στοιχεία (μαθηματικά ή αποδεικτικά) και δεν μπορούν να επιλυθούν μέσω συναίνεσης, ο πρόεδρος της επιτροπής αποφασίζει και καταγράφει τέτοιου είδους περιπτώσεις και αποφάσεις.

Το φύλλο βαθμολογίας πρέπει να περιλαμβάνει παρατηρήσεις προς υποστήριξη της βαθμολογίας και να διασφαλίζει ότι αυτές επαρκούν ώστε το μέλος να είναι σε θέση να εξηγήσει τον βαθμό που έδωσε. Το μέλος μπορεί επίσης να εισαγάγει σχόλια σε αντίγραφο της προσφοράς κατά την εξέτασή της, αλλά θα πρέπει να σημειωθεί ότι μπορεί να γίνει παραπομπή σε τέτοιου είδους παρατηρήσεις σε μετέπειτα ενημέρωση ή προσφυγή. Όλα τα μέλη πρέπει να είναι ενήμερα και να χειρίζονται όλα τα μέρη της αξιολόγησης γνωρίζοντας ότι οι παρατηρήσεις και οι συστάσεις τους μπορεί να δημοσιοποιηθούν.

Η επιτροπή αξιολόγησης πρέπει να αποφασίζει εκ των προτέρων αν πρόκειται:

- να δώσει μεμονωμένες βαθμολογίες και στη συνέχεια να καταλήξει στον μέσο όρο αυτών· ή
- να δώσει μια συμφωνηθείσα βαθμολογία συνολικά ως επιτροπή για κάθε προσφέροντα.

Κατά τη βαθμολόγηση των προσφορών ως προς τα κριτήρια ανάθεσης, το σκεπτικό της βαθμολογίας πρέπει να αποφασίζεται προτού ξεκινήσει η αξιολόγηση από τα μέλη της επιτροπής αξιολόγησης. Μια πρόταση είναι να εφαρμόζεται διαβαθμισμένη προσέγγιση όπως φαίνεται στον ακόλουθο πίνακα:

ΒΑΘΜΟΛΟΓΙΑ	ΤΑΞΙΝΟΜΗΣΗ
5	Εξαιρετική
4	Υπερβαίνει τις προσδοκίες
3	Πληροί τις προδιαγραφές
2	Δεν πληροί τις προδιαγραφές
1	Πολύ κάτω του προσδοκώμενου
0	Μη αποδεκτή

Οι βαθμολογίες για κάθε προσφέροντα προστίθενται στη συνέχεια στο φύλλο συνολικής βαθμολογίας προκειμένου να προκύψουν οι τελικές βαθμολογίες και η ιεράρχηση. Η μέθοδος αυτή αποτρέπει τυχόν μεροληπτική βαθμολόγηση από κάποιο μέλος της επιτροπής αξιολόγησης. Όλα τα μέλη της επιτροπής αξιολόγησης πρέπει να υπογράφουν και να αναγράφουν την ημερομηνία στα φύλλα βαθμολογίας. Ο πρόεδρος της επιτροπής αξιολόγησης πρέπει να διαβεβαιώνει ότι η διαδικασία βαθμολόγησης έχει καταγραφεί ορθώς και να επιβεβαιώνει ότι οι αποφάσεις που λαμβάνονται είναι σαφώς τεκμηριωμένες ώστε να μπορούν να αιτιολογηθούν στους προσφέροντες.

Πώς πρέπει να ενημερώνονται οι προσφέροντες για το αποτέλεσμα;

Όταν ολοκληρωθεί η διαδικασία αξιολόγησης, πρέπει να ενημερωθούν όλοι οι προσφέροντες σχετικά με το αποτέλεσμα, σύμφωνα με το άρθρο 41 της οδηγίας 2004/18/EK.

Οι πληροφορίες αυτές πρέπει να αποστέλλονται το συντομότερο δυνατόν μετά τη λήψη της απόφασης ανάθεσης της σύμβασης και τουλάχιστον 10 ημέρες πριν από την ανάθεση (επονομαζόμενη «ανασταλτική προθεσμία»).

Εάν οποιοδήποτε πρόσωπο ζητήσει ενημερωτική συνάντηση κατά τις δύο πρώτες εργάσιμες ημέρες, η Αρχή πρέπει να παράσχει τις ακόλουθες πληροφορίες κατά τρόπο ώστε ο προσφέρων ή το ενδιαφερόμενο μέρος να τις έχει λάβει τουλάχιστον τρεις εργάσιμες ημέρες πριν από την ανάθεση της σύμβασης. Αυτό είναι γνωστό ως «επισπευσμένη ενημέρωση» και, εάν χρειαστεί, σημαίνει ότι η ανάθεση της σύμβασης πρέπει να καθυστερήσει πέραν της ελάχιστης περιόδου των 10 ημερών.

Η επισπευσμένη ενημέρωση προς μη επιλεγέντα προσφέροντα πρέπει να εξηγεί για ποιον λόγο δεν επελέγη και, εφόσον υπέβαλε αποδεκτή προσφορά, ποια ήταν τα χαρακτηριστικά και τα σχετικά πλεονεκτήματα της προσφοράς που επελέγη. Η έκταση και το είδος των πληροφοριών που δημοσιεύονται εξαρτώνται από τις συνθήκες και η ΑΑ θα πρέπει να ζητεί συμβουλές από τη νομική ομάδα σχετικά με το τι είναι δέον να γίνει.

ΔΕΣΜΗ ΕΡΓΑΛΕΙΩΝ 7 – ΣΥΓΓΡΑΦΗ ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΩΝ

Περιγραφή δέσμης εργαλείων:

Παροχή βοήθειας στους επαγγελματίες κατά τον σχεδιασμό μιας ολοκληρωμένης, υψηλής ποιότητας συγγραφής υποχρεώσεων μέσω σειράς ερωτήσεων-απαντήσεων και καταλόγου σημείων ελέγχου.

Σχετικό νομοθετικό πλαίσιο:

Άρθρα 23 και 24 της οδηγίας 2004/18/ΕΚ.

Συνήθη σφάλματα:

Ο ορισμός των τεχνικών προδιαγραφών αποτελεί τομέα στον οποίο σημειώνονται πολλά λάθη, συχνά λόγω έλλειψης δεξιοτήτων/πείρας στην κατάρτιση των εν λόγω εγγράφων. Τα ακόλουθα αποτελούν κατάλογο των τομέων όπου παρατηρούνται συνήθως σφάλματα.

- Σημαντικοί τομείς εργασιών παραλείπονται στη συγγραφή υποχρεώσεων και προστίθενται σε μεταγενέστερο στάδιο, με αποτέλεσμα να προκαλείται σύγχυση ή αθέμιτος ανταγωνισμός.
- Μια ανεπαρκής απόκριση από την αγορά ή ασυνήθιστα χαμηλές τιμές (ή πολύ διαφορετικές τιμές προσφορών) μπορεί συχνά να οφείλονται στην ανεπάρκεια της συγγραφής υποχρεώσεων (αν και αυτό μπορεί επίσης να προκύψει εξαιτίας μη φυσιολογικών συνθηκών που επικρατούν στην αγορά). Κάθε μέρος πρέπει να γνωρίζει και να κατανοεί τι απαιτείται (η επονομαζόμενη *σύμπτωση βούλησης*).
- Ανάθεση συμπληρωματικών συμβάσεων έργων/υπηρεσιών/προμηθειών που προκύπτουν από τη βασική σύμβαση και θα έπρεπε να είχαν προβλεφθεί.
- Εικαζόμενη κατεπείγουσα ανάγκη λόγω «απρόβλεπτων γεγονότων», παρόλο που στην πραγματικότητα οφείλονται σε μη ρεαλιστικό χρονοδιάγραμμα και/ή πλημμελή σχεδιασμό.
- Παραβιάσεις των απαιτήσεων περί ίσης μεταχείρισης, αποφυγής των διακρίσεων και διαφάνειας (ιδίως μέσω του προσδιορισμού συγκεκριμένων προϊόντων ή της ύπαρξης περιοριστικών προδιαγραφών).
- Παράνομες, εσφαλμένες ή ανεπαρκείς διατάξεις (αυτό ισχύει ιδίως στην περίπτωση κριτηρίων επιλογής και ανάθεσης και στην παροχή εύνοιας προς τους τοπικούς εργολήπτες).
- Προδιαγραφές που δεν περιλαμβάνουν χρονοδιάγραμμα της διαδικασίας υποβολής προσφορών και του έργου ή κριτήρια επιλογής και ανάθεσης.

Ερώτηση & απάντηση

Τι είναι η συγγραφή υποχρεώσεων και πότε, πώς και από ποιον καταρτίζεται;

Η συγγραφή υποχρεώσεων αποτελεί το βασικό έγγραφο της σύμβασης στο οποίο προσδιορίζονται οι ανάγκες που αυτή πρέπει να καλύψει. Αποτελεί τη βάση για την επιλογή του αναδόχου και ενσωματώνεται στη σύμβαση προσδιορίζοντας τι οφείλει να παραδώσει ο ανάδοχος. Επομένως, ο τελικός έλεγχος και η έγκρισή της αποτελούν καίριο σημείο της λήψης αποφάσεων κατά τη διαδικασία σύναψης σύμβασης και είναι σημαντικό αυτοί που αναλαμβάνουν τα εν λόγω καθήκοντα να διαθέτουν τις αναγκαίες γνώσεις, αρμοδιότητες και πείρα. Η έγκριση της συγγραφής υποχρεώσεων είναι συνήθως βασικό στάδιο της διαδικασίας επανεξέτασης προκαθορισμένων σημείων. Σκοπός της συγγραφής υποχρεώσεων είναι να δοθεί στους δυνητικούς προμηθευτές σαφής, ακριβής και πλήρης περιγραφή των αναγκών της ΑΑ και επομένως να τους επιτραπεί να προτείνουν μια λύση που θα ανταποκρίνεται σε αυτές τις ανάγκες.

Ανάλογα με την πολυπλοκότητά της, η συγγραφή υποχρεώσεων μπορεί να καταρτιστεί από άτομο ή ομάδα στο πλαίσιο της οργάνωσης της ΑΑ ή από εξωτερικούς συμβούλους. Με εξαίρεση τις απλούστερες περιπτώσεις, οι αρμόδιοι για την κατάρτιση της συγγραφής υποχρεώσεων θα χρειαστεί να συγκεντρώσουν πληροφορίες από διάφορα ενδιαφερόμενα μέρη και πηγές, συμπεριλαμβανομένων παραδειγμάτων παλαιότερων συγγραφών υποχρεώσεων για παρόμοιες αγορές.

Για απλές συμβάσεις, η συγγραφή υποχρεώσεων καταρτίζεται πριν από τη δημοσίευση της προκήρυξης του διαγωνισμού (στην Επίσημη Εφημερίδα της ΕΕ). Για περισσότερο πολύπλοκες συμβάσεις, η συγγραφή υποχρεώσεων καταρτίζεται με βάση δήλωση των επιχειρηματικών απαιτήσεων που έχουν παρουσιαστεί αναλυτικά κατά την προετοιμασία της επιχειρηματικής πρότασης. Στις εξαιρετικές περιπτώσεις της διαδικασίας με διαπραγμάτευση ή του ανταγωνιστικού διαλόγου, μπορεί να καταρτιστεί κατά την εξέλιξη του έργου.

Η συγγραφή υποχρεώσεων υποβάλλεται συνήθως σε περαιτέρω επεξεργασία. Οι απαιτήσεις υψηλού επιπέδου υποβάλλονται σταδιακά σε περαιτέρω επεξεργασία έως ότου φτάσουν σε τέτοιο επίπεδο αναλυτικής παροχής των στοιχείων ώστε οι προμηθευτές να είναι σε θέση να αντιληφθούν τι απαιτείται και να αναπτύξουν κατάλληλη λύση. Η απαίτηση μπορεί να υποβάλλεται σε επεξεργασία κατόπιν διαβούλευσης με τους προμηθευτές στο πλαίσιο έρευνας της αγοράς ή μετά το στάδιο επιλογής προμηθευτή. Αυτό μπορεί να είναι ιδιαίτερα χρήσιμο κατά την εξέταση καινοτόμων λύσεων. Η εν λόγω διαδικασία πρέπει να αντιμετωπίζεται με προσοχή και ακεραιότητα ώστε να διασφαλίζεται η ίση μεταχείριση των δυνητικών προμηθευτών και να αποφεύγονται τυχόν κατηγορίες μεροληψίας (που συχνά οδηγούν σε προσφυγές). Η συγγραφή υποχρεώσεων δεν πρέπει να περιέχει διατυπώσεις που υπονοούν ιδιόκτητες λύσεις ή κατονομάζουν προϊόντα. Πρέπει να χρησιμοποιείται πάντα ο όρος «ή ισοδύναμο».

Η συγγραφή υποχρεώσεων περιέχει επίσης υλικό αναφοράς που έχει ως στόχο να βοηθήσει τους προμηθευτές να κατανοήσουν την απαίτηση στο συγκεκριμένο πλαίσιο και παρέχει υποστηρικτικό υλικό. Ο όγκος του υλικού αναφοράς μπορεί να είναι σημαντικός και το πρακτικό μέρος της αντιγραφής και παροχής του σε όλους τους δυνητικούς προμηθευτές μπορεί να είναι περίπλοκο. Για πολύ πολύπλοκες συμβάσεις, το υλικό αναφοράς μπορεί να διατίθεται σε χωριστό CD ή να παρέχεται η δυνατότητα μελέτης του σε έγγραφη μορφή σε «αίθουσα δεδομένων».

Η συγγραφή υποχρεώσεων πρέπει να έχει οριστικοποιηθεί προτού παρασχεθεί στους προμηθευτές μαζί με την πρόσκληση υποβολής προσφορών. Πρέπει να αναζητείται το πλέον κατάλληλο πρόσωπο για τον έλεγχο της συγγραφής υποχρεώσεων προκειμένου να

διασφαλίζεται ότι το έγγραφο είναι πλήρες και ακριβές, καθώς και το πρόσωπο που θα αξιολογήσει τις απαντήσεις σε αυτήν.

Βλέπε επίσης [ενότητα 2.4](#)

Οι απαιτήσεις που ορίζονται στο άρθρο 23 και το παράρτημα VI της οδηγίας 2004/18/ΕΚ

Στις απαιτήσεις αυτές περιλαμβάνονται τα ακόλουθα:

- Οι τεχνικές προδιαγραφές πρέπει να περιλαμβάνονται στο τεύχος δημοπράτησης.
- Οι τεχνικές προδιαγραφές πρέπει να είναι επαρκώς λεπτομερείς ώστε να επιτρέπουν στους προσφέροντες να προσδιορίζουν το αντικείμενο της σύμβασης και στις αναθέτουσες αρχές να αναθέτουν τη σύμβαση.
- Οι τεχνικές προδιαγραφές εξασφαλίζουν ισότιμη πρόσβαση στους προσφέροντες και δεν έχουν ως αποτέλεσμα τη δημιουργία αδικαιολόγητων φραγμών στο άνοιγμα των δημόσιων συμβάσεων στον ανταγωνισμό.
- Η συγγραφή υποχρεώσεων διατυπώνεται είτε με παραπομπή στα εθνικά πρότυπα, στα ευρωπαϊκά πρότυπα, στις ευρωπαϊκές τεχνικές εγκρίσεις, στα διεθνή πρότυπα ή σε άλλα τεχνικά συστήματα αναφοράς που εκπονούνται από τους ευρωπαϊκούς οργανισμούς τυποποίησης, ή στα εθνικά πρότυπα, στις εθνικές τεχνικές εγκρίσεις, ή στις εθνικές τεχνικές προδιαγραφές στον τομέα του σχεδιασμού, του υπολογισμού και της εκτέλεσης των έργων και της χρησιμοποίησης των προϊόντων. Κάθε παραπομπή συνοδεύεται από τη μνεία «ή ισοδύναμο».
- Στις τεχνικές προδιαγραφές μπορεί επίσης να τίθενται και λειτουργικές απαιτήσεις, για παράδειγμα σχετικά με περιβαλλοντικά χαρακτηριστικά.
- Η ΑΑ οφείλει να αποδεχθεί προσφορά για την οποία η ΑΑ κρίνει ότι αποδεικνύεται ότι πληροί με ισοδύναμο τρόπο τις προδιαγραφές, τις λειτουργικές απαιτήσεις ή τις απαιτήσεις του οικολογικού σήματος ή των προτύπων που αναφέρονται στο τεύχος δημοπράτησης. Τεχνικός φάκελος του κατασκευαστή ή έκθεση δοκιμών από αναγνωρισμένο οργανισμό μπορεί να συνιστά ενδεδειγμένο μέσο.
- Οι τεχνικές προδιαγραφές δεν μπορούν να κάνουν μνεία συγκεκριμένης κατασκευής ή προέλευσης ή ιδιαίτερων μεθόδων κατασκευής ούτε να κάνουν αναφορά σε σήμα, δίπλωμα ευρεσιτεχνίας ή τύπο καθώς και σε συγκεκριμένη καταγωγή ή παραγωγή, που θα είχε ως αποτέλεσμα να ευνοούνται ή να αποκλείονται ορισμένες επιχειρήσεις ή ορισμένα προϊόντα.
- Τέτοια μνεία επιτρέπεται, κατ' εξαίρεση, μόνον όταν δεν μπορεί να δοθεί επαρκώς ακριβής και κατανοητή περιγραφή του αντικειμένου της σύμβασης· η εν λόγω μνεία συνοδεύεται από τη φράση «ή ισοδύναμο». Η ΑΑ πρέπει να αναφέρει τον λόγο για τον οποίο χρησιμοποιούνται σήματα, διπλώματα ευρεσιτεχνίας κ.λπ. στις τεχνικές προδιαγραφές.
- Οι προδιαγραφές πρέπει να καθορίζονται κατά τέτοιο τρόπο ώστε να λαμβάνονται υπόψη τα κριτήρια προσβασιμότητας για άτομα με αναπηρίες ή ο σχεδιασμός για όλους τους χρήστες.

- Ορισμοί των προδιαγραφών και των προτύπων περιλαμβάνονται στο παράρτημα VI της οδηγίας 2004/18/EK.

Ποια είναι τα διάφορα είδη συγγραφής υποχρεώσεων;

Υπάρχουν τρία είδη συγγραφής υποχρεώσεων (που αναφέρονται ορισμένες φορές με διαφορετικές ονομασίες): εισροές, εκροές και αποτέλεσμα.

- Η συγγραφή υποχρεώσεων που βασίζεται στις **εισροές** (η οποία καλείται ορισμένες φορές τεχνική προδιαγραφή) αποτελεί σειρά οδηγιών σχετικά με τον τρόπο εκτέλεσης μιας εργασίας. Η συγγραφή υποχρεώσεων αυτού του είδους δεν πλέον ιδιαιτέρως δημοφιλής (εκτός από βασικές συμβάσεις), διότι δεν είναι ευέλικτη, συχνά δεν αντικατοπτρίζει τη σχέση ποιότητας/τιμής και δεν παρέχει στον προσφέροντα τη δυνατότητα να καινοτομήσει. Για τυχόν πρόσθετες παροχές που προστίθενται στη συνέχεια επιβάλλεται χρέωση. Συνήθως χρησιμοποιούνται με αξιολόγηση που βασίζεται αποκλειστικά στη χαμηλότερη τιμή.
- Η συγγραφή υποχρεώσεων που βασίζεται στις **εκροές** εστιάζει στις επιθυμητές εκροές από μια υπηρεσία από επιχειρηματική άποψη, και δεν συνιστά λεπτομερή τεχνική προδιαγραφή του τρόπου με τον οποίο πρέπει να παρέχεται η υπηρεσία· με τον τρόπο αυτό δίνεται στους παρόχους η δυνατότητα να προτείνουν καινοτόμους λύσεις που ενδέχεται να μην είχε υπόψη της η αρμόδια για τη σύναψη της σύμβασης ομάδα.
- Η συγγραφή υποχρεώσεων που βασίζεται στα **αποτελέσματα** μπορεί να αποτελέσει το ευκολότερο είδος από άποψη κατάρτισης, αλλά το δυσκολότερο από άποψη αξιολόγησης (και παρακολούθησης). Αποτελεί δήλωση των οφελών που αναμένεται να αποκομιστούν αντί για τις εισροές ή τα παραδοτέα του εργολήπτη.

Τα δύο τελευταία είδη συνοδεύονται συνήθως από δήλωση μεθόδου του προσφέροντος που υποβάλλεται μαζί με την προσφορά, στην οποία ορίζεται ο τρόπος με τον οποίο προτείνει ο προσφέρων την εκπλήρωση των απαιτήσεων της συγγραφής υποχρεώσεων. Κάθε προσφέρων μπορεί να προτείνει κάτι διαφορετικό, επομένως η επιτροπή αξιολόγησης πρέπει να είναι σε θέση να αξιολογήσει αυτές τις εναλλακτικές προτάσεις.

Πώς αξιολογούνται οι προσφορές όσον αφορά την εκπλήρωση των όρων της συγγραφής υποχρεώσεων;

Η στρατηγική αξιολόγησης ορίζει την προσέγγιση της αξιολόγησης και ο πίνακας αξιολόγησης απεικονίζει τον τρόπο με τον οποίο θα διεξαχθεί η διαδικασία. Το σχέδιο και το μοντέλο αξιολόγησης πρέπει να καταρτίζονται παράλληλα με τη συγγραφή υποχρεώσεων, ούτως ώστε να διασφαλίζεται ότι:

- όλες οι πληροφορίες που απαιτούνται για την αξιολόγηση ζητούνται από τους προμηθευτές·
- οι απαιτήσεις και τα αιτήματα παροχής πληροφοριών που περιλαμβάνονται στη συγγραφή υποχρεώσεων καλύπτονται από την αξιολόγηση· και
- οι απαντήσεις των προμηθευτών θα παρασχεθούν σε μορφή συμβατή με το μοντέλο αξιολόγησης.

Επιτρέπονται οι εναλλακτικές προσφορές;

Βάσει του άρθρου 24 της οδηγίας 2004/18/EK, οι ΑΑ επιτρέπεται (εάν το επιλέξουν) να συμπεριλάβουν στα έγγρατά τους τη δυνατότητα υποβολής εναλλακτικών προσφορών όταν

η ανάθεση της σύμβασης βασίζεται στην ΠΣΟΑΠ. Η δυνατότητα εναλλακτικών προσφορών προβλέπεται σε περίπτωση που η ΑΑ έχει καταρτίσει συγγραφή υποχρεώσεων, αλλά θεωρεί ότι μπορεί να υπάρχει καλύτερος, αποτελεσματικότερος, αποδοτικότερος ή καινοτόμος τρόπος εκτέλεσης του έργου, τον οποίο μπορεί να μην γνωρίζει. Οι εναλλακτικές προσφορές συνδέονται με τον διαφορετικό τρόπο με τον οποίο μπορούν να συμπληρωθούν οι απαντήσεις στην πρόσκληση υποβολής προσφορών. Οι εναλλακτικές προσφορές επιτρέπονται υπό ελεγχόμενες συνθήκες από την οδηγία, αλλά εάν ένας προσφέρων υποβάλει εναλλακτική προσφορά, πρέπει να υπάρχουν διαθέσιμα κριτήρια και σχέδιο για την αξιολόγησή της. Το τεύχος δημοπράτησης (και οι προκηρύξεις) πρέπει να αναφέρει σαφώς κατά πόσον επιτρέπεται η υποβολή εναλλακτικών προσφορών. Σε περίπτωση που επιτρέπονται εναλλακτικές προσφορές, η ΑΑ πρέπει να διασφαλίζει τα ακόλουθα:

- **Σχεδιασμός** – η δυνατότητα υποβολής εναλλακτικών προσφορών πρέπει να εξετάζεται στο στάδιο του σχεδιασμού της σύμβασης. Από την έρευνα της αγοράς προκύπτει κατά πόσον υπάρχει δυνατότητα ένας εργολήπτης να είναι σε θέση να παραδώσει τα προβλεπόμενα στο σχέδιο συγγραφής υποχρεώσεων με άλλες μεθόδους εκτός των αναμενόμενων. Σε περίπτωση που αυτό είναι εφικτό και η ΑΑ προτίθεται να αξιοποιήσει αυτή τη δυνατότητα, η συγγραφή υποχρεώσεων πρέπει να καταρτιστεί αντιστοίχως.
- **Συγγραφή υποχρεώσεων** – μόνο σε περίπτωση συγγραφής υποχρεώσεων που βασίζεται στις εκροές ή στα αποτελέσματα μπορεί η ΑΑ να απευθύνει πρόσκληση υποβολής εναλλακτικών προσφορών.
- **Κριτήρια ανάθεσης και μεθοδολογία** – τα κριτήρια ανάθεσης πρέπει να σχεδιαστούν κατά τρόπο ώστε τόσο οι «συμμορφούμενες» όσο και οι «εναλλακτικές» προσφορές να μπορούν να αξιολογηθούν χρησιμοποιώντας τα ίδια κριτήρια. Έχει καίρια σημασία η διενέργεια λεπτομερών δοκιμών των κριτηρίων ανάθεσης κατά τη φάση του σχεδιασμού της σύμβασης. Εκείνο που ενδέχεται να συμβεί και όντως συμβαίνει είναι να μην είναι τα κριτήρια ανάθεσης αρκούντως αυστηρά ώστε να επιτρέπουν τη δίκαιη, ανοιχτή και διαφανή αξιολόγηση· ωστόσο, τα κριτήρια ανάθεσης δεν μπορούν να καταρτιστούν εκ νέου εφόσον καθοριστούν στο στάδιο του σχεδιασμού και δημοσιευτούν. Σε ακραίες περιπτώσεις, αυτό μπορεί να οδηγήσει σε ακύρωση και επανέναρχη της διαδικασίας σύναψης σύμβασης.

Απαιτήσεις που ορίζονται στο άρθρο 24 της οδηγίας 2004/18/ΕΚ

- Η χρήση εναλλακτικών προσφορών απαιτεί την πλέον συμφέρουσα από οικονομική άποψη προσφορά ως κριτήριο ανάθεσης.
- Η ΑΑ αναφέρει στο τεύχος δημοπράτησης αν επιτρέπονται οι εναλλακτικές προσφορές ή όχι.
- Εάν επιτρέπεται η υποβολή εναλλακτικών προσφορών, η ΑΑ καταρτίζει κατάλογο ελάχιστων απαιτήσεων που πρέπει να πληροί η εναλλακτική προσφορά.
- Λαμβάνονται υπόψη μόνον οι εναλλακτικές προσφορές που ανταποκρίνονται στις ελάχιστες απαιτήσεις.

Κατάλογος σημείων ελέγχου της συγγραφής υποχρεώσεων

Η συγγραφή υποχρεώσεων πρέπει να συνάδει με τα ακόλουθα:

- την επιχειρηματική πρόταση
- τις προκηρύξεις που έχουν δημοσιευτεί στην Επίσημη Εφημερίδα της ΕΕ
- τις στρατηγικές σύμβασης
- τη μεθοδολογία αξιολόγησης.

Σε γενικές γραμμές, η συγγραφή υποχρεώσεων:

- υποστηρίζει την τυποποίηση και τον εξορθολογισμό των προμηθειών/υπηρεσιών;
- περιορίζει τον ανταγωνισμό;
- διευκολύνει τον εργολήπτη ώστε να λάβει γρήγορα απόφαση σχετικά με το αν θα υποβάλει προσφορά;
- ενεργεί ως φραγμός σε εναλλακτικά προϊόντα/νέες/προηγμένες τεχνολογίες;
- ενθαρρύνει την καινοτομία;
- ανταποκρίνεται στις πρότυπες προδιαγραφές που χρησιμοποιούνται από τον οργανισμό;
- περιλαμβάνει στοιχεία που θα καλύπτονταν καλύτερα μέσω άλλης σύμβασης;
- αντικατοπτρίζει τις οργανωτικές προτεραιότητες, για παράδειγμα την τοπική στρατηγική ΜΜΕ;
- επιτρέπει την υποβολή προσφορών από κοινοπραξίες;
- ορίζει τον τρόπο σύμβασης της σύμβασης;
- περιλαμβάνει διατάξεις περί κυρώσεων και οφελών που παρέχουν κίνητρα όσον αφορά τις επιδόσεις;
- καλύπτει την εμπιστευτικότητα και την προστασία των δεδομένων;
- παρουσιάζει ένα ρεαλιστικό χρονοδιάγραμμα για τη σύμβαση και την εκτέλεση της σύμβασης;
- ορίζει την ημερομηνία έναρξης και λήξης/τη διάρκεια της σύμβασης και τυχόν πιθανές παρατάσεις;
- καταδεικνύει βεβαιότητα ως προς τους όγκους (ή προβλέπει κλιμακωτή προσφορά);
- επιτρέπει την υπεργολαβία;
- διαθέτει μηχανισμό ελέγχου των εκδόσεων;

Η συγγραφή υποχρεώσεων:

- είναι ομοιόμορφη για τις ίδιες ή παρόμοιες απαιτήσεις;
- είναι σαφής, ολοκληρωμένη, αξιόπιστη και ελεγμένη;
- ενσωματώνεται εύκολα σε σύμβαση;
- είναι σε θέση να αντιμετωπίσει τις προκλήσεις;
- αποφεύγει να ζητήσει άσχετες πληροφορίες;

Η ΑΑ:

- συμβουλευτήκε βασικούς εταίρους, ενδιαφερόμενα μέρη του κλάδου, ενδιαφερόμενα μέρη του δημόσιου τομέα, τις τοπικές κοινότητες, τον τριτογενή τομέα και συνδικαλιστικές ενώσεις;
- προέβη στον προσδιορισμό των αναγκών των χρηστών, συμπεριλαμβανομένων των τοπικών αναγκών;
- εξέτασε τον τρόπο με τον οποίο θα ενσωματωθεί η καινοτομία στην εκτέλεση της σύμβασης;

- πραγματοποίησε έρευνα της αγοράς – μπορεί να αντεπεξέλθει στο πιθανό κόστος και τα προβλεπόμενα χρονοδιαγράμματα;
- εξέτασε εναλλακτικούς μηχανισμούς εκτέλεσης της σύμβασης;
- πραγματοποίησε εκτίμηση των κινδύνων και κατένειμε τους κινδύνους με κατάλληλο τρόπο;
- εξέτασε τον αντίκτυπο τυχόν αδυναμίας του προμηθευτή να εκπληρώσει τις υποχρεώσεις του;
- όρισε ποιο θα είναι το αντικείμενο της σύμβασης και ότι πληροί τις ανάγκες του πελάτη;
- έλαβε υπόψη τις διαβουλεύσεις με την αγορά και με τα ενδιαφερόμενα μέρη καθώς και τις εταιρικές προτεραιότητες κατά την ομαδοποίηση της σύμβασης;
- καθόρισε το πεδίο εφαρμογής και το εύρος των απαιτούμενων αγαθών/υπηρεσιών/έργων;
- καθόρισε τα κριτήρια επιλογής και ανάθεσης, συμπεριλαμβανομένων σταθμίσεων, μηχανισμών βαθμολόγησης και μεθοδολογίας (και τα τεκμηρίωσε);
- διασφάλισε ότι τα κριτήρια ανάθεσης είναι σαφή προς όλους;
- επιχείρησε δοκιμαστικές εφαρμογές για τον έλεγχο των κριτηρίων επιλογής και ανάθεσης;
- εξέτασε το ενδεχόμενο συνεργασίας με άλλους αγοραστές;
- διασφάλισε ότι έχουν υποβληθεί ή πρόκειται να υποβληθούν δηλώσεις συμφερόντων/ μη ύπαρξης σύγκρουσης συμφερόντων (ιδίως από συμβούλους και μέλη της επιτροπής αξιολόγησης);
- εξέτασε και προσδιόρισε τα υποχρεωτικά/επιθυμητά στοιχεία της συγγραφής υποχρεώσεων;
- κάλυψε ζητήματα κοινωνικής ευθύνης;
- εξέτασε το ενδεχόμενο διαίρεσης σε τμήματα;
- διασφάλισε την ύπαρξη χρηματοδότησης;
- διαθέτει σχέδιο επικοινωνίας;
- προέβη σε ρυθμίσεις για «το πάγωμα» της συγγραφής υποχρεώσεων (και του προϋπολογισμού) σε κατάλληλο χρόνο;

Έλεγχος ισχύουσας συγγραφής υποχρεώσεων:

- Καθόρισε η συγγραφή υποχρεώσεων με ακρίβεια τις απαιτούμενες εκροές/τα απαιτούμενα αποτελέσματα;
- Προσδιόρισε η συγγραφή υποχρεώσεων με ακρίβεια τις απαιτήσεις των πελατών;
- Υπάρχουν διατάξεις σχετικά με την ενημέρωση των μελλοντικών συγγραφών υποχρεώσεων;

ΔΕΣΜΗ ΕΡΓΑΛΕΙΩΝ 8 – ΤΡΟΠΟΠΟΙΗΣΗ ΤΩΝ ΣΥΜΒΑΣΕΩΝ

Περιγραφή δέσμης εργαλείων:

Σε αυτή τη δέσμη εργαλείων παρατίθενται υπό μορφή ερωτήσεων & απαντήσεων τα ζητήματα που προκύπτουν σε περίπτωση που είναι δυνατή η τροποποίηση μιας σύμβασης ή μπορούν να ανατεθούν απευθείας σε υφιστάμενο εργολήπτη συμπληρωματικά έργα/υπηρεσίες/προμήθειες, και παρέχονται παραδείγματα ορθών πρακτικών αναφορικά με τρόπους αποφυγής αυτής της κατάστασης, ιδίως μέσω της βελτίωσης του σχεδιασμού και των ελέγχων ή μέσω της διενέργειας διαγωνισμού για νέα σύμβαση η οποία θα αφορά τις πρόσθετες απαιτήσεις.

Σχετικό νομοθετικό πλαίσιο:

Άρθρα 30 και 31 (άρθρο 61 σχετικά με τα συμπληρωματικά έργα στο πλαίσιο παραχωρήσεων) της οδηγίας 2004/18/EK.

Συνήθη σφάλματα:

Οι ΑΑ υποθέτουν εσφαλμένα ότι οι αλλαγές που απαιτούνται κατά το στάδιο της εκτέλεσης μπορούν να αντιμετωπιστούν είτε μέσω τροποποίησης της υφιστάμενης σύμβασης είτε μέσω σύναψης σύμβασης για συμπληρωματικά έργα ή υπηρεσίες με τον υφιστάμενο εργολήπτη που εκτελεί τη σύμβαση, υπό την προϋπόθεση ότι οι αλλαγές αυτές δεν αυξάνουν την αξία της σύμβασης κατά ποσοστό υψηλότερο του 50%.

Ορθή πρακτική:

Η γενική αρχή είναι ότι, κατά τη διάρκεια της φάσης εκτέλεσης της σύμβασης, η ΑΑ δεν μπορεί να τροποποιήσει τους ουσιώδεις όρους της. Κάθε τέτοια τροποποίηση πρέπει να θεωρείται ισοδύναμη με τη σύναψη νέας σύμβασης για την οποία απαιτείται, καταρχήν, νέα διαδικασία υποβολής προσφορών. Μια τροποποίηση σύμβασης ή μια σύμβαση για συμπληρωματικά έργα ή υπηρεσίες μπορεί να αφορά: αλλαγές στο αντικείμενο ή τη φύση της σύμβασης· την τιμή· τη διάρκεια· ή τον όγκο των εργασιών. Συμβάσεις (ή τροποποιήσεις συμβάσεων) για συμπληρωματικά έργα ή υπηρεσίες μπορούν να ανατεθούν μόνο «απευθείας» (δηλ. χωρίς προηγούμενη δημοσίευση) εάν πληρούνται οι σωρευτικοί όροι που προβλέπονται στο άρθρο 31 παράγραφος 4 στοιχείο α) της οδηγίας 2004/18/EK. Βασική αρχή είναι ότι τυχόν τροποποιήσεις που μεταβάλλουν τη σύμβαση από άποψη αξίας, χρονοδιαγράμματος ή πεδίου εφαρμογής (όγκος, αντικείμενο ή φύση) σε βαθμό που ενδέχεται να τροποποιήσουν το αποτέλεσμα της αρχικής διαδικασίας σύναψης σύμβασης πρέπει να αντιμετωπίζονται ως «ουσιώδεις» και πρέπει να διενεργείται εκ νέου διαδικασία υποβολής προσφορών για συμπληρωματικά έργα/υπηρεσίες/προμήθειες.

Συμπληρωματικά έργα ή υπηρεσίες επιτρέπονται μόνον εάν προκύψουν μη προβλέψιμες περιστάσεις. Οι μη προβλέψιμες περιστάσεις πρέπει να ερμηνεύονται με πολύ περιοριστικό τρόπο και να δικαιολογούνται.

Μια σειρά **ενεργειών** κατά τη διάρκεια του κύκλου σύναψης σύμβασης μπορεί να βοηθήσει να αποφευχθεί ο κίνδυνος τροποποιήσεων ή συμβάσεων για συμπληρωματικά έργα ή υπηρεσίες. Οι ενέργειες αυτές μπορεί να μην είναι όλες συναφείς σε κάθε περίπτωση. Η ΑΑ πρέπει να εξετάζει κάθε ενέργεια και να αποφασίζει ποιες είναι συναφείς:

- επανεξέταση σε προκαθορισμένα σημεία προκειμένου να εκτιμηθεί αν έχουν ολοκληρωθεί όλες οι αναγκαίες μελέτες και έρευνες πριν από τη δρομολόγηση της σύμβασης.
- πάγωμα της συγγραφής υποχρεώσεων και του προϋπολογισμού κατά τη φάση σχεδιασμού της σύμβασης.
- διασφάλιση ότι στην αρχική σύμβαση προβλέπεται η δυνατότητα για συμπληρωματικά έργα, υπηρεσίες ή προμήθειες και περιλαμβάνονται εφαρμοστέες τιμές στο στάδιο της υποβολής προσφορών.
- χρήση τυποποιημένων συμβάσεων που θα περιλαμβάνουν ρήτρες για τον έλεγχο των τροποποιήσεων και ρυθμίσεις των τιμών σε ετήσια βάση.
- επίσημες διαδικασίες που απαιτούν τεκμηρίωση και έγκριση των τροποποιήσεων από τα υψηλόβαθμα διοικητικά στελέχη της ΑΑ και/ή της επιτροπής αξιολόγησης.

Μια επιμελής ΑΑ στο πλαίσιο σύμβασης έργου πρέπει, για παράδειγμα, να διενεργήσει τις αναγκαίες γεωτεχνικές μελέτες ούτως ώστε να προσδιοριστούν εκ των προτέρων οι συνθήκες του εδάφους, ή να αναθέσει τον κίνδυνο στον εργολήπτη, παρέχοντας ωστόσο αρκετό χρόνο στους προσφέροντες ώστε να προβούν σε δικές τους έρευνες προκειμένου να προσδιορίσουν ποσοτικά τον κίνδυνο και να τιμολογήσουν αναλόγως. Μια επιμελής ΑΑ πρέπει να έχει λάβει όλες τις σχετικές άδειες, οικοδομικές άδειες και λοιπές εγκρίσεις πριν από την έναρξη των εργασιών και η απουσία αυτών δεν πρέπει/δεν μπορεί να χρησιμοποιηθεί ως «μη προβλέψιμη περίπτωση» για την αιτιολόγηση της απευθείας ανάθεσης συμπληρωματικών έργων.

Ο καλύτερος τρόπος για να αποφεύγονται οι ουσιώδεις τροποποιήσεις στο στάδιο της εκτέλεσης είναι ο προσεκτικότερος σχεδιασμός, συμπεριλαμβανομένων της ολοκλήρωσης όλων των αναγκών μελετών πριν από την ανάθεση των συμβάσεων, της επιλογής κατάλληλης διαδικασίας σύμβασης συμβάσεων και της χρήσης μιας μορφής σύμβασης με κατάλληλη τιμολόγηση, κίνητρα και μεταφορά του κινδύνου. Στα σχέδια έκτακτης ανάγκης πρέπει να προβλέπεται το ενδεχόμενο να προκύψει ανάγκη για συμπληρωματικά έργα/υπηρεσίες/προμήθειες και να έχει γίνει προετοιμασία για τη δρομολόγηση νέου διαγωνισμού για τέτοιου είδους πρόσθετες ανάγκες, εφόσον χρειαστεί.

Ερωτήσεις & απαντήσεις

Ε.1 Πότε μπορεί μια ΑΑ να αναθέσει σύμβαση για συμπληρωματικά έργα ή υπηρεσίες απευθείας κατά τη διάρκεια του σταδίου εκτέλεσης;

Α.1. Με το άρθρο 31 της οδηγίας 2004/18/EK καθορίζονται οι συνθήκες υπό τις οποίες η ΑΑ μπορεί να χρησιμοποιήσει τη διαδικασία με διαπραγμάτευση χωρίς δημοσίευση προκήρυξης διαγωνισμού για την απευθείας ανάθεση συμπληρωματικών έργων/υπηρεσιών/προμηθειών. Πρέπει να πληρούνται οι ακόλουθοι όροι (άρθρο 31 παράγραφος 4).

- α) Για συμπληρωματικά έργα ή υπηρεσίες που δεν περιλαμβάνονταν αρχικά στο έργο ή στην αρχική σύμβαση και έχουν, λόγω μη προβλέψιμων περιστάσεων, καταστεί αναγκαία για την εκτέλεση των έργων ή των υπηρεσιών που περιγράφονται στην αρχική σύμβαση, υπό την προϋπόθεση ότι η ανάθεση γίνεται στον οικονομικό φορέα που εκτελεί αυτά τα έργα ή τις υπηρεσίες:
 - όταν αυτά τα συμπληρωματικά έργα ή υπηρεσίες δεν μπορούν, από τεχνική ή οικονομική άποψη, να διαχωριστούν από την αρχική σύμβαση χωρίς να δημιουργηθούν μείζονα προβλήματα για τις ΑΑ, ή

- όταν αυτά τα έργα ή υπηρεσίες, μολονότι μπορούν να διαχωριστούν από την εκτέλεση της αρχικής σύμβασης, είναι απόλυτα αναγκαία για την ολοκλήρωσή της.

Ωστόσο, το σωρευτικό ποσό των συναπομένων συμβάσεων συμπληρωματικών έργων/υπηρεσιών/προμηθειών δεν πρέπει να υπερβαίνει το 50% του ποσού της αρχικής σύμβασης.

Όλοι αυτοί οι σωρευτικοί όροι (δηλ. i) «μη προβλέψιμες περιστάσεις», ii) «αδυναμία διαχωρισμού» ή εάν υπάρχει δυνατότητα διαχωρισμού τα έργα/υπηρεσίες/προμήθειες είναι «απολύτως αναγκαία», και iii) δεν υπερβαίνουν το 50% της αξίας της αρχικής σύμβασης) πρέπει να πληρούνται προκειμένου να αιτιολογείται η απευθείας ανάθεση συμπληρωματικών έργων ή υπηρεσιών. Οι εξαιρέσεις που προβλέπονται στην οδηγία 2004/18/EK πρέπει να ερμηνεύονται αυστηρά.

- β) Για νέα έργα ή υπηρεσίες που συνίστανται στην επανάληψη παρόμοιων έργων ή υπηρεσιών που ανατέθηκαν στον οικονομικό φορέα ανάδοχο της αρχικής σύμβασης από τις ίδιες ΑΑ, υπό την προϋπόθεση ότι αυτά τα έργα ή οι υπηρεσίες είναι σύμφωνα με μία βασική μελέτη και ότι αυτή η μελέτη αποτέλεσε αντικείμενο αρχικής σύμβασης η οποία έχει συναφθεί σύμφωνα με την ανοικτή ή την κλειστή διαδικασία. Η δυνατότητα χρήσης αυτής της διαδικασίας πρέπει να επισημαίνεται ήδη κατά την πρώτη προκήρυξη διαγωνισμού, και το συνολικό προβλεπόμενο ποσό για τη συνέχιση των εργασιών ή υπηρεσιών λαμβάνεται υπόψη από τις ΑΑ κατά τον υπολογισμό της εκτιμώμενης αξίας της σύμβασης. Χρήση της διαδικασίας αυτής μπορεί να γίνεται μόνο επί μια τριετία μετά τη σύναψη της αρχικής σύμβασης.

Κάθε ΑΑ που επιδιώκει να κάνει χρήση του άρθρου 31 πρέπει να διασφαλίζει ότι οι συνθήκες που ισχύουν στην προκειμένη περίπτωση αντιστοιχούν σε εκείνες που προβλέπονται στην οδηγία.

Ε.2. Είναι εφικτή η πρόβλεψη στη συγγραφή υποχρεώσεων της δυνατότητας για μελλοντικές τροποποιήσεις;

Α.2. Η αναθέτουσα αρχή μπορεί να προβλέπει ρητά στη συγγραφή υποχρεώσεων τη δυνατότητα εισαγωγής μελλοντικών τροποποιήσεων στους όρους της αρχικής σύμβασης. Η ρήτρα που προβλέπει αυτή τη δυνατότητα πρέπει να καταρτίζεται με σαφή, ακριβή και αναμφισβήτητο τρόπο, δηλώνοντας το πεδίο εφαρμογής και τη φύση των πιθανών τροποποιήσεων και τους όρους υπό τους οποίους μπορεί να χρησιμοποιηθεί η ρήτρα. Ρήτρες που είναι ασαφείς, ανακριβείς ή επιτρέπουν στις αναθέτουσες αρχές να εισάγουν τροποποιήσεις κατά βούληση δεν είναι έγκυρες.

Ε.3. Πότε μπορεί μια σύμβαση να τροποποιηθεί χωρίς ουσιώδεις αλλαγές και πώς γίνεται αυτό στην πράξη;

Α.3. Καταρχήν, μια δημόσια σύμβαση δεν μπορεί να τροποποιηθεί εκτός αν αυτό προβλέπεται από την οδηγία 2004/18/EK ή από τη σχετική νομολογία.

Εκτός από τις περιπτώσεις που προαναφέρθηκαν (δηλ. συμπληρωματικά έργα ή υπηρεσίες και κατάλληλη ρήτρα αναθεώρησης), η οδηγία 2004/18/EK και η υφιστάμενη νομολογία απαγορεύουν τις ουσιώδεις αλλαγές σε συμβάσεις χωρίς νέα διαδικασία σύναψης σύμβασης. Η δυνατότητα αλλαγών μετά τη σύναψη της σύμβασης περιορίζεται κατά τον ίδιο τρόπο με

τον οποίο περιορίζεται κατά την περίοδο που μεσολαβεί μεταξύ της προκήρυξης του διαγωνισμού και της ανάθεσης. Αλλαγές που πραγματοποιούνται μετά την ανάθεση της σύμβασης μπορούν να θεωρηθούν απόπειρες καταστράτηγησης της οδηγίας 2004/18/EK. Οι ακόλουθες κατευθυντήριες γραμμές πρέπει να λαμβάνονται υπόψη:

- οι αρχές της ίσης μεταχείρισης και της διαφάνειας ισχύουν καθ' όλη τη διάρκεια της περιόδου ισχύος της σύμβασης (από την έναρξη έως τη λήξη της).
- η ΑΑ δεσμεύεται από τις διατάξεις που περιέχονται στη συγγραφή υποχρεώσεων.
- για ουσιώδεις αλλαγές που σχετίζονται με τη σύμβαση απαιτείται νέος διαγωνισμός.
- η ΑΑ μπορεί να πραγματοποιήσει αλλαγές μετά τη σύναψη της σύμβασης αλλά μόνον αφού λάβει συμβουλές σχετικά με τις νομικές συνέπειες.

Το βασικό ερώτημα είναι «τι συνιστά ουσιώδη αλλαγή»;

Ε.4. Ποιες είναι οι τρεις δοκιμές για τη διαπίστωση ουσιωδών αλλαγών;

Α.4. Μια αλλαγή στη σύμβαση είναι ουσιώδης εάν ανταποκρίνεται σε μία ή περισσότερες από τις ακόλουθες δοκιμές:

- η αλλαγή έχει αντίκτυπο στο πρόσωπο στο οποίο η ΑΑ ανέθεσε την αρχική σύμβαση. Εάν, κατά την περίοδο ισχύος της σύμβασης γίνουν αλλαγές που θα είχαν ενθαρρύνει τη συμμετοχή άλλων προσφερόντων ή θα είχαν καταστήσει εφικτή την έγκριση άλλης προσφοράς από την ΑΑ, οι αλλαγές πρέπει να θεωρούνται ουσιώδεις και να μην επιτρέπονται.
- η αλλαγή συμβάλλει στη σημαντική επέκταση της σύμβασης από άποψη τόσο ποσότητας όσο και ποιότητας προκειμένου να συμπεριληφθούν στοιχεία που δεν προβλέπονταν αρχικά κατά τον χρόνο υποβολής προσφορών.
- οι αλλαγές μεταβάλλουν την οικονομική ισορροπία υπέρ του ιδιώτη κατά τρόπο που δεν προσδιορίζεται στους αρχικούς όρους.

Σε όλες τις ανωτέρω περιπτώσεις οι αλλαγές είναι ουσιώδεις και απαγορεύονται. Σήμερα υπάρχει επαρκής νομολογία σχετικά με το θέμα αυτό, την οποία η ΑΑ πρέπει να γνωρίζει και σε περίπτωση αμφιβολίας μπορεί να συμβουλευτείται.

Η ανωτέρω νομολογία βασίζεται στις αρχές της ίσης μεταχείρισης, της αποφυγής των διακρίσεων και της διαφάνειας. Με την οδηγία 2014/24/ΕΕ κωδικοποιούνται οι κανόνες που αφορούν τις τροποποιήσεις, μεταξύ άλλων η έννοια των ουσιωδών τροποποιήσεων.

Ε.5. Ποιες είναι οι «απρόβλεπτες περιστάσεις»;

Α.5. Οι απρόβλεπτες περιστάσεις είναι περιστάσεις που μια επιμελής ΑΑ δεν θα μπορούσε να έχει εύλογα προβλέψει από την αρχή και οι περιστάσεις αυτές δεν αποδίδονται σε ενέργειες της ΑΑ, όπως ο πλημμελής σχεδιασμός (βλέπε υποθέσεις T-540/10 και T-235/11, *Ισπανία κατά Επιτροπής*). Η δοκιμή αυτή πρέπει να εφαρμόζεται αυστηρά. Οι απρόβλεπτες περιστάσεις πρέπει να αξιολογούνται κατά περίπτωση, αλλά μπορεί να περιλαμβάνουν (μεταξύ άλλων) τα ακόλουθα:

- νέους νόμους/κανονισμούς (ανάλογα με την περίπτωση)
- απεργίες

Ε.6. Πότε εφαρμόζεται το κριτήριο του «50%»;

Α.6. Το άρθρο 31 της οδηγίας 2004/18/EK καλύπτει μια συγκεκριμένη περίπτωση χρήσης της διαδικασίας με διαπραγμάτευση χωρίς δημοσίευση προκήρυξης διαγωνισμού, με άλλα λόγια

την απευθείας διαπραγμάτευση. Το ανώτατο όριο του 50% επί του αρχικού ποσού της σύμβασης περιλαμβάνεται στην οδηγία ως προειδοποίηση. Η ΑΑ μπορεί να αξιώσει την εφαρμογή της επιλογής του 50% μόνον εάν έχουν προκύψει απρόβλεπτες περιστάσεις που τεκμηριώνονται δεόντως και παρέχεται αιτιολόγηση για τη μη δυνατότητα διενέργειας νέου διαγωνισμού. Αποτελεί καθήκον της ΑΑ να αποδείξει την ύπαρξη απρόβλεπτων περιστάσεων και ότι αυτές δεν μπορούν να αποδοθούν στις ενέργειες της ΑΑ.

Ε.7. Αποτελούν τα δικαιώματα προαίρεσης για προσθήκες στο πλαίσιο της σύμβασης τον καλύτερο τρόπο αντιμετώπισης αυτών;

Α.7. Ένας τρόπος αποφυγής των συμπληρωματικών στοιχείων σε μια σύμβαση είναι ο εκ των προτέρων σχεδιασμός τους ως προαιρετικών συμπληρωματικών έργων/υπηρεσιών/προμηθειών. Η οδηγία επιτρέπει να περιλαμβάνονται στη σύμβαση δικαιώματα προαίρεσης, ωστόσο αυτά πρέπει να προσδιορίζονται ρητά, να υπολογίζονται, να τιμολογούνται και να αξιολογούνται στο πλαίσιο της αρχικά προτεινόμενης σύμβασης. Το δικαίωμα προαίρεσης είναι το δικαίωμα της ΑΑ να αγοράσει συμπληρωματικά αγαθά, έργα ή υπηρεσίες. Δικαίωμα προαίρεσης μπορεί να είναι τόσο το δικαίωμα αγοράς άλλων ή περισσότερων έργων/υπηρεσιών/προμηθειών όσο και το δικαίωμα επέκτασης της ισχύουσας σύμβασης. Το δικαίωμα προαίρεσης πρέπει να αναφέρεται σαφώς στο τεύχος δημοπράτησης. Το δικαίωμα προαίρεσης πρέπει να κοστολογείται από τους προσφέροντες και να υπολογίζεται στον συνολικό όγκο κατά τη διαδικασία ανάθεσης. Εάν μια αλλαγή δεν καλύπτεται από δικαίωμα προαίρεσης, τροποποιήσεις μπορούν να γίνουν μόνον εάν δεν είναι ουσιώδεις. Η ΑΑ πρέπει επίσης στην περίπτωση αυτή να ανατρέξει στο άρθρο 31 της οδηγίας 2004/18/ΕΚ και να ελέγξει τη δυνατότητα εφαρμογής του. Ως εκ τούτου, η οδηγία επιτρέπει αλλαγές μόνον εάν καλύπτονται από δικαίωμα προαίρεσης που επιτρέπει την αλλαγή και το εν λόγω δικαίωμα έχει τιμολογηθεί αντίστοιχα. Εάν η αλλαγή στην αρχική σύμβαση χαρακτηρίζεται ουσιώδης πρέπει να δρομολογηθεί νέα διαδικασία σύναψης σύμβασης. Βέλτιστη πρακτική αποτελεί η χρήση δικαιωμάτων προαίρεσης για τις συμπληρωματικές συμβάσεις. Τα δικαιώματα προαίρεσης πρέπει να περιλαμβάνονται στη συνολική αξία της σύμβασης.

Ε.8. Πώς πρέπει να εγκρίνονται και να τεκμηριώνονται οι τροποποιήσεις;

Α.8. Τόσο οι εσωτερικές διαδικασίες της ΑΑ όσο και οι ίδιες οι συμβάσεις πρέπει να ορίζουν τη μεθοδολογία για την έγκριση και την τεκμηρίωση των τροποποιήσεων. Οι συμβάσεις πρέπει να περιλαμβάνουν διάταξη σχετικά με τις τροποποιήσεις (μεταβολές) και οι ρήτρες αυτές πρέπει να διευκρινίζουν τον τρόπο με τον οποίο θα λειτουργεί το σύστημα τροποποίησης. Συνήθως, η πρόταση για τροποποιήσεις ή η έγκριση τους μπορεί να πραγματοποιείται από το πρόσωπο που έχει οριστεί υπεύθυνο για τη διαχείριση της σύμβασης. Σε μια σύμβαση κατασκευαστικού έργου, το πρόσωπο αυτό θα είναι ο αρχιτέκτονας ή ο μηχανικός, ο οποίος θα ζητήσει από τον επιμετρητή την αποτίμηση μιας μεταβολής σε τυποποιημένη μορφή. Η σύμβαση πρέπει να περιλαμβάνει διάταξη που θα παρέχει στον εργολήπτη τη δυνατότητα να αμφισβητήσει την αξία της εν λόγω μεταβολής. Παρόμοιοι μηχανισμοί ελέγχου πρέπει να ισχύουν και για τις συμβάσεις παροχής υπηρεσιών. Αποτελεί ορθή πρακτική να ζητείται για όλες τις τροποποιήσεις που δημιουργούν επιπλέον κόστος το οποίο υπερβαίνει ορισμένα κατώτατα όρια έγκριση από υψηλόβαθμα διοικητικά στελέχη της ΑΑ.

ΔΕΣΜΗ ΕΡΓΑΛΕΙΩΝ 9 – ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΣΗΜΕΙΩΝ ΕΛΕΓΧΟΥ ΣΥΜΜΟΡΦΩΣΗΣ

Περιγραφή δέσμης εργαλείων:

Η δέσμη αυτή είναι ένας τελικός κατάλογος σημείων που ελέγχονται συχνά εκ των υστέρων για να επαληθευτεί αν μια διαδικασία σύναψης δημόσιας σύμβασης συμμορφώνεται με τις ελάχιστες απαιτήσεις.

Κατάλογος σημείων ελέγχου

Στάδιο σχεδιασμού

- 1) Η σύμβαση έπρεπε να έχει δημοσιευτεί στην Επίσημη Εφημερίδα της ΕΕ, αλλά αυτό δεν συνέβη;
- 2) Η σύμβαση κατατμήθηκε τεχνητά προκειμένου να αποφευχθεί η υποχρέωση δημοσίευσης της προκήρυξης διαγωνισμού στην Επίσημη Εφημερίδα της ΕΕ;
- 3) Έχει υποτιμηθεί η αξία της σύμβασης σε σχέση με την πραγματική τιμή της, είτε εκούσια είτε ακούσια, ιδίως σε περίπτωση που η τιμή του προϋπολογισμού είναι λίγο κάτω από το κατώτατο όριο της οδηγίας αλλά η πραγματική τιμή της σύμβασης υπερβαίνει το όριο αυτό;
- 4) Εάν μια σύμβαση ανατέθηκε απευθείας από την ΑΑ χωρίς δημοσίευση, για παράδειγμα σύμβαση παροχής υπηρεσιών μεταξύ επιχειρήσεων (IIB) στην οδηγία 2004/18/EK (κατάλογος υπηρεσιών για τις οποίες δεν απαιτείται η υποβολή προσφοράς), υπήρξε έλεγχος για διασυνοριακό ενδιαφέρον, δηλ. θα μπορούσαν οικονομικοί φορείς από άλλα κράτη μέλη να ενδιαφερθούν για συμμετοχή στην υποβολή προσφορών;
- 5) Για συμβάσεις κάτω από το κατώτατο όριο, υπάρχουν στοιχεία που τεκμηριώνουν την ύπαρξη παραβίασης της εθνικής νομοθεσίας περί δημόσιων συμβάσεων;
- 6) Εάν η σύμβαση ανατέθηκε μέσω διαδικασίας με διαπραγμάτευση χωρίς προηγούμενη δημοσίευση, μπορεί να αιτιολογηθεί ότι πρόκειται για μία από τις επιτρεπόμενες περιπτώσεις (άρθρο 31 της οδηγίας 2004/18/EK);
- 7) Εάν η σύμβαση ανατέθηκε μέσω διαδικασίας με διαπραγμάτευση με δημοσίευση προκήρυξης διαγωνισμού ή χρησιμοποιήθηκε η διαδικασία ανταγωνιστικού διαλόγου, πληρούνταν οι σχετικοί όροι (άρθρο 30 της οδηγίας 2004/18/EK) για τη χρήση των εν λόγω διαδικασιών;
- 8) Έγινε χρήση των «εξαιρέσεων» ή των διατάξεων περί «επείγουσας ανάγκης» με σκοπό να αποφευχθεί η δημοσίευση, να περιοριστεί ο ανταγωνισμός και/ή να επιταχυνθούν οι διαδικασίες, χωρίς να συντρέχουν μη προβλέψιμοι παράγοντες εκτός του πεδίου ελέγχου της ΑΑ;
- 9) Εάν ακολουθήθηκε η διαδικασία ανταγωνιστικού διαλόγου, υπάρχει δέουσα αιτιολόγηση (άρθρο 29 της οδηγίας 2004/18/EK) της πολυπλοκότητας λόγω της τεχνικής ή νομικής και/ή χρηματοοικονομικής οργάνωσης του έργου;
- 10) Συγκροτήθηκε επιτροπή αξιολόγησης σε κατάλληλη χρονική στιγμή της διαδικασίας, και η έγκριση βασικών σταδίων της διαδικασίας έγινε από αυτήν ή από τα ανώτατα διοικητικά στελέχη της ΑΑ;
- 11) Ήταν η οργάνωση της επιτροπής αξιολόγησης κατάλληλη για το αντικείμενο της σύμβασης και υπέγραψαν όλα τα μέλη δήλωσης μη ύπαρξης σύγκρουσης συμφερόντων;

- 12) Ανταποκρίνεται η ομαδοποίηση της σύμβασης στις διαβουλεύσεις με την αγορά και τα ενδιαφερόμενα μέρη και στις εταιρικές προτεραιότητες του οργανισμού και διασφαλίζεται δίκαιος ανταγωνισμός;

Στάδιο δημοσίευσης και υποβολής προσφορών

- 13) Υπήρξε συμμόρφωση με τα ελάχιστα χρονικά όρια που προσδιορίζονται στην οδηγία 2004/18/EK (ανάλογα με το αν δημοσιεύτηκε προκαταρκτική προκήρυξη);
- 14) Συμπεριλαμβάνονταν όλα τα υποχρεωτικά στοιχεία (παράρτημα VII Α στην οδηγία 2004/18/EK) στην προκήρυξη διαγωνισμού;
- 15) Αναφερόταν ο τρόπος χρήσης της χρηματοδότησης μέσω επιχορηγήσεων από την ΕΕ στην προκήρυξη διαγωνισμού (να σημειωθεί ότι αυτό δεν είναι υποχρεωτικό, αλλά αποτελεί ορθή πρακτική για έργα που λαμβάνουν επιχορήγηση από την ΕΕ);
- 16) Αναφέρονται σαφώς στην προκήρυξη διαγωνισμού ή σε σχετικά περιγραφικά έγγραφα τα κριτήρια που πρέπει να εφαρμόζονται για την επιλογή ικανών προσφερόντων και την αξιολόγηση της βέλτιστης προσφοράς;
- 17) Εάν η σύμβαση πρόκειται να ανατεθεί στην πλέον συμφέρουσα από οικονομική άποψη προσφορά (ΠΣΟΑΠ), περιλαμβάνονταν στην προκήρυξη του διαγωνισμού ή σε σχετικά περιγραφικά έγγραφα σταθμίσεις όσον αφορά τα κριτήρια ανάθεσης ή, εάν αυτό δεν ήταν δυνατό, αναφέρονταν τα κριτήρια με φθίνουσα σειρά σημασίας;
- 18) Κατά περίπτωση, λαμβάνουν υπόψη οι τεχνικές προδιαγραφές τα κριτήρια προσβασιμότητας για τους χρήστες με ειδικές ανάγκες (άρθρο 23 παράγραφος 1 της οδηγίας 2004/18/EK);
- 19) Παρέχουν οι τεχνικές προδιαγραφές ισότιμη πρόσβαση στον ανταγωνισμό σε όλους τους προσφέροντες χωρίς να δημιουργούνται αδικαιολόγητοι φραγμοί στον ανταγωνισμό (άρθρο 23 της οδηγίας 2004/18/EK), π.χ. αποφυγή του ορισμού εθνικών προτύπων χωρίς να αναγνωρίζεται η δυνατότητα «ισοδύναμων» προτύπων;
- 20) Επιτρέπονται οι εναλλακτικές προσφορές και αναφερόταν αυτό στην προκήρυξη διαγωνισμού;
- 21) Χρησιμοποιήθηκαν κριτήρια ΠΣΟΑΠ και αναφερόταν αυτό στην προκήρυξη διαγωνισμού;
- 22) Για τις κλειστές διαδικασίες, επελέγησαν και προσκλήθηκαν τουλάχιστον πέντε εταιρείες (τρεις σε περίπτωση ανταγωνιστικού διαλόγου και διαπραγμάτευσης με δημοσίευση), εγγράφως και ταυτόχρονα (άρθρο 44 παράγραφος 3 της οδηγίας 2004/18/EK), για την υποβολή προσφορών, τη διαπραγμάτευση ή τη συμμετοχή σε διάλογο;
- 23) Υπήρξε ανταπόκριση σε αιτήματα παροχής πληροφοριών από τους προσφέροντες με ισότιμη μεταχείριση όλων των προσφερόντων και εντός των χρονικών ορίων που ορίζονται στην οδηγία 2004/18/EK (εντός έξι ημερών από την υποβολή του αιτήματος και εντός τουλάχιστον έξι ημερών πριν από την τελική ημερομηνία λήψης των προσφορών);
- 24) Κατά το άνοιγμα των προσφορών, ανοίχτηκαν όλες οι προσφορές μαζί, παρουσία τουλάχιστον δύο μελών της επιτροπής αξιολόγησης, καταγράφηκαν ορθώς ή υπήρξαν προσφορές που ελήφθησαν μετά την ημερομηνία λήξης της περιόδου υποβολής προσφορών και απορρίφθηκαν;

Στάδιο επιλογής

- 25) Στην περίπτωση της κλειστής διαδικασίας, της διαδικασίας διαπραγμάτευσης με δημοσίευση και της διαδικασίας ανταγωνιστικού διαλόγου, εάν ο αριθμός των συμμετεχόντων που πρόκειται να λάβουν πρόσκληση μετά την προεπιλογή επρόκειτο να περιοριστεί, αναφέρονταν τα κριτήρια κατάρτισης καταλόγου επικρατέστερων υποψηφίων στην προκήρυξη του διαγωνισμού ή σε σχετικά περιγραφικά έγγραφα και οριζόταν ο ελάχιστος και ο μέγιστος αριθμός συμμετεχόντων που επρόκειτο να συμπεριληφθούν στον εν λόγω κατάλογο;
- 26) Περιορίστηκαν τα κριτήρια επιλογής που χρησιμοποιήθηκαν για την επιλογή των υποψηφίων που είναι ικανοί να εκτελέσουν τη σύμβαση σε εκείνα που προβλέπονταν από την οδηγία, π.χ. προσωπική κατάσταση, οικονομική δυνατότητα, τεχνική ικανότητα, σχετική πείρα, εμπειρογνωμοσύνη και δεξιότητες;
- 27) Τα κριτήρια που εφαρμόστηκαν ήταν εκείνα και μόνον εκείνα που προβλέπονταν στις οδηγίες προς τους προσφέροντες και στην προκήρυξη του διαγωνισμού;
- 28) Εφαρμόστηκαν τα κριτήρια επιλογής με δίκαιο και ισότιμο τρόπο μεταξύ των υποψηφίων;
- 29) Εάν ορισμένοι υποψήφιοι απορρίφθηκαν κατά το στάδιο της επιλογής, ήταν εύλογοι οι λόγοι απόρριψης;

Στάδιο ανάθεσης

- 30) Εκτέλεσε η επιτροπή αξιολόγησης διαδικασία αξιολόγησης χωρίς να εισάγει διακρίσεις σύμφωνα με τη μεθοδολογία που περιγραφόταν στην προκήρυξη του διαγωνισμού ή σε σχετικά περιγραφικά έγγραφα για την ανάθεση της σύμβασης;
- 31) Τα κριτήρια ανάθεσης που χρησιμοποιήθηκαν για την αξιολόγηση των προσφορών και οι σχετικές σταθμίσεις ήταν εκείνες και μόνον εκείνες που ορίζονταν στις οδηγίες προς τους προσφέροντες και στην προκήρυξη του διαγωνισμού;
- 32) Στις περιπτώσεις που χρησιμοποιήθηκε κλειστή διαδικασία, διαδικασία με διαπραγμάτευση ή διαδικασία ανταγωνιστικού διαλόγου, χρησιμοποιήθηκε εκ νέου στο στάδιο της αξιολόγησης οποιοδήποτε από τα κριτήρια που χρησιμοποιήθηκαν στη φάση της προεπιλογής;
- 33) Εάν η σύμβαση ανατέθηκε με βάση την ΠΣΟΑΠ, τα κριτήρια ανάθεσης συνδέονταν με το αντικείμενο της σύμβασης (π.χ. ποιότητα, τιμή, τεχνική αξία, αισθητικά, λειτουργικά και περιβαλλοντικά χαρακτηριστικά, κόστος λειτουργίας, αποδοτικότητα, εξυπηρέτηση μετά την πώληση, χρονοδιάγραμμα παράδοσης) και όχι με την ικανότητα των προσφερόντων;
- 34) Εάν τυχόν προσφορές απορρίφθηκαν με την αιτιολογία ότι ήταν «ασυνήθιστα χαμηλές», πληρούνταν οι προϋποθέσεις, δηλαδή ζήτησε η ΑΑ γραπτώς διευκρινίσεις για τη σύνθεση της προσφοράς (άρθρο 55 της οδηγίας 2004/18/ΕΚ) τις οποίες έκρινε συναφείς για την αιτιολόγηση της ασυνήθιστα χαμηλής τιμής της προσφοράς;
- 35) Τεκμηριώνονται όλες οι βασικές αποφάσεις που αφορούν τη σύμβαση με σαφήνεια και, ειδικότερα, υπάρχει μια πλήρης έκθεση αξιολόγησης που να έχει υπογραφεί από όλα τα μέλη της επιτροπής αξιολόγησης;
- 36) Ανατέθηκε η σύμβαση όντως στον εργολήπτη που επελέγη από την επιτροπή αξιολόγησης;
- 37) Δημοσιεύτηκε το αποτέλεσμα της διαδικασίας ανάθεσης σύμβασης στην Επίσημη Εφημερίδα της ΕΕ εντός 48 ημερών από την ημερομηνία υπογραφής της σύμβασης;

- 38) Κοινοποιήθηκαν σε όλους τους μη επιλεγέντες προσφέροντες οι κατάλληλες πληροφορίες, εντός του αντίστοιχου χρονικού πλαισίου και εφαρμόστηκε «ανασταλτική προθεσμία» πριν από την υπογραφή της σύμβασης;
- 39) Άσκησε κάποιος προσφέρων προσφυγή ή ένσταση ενώπιον της ΑΑ ή άλλου αρμόδιου φορέα και είχε έρεισμα μια τέτοια προσφυγή;

Στάδιο εφαρμογής

- 40) Εάν τυχόν συμπληρωματικά έργα/υπηρεσίες/προμήθειες ανατέθηκαν χωρίς διαγωνισμό, εφαρμόστηκαν όλοι οι σχετικοί όροι (άρθρο 31 παράγραφος 4 της οδηγίας 2004/18/ΕΚ):
i) «μη προβλέψιμες περιστάσεις» από την ΑΑ· ii) «αδυναμία διαχωρισμού» ή εάν υπάρχει δυνατότητα διαχωρισμού, τα έργα/υπηρεσίες/προμήθειες είναι «απολύτως αναγκαία»· και iii) η πρόσθετη αξία δεν υπερβαίνει το 50% της αξίας της αρχικής σύμβασης;
- 41) Εάν τυχόν συμπληρωματικά έργα/υπηρεσίες/προμήθειες ανατέθηκαν μέσω διαπραγμάτευσης χωρίς δημοσίευση, θα συμβάλει η αξία των συμβάσεων για συμπληρωματικά έργα ή υπηρεσίες ώστε η σωρευτική αξία της αρχικής σύμβασης και των συμβάσεων για συμπληρωματικά έργα ή υπηρεσίες να υπερβεί το σχετικό κατώτατο όριο της οδηγίας;
- 42) Υπήρξε τυχόν μείωση του πεδίου εφαρμογής του έργου ή μεταβλήθηκαν οι συμβατικές προθεσμίες κατά τέτοιο τρόπο ώστε να τεθεί υπό αμφισβήτηση η αρχική απόφαση ανάθεσης της σύμβασης στον εργολήπτη;

ΔΕΣΜΗ ΕΡΓΑΛΕΙΩΝ 10 – ΧΡΗΣΙΜΟΙ ΣΥΝΔΕΣΜΟΙ

Ο δικτυακός τόπος της ΓΔ GROW σχετικά με τις δημόσιες συμβάσεις αποτελεί την πρωταρχική πηγή πληροφόρησης για ζητήματα που αφορούν τις δημόσιες συμβάσεις στην ΕΕ.

http://ec.europa.eu/growth/single-market/public-procurement/index_en.htm

Ισχύοντες κανόνες, κατώτατα όρια και κατευθυντήριες γραμμές

http://ec.europa.eu/growth/single-market/public-procurement/rules/current/index_en.htm

Επεξηγηματικό σημείωμα - Συμφωνίες πλαίσιο:

http://ec.europa.eu/internal_market/publicprocurement/docs/explan-notes/classic-dir-framework_en.pdf

Τα τυποποιημένα έντυπα που χρησιμοποιούνται στο πλαίσιο της ευρωπαϊκής διαδικασίας δημόσιων συμβάσεων είναι προσβάσιμα μέσω διαδικτύου στον δικτυακό τόπο «eNotices»:

<http://simap.europa.eu/enotices/changeLanguage.do?language=el>

Ο δικτυακός τόπος SIMAP περιέχει πολλούς χρήσιμους πόρους για τις συμβάσεις, συμπεριλαμβανομένων υποδειγμάτων δημοσιεύσεων και βασικών εγγράφων:

<http://simap.ted.europa.eu/>

Οι διευκρινίσεις και οι κωδικοί του κοινού λεξιλογίου για τις δημόσιες συμβάσεις διατίθενται στην ακόλουθη διεύθυνση:

http://ec.europa.eu/internal_market/publicprocurement/rules/cpv/index_en.htm

Νομικά κείμενα:

<http://eur-lex.europa.eu/>

Οδηγία 2004/18/EK:

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2004:134:0114:0240:el:PDF>

Οδηγία 2014/24/EE:

http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=uriserv:OJ.L_.2014.094.01.0065.01.ELL

<http://uk.practicallaw.com/6-422-3174>

<http://gettingthedealthrough.com/books/33/public-procurement/>

Σύνδεσμοι σχετικά με την περιφερειακή πολιτική και τις δημόσιες συμβάσεις:

http://ec.europa.eu/regional_policy/

Κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 1303/2013:

http://ec.europa.eu/regional_policy/el/information/legislation/regulations/

<http://europeanfundingnetwork.eu/policy/procurement>

<http://admin.interact->

eu.net/downloads/1909/Public_procurement_in_IPA_cross_border_cooperation_programmes_with_EU_Member_States_in_shared_management.pdf

Βιώσιμες δημόσιες συμβάσεις και περιβάλλον:

http://ec.europa.eu/environment/gpp/index_en.htm

http://ec.europa.eu/environment/gpp/buying_handbook_en.htm

<http://ec.europa.eu/environment/eia/home.htm>

<http://ec.europa.eu/environment/newprg/>

<http://www.iclei-europe.org/topics/sustainable-procurement>

<http://www.scotland.gov.uk/Resource/Doc/116601/0053331.pdf>.

Καινοτομία στον τομέα των δημόσιων συμβάσεων:

<https://www.innovation-procurement.org/>

<http://ec.europa.eu/digital-agenda/en/innovation-procurement>

Φόρουμ για τις δημόσιες συμβάσεις / Πλατφόρμα PPI:

<https://procurement-forum.eu/>

Άλλοι πόροι καθοδήγησης σχετικά με τις δημόσιες συμβάσεις – πρακτικά ζητήματα που άπτονται των συμβάσεων:

ΟΟΣΑ και αρχές της ακεραιότητας στις δημόσιες συμβάσεις:

<http://www.oecd.org/gov/ethics/public-procurement.htm>

<http://www.oecd.org/gov/ethics/48994520.pdf>

<http://www.eib.org/epc/resources/epc-procurement-and-cd-public.pdf>

<http://www.procurementportal.com/>

<http://www.etenders.gov.ie/generalprocguide.aspx>

<http://www.scotland.gov.uk/Topics/Government/Procurement>

Παράδειγμα ΕΠ

http://www.wandsworth.gov.uk/downloads/file/4441/template_pqq

Συντάκτες

Το παρόν έγγραφο καταρτίστηκε υπό την εποπτεία ομάδας εργασίας που εκπροσωπεί τις Γενικές Διευθύνσεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής που είναι αρμόδιες για τη διαχείριση των Ευρωπαϊκών Διαρθρωτικών και Επενδυτικών Ταμείων (ΕΔΕΤ) (ειδικότερα, τη ΓΔ Περιφερειακής Πολιτικής και Αστικής Ανάπτυξης, τη ΓΔ Απασχόλησης, Κοινωνικών Υποθέσεων και Ένταξης, τη ΓΔ Γεωργίας και Αγροτικής Ανάπτυξης και τη ΓΔ Θαλάσσιας Πολιτικής και Αλιείας)· τη Γενική Διεύθυνση Εσωτερικής Αγοράς, Βιομηχανίας, Επιχειρηματικότητας και ΜΜΕ· και την Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων.

ΠΩΣ ΘΑ ΠΡΟΜΗΘΕΥΤΕΙΤΕ ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΤΗΣ ΕΕ

Δωρεάν εκδόσεις:

- ένα αντίτυπο:
από το EU Bookshop (<http://bookshop.europa.eu>).
- περισσότερα από ένα αντίτυπα ή αφίσες/χάρτες:
από τις αντιπροσωπείες της Ευρωπαϊκής Ένωσης (http://ec.europa.eu/represent_el.htm),
από τα γραφεία εκπροσώπησης στις εκτός ΕΕ χώρες (http://eeas.europa.eu/delegations/index_el.htm),
επικοινωνώντας με την υπηρεσία Άμεση Ευρώπη (http://europa.eu/europedirect/index_el.htm) ή
καλώντας τον αριθμό 00 800 6 7 8 9 10 11 (δωρεάν τηλεφωνικός αριθμός από όλη την Ένωση) (*).

(*) Οι πληροφορίες παρέχονται δωρεάν, και οι κλήσεις είναι γενικώς δωρεάν (ενδέχεται όμως κάποιες κλήσεις που πραγματοποιούνται μέσω ορισμένων τηλεπικοινωνιακών φορέων ή από τηλεφωνικούς θαλάμους ή ξενοδοχεία να χρεώνονται).

Εκδόσεις επί πληρωμή:

- από το EU Bookshop (<http://bookshop.europa.eu>).

KN-02-15-758-EL-N

Υπηρεσία Εκδόσεων

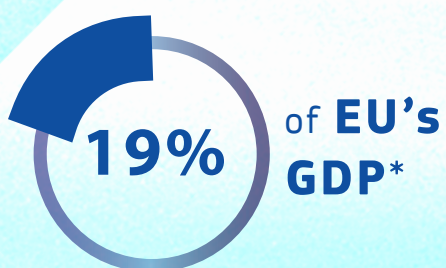
ISBN 978-92-79-51745-7
doi:10.2776/09426

PUBLIC PROCUREMENT

Guidance for practitioners

on the avoidance of the most common errors in projects
funded by the European Structural and Investment Funds

WHY IS IT SO IMPORTANT?

HOW DOES IT **HELP?**

**TYPICAL MISTAKES
& 25 MOST COMMON ERRORS**

HOW TO HANDLE SITUATIONS?

**GOOD PRACTICES, CASE STUDIES,
TEMPLATES, TIPS**

WHY DO WE NEED A **GUIDANCE?**

Lack of
KNOWLEDGE

Insufficient
**ADMINISTRATIVE
CAPACITY**

Most of the
ERRORS

TOP 10 TIPS TO AVOID PUBLIC PROCUREMENT ERRORS

DO

DON'T

	PLANNING	
	PLAN , choose the CORRECT PROCEDURE , document Find the appropriate CONTRACT PACKAGING OPTIONS	Launch WITHOUT ADEQUATE PLANNING , approval and controls SPLIT or avoid grouping CONTRACTS
✓	PUBLISH the Contract Notice in the OJEU Check potential CROSS-BORDER INTEREST and advertise	Start WITHOUT ADVERTISING nationally and/or in OJEU Launch WITHOUT stating the selection and AWARD CRITERIA
SELECTION	Follow MINIMUM TIME LIMITS in Directives and national rules DESIGN selection criteria (eligible tenderers), AWARD criteria (best tenders)	ACCELERATE TIMETABLES faster than the minimum time limits Apply discriminatory, unrelated or unproportionate selection criteria
✓	Apply TRANSPARENT and FAIR procedures Ensure that everyone has signed a Conflict of interest declaration	Evaluate using UNLAWFUL AWARD criteria/modify award criteria after opening Allow CONFLICT OF INTEREST in preparation or evaluation
IMPLEMENTATION	PUBLISH contract award notice Tender additional works if they are not justified by UNFORESEEN CIRCUMSTANCES	Implement without STANDSTILL/REMEDIES PERIOD MODIFY the contract/ AWARD DIRECTLY SUPPLEMENTARY contracts unless the modifications are clearly non-substantial